

Optank 33

Hand 10

Vol 2

VA

na

esta regulado en quatro mil
a y dos reales: hay un Bene-
posee D. Manuel Gonzalez,
mil quatrocientos setenta y sie-
, y preciso que se suprima es-
: con sus valores se erija una
rada en el anexo Barrio Mar-
ision se sujete á concurso, es-
a nueva Vicaría la asistencia
c los Santos. El Lugar de los
tiene sesenta y tres vecinos,
egulado en mil seiscientos se-
s; y no habiendo renta algu-
r Parroquia para poder agre-
útil, y necesario que se le
o de Valdeavellano, que go-
non Sanz, y vale mil ciento
ales, en atencion á la corta

ta y tres, el Curato está
"trescientos cincuenta y do
"ficio servidero que posee
"de valor de dos mil quat
"re: tengo por útil, y pre
"te Beneficio, y que con s
"Vicaría perpetua curada en
"tin, y que su provision s
"tando á cargo de la nuev
"espiritual del anexo los S
"Molinos de Razon tiene
"y su Curato está regulad
"senta y cinco reales; y n
"na eclesiastica en su Parro
"garle, me parece útil,
"agregue el Prestamo de
"za D. Pasqual Ramon Sa
"cincuenta y seis reales,

Sig. t.^o Top.^o

Est. 48

Tab. 2

Núm. 30

obligacion de contri-
p de Castilfrío con una
ocimiento de haber si-
y Matriz de Aldealices,
la Vicaría una decente
uedaba mas que media-
ugar de Garray consta
os, y su anexo Tarde-
la Vicaría de Garray es
nuestra Señora del Es-
s mil seiscientos ochen-
pexo Tardesillas hay un
tribuyen el Cura, y Be-
llevan dos partes de las
la cantidad de seis-
y el Vicario de Gar-
parece preciso, y nece-
Espino, que vale seis

Elvate In^o R0905

S·V·M·M·M·A·S·A·C·R·A

**ME·NTORVM·ECCLESIAE·EX·
DOCTRINA·F·FRANCISCI·A·VI·
ctoria,·ord.·Præd.·apud·Salmanticam
primarij·Cathedratici·Con·
gesta·per·F·Thomam·de
Chaues·illius·di·
scipulum.**

SORIA BARCINONE,
In ædibus Claudij Bornatij sub forti Aquila.
Anno. M. D. L X V.

*Es del Colegio de la Comp. de S. de Soria
y su Libreria*

MEMORANDUM

FOR THE RECORD

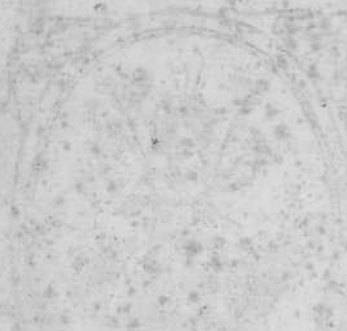
OF THE PROCEEDINGS

OF THE BOARD OF DIRECTORS

OF THE COMPANY

ON THE [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

2 **ILLVSTRISSI**

MO AC REVERENDIS-
SIMO. D. D. GVILLER-

mo Cassador Barcino-
nensi Episcopo
dignissimo.

Claudius Bornatius.

S.

Enit in meas manus, Præsul amplif-
sime, Summa sacramentorū Eccle-
siæ ab illo non satis dignè laudato
Francisco Victoria edita, cuius exi-
miam eruditionē nostra Hispania,
& omnes ferè, quæ Christum profitentur natio-
nes, suspiciūt. Si quis enim velit animaduertere,
quanta cum dexteritate permultos annos Theo-
logiam in illa celebri Salmanticensium Acade-
mia fuerit professus, & quanto cum ingenij acu-
mine penetralia tantæ & tam eximiæ facultatis
fuerit lustratus, certè nihil inueniet (omnibus,
qui eum audierunt, affirmantibus) quod in eo à
quoquam desiderari debeat, aut possit. Et inter

A 2 alias

alias admirandas eius prælectiones ab innumeris
discipulis, dum publice Theologiã interpretare-
tur, exceptas hæc sola sacramentorũ Ecclesiæ Sum-
ma argumẽto vnicuiq; esse potest: quam nõ ces-
sant in dies summis laudibus ob tot & rãtas, quas
affert vtilitates, Theologi omnes extollere. Hoc
igitur tam diuinũ opus (quo tuę diocesis presby-
teri carere nõ deberẽt) volui meis typis mādare,
& tibi inter eruditissimorũ coronas iure nume-
rãdo, cui admodum placere sciebã, dicare: vt ne
ægrè ferre possint Victoriani, si ducẽ, ac literarij
ordinis velut protomytam, & omniũ eruditorũ
patronũ nõ elegerim. Habebunt enim præfulem
reipublicè Christianæ supra, quã dici queat, salu-
tarẽ: suspiciẽt virũ nomine sapiẽtiæ admirandũ,
laudabunt cõsummatissimum Palladis militẽ, &
in illo Tridentino Cõcilio doctrina admirabili
olim insignẽ. Accipies itaq;, præful amplissime,
hoc meũ munusculũ, quod tibi ob tãtam tui no-
minis celebritatẽ, & ob tot ac tãta, quæ in me cõ-
tulisti, & cõfers quotidie beneficia, debebam: vt
apud posteros meæ erga te obseruantia signũ, &
tui erga me beneuoli animi testimonium in per-
petuum extare possit. Vale, ex nostra Barcino-
nensi Typographia. 14. Calen. Martij.

Nos

Os fray Christoual de Cordoua maestro en sancta Theologia, vicario general de la prouincia de España de la ordē de los predicadores. Y el maestro fray Iuā de Ludeña, Prior de sant Pablo de Valladolid, Fray Domingo Caluete prior de Palécia, fray Christoual de Salamanca, prior de Toledo, y fray Martin de Ayllon, prior de Burgos, diffinidores del capitulo de la mesma orden, celebrado en Segouia, año 1559. Por la presente cometemos a los reuerēdos padres el prior de sant Pablo de Valladolid, y al maestro Cuevas regente de nuestro collegio de sant Gregorio de Valladolid, para que vean y examinen vna Summa de los siete sacramentos de la yglesia, que el padre presentado fray Thomas de Chaues ha recopilado del reuerendo padre maestro fray Frācisco de Victoria de buena memoria, para que vista por ellos y aprouada, desde ahora le damos licencia para que la pueda imprimir, con tanto que tenga la prouision ordinaria del consejo real. Fecha en sancta Cruz de Segouia, a. 22. de Abril. 1559. Fray Iuan de Ludeña. Fra. Dñicus Caluete. Fra. Christoual de Salamanca. Fra. Martinus de Ayllon. Por diffinidores.

Igo yo el maestro fray Iuan de Ludeña,
prior de sant Pablo de Valladolid, que
la impresion desta summa, collegida de
las lecciones del padre maestro fray Frãcisco de
Victoria, se nos cometio en el capitulo de Segouia al padre maestro Cueuas, y a mi: y siendo el viuo cõunicamos si se imprimiria, o no: y fuy-
mos de parescer que se puede imprimir, y que se
ra libro prouechofo para memoria de los que al
go saben, y lumbre de los que saben poco de sa-
cramentos y casos de consciencia: y porque este
fue nuestro parescer lo firme de mi nõbre. En sie-
te de Febrero de mil y quinientos y sesenta.

Fray Iuan de Ludeña.

ADMODVM RE

VERENDO DOMINO

Francisco Perez, Ecclesiæ Tole-

tanæ sancti Genesij Rectori, Frater

Thomas de Chaues. S. P.

QUÆ SECRAS TIME (AD
modum obseruãde domine, paterq; sa-
piētissime, in Christo Iesu animo meo
charissime) ac tuis literis efflagitasti, vt
septem Sacramētorum Ecclesiæ myste-

ria in summam quandam redigerem: atque doctrina-
rum fluentia, quæ doctissimus magister frater Franci-
scus à Victoria inter legendū materiam de Sacramen-
tis in suos discipulos longè lateque effuderat, in com-
pendium cogerem. Cū itaque considerarem, obse-
crationem eius qui potest præcipere, vicem vrgentis
obtinere mandati, quanuis aliæ me sollicitudines, qui-
bus assiduè distringor, euocarent, tua me tamen meri-
ta (haud spernenda) pepulerunt, vt tibi potissimum
meum desudaret ingenium, cui iam pridem animum
cōsecraueram. Et licet hoc meum erga te obsequium,
communibus alijs laboribus (in quos me totum reie-
cit obedientia) iniuriam videatur asserre, non sum ta-
men ratus iniquè facere, priuatæ tuæ vtilitati infer-

uiens: qui solus vniuersitatis merita propemodum ex-
quas: cui etiam longè sum ego magis astrictus, quàm
cæteris vniuersis. Omitto interim, quòd huius nostri
suscepti laboris fructus, non ad te solum, sed ex te in
plures alios debet promanare: qui animum tuum tan-
quam lucernam ardentem, non sub modio clausam,
sed in edito sitam loco suspiciunt. Itaque quod com-
muni vtilitati in hoc meo opere vna ratione videbar
subtrahere, multis alijs (si quis recte expenderit) cum
amplo fœnore restituo. Cape igitur ouans, pater in-
tegerrime, hoc ex me munusculum, quod licet inglo-
rium, licet exile: nunquam vlli à me nisi tibi conces-
sum. Sic autem Sacramentorum materiam in hoc
breui opusculo collegi, vt nihil (nisi meus me
fallit animus) quod ad rem pertineret subti-
cuerim, nihil superfluum admiserim: quo-
rum alterum mihi vitio verteres, alterum
(nouï enim te) repudiales. Et vt au-
diùs, maiorique cum fide opus hoc
legeres, nihil ex meo pròptua-
rio deprompsi. Omnia ex
ditissimo penu mei sapi-
entissimi magistri sunt
eruta: qui ex integro, meo rogatu, scri-
pturam perlegit: quo nullus ti-
bi in animo dubitationis
scrupulus resideret.

Vale,

QVIA VT AIT CICERO OFFICIO. I.

Omnis qui de re aliqua instituitur sermo,
debet à diffinitione proficisci, vt
intelligatur, quid sit id, de
quo disputatur.

ARTICVLVS. I.

VAERITVR in primis,
quid sit sacramentum? Diffi-
nitio autem secundum eun-
dem Cicero. debet esse bre-
uis, & dilucida oratio, natu-
ram rei exponens. Et ideò Augusti. lib. 10.
de Ciuita. Dei, sic diffinit. Sacramentum
est sacrae rei signum. Hæc diffinitio habe-
tur de consecra. d. 2. c. sacrificium. Hæc est
etiam prima diffinitio earum, quas Magi-
ster sententiarum ponit in. 4. d. 1. & sanctus
Tho. 3. p. q. 60. arti. 2. Vbi aduerte quòd quã-
do dicit sacrae rei, non intelligitur quæli-
bet

*Sacra-
mentum
quid sit.*

bet res sacra, quia sic crux, & multa alia essent sacramentum, sed res sacra sanctificans nos. Cū enim sacramentum sit signum quoddam, signa autē propriē debeantur hominibus, & sacramentum sit proprium hominum, oportet ut per rem sacram intelligamus rem homines sanctificantem. Per signum etiam non intelligas quodcūque signum, sed signum exterius, quod cōmuniter vocatur signum, & quod diffinit Augusti. 2. de doctrina Christiana dicens. Signum est quod prāter speciem quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire. Est igitur sacramentum, signum sensibile rei sacræ, nos sanctificantis. Per rem ergo sacram nos sanctificantem, intellige principaliter gratiā gratum facientem: quanuis. S. Tho. 3. p. q. 60. art. 3. dicat tria figurari in sacramentis. Primum, causam effectiuā nostræ sanctificationis, scilicet passionem Christi. Lucæ. 22. Hoc facite in meam commemorationem. Et. 1. Corinth. 11. Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicē bibetis, mortem domini annūciabitis. Secundum, cau-

sam

sam formalem nostræ sanctificationis sci-
 licet gratiam. Tertium, causam finalem,
 quæ est gloria. Vnde Eccle. cantat ex offi-
 cio. S. Tho. O sacrum conuiuium in quo
 Christus sumitur, recolitur memoria pas-
 sionis eius, ecce primum: mens impletur
 gratia, ecce secundum: & futuræ gloriæ
 nobis pignus datur, ecce tertium. Sunt &
 aliæ diffinitiones sacramenti, quæ sub alijs
 verbis idē quod prima iam posita docent.
 Sacramentum, ait Magist. sentent. est inui-
 sibilis gratiæ visibilis forma, vt eius imagi-
 nem gerat, & causa existat. Et August. lib.
 de corpore Christi. Sacramentum est per
 quod sub tegumentis rerum visibilium, di-
 uina virtus secretiùs salutem operatur. Et
 Hugo de. S. Victo. lib. de sacramentis. i. p.
 cap. i. Sacramentum est materiale elemen-
 tum, foris sensibilibiter propositum, ex simi-
 litudine repræsentans, ex institutione si-
 gnificans, ex sanctificatione continens ali-
 quam inuisibilem & spiritualem gratiam.
 Et hæc de diffinitione sacramēti sufficiāt.

VIS A sacramenti diffinitione, quia de
 sacramentis nouæ legis est noster hic tra-
 ctatus,

z
 Sacra-
 mēta ve-
 teris &
 nouæ le-
 gis quo
 differās

Etatus, videre oportet in quibus differant
 nostra sacramenta à sacramentis veteris le-
 gis, maxime à circuncisione, quæ secun-
 dum Augusti. & omnes doctores, confere-
 bat gratiam ex opere operato. Notandum
 ergo, primò certum est quòd sacramenta
 veteris legis non aperiebant cælum, vt pa-
 tet ex multis sacræ scripturæ locis. Omnes
 enim antiqui patres, etiam sanctissimi fate-
 bantur se in infernum descensuros, vt Ia-
 cob Gene. 37. Descendam ad filium meum
 lugens in infernum. Iob. 14. Quis mihi tri-
 buat vt in inferno protegas me. & 17. Et in
 fernus domus mea est. & ps. 88. Quis est
 homo qui viuet, & non videbit mortem:
 eruet animã suam de manu inferi? Et cer-
 tum est quòd sacramenta nouæ legis ape-
 riant ianuam cæli. Christus in sua passio-
 ne aperuit eam in cõmuni toti generi hu-
 mano, in particulari verò aperiuunt sacra-
 menta. Matth. 3. Prædicabat Ioannes, pœ-
 nitentiam agite, appropinquauit regnum
 cælorum. Ephe. 2. Cuius gratia estis salua-
 ti, & confedere nos fecit in cælestibus.
 Rom. 8. Si filij, ergo & hæredes. Matth. 25.
 Venite

Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Et Matthæi. 3. Iesu baptizato, aperti sunt cæli. Ex hoc sequitur quòd sacramenta veteris legis, non ponebant homines in statu sufficièti perueniendi ad vitam æternam, & per consequens non dabant salutem, quia vltima salus est beatitudo, ac proinde tunc gratia non erat perfecta. Vnde, tunc quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo: quia scilicet non habebat ius adeundi vitam eternam, ab extrinseco, quia nondum aperuerat Christus ianuam cæli. Per peccatum enim Adæ, & quodcunque actuale peccatum, nõ solum Adam incurrit indignationem, sed etiam omnes posterius eius, & tota natura humana: & sic duplex olim erat indignatio, scilicet contra personam, & contra naturam. In veteri autem lege, per sacramenta. tollebatur indignatio prima particularis contra singulos homines, sed tamen manebat adhuc indignata Deo tota natura humana, quæ indignatio nunquam vsq; ad Christum à toto genere humano fuit ablata, & sic non erant Deo perfectè grati in illa le-

ge veteri, sicut nunc in noua, quando omnis indignatio particularis & communis ablata est. Et ista sufficiant de sacramentis veteris legis.

3 *Sacra-
menta
quot
sint.* **QVÆRITVR**, quot sint sacramenta nouæ legis? Respondeo, quod septem, Baptismus, cōfirmatio, pœnitentia, eucharistia, ordo, matrimonium, extrema vnctio. Hoc determinatum est in concilio Florenti. sub Euge. 4. & in cap. ad abolendam, extra de hæreticis, Excommunicantur & damnantur, qui de ecclesiasticis sacramentis aliter sentire, aut docere præsumpserint, quàm ecclesia Romana docet. Cum ergo ecclesia Romana in dicto concilio, & in vsu teneat. 7. esse sacramenta nouæ legis, iam nemini licebit de hoc dubitare.

4 *Sacra-
mentorū
sufficien-
tia.* **SUFFICIENTIAM** & congruitatem huius numeri docet. S. Tho. 3. p. q. 65. arti. 1. dicens. Sacramenta ecclesiastica ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendum hominem in vita spirituali, seu in cultu Christianæ religionis, & in remedium contra peccatum, & quantum ad vtrunq; conuenienter sunt. 7. Vita enim hominis spiri-

spiritualis, similitudinem habet ad vitam corporalem, propter quod eodem nomine vocatur vtraque vita. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur, vno modo quātum ad propriam personam, & hoc dupliciter, scilicet aut acquirendo perfectionem, aut remouendo impedimenta. Perficitur autem vita perfectione prima per generationem, quando acquirit vitam: & loco istius generationis succedit baptisumus, qui vocatur regeneratio, quia homo cū esset mortuus per peccatum, recipit vitam per lauacrum regenerationis, & renouationis, ad Titum. 3. Secunda perfectio est augmentum, cui succedit secundum sacramentum confirmationis, quod principaliter in Pētecoste est institutum, quando dominus dixit, Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertia perfectio vitæ corporalis est nutritio, quæ est conseruatio vitæ, & loco huius succedit eucharistia. Vnde Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Sed quia homo interdū incurrit ægri-
tudines,

tudines, habere debebat remedium: quod
 quidem est duplex, vnum ad repellendum
 morbum, vt pharmacum: alterum ad resti-
 tuendas vires. Sic etiam in vita spirituali,
 ad expellendas infirmitates peccati, est pœ-
 nitentia. Psalmus, II. Sana animam meam,
 quia peccaui tibi. Alterum ad expellendas
 reliquias peccatorum, & est extrema vn-
 ctio, de qua Iacob. 5. Et si in peccatis fuerit
 dimitentur ei. In ordine autem ad com-
 munitatem perficitur homo duplici-
 ter, vno modo suscipiendo po-
 testatē regendi: & loco istius
 succedit ordo. Alio mo-
 do secundum natu-
 ralem propa-
 gatio-
 nem, quod
 fit per matrimo-
 nium, tam in corpo-
 rali quàm in spirituali vita.

DE SACRA

lebant eò q̄ plus baptizaret Christus quàm Ioannes, nam ille baptismus diceretur Ioannis non Christi. Item sacramenta sunt instrumēta nostræ redemptionis: cum ergo Christus perfecit redēptionem in passione vel resurrectione, & baptismus sit potissima pars redemptionis, sequitur q̄ fuit institutus ante Christi passionē, scilicet Ioannis. 3. ibi. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nō potest introire in regnū Dei. Et ita tenent omnes doctores, quòd fuit institutus ante passionem.

6 SED quæritur, quando? Quidam dicunt quòd quādo Christus baptizatus fuit in Iordane, tunc enim sanctificans aquas vim regeneratiuā illis contulit. Alij dicunt quòd fuit institutus, quādo Christus dixit discipulis suis, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. Marc. vltim. Sed hoc refellitur, quia fuit institutus ante passionem, prædicta autem verba dicta fuere post resurrectionē. Sanct. Tho. & Nicol. de Lyra, tenent q̄ fuit institutus quando Christus fuit baptizatus in Iordane. Ioā. 1. & ita tenendū est, sine aliqua dubitatione.

QVAERITVR, quādo baptifmus ⁷
 incepit obligare, & confequēter alia facra ^{Baptif-}
 menta nouæ legis, ac proinde quādo cefla ^{mi obli-}
 uerūt legalia? Refpondeo per propositio- ^{gatio qm̄}
 nes. Prima propositio, Ante paffionem & ^{incepit.}
 mortem domini, circūcifio & alia legalia
 fuerūt femper ſub præcepto. Probatur nã
 Chriſtus non ſoluit veterem legem, ante-
 quàm eam impletet: ſed non fuit impleta
 vſq; ad paffionē, cū dixit conſummatū eſt.
 Ioan. 19. Ergo ante paffionem legalia non
 ceſſauerūt: per paffionem enim ſuã (vt ait
 Paulus) liberauit nos Chriſtus à ſeruitute
 legis. Secunda propositio, In paffione do-
 mini omnia legalia fuerunt extinãta quan-
 tum ad præceptum, & quātum ad virtutē.
 Volo dicere, q̄ poſt paffionē domini non
 erat præceptum de circūcifione, nec de ali-
 quo alio in lege ſcripta, totaliter enim ex-
 tinãta erat quātum ad vim illam quã prius
 habebat, & nullum omnino habebat effe-
 ctum. Lex enim illa fuit inſtituta ad ſigni-
 ficandum gratiam noui teſtamenti, quæ per
 Ieſum facta eſt, ac proinde mortuo Chri-
 ſto debuit ceſſare: ſicut adueniente luce,

*Legalia
quando
cessauerunt.*

cessat umbra. Item legalia non conferebāt gratiam perfectam: ergo adueniēte quod perfectum est, euacuatum est quod ex parte erat. 1. Corin. 13. Reprobatio fit prioris mandati propter infirmitatē eius, & inutilitatem, nihil enim ad perfectum lex adduxit, introductio verò fit melioris spei. Tertia propositio, Ante promulgationē sufficientem euangelij, per aliquod tempus legalia non erāt mortifera: ad hunc sensum, quia licebat obseruare ea, & non erat peccatum etiā scienti & non ignorantī legem Christi. Prob. quia Paulus circumcidit Timotheum. Act. 16. & purificauit se. Act. 21. Hoc autem permissum fuit, vt Aug. ait. vt synagoga cū honore sepeliretur. Vt ostenderetur igitur quòd fuerat bona & sancta, non est illj statim post passionem derogatum. De ista propositione fuit magna conrouersia inter Hieronymum & Augusti. Hierony. enim videtur sentire, q̄ statim post passionem legalia fuerunt mortifera, & factum Pauli, & Petri excusat, quia fuerunt quædam piæ dispensationes & simulationes, vt vitaretur scandalum. Sed Augustinus

gustinus oppositum omnino tenet, & quidem diserte & eleganter disputat. Si enim iam essent mortifera, propter nullum scandalum licuisset Paulo circūcidere Timotheum, nec simulare circūcisionem, etiam pro salute totius populi Iudæorum, quia esset mendaciū in facto. Petrus autem incautè se habuit in obseruatione legaliū nimium cōdescendens Iudæis illis, qui legalia obseruanda esse dicebant, ita vt aliqui eius exemplo inducerentur ad eorum obseruātiā, quasi essent necessaria, & ideo Petrus aliquam leuem culpam incurrit, & erat reprehensibilis, vt ait Paulus. Quarta & vltima propositio, Post sufficientē promulgationem euangelij omnia legalia fuerunt & sunt mortifera. Hoc determinatū est extra de baptismo & eius effectu. c. maio. & in conci. Florenti. damnati sunt Cherinthus & Ebion, contrarium tenentes. Et ad Gal. 5. Si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit.

SED dubium est, quādo fuit facta sufficientis promulgatio euāgelij? Respond. ⁸ Promulgatio euāgelij non est certū. Non enim potest dici quod

quando fuit facta in Pentecoste, quia postea Paulus
fuit facta circuncidit Timotheū, & Petrus serua-
Et suffi bat legalia, vt patet Actuum. 10. Absit à me
cienter. domine, cōmune & immūdum nō introi-
 uit in os meum. Nec potest dici quòd in 3.
 conci. celebrato Actu. 15. quia postea puri-
 ficatio Pauli facta est, Actu. 21. & in illo cō-
 cilio continentur aliqua legalia, scilicet vt
 abstineant à suffocato & sanguine. Dicunt
 aliqui quòd tūc facta est sufficiens promul-
 gatio, quādo Titus & Vespasianus destru-
 xerunt Hierusalem. Permissio enim lega-
 lium post passionem, erat propter Iudeos.
 Cum igitur illi tunc sint penè extincti, sine
 lege, sine rege, sine Deo, vt dicit Lactan. vi
 detur q̄ ex tunc omnia legalia sint mortifera:
 & licet hoc nō sit certum, nō est tamē
 aliquo pacto dubitandū, quin nunc & per
 multas annorū centuriās antea fuerint le-
 galia mortifera. Circuncisio enim fuit in-
 stituta ad significādum aliquid futurum in
 Christo, & sic modò esset mēdacium per-
 niciosum. De baptismo igitur, & de omni-
 bus sacramētis nouæ legis, ait Sanct. Tho.
 quòd post passionē domini cœperunt ha-
 bere

berē vim obligatoriam, quia tunc cessaue-
runt legalia: vt apertè dicit prophetia Da-
niel. 9. Et in dimidia hebdomada occide-
tur Christus, & cessabit hostia & sacrifi-
cium. Probat̄ur autem hoc, quia Marci vl-
ti. Christus dixit. Ite docete omnes gentes
baptizantes eos, &c. qui non crediderit, cō-
demnabitur. Hoc autem dictum fuit ante
Pentecostem, & apostoli prædicabant eo
modo quo Christus præceperat scilicet, ni
si baptizemini & credideritis, cōdemnabi-
mini: ergo tunc tenebātur ad baptismū, &
per cōsequēs ad alia præcepta nouæ legis.

QVÆRITVR, Quæ sit materia 9
sacramenti baptismi? Respon. q̄ aqua sim- Baptis-
plex, quia habet proportionem ad effectū mi ma-
spiritualem, quoniam mūdāt, & est cōmu- teria q̄
nior materia quā omnes facilè possunt ha- (it.
bere. Patet hoc Ioā. 3. Nisi quis renatus fue-
rit ex aqua & spiritu sancto, nō potest, &c.
Cum niue autem & cum glacie, nō posset
quis baptizari, quia est alterius speciei quā
aqua. Posset tamē baptizari aqua resoluta
ex niue, aut glacie, seu gelu, quia iam est ve-
ra & simplex aqua: quanuis de hoc Marfi-

lius dubitet, & quidam alij. In aqua verò rosacea & alijs artificialibus aquis, non potest quispiam baptizari, quia nō sunt aquæ veræ.

IO *Baptismi forma quæ sit.* QVÆRITVR, quæ sit forma huius sacramēti? Respon. q̄ hæc ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Patet hoc Matth. vlt. & in conci. Floren. Quæritur, vtrū mutatio huius formæ vitiet sacramentum? Respond. q̄ duplex est variatio, quædam quæ mutat sententiam & sensum formæ, & talis euacuat sacramentum. Altera quæ non mutat sensum & sententiam formæ, & talis non tollit sacramentum. Vnde in cap. retulerunt de conse. d. 4. Zacharias papa determinavit, quòd ille qui dicit, ego te baptizo in nomine patrias, & filias, & spirituas sanctas, verè baptizavit.

II *Error in forma an vitiet sacramentum.* QVÆRITVR, an si diceret, ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis, verè baptizaret? Respon. q̄ S. Tho. h̄c, & 3. p. q. 66. ar. 5. & 6. dicit q̄ nō. Idem tenet Scot. Bonauē. Ricar. Tho. de Argentina. Gabri. Aliaco, & Marfi. Palu. tamē

Iu. tamen dubitat. Caieta. autem tenet omnino contrariū, asserens q̄ ibi esset verum sacramentū, quod probat multis argumentis. Nam de conse. d. 4. c. à quodam Iudæo. habetur, q̄ cū quidam Iudæus baptizaret, determinauit Papa, q̄ si baptizabat in nomine Trinitatis, vel Christi, vel Patris & Filij & Spiritus sancti (vnū quippe & idē est) non debebat iterū baptizari. Plus autē differt nomen Christi, à nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, quàm nomen genitoris, geniti, & procedētis: ergo. Hanc opinionem Caieta. reputat certā magister Victoria. Fatetur tamen q̄ taliter mutare formam esset cōtra præceptū, ac proinde peccatum: baptismus tamen esset validus.

QVAERITVR, an dicere, Ego te 12
 baptizo in nomine Iesu Christi, sufficeret *Baptis-*
 ad baptismum? Respond. q̄ hoc aliquādo *mus in*
 fuit licitum & sufficiens. Patet quia vt dici *nomine*
 tur Actu. 2. & 8. apostoli baptizabant sub *Christi*
 illa forma: quod factū est ex instinctu spiri *an si ē va-*
 tus sancti propter odium, quod habebant *lidus.*
 Iudæi ad nomē Christi, vt incitarentur ad
 amorem eius. Vel forsan, quia apostoli nō
 audebāt

audebant in principio prædicationis suæ,
 apertè nominare Trinitatem populo infir-
 mo. Sed utrū sufficeret nunc prædicta for-
 ma? Respondet. S. Tho. 3. p. q. 66. arti. 6. di-
 cit quòd non, & ita tenent cõmuniter do-
 ctõ. Quia dicitur Matth. vlt. Baptizantes
 eos in nomine patris & filij & spiritus san-
 cti. Et cap. in synodo de conse. d. 4. Euge.
 expresse determinat, quòd si quis in for-
 ma baptismi vnã personam non nomina-
 ret, nõ baptizaret, & ibidem cap. si re vera.
 dicitur, q̄ si quis baptizaret in nomine do-
 mini, non esset baptismus. Et Didymus in
 lib. spiritus sancti dicit, quòd qui in for-
 ma baptismi nominaret vnã personam
 Trinitatis sine alijs, non baptizaret. Cum
 apostolis autem dispēsauit spiritus sanctus
 propter rationes iam dictas. Caieta. verò
 oppositum tenet. 3. p. q. 66. ar 6. & Magist.
 sententi. hic in litera, & Hugo de. S. Victo-
 re, lib. 2. de sacramen. part. 6. ca. 2. & Adria.
 in. 4. q. 2. Quia in capit. à quodam Iudæo.
 dicitur; quòd qui baptizatus est in nomine
 Christi, non est rebaptizandus. Sed fortè
 prædictum caput noluit hoc determinare
 tanquam

tanquam de fide. Res mihi dubia est & ambigua, & ideo nihil volo determinare: vtraque opinio est probabilis, & periculosum est, hinc tenere in tanta materia, quod certum non est.

QVAERITVR, an esset baptismus si quis diceret: ego te baptizo in nomine sanctissimæ Trinitatis & indiuiduæ unitatis? Respond. quòd omnes dicunt q̄ non. Ita tenet Sanct. Tho. Scot. Adrianus, & cæteri. Caietanus tamē tenet quòd est verus baptismus, propter illud capit. à quodam Iudæo. Certè ego in hac re nō credo Caietano, sed dico quòd non esset baptismus. Et idem dico de eo qui diceret, ego te baptizo in nominibus patris, & filij, & spiritus sancti: non est baptismus. Ita tenet Paul. 4. distinct. 3. quæstio. 1. arti. 3. & magister sententiarum. 4. distin. 3. cap. 5.

QVAERITVR, an requiratur q̄ minister, seu baptizans exprimat propriam personam, dicēs, ego? Respond. q̄ sufficit dicere virtualiter, vt si dicat, baptizo te, &c. Sed vtrum sit necessarium q̄ exprimat saltem virtualiter? Respondeo, q̄ non,

Baptismus in nomine Trinitatis.

13

Baptizans an debeat exprimere propriam personam.

&

& ita tenet omnes. Nam Græci baptizant sub hac forma, baptizetur seruus Christi in nomine patris, &c. Et est verus baptismus, vt tenet. S. Tho. 3. p. q. 66. arti. 5. 1. & 2. Et ita tenendum est sine dubio. Quãuis in c. 1. si quis, de baptif. videatur dici contrarium, sed intelligitur de illis, qui tantummodò dicunt in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: nō dicendo baptizo, vel baptizetur. Si quis autem diceret (causa grauitatis) nos te baptizamus in nomine, &c. nō esset baptismus, secū dum. S. Tho. 3. p. q. 66. art. 5. 4. quia variatur sensus formæ. Nos enim, significat ego & tu. Si autem episcopus, vel alia magna persona baptizet sub illa forma, est verus baptismus, quia iã ex circumstantijs & accōmodatione patet tãtundem significari, sicut ego te baptizo. Duo autem si sic baptizãt, & vnus aquam mittat, alter vero dicat, ego te baptizo, &c. nihil faciunt, quia est falsa forma illius qui dicit ego te baptizo. Si verò simul & semel ambo baptizant (quia contendunt de præbenda) ita q̄ quilibet totum faciat, est verus baptismus, nec de hoc dubito, nisi quilibet

*Baptizati
re vni
an pos-
sint duo
simul.*

quilibet dicat, nos te baptizamus. Tunc enim secundum Sanct. Tho. 3. p. q. 66. arti. 5. & q. 67. arti. 7. non est baptismus: quod ego reputo securius, licet oppositum dicat Caieta. 3. par. q. 67. arti. 7. & Palu. 4. dist. 3. q. 2. & Durand. 4. dist. 3. q. 3.

SED vtrum requiratur quòd nomine ¹⁴ *Baptizata persona an debeat explicari.* tur persona baptizata scilicet te? Respond. quòd Scot. 4. dist. 3. q. 2. arti. 3. & Gabriel. 4. d. 3. q. vnica, dicunt quòd sic, & ita tenendum est, nam requiritur q̄ verba baptizantis applicentur alicui. Sed vtrum quis posset se ipsum paptizare? Respon. quod nō, vt patet. c. debitū, de baptismo, vbi hoc determinatur. Sed vtrū esset baptismus, si quis diceret, ego te abluo, vel mergo. Respond. q̄ sic, quia verba sunt synonyma: quicquid dicat Glosa in cap. multi sunt. Et fœminæ sermone Hispano baptizantes, meliùs faciunt, quàm illæ, quæ baptizant sermone Latino, quia sciunt meliùs pronūtiare verba Hispana, quàm Latina. ¹⁵ *Mersio baptizati, an requiratur.*

DVBITATUR, an requiratur mersio baptizati in aqua, vel an sufficiat tingere ipsum? Respondeo, quòd fuit antiqua cōsuetudo

consuetudo ut mergeretur, iam verò non
 oportet, sed quilibet seruet morè suæ dice-
 cesis. Vnde in Germania ponitur dūtaxat
 guttula aquæ, &c. In locis autem vbi cōsue-
 tum est ter mergere puerum, si ante secun-
 dam vel tertiam mersionem, dicta forma
 baptismi, puer moriatur, verè bapuzatus
 est, ut dicit Caieta. licet Palud. oppositum
 teneat. Si autē timeatur mors pueri si mer-
 geretur, nō debet mergi, sed sufficit eum
 aqua aspergere, quicquid dicat Palu. 4. d.
 6. q. 1. ar. 3. nam cōtra eum tenēt omnes do-
 ctōres. Si verò quis diceret, ego te baptizo
 in nomine patris, &c. & mitteret puerum
 in flumen, vtrūm esset baptismus? Respō.
 Palu. 4. di. 3. q. 1. & Scotus. d. 5. q. 3. & Marfi.
 4. q. 1. & cōmunis opinio dicit, q̄ non est
 baptizatus talis puer. Siluest. etiam tenet
 idem, & hoc intelligēdum est etiam si ille
 qui sic mittit querum, intendat eum bapuzi-
 zare. Maio. autem in. 4. d. 4. q. 2. & Panor.
 cap. non ut apponeres, de baptismo, tenet
 quòd esset verè baptizatus. Pro vtraque
 parte est apparentia. Ego mallem tenere
 q̄ esset baptizatus, nihil enim refert mitte-
 re eū

re eum in aquam, vel mittere plurimam aquam super eum.

QVAERITVR, vtrum baptismus remittat omnia peccata etiã actualia. Et videtur quòd non, quia institutus est contra originale. Resp. ex sententia omniũ doctorum, quòd baptismus remittit omnia peccata etiã actualia. Patet Ezechielis. 36. Effundam super vos aquã mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et est determinatũ ab ecclesia de consec. d. 4. c. paruulo, & c. regenerãte, & sunt verba Augustini, & figuratũ fuit Exod. 14. in Aegyptijs, de quibus dicitur, nec vnus quidem superfuit ex eis. Vbi dicit Glo. sic peccata omnia in baptizato. Item originale nõ dimittitur sine gratia, sed gratia non patitur secum peccatũ mortale, ergo omnia peccata mortalia remittũtur in baptismo. Hęc conclusio est de fide, & patet ex multis locis sacræ scripturæ, & ex cap. maioribus, de baptis. ac proinde non licet de ea dubitare. Sed an remittatur tota pœna debita peccatis? Respõ. ex sentent. omniũ doctorum quòd sic. August. in Enchiri. c. 43.

16
Baptismus, an remittat omnia peccata etiã actualia.

Baptismus an remittat totã pœnam.

& habetur de consec. d. 4. cap. per pabtif-
 mum ait. Per baptif. quicquid ab homine
 dictum, factum, aut cogitatum est, totum
 aboletur, & quasi factum non fit habetur.
 Et Ambros. qui allegatur à magistro sen-
 ten. 4. d. 4. dicit q̄ in baptifmo nō requiri-
 tur gemitus peccatorū, quia gratis omnia
 condonantur: sed si non remitteretur tota
 pœna, requireretur gemitus peccatorum,
 ergo. Item, quia aliàs post baptismum im-
 poneretur pœnitētia sicut in confessioe,
 sed nō imponitur, ergo nullus relinquitur
 reatus pœnæ post baptismum. Item vt di-
 citur Roma. 6. In baptifmo commorimur
 Christo. i. applicatur nobis eius passio ple-
 nè, ergo totam emundat cōscientiam. Et si
 aliqua ieiunia baptizandis ante baptismū
 imponebātur vel permittebātur, hoc erat
 propter reuerētiam baptifmi, vel ad satisfa-
 ciendum pro peccatis, nō autem ad tollen-
 dam pœnā. Remittitur etiā ratione baptif-
 mi fomes & inclinatio ad peccandū: dicēte
 Augustino de cōsec. dist. 4. c. nō ex æquo,
 quòd non ex æquo infestatur à fomite ba-
 ptizatus, sicut non baptizatus. Diminuitur
 autem

autē nō per subtractionem, sed per additionem cōtrarij, scilicet gratiæ & virtutis.

QVÆRITVR, vtrū in baptismo detur gratia? Respōd. q̄ de hoc nō potest dubitari. Nam præterquā quòd in sacra scriptura habetur, est etiā determinatū in clemēti. vni. de sum. Trini. & fide catholi. & in cap. maiores de baptismo. Et etiam virgini Mariæ contulit gratiam, contra quosdam errantes, & dicentes, ipsam vel non habuisse præceptum baptismi, vel nō recepisse in eo gratiam. Confert etiam virtutes infusas vt in prædictis cap. est ab ecclesia determinatum.

QVÆRITVR, an baptismus omnibus conferat æqualem effectū? Respon. duplicem esse baptismi effectum, vnū ordinatum, qui est gratia & virtutes, & remissio peccatorum, atq; pœnarum. Alterum aliquo modo annexum, vt donū prophetiæ, & gratiæ gratis datæ. & de hoc secūdo effectū, manifestum est, quòd non semper omnibus cōfertur æqualis. De primo verò est inter theologos concertatio. Scotus enim & Gabrie. & Caieta. tenent q̄ licet ra-

17
Gratia
& Vir-
tutes dā-
tur i ba-
ptismo.

18
Baptis-
mi effe-
ctus, an
sit aqua-
lis i om-
nibus sic
scipienti-
bus.

C tione

tionem sacramenti detur determinata gratia, tamē ratione deuotionis ministrorū (vel quia vnus est prædestinatus ad maiorē gratiam quā alius) est maior effectus baptismi in vno quam in alio. Sed ego non dubito quin hoc sit falsum, & contra sanctum Tho. Sed dico, quòd semper ratione sacramenti datur æqualis gratia. Ita tenet Maio. 4.d.4.q.3. & hoc intellige de puero. Nam de adulto nō negarem quin maiorē gratiā baptismi recipiat vnus quā alius, quia est maior dispositio in vno quā in alio.

19

QVAERITVR, vtrum qui est in

An sit actuali voluntate peccandi sit baptizandus?
baptizandus qui est in actuali voluntate peccandi.
 Respond. S. Tho. 3. par. q. 68. arti. 4. & articulo. 8. ad. 4. & Scotus. 4. distinct. 4. q. 5. Et Palu. 4. distin. 4. q. 1. Et Durand. 4. d. 4. q. 2. quòd talis non est baptizandus, & de hoc nō est dubitandum. Et August. (& habetur de consec. d. 4. cap. omnis qui) ait. Omnis qui iam suæ voluntatis arbiter constitutus est. cū accedit ad sacramentum fidelium, nisi pœniteat, nō potest nouam vitam inchoare. Ab hac pœnitentia, cū baptizantur soli ueri immunes sunt. Item Actu. 2.

Agite

Agite pœnitentiam & baptizetur vnusquisque vestrum. Pœnitentia autem, quæ ante baptismum requiritur, debet esse contritio, sicut & in sacramento confessionis: nisi excusetur ignorantia, qua putat se sufficientem dolorem habere, cum tamen non habeat, tunc enim sufficit attritio cum sacramento, sicut etiam de pœnitentia. Et per omnia similis dolor requiritur ante baptismum, sicut ante pœnitentiam: quia dolere de peccatis est de iure naturali, quod non impeditur à iure diuino. Baptismus autem in peccato mortali susceptus, valere incipit fictione recedente, vt determinat August. cap. tunc valere, de consecratione distin. 4. maximè si habuerit attritionem. Sed quæritur, quare hoc sacramentum habeat istud priuilegium, quod recedente fictione valeat, cum eucharistia non habeat illud, imò nec pœnitentia? attritio enim post pœnitentiam nihil valet, quando cum pœnitentia valeat: & tamen attritio post baptismum, illius inquam peccati attritio, de quo erat fictio, sufficit ad hoc vt baptismus conferat gratiã ex opere

operato. Respondet sanctus Thomas. 4. di-
stin. 4. quæstione. 3. art. 2. quòd ratio disci-
minis est, quia baptismus imprimit chara-
cterem, quia iam talis est verè baptizatus,
& baptismus nō potest iterari: & si sic non
repararetur effectus eius, esset in vacuum
susceptus. Effectus autem aliorū sacramen-
torum iterabilium potest recuperari.

20
Baptis-
mus tri-
plex.

QVÆRITVR, an sint plura ba-
ptismata? Respō. quòd sic, nam triplex est
baptismus, videlicet, flaminis, sanguinis,
& aquæ, vt notat Glo. super illud Hebræo.
6. Baptismata doctrinæ. Et de baptismo fla-
minis fit mentio. 15. q. 1. cap. firmissimè, &
ibi Glo. & de consecrati. d. 4. cap. necessa-
rium, & ibi Glo. & Grego. Nazianzenus,
lib. de seculis Epiphani, & Bernardus epi-
stol. 77. martyrium vocat baptismum. Et
Cassiodo. de origine officiorū. cap. 24. po-
nit hæc tria baptismata. Et Origen. 4. Le-
uiti. & Augusti. 13. de Ciuita. Dei. c. 7. Ba-
ptismus autē flaminis vocatur pœnitentia
peccatorū, & quæcunq; conuersio in Deū
sufficiens ad infusionē gratiæ, qui nō voca-
tur sacramētum, quia nō confert gratiam
ex

ex opere operato. Nec martyriū vocatur sacramentum, quia iam essent plura quam septem sacramenta nouæ legis. Nec sunt necessariae in martyrio, res & verba, materia & forma. Sacramēta autem omnia constant ex illis.

QVÆRITVR, vtrūm pueri sint baptizandi? & videtur q̄ non, quia nemo debet baptizari, nisi voluntarie, sed in pueris nō est voluntarium, ergo. Respondeo, nullo modo est dubitandum, quod pueri si non baptizantur, damnantur: si autem baptizantur, saluantur. Hoc expressè determinatur in capit. maiores, de baptismo, & Ioan. 3. dicitur, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. Et Augusti. contra Iulian. & de baptismo paruulorum. c. 13. & 30. & de fide ad Petrum. c. 6. & in multis alijs locis determinat, quod pueri sine baptismo damnantur, & cum illo iustificantur. Pueri enim habent originale peccatum, secundum illud Roma. 5. Omnes in Adam peccauerunt: sed in noua lege nō est aliud remedium contra originale, nisi baptismus: ergo.

II

*Pueri
an sint
bapti-
zandi.*

*Amē-
tes et fu-
riofī, an
fint ba-
ptizān-
di.*

QVÆRITVR, vtrūm amētes, & furiosi fint baptizandi? Respon. quòd si aliquis fit perpetuò amens, quia sic natus est, & nunquam habuit vsum rationis, talis est baptizandus, quia idem est iudicium ac de puero. Secundò dico, quòd si amēs habuit aliquando vsum rationis, & tunc cum erat fui cōpos voluit baptizari, licet postea inciderit in amentiam, est baptizandus sine dubio. Verū est, quòd si quando habuit vsum rationis, & voluit baptizari, constet eum esse in aliquo peccatō mortali, à quo nolebat abstinere, malè faceret qui eum baptizaret. Si autem talis de facto baptizetur, vtrūm consequatur gratiam? Doctores cōcorditer dicunt, quòd nihil sibi proficeret baptismus. Nec ego oppositum auderem determinatè dicere. Probabile tamen existimo, cum baptismus sit in remedium peccatorum, quòd habet efficaciam erga attritum qui est in mortali. Et potest etiam baptizari cum sit in originali talis furiosus: quòd si baptizetur in casu dicto, saluabitur, ne ponamus aliquem in via extra statum salutis. Hoc credo multūm probabile.

le. Tertiò dico, quòd si talis cùm habuit
 vsum rationis, noluit baptizari, postea lap-
 sus in amétiam non potest baptizari, quia
 voluntas præterita reputatur præsens, &
 si baptizetur nihil ei valet baptismus, vt vi-
 detur. Quartò dico, q̄ si sit taliter amens
 de quo creditur, quòd redibit in pristinã
 sanitatem, etiam si ante amentiam volue-
 rit baptizari, non est baptizandus, sed pro-
 pter reuerentiam sacramenti expectanda
 est eius conualescentia: dummodò non sit
 periculum de morte eius.

QVAERITVR, an pueri infideliũ 23
 sint inuitis parentibus baptizandi? Est quæ *An pue-
 ri infide-
 liũ sint
 baptizã-
 di inui-
 tis parẽ-
 tibus.*
 stio grauis, & tractatur à. S. Tho. 3. p. q. 68.
 ar. 10. 4. dist. 4. Capre. & multi Thomistæ
 tenent partem negatiuam, scilicet, q̄ nullo
 modo licet baptizare filios infideliũ quo-
 rumcumq; siue illi sint pagani, siue Iudæi,
 siue liberi, siue serui, inuitis parẽtibus. Sco.
 4. d. 4. q. 9. tenet cõtrarium, scilicet, q̄ sunt
 baptizandi. Durand. autẽ lib. & d. ead. quæ-
 stio. 6. & Cajeta. 2. 2. q. 10. art. 12. tenent viã
 mediam. Dicit enim hæc opinio, esse di-
 stinguẽdum de infidelibus, quidam enim

funt sui iuris, & non serui christianorum, & talium filij non sunt baptizandi inuitis parētibus. Alij infideles sunt serui christianorū, quales sunt, qui iure belli sunt serui, & etiam Iudæi secundū istos, & filij eorū, qui occiderūt regem nostrū: & horum filij possunt & debent inuitis parentibus baptizari. Hanc opinionem putat Caiet. esse Sanct. Tho. Pro huius quæstionis solutione, notādum quòd per parētes in proposito nō intelligimus solos genitores, sed etiā eos in quorum custodia, & cura sunt filij. Vnde si puer infidelis iusto titulo, vel etiā iniusto (vt bene dicit Capre.) venerit ad terras christianorum, cum iam non possit esse sub cura genitorū, sed sub cura dominorū christianorū, esset baptizādus. Nam si tales non liceret baptizare, cum proprij parentes nō possint eorum curam gerere, essent pueri extra statū salutis. S. Tho. igitur determinatē, & absolutē respon. quòd tales nō sunt baptizandi inuitis parētibus, & ita tenēdum est. Et ecclesia tales pueros in terris paganorū sub cura parentum degentes nunquā cōsuevit baptizare. Quan-

uis eorum parētes malē vtantur dominio quod in ipsos habent. Nos tamen non sumus eorū iudices, dicēte Paulo, de his qui foris sunt nihil ad nos. Sicut ego non possum cogere christianū ad audiendam missam die dominica, licet habeat pręceptum audiendi eam: quia ego non sum executor huius legis. Et cap. Iudæi. 28. q. 1. & cap. ex literis, de cōuersione infidelium habetur, quod si alter infideliū fiat christianus, baptizentur eius filij pueri: ergo si nullus parentum cōuertatur, non debēt baptizari.

De ministro.

QVAERITVR, vtrū mali ministri conferant verū baptismum, & alia sacramenta? Respondetur secundum omnes doctores, quod sic, & est determinatio ecclesię in cap. Roma. de cōsecra. d. 4. vbi dicitur Romanus Pontifex non attendit hominē, qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiā baptismi, licet paganus sit, qui baptizat. & .i. q. 1. cap. si iustus fuerit. Non est de hoc dubiū apud fideles,

24.
Mali ministri an cōferant vera sacramenta.

fideles, & oppositum dicere est error Vnicleista. Sed de hæreticis ministris fuit olim altercatum inter doctores, an conferrent vera sacramenta? Vnde Cyprianus cū episcopis prouinciæ Affricæ, & aliarum duarum, Carthaginem conuenerunt, vbi Cyprianus determinauit, quòd ab hæreticis baptizati essent rebaptizandi, & perseuerauit in ea opinione, vt patet, cap. si quis inquit. i. q. i. & cap. quomodo exaudiet, de conse. d. 4. Augu. autem lib. vno de baptismo, dicit quòd si quid erroris ibi Cyprianus tenuit, falce passionis est remotum. Et de baptismo contra donatistas, lib. 6. & 5. c. 23. & in multis alijs locis, dicit q̄ concilium vniuersale totius ecclesiæ, post illud Carthaginense celebratum, determinauit quòd hæretici conferebant vera sacramenta, & ita ecclesia tenet: & in cap. ad abolendam de hæreticis dicitur, quòd qui aliter de sacramentis ecclesiæ sentit, & docet quàm ecclesiæ Romana, hæreticus est. Et si Ambro. lib. de initiandis rudibus, & habetur. i. q. i. c. non sanat, dicat q̄ baptismus perfidi non mundat, sed polluit: loquitur de baptismo

ptismo Arrianorum, qui ponebant aliam formam scilicet, in nomine filij serui.

QVAERITVR, vtrum minister existens in peccato mortali peccet mortaliter administrans sacramentum? Respond. S. Tho. 3. p. q. 64. arti. 6. quod sic, quia est notabilis irreuerentia diuinorum contra preceptum iuris naturalis. Admonet tamen Caieta. hoc esse sane intelligendum. Nam ad hoc qd talis actio sit mortalis requiruntur tria. i. qd sit minister, ita qd faciat actum religionis. Ex quo patet contra Adriannum, qd qui eleuaret hostiam iacentem in luto, non peccaret, esto esset i mortali, quia illa actio non est ministri in quantum minister est. 2. requiritur ad hoc qd sit mortalis, qd actio illa sit sacramentalis. i. quod procedat a sacramento. Vnde diaconus in mortali legens euangelium peccat mortaliter, quia illa actio procedit a sacramento ordinis, & terminatur ad eucharistiam: 3. irreuerentia ista est mortalis ex genere. Et cum secrete, & sine solennitate in necessitate baptizat in mortali, peccat venialiter tantum, quia facit id in persona alterius, & non ut sacerdos.

Qua-

*Sacra-
menta à
malis
mini-
stris re-
cipere,
an sit li-
citurum.*

QVÆRITVR, an liceat recipere sacramenta à malis ministris, scilicet à concubinarijs, &c. Sanct. Tho. 3. par. quæstio. 64. arti. 6. in solutionibus argumentorum, & 4. distinct. 5. q. 2. tractat hanc materiam. Respondeo q̄ duplex potest esse minister malus, vnus qui toleratur ab ecclesia, quoniam scilicet nō est excommunicatus, nec præcisus, & à tali licitum est recipere sacramenta. Non tamen (vt bene notat Caietanus) licet eum inducere ad conferendum sacramētum, nisi in duobus casibus. Primò quando ipse tenetur conferre sacramentū illud, puta quia est curatus, & dominica die possum eū inducere ad celebrandam, licet sit in mortali: quia ego vtor iure meo, & exigo quod ipse potest benefacere, & si malè agit, ipse viderit. Secundò in articulo necessitatis, quando in periculo mortis egeo baptismo, possum inducere tunc ministrum quantumuis pessimum ad conferendum mihi sacramentum. Alter potest esse minister malus, qui sit excommunicatus, & præcisus ab ecclesia, & à tali non licet recipere baptismum, ac proinde nec aliud

aliud quoduis sacramētum. Has duas propositiones ponit sanctus Tho. Caieta. Duran. Palud. Adria. & Scot. qui addit quòd si sim in extrema necessitate, & egeo baptismo, & sunt duo qui possunt me baptizare, scilicet laicus bonus, & sacerdos iniquus, potiùs debeo inducere sacerdotē ad me baptizandum, quàm secularem: & bene dicit, nam laicus non est minister sacramenti baptismi, nisi in defectu sacerdotis. Tempore verò necessitatis licitū est etiam suscipere sacramētum baptismi ab excommunicato, & præciso, vt bene dicit sanctus Tho. & Scot. nam talis minister solo iure positiuo impeditur ab administratione sacramentorū, sed in casu necessitatis est præceptum de iure diuino, vt iste baptizetur, & quòd ille eū baptizet, ergo. Et ita determinatur in. c. si quem forte, & c. subdiaconus. 24. q. 1. Et August. allegatur ab Adriano in libro de vno baptismo de quodam qui in extremis ab heretico est baptizatus. Super quo Augustinus ait, nō solūm quod fecit nō improbamus, sed etiā securissimè, & verissimè laudamus. Possunt ergo, & tenentur

nentur in articulo necessitatis ab hæreticis, excōmunicatis, præcisique suscipere sacramentum baptismi, vt dictum est.

27

*Ab ex-
cōmuni-
catis, an
liceat sa-
cramen-
ta reci-
pere.*

HOC autem quod diximus non esse licitum recipere sacramenta ab excōmunicatis, intelligitur de solis illis qui nominatim sunt excōmunicati, vel ob notoriã percussionem clerici. Sic enim determinatũ est in cōcilio Constantiensi, & in concilio Basiliensi. Cum alijs verò excōmunicatis idem iudicium est, sicut de ministris peccatoribus: non enim tenemur eos vitare, etiã in participatione sacramentorum, nisi sicuti malos ministros, nõ inducendo eos sine necessitate ad sacramenta conferenda.

28

*An pu-
er in utero ma-
tris sit
baptizã-
dus.*

QVAERITVR, an ad baptizandũ puerum expectãda sit eius natiuitas ex utero? Respon. secundũ omnes doct. q̄ sic. & habetur de consecr. d. 4. c. qui in maternis. Verũ est q̄ si manu obstetricis posset realiter mitti aqua & verba dicãtur, q̄ esset verus baptismus. Si autẽ perichitetur puer nascens, & appareat caput, baptizetur, & erit verus baptismus: vt ait. S. Tho. 3. p. q. 68. arti. ii. 4. vbi ait, q̄ si esset omnino natus sufficeret

ceret mittere aquam in caput, ergo, &c. Si autē alia pars appareat scilicet pes, vel manus, dicit. S. Tho. Duran. Palu. & est communis opinio, q̄ licet non sit certū an esset verus baptismus, baptizandus tamen est, & postea si nascatur, debet sub conditione iterum baptizari. Palu. contendit probare quòd certissimè erit baptizatus, licet non intingatur aqua nisi pes, vel manus. Sed tamen non est ita certum, vt ipse putat. Pannormi. & Innocentius in cap. debitum de baptismo, videntur sentire, quòd quaelibet pars sufficiat ad baptismum & verè est in hoc magna apparentia.

QVAERITVR, quid faciendū est de prægñate damnata ad mortem? Respō. quòd est expectandus partus. Patet in lege negat. ff. de statu hominum, & in lege prægñantis. ff. de pœnis, & aliud facere esset grande sacrilegium. Sed quid si illa ægro-
 ret ad mortē, an sit aperienda vt fœtus baptizetur? Respōdeo q̄ temporibus nostris quidam medicus cōsuluit, vt fieret scissio, sed pessimè proculdubio: nā nullo modo licet, non enim sunt facienda mala vt veniant

29
 Mulier
 prægñas
 cōdem-
 nata ad
 mortē,
 vel pro-
 pinqua,
 an sit a-
 perienda
 vt par-
 tus ba-
 ptizet.

niant bona, & non potest omnino esse certa mors matris, & dato quod esset certa, aperire eam viuētem esset occidere eam, quod est immane sacrilegium. Postea verò cū mater moriatur, aperienda est, & puer si viuus reperiatur baptizandus, vt in lege posthumus. ff. de in offic. testament. Solinus dicit de Iulio Cæsare, quòd sic fuerit ab utero matris extractus, & idē dicit Paulus. Sed hoc non est verum de Iulio Cæsare, sed de alijs Cæsaribus.

30

*Pueri
an sint
statim
baptizandi.*

QVÆRITVR, quo tempore sint pueri baptizandi? Respondeo secundum sanctum Tho. quod statim. Quia ratione baptismi, Deus & angeli habēt maiorem curam illorum: non dico statim. i. eadem die. Est enim magna abusio in nostris temporibus, quod semper antequā puer ducatur ad ecclesiam est baptizatus: si timeretur eius mors, & esset periculum, bene quidem: sin autem, melius est vt in ecclesia baptizetur. Si autem adulti sint baptizandi, non debēt diu differre baptismum propter pericula interim imminētia: debent tamen prius instrui in fide. Tempore etiam interdicti
licitum

licitum est baptizare, vt patet in cap. quoniam de sententia excōmunicatio. lib. 6.

QVAERITVR, vtrū ad baptismū requiratur intētio baptizantis? Respōdeo secundum S. Tho. 3. p. q. 64. arti. 8. & secundum omnes doctores, q̄ sic, nam quando ad vnū concurrunt multa, oportet q̄ sit aliquid per quod ex illis multis fiat vnum. In baptismo autē concurrunt multa, scilicet materia & forma, baptizās, & baptizatus, &c. Ergo oportet cū sacramētum sit vnū, quod per aliquid fiat vnū: sed non videtur quomodo aliter fiat vnum, nisi per hoc q̄ applicātur isti per intētionem: ergo intentio requiritur. Item, oportet quod baptismus sit actio humana, nam si infans baptizaret nō esset baptismus: sed nō potest esse actio humana sine intentione, ergo requiritur intentio faciendi quod ecclesia intendit. Requiritur intētio baptizādi, nec quādo baptizat requiritur actualis intētio, sufficit enim virtualis. i. quod prius voluerit baptizare: licet tunc quādo baptizat cogitet de impertinētibus. Furiosus verò baptizare non potest, quia nō habet intentionē

An in baptismo requiratur intētio baptizantis.

D quæ

quæ requiritur, vt dictū est. Si autem sacerdos putet se baptizare Petrum, & baptizat Martinū, quia iam intēdit baptizare, verē baptizat, licet erret in persona. Imò quāuis erret in sexu, putās se baptizare Franciscū, & baptizat Ioannem contra Ostiens.

31

*Baptis-
mus an
possit ite-
rari.*

QVÆRITVR, an baptismus possit iterari? Respōdeo secundum omnes doctores q̄ non. Sanct. Tho. 3. parte. quæstione. 66. arti. 9. tractat de hoc. Et patet, quia Ephesios sexto dicitur, Vna fides, vnū baptisma. Et Hebræos sexto, Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati, &c. & prolapsi sunt, rursus reuocari ad pœnitentiam. Quidam hæretici hunc locum intelligebāt de pœnitētia. Contra quos Augu. lib. de vera & falsa pœnitentia. cap. 3. ostendit prædictū locum necessariò esse intelligēdum de baptismo. Similiter Damasc. l. 4. c. 1. Nam si de pœnitētia intelligeretur, esset cōtra illud euangelij Matthæi. 18. nō dico septies, sed septuagies septies. Et est determinatio ecclesiæ, de cōsecra. d. 4. cap. re baptizare, & sunt verba Augustini ad Maximianū, Rebaptizare hereticum hominē omnino

omnino peccatum est, rebaptizare autem catholicū, immanissimum scelus est. Habetur etiā. i. q. i. c. quod quidam. Est autem secundum. S. Tho. multiplex huius ratio. Baptismus enim est quædam natiuitas, & regeneratio: sed homo in vita corporali non potest semel iam natus, denuo nasci: ergo nec in vita spirituali. Item in baptismo cōmorimur Christo, vt dicitur Roma. 6. Sed Christus tantū semel mortuus est: ergo. Item baptismus imprimit characterē indelebilem, ergo. Item quia datus est in remedium cōtra originale peccatū, sed hoc peccatum semel dimissum nō potest redire, ergo nec baptismus potest iterari: q̄ si reiteretur, nihil omnino valet secundus baptismus. Qui autem. 2. baptizat manet irregularis, vt patet in cap. ex literarū, de aposta. Et est notādum quòd baptismus nō debet iterari, nec absolute, nec sub conditione, si constat q̄ antea sit baptizatus: etenim qui baptizaret sub cōditione eum qui iam est baptizatus, irregularitatem incurrit, vt patet ex verbis Augusti. quæ Magist. senten. adducit. 4. d. 6. dubitans, an qui ludicrè ba-

ptizaret, conferret verum baptismum? Ait Augustinus implorandum esse diuinum auxilium gemitibus, & orationibus. Si tantum anxiabatur Augustinus, quomodo licet rebaptizare etiã sub conditione? Est pessima abufio in partibus nostris rebaptizare sub cõditione, sed debet parochus diligenter quærere, an puer fit baptizatus: & si cõperit quod sic, nullo modo debet eum rebaptizare: si cõstet oppositum debet eum baptizare. Si autẽ sit verè dubium, determinat ecclesia cap. 2. de baptismo, quod baptizetur sub conditione. Me præfente adductus est quidam puer ad baptismum, & quibusdã dicentibus eum iam esse baptizatum, alijs verò hoc ipsum negantibus, admonui clericum, vt quæreret priùs veritatem, qui dixit mihi, O pater non curetis, expectetis modicũ, & videbitis, quid ego facio. Hęc dicens arripuit puerum, & ait, Alphonse, si tu es baptizatus, ego non te rebaptizo: si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Hęc est magna abufio, nec toleranda.

ro secretè, debeant repeti solènes illæ cære
 remoniæ, & benedictiones ecclesiæ? Re- *Baptizatus secre-*
 spondeo quod sic, vt ait Palude, & est cõ- *to, debes*
 munis sententia. Sed quid si credens cura- *publice*
 tus iam puerum esse baptizatum, dixit so- *benedi-*
 lenniter omnia illa, quæ cõcomitantur ba- *ci.*
 ptismum sine immerfione tamen: an post-
 ea sciens illum non fuisse baptizatum, de-
 beat baptizare sine solennitatibus prædi-
 ctis? Respond. quòd non, sed debet de no-
 uo solenniter baptizare, quia solennitates
 non sunt de essentia baptismi. De ritu ba-
 ptismi, an sit conueniens? consule sanctum
 Tho. 3. p. quæstio. 66. arti. 10. & de catechis-
 mo, exorcismoque. 3. par. quæstio. 71.

QVAERITVR, an in catechismo *33.*
 puerorum, quãdo respondent pro eis, ab- *An ab-*
 renuncio, sit ibi noua obligatio pueri, an *renūtia-*
 sic maneat puer obligatus, sicut si fecisset *tio bapti-*
 votum? Respond. q̄ Durandus videtur di- *zati sit*
 cere quòd sic. Palud. tamen bene dicit, q̄ *votum.*
 ibi nulla est obligatio, etiamsi qui baptiza-
 tur, sit adultus. Non enim intendit ecclesia
 obligare eos de nouo, sed vt acceptent ea
 ad quæ tenetur christiani. Notandum etiã

quòd in catechismo contrahitur quædam cognatio spiritualis inter susceptorem, & susceptum: inter patrinum verò filiosque eius, & baptizatum cōtrahitur affinitas ipiritualis. Si autem non baptizetur, sed fiant solennitates tantum, contrahitur etiã affinitas, sed imperfecta: nam prima dirimit matrimonium, non tamen 2. vt habetur de cognatione spirituali cap. 5.

34

Materia & forma baptismi debent simul concurrere.

An in sacramento baptismi, oporteat simul concurrere materiam & formam baptismi? Respond. secundum omnes q̄ sic. Patet ex Augustino, & habetur cap. detrahe. 1. q. 1. accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. Ista autem simultas secundum Scotum intelligitur modo humano: quia euangelistæ loquuntur hominibus, ac proinde satis est, quòd materia & forma sint simul, eo modo quo aliqua dicuntur esse simul apud homines. Non credo tamẽ quòd requiratur quòd antequàm immersio aquæ finiatur, incipiãtur verba: sed sufficit quòd postquàm dixit, Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, mittatur aqua. Nec de hoc dubi-
to, iam

to, iam enim iste est baptizatus in nomine patris, & filij, &c. sicuti in euangelio præceptum est. Et hæc de baptismo.

SEQVITVR DE SACRAMENTO Confirmationis.

De sacramento Confirmationis tractat Magister senten. 4. d. 7. & Sanctus Tho. 3. p. q. 72. &c.

VAERITVR ante omnia, an cōfirmatio sit à Christo instituta? 25

Ad hoc dicunt quidam, quòd cōfirmatio nō fuit instituta à Christo, nec ab apostolis, sed ab ecclesia. Hoc tenet Alexander de Ales. 4. par. q. 23. membro. 1. & S. Bonauétura. 4. d. 7. & Alexander ait quòd cōfirmatio fuit instituta in concilio Meldonfi. Oppositum tenet omnis schola theologorum. Opinio tamen Alexandri non est hæretica, quia non negat cōfirmationem esse sacramētum, sed dicit q̄ Christus habens potestatem cōdendi sacramēta, communicauit illam ecclesiæ. Sed nos dicimus
confir-

Confir-
matio ē
à Chri-
sto insti-
tuta.

cōfirmationem institutam esse à Christo, nam apostoli cōfirmabant, vt patet Actū 8. & 19. Et confirmati recipiebāt spiritum sanctum, etiā visibiliter: & non legimus q̄ ipsi apostoli hoc instituerunt, ergo. Et q̄ fuerit ante concilium Meldense, patet, de consecratione. d. 5. vbi Melchiades, Urbanus, & Fabianus, antiquissimi pontifices loquuntur de confirmatione, sicut de re in ecclesia consueta. Et S. Cle. qui Petro successit in episto. 3. ad vniuersos, & Cyprianus in concilio Carthagin. & Hierony. ad verius Luciferian. Cum autem sacramenta sint instrumenta nostræ redemptionis, quam Christus operatus est vsq; ad resurrectionem, oportet dicere omnia sacramenta instituta fuisse ante resurrectionē Christi. Instituit ergo Christus hoc sacramentum, Ioan. 16. quādo promisit apostolis spiritum sanctum quo confirmarentur virtute ex alto. Illa enim missio spiritus sancti in Pentecoste, vel fuit sacramentum confirmationis, vel habuit locum eius.

36
 Mate-
 ria cōfir-
 mationis
 est chris-
 ma.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramenti? necessario enim est danda in eo

ineo aliqua materia, vt patet ex ritu eccles.
 & autoritatibus sanctorū, & quia omnia a
 lia sacramēta cōstant ex materia & forma:
 ergo etiā hoc. Et oppositū dicere esset te-
 merariū, nam in forma huius sacramēti si-
 gnatur materia, dicitur enim, Configno te
 signo crucis, & confirmo te chrismate salu-
 tis. & elpon. q̄ materia huius sacramēti est
 chrisma. Hoc vocabulum est Græcum, &
 accepit ecclesia illud ex Dionysio. c. 4. de
 ecclesiastica hierarchia, & significat un-
 guentū cōpositum ex oleo & balsamo, vt
 patet in. c. vno de sacra vnctione. Balsamū
 autem necessariū est in materia cōformatio-
 nis necessitate præcepti, vt patet ex cap.
 vno, & cap. nouissime, de consecra. d. 5. &
 cap. i. de sacramētis nō iterandis, & ex ritu
 ecclesiæ. Non est autē necessarium necessi-
 tate sacramenti: nam balsamum est in Iola
 Syria terra paganorū, & difficulter potest
 inueniri, & nō videtur q̄ materiam tam ar-
 duam voluerit Deus esse materiam sacra-
 menti: nō est ergo necessarium de essentia
 sacramenti, sicut nec aqua in consecratione
 sanguinis. Hoc tenet Caieta. 3. p. q. 72. art. 2.

Balsa-
 mū nō
 est de ne-
 cessitate
 sacramē-
 ti confir-
 matio-
 nis.

hoc

hoc etiam probatur ex cap. i. pastoralis de sacramentis nō iterādis, vbi habetur quòd quidam per errorem fuit cōfirmatus oleo benedicto sine balsamo, & quæsitum est, an esset iterandum sacramētum: & responsum est, nihil esse iterādum, sed cautè supplēdum quod incautè fuerat omiffum. Si illud fuit sacramentum, ergo chrisma non est de necessitate sacramenti: si autem non debuit iterari, ergo certè fuit sacramētū, licet postea propter præceptum chrismate vngeretur. Credo ergo probabilissimè, q̄ chrisma nō est de essentia sacramēti cōfirmationis: aliās enim rarò esset sacramentum, nam etiā puto negotiatores decipere nos, videntes nō balsamum pro balsamo.

32
Chris-
ma i cō-
firmatio
ne debet
esse cōse-
cratum.

QVAERITVR, an sit necessarium quòd chrisma sit cōsecratum? Respond. q̄ sic. Ita tenet Scotus, Durand. Palu. Marli. Siluest. Florenti. & omnes, & videtur idē sentire sanctus Tho. 3. p. q. 72. art. 3. vnde si chrismate nō cōsecrato per errorem quis confirmaretur, non esset cōfirmatus, nam Christus hoc instituit: quod patet ex ritu ecclesiæ, & autoritate antiquorum docto-
rum.

rū. Cypria. in opusculo de vñctione chris-
 matis, & Dionysius, cap. 4. de ecclesiasti-
 hierarch. Ratio huius assignatur à S. Tho.
 Ricar. Alexan. & Bonauen. Quia cum sa-
 cramentum sanctificet actione, oportet vt
 in se sit sanctum, & propterea congruum
 fuit, vt ipsa materia habeat in se sanctifica-
 tionem. Sed est differentia inter materias
 sacramentorum, nam aliquas sanctificauit
 Christus immediatè, vt sunt materiæ illo-
 rum sacramentorum quibus Christus est
 vsus, scilicet, baptismi, & eucharistiæ. Alio-
 rum verò sacramentorum quibus Christus
 non est vsus, materias non sanctificauit, vt
 materiam confirmationis, &c. Et ideo ne-
 cesse est, quòd tales materiæ consecrètur.
 Et licet Christus receperit vñctionem à
 Magdalena, & in sepulchro, illud fuit mo-
 do humano, non sacramentali vel spiritua-
 li, vel ad aliquem effectum spiritualem: si-
 cut sanctificauit aquas in baptismo, non ta-
 men quando bibebat, nec panem quando
 comedit bar.

Sed vtrum debeat ab episcopo chrisma
 cōsecrari? Videtur q̄ sic, vt patet in prædi-
 cto vi.

38
 Chris-
 ma deo
 bet ab
 episcopo
 cōsecra-
 ri.

cto ca. vno de sacra vñctione, & consecra-
tur in die cœnæ, & quolibet anno renoua-
tur. Vtrum autem papa possit communica-
re consecrationem simplici sacerdoti? cre-
do probabiliter, quòd sic, & tunc nō esset
de essentia sacramenti quòd confirmatio
fieret cum chrismate ab episcopo cōsecre-
to, vt notum est.

39

*Forma
sacramē
ti confir-
matiois.*

QVAERITVR, quæ sit forma sa-
cramenti cōfirmationis? Respond. q̄ hæc,
Consigno te signo crucis, & confirmo te
chrismate salutis. Hoc tenent omnes do-
ctor. nullo excepto. Et ita habet ritus eccle-
siæ, & auctoritates sanctorum. Et si apostoli
nō utebantur hac forma, vt patet Actuum
8. hoc ideo fuit secundū S. Tho. & omnes,
quia oleum ponitur in confirmatione pro
signo visibili: sed tunc miraculosè fiebant
signa visibilia, & ideo non vñgebant con-
firmatos. Item propter irrisiones infidelū
vitandas, esset enim ridiculum apud infi-
deles, si vñgerentur confirmati, & ideo so-
lūm confirmabant per manuum imposi-
tionem. Cessantibus autem illis signis visi-
bilibus miraculosè factis, vsi sunt materia
&

& forma prædictis.

IMPRIMIT autem cōfirmatio cha-
 racterem, vt patet ex concilio Florentino,
 & ideo nō est iterabilis. Qui autem bis cō-
 firmaret eundem, peccaret quidem, sed ta-
 men non esset irregularis: quiquid dicant
 canonistæ. Quia nullus textus in iure po-
 nit hanc pœnam. Et patet ex cap. dicto de
 conse. d. 5. vbi fit mentio de iteratione con-
 firmationis, & non ponitur pœna irregu-
 laritatis, licet prohibeatur iteratio. Sed
 quare posita est pœna irregularitatis iterā-
 tibus baptismum, & nō iterantibus confir-
 mationē? Respon. quia antiquitus fuit con-
 tētio & hæresis de iteratione baptismi, nō
 autem de confirmationis repetitione. Et
 ideo hoc secūdam noluit ecclesia ita stri-
 ctè prohibere, & punire, sicut primum.

QVÆRITVR, vtrū quis possit cō-
 firmari antequam sit baptizatus? Respon.
 q̄ nō, & si fiat nihil factum est: vt habetur
 in. c. si quis de presbytero non baptizato,
 vbi præcipitur, q̄ de nouo baptizetur, &
 iterum ordinetur. Et eadem est ratio de cō-
 firmato, & non baptizato. Et. c. veniens de
 presby-

40
 In cōfir-
 matione
 in primi-
 tur cha-
 racter.

41
 Confir-
 mari ne-
 mo po-
 test an-
 te bap-
 tismum.

presbytero nō baptizato, dicitur q̄ baptis-
mus est fundamentū omniū sacramētōrū.
Si autē quis ordinaretur ante confirmatio-
nē, male faceret, sed tamen factū teneret.

42

*In cōfir-
matione
confertur
gratia.*

QVAERITVR, an cōfirmatio cō-
ferat gratiam? Respond. q̄ sic. Quia est sa-
cramētum. Imō confert maiorem gratiam
quā baptismus. Quia iam in cōfirmatio-
ne fit miles, & roboratur ad defendendam
fidem quam in baptismo recepit. Et ita di-
cit Palude & omnes. Et de consecratio. di-
stinctione. 5. cap. de his, dicitur quōd cōfir-
matio est dignius sacramētum quā bap-
tismus. & maiori veneratione dignum.

43

*As oes
tenent
cōfirma-
ss.*

QVAERITVR, an omnes debeāt
confirmari? Respon. secundū doct. omnes
q̄ sic. Et patet de consec. d. 5. c. omnes fide-
les, & c. vt ieiuni, vbi dicitur, nunquam erit
christianus nisi cōfirmatione episcopali fue-
rit chrisimatus. Sed vtrū sit de necessitate
salutis hoc sacramētum? Respon. q̄ stando
in iure diuino nō est praeceptum, nec inue-
nitur in euāgelio locus obligatorius, sicut
inuenitur de bapismo, pœnitētia, & eucha-
ristia. Verum est q̄ cōtemptus eius est pec-
catum

catum mortale: contemnere verò qui nollet illud recipere, quia non vult obedire, & putat nullius meriti esse. Hoc esset mortale secundum omnes, & S. Tho. 3. p. q. 72. art. 8. dimittere autem illud ex negligentia non esset mortale cõtra ius diuinum, qualiscunque negligentia sit, etiam crassa. Stando autè in iure humano, Adria. & S. Tho. tenèt quòd non est præceptum, & ego ita credo, licet oppositum teneant pene omnes. Scotus, Palu. Maio. &c.

QVÆRITVR, qua ætate dādum est hoc sacramentū? Respon. q̄ Marfilius, & quidam alij dicunt, quòd expectāda est ætas. 12. annorum, sed credo ex. S. Tho. nō esse necessarium expectare vsum rationis. Idem ait Gabriel & Antoninus, & Siluest. Verum est q̄ beatus Antoninus dicit bonum esse expectare septénium pueri, propter periculum recõfirmationis, vt scilicet cõfirmatus meminerit se esse confirmatū.

QVÆRITVR, an solus episcopus possit hoc sacramētum conferre? Quærit hoc. S. Tho. 3. p. q. 72. art. 11. Respon. quòd licet de hoc sint variæ opiniones, dicēdū tamen

44

Qua ætate confirmatione est suscipienda.

45

An solus episcopus possit confirmare.

tamen est cum. S. Tho. Alexan. & Palu. 4. dist. 7. q. 4. & Marfi. 4. q. 5. quòd propria auctoritate non potest simplex sacerdos confirmare, & si tentet, nihil faciet. Nihilominus ex cõmissione papæ quilibet sacerdos posset cõfirmare. Hoc patet auctoritate ecclesiæ ex facto Gregorij, vt habetur. 95. d. cap. peruenit (ait Gregorius) ad nos quosdam scãdalizatos fuisse, q̄ presbyteros prohibuimus confirmare. Et post dicit ad Ianuarium. Et si de hac re aliqui contristantur, vbi episcopi de sint, concedimus quòd presbyteri signent in frõte baptizatum. Et in concilio Florenti. sub Euge. 4. in extrauagan. de vnione Armenio. instruẽdo Armenos, numerantur septem sacramenta, & secundum est confirmatio, cuius ordinarius minister est episcopus. Nihilominus ex dispensatione sedis apostolicæ, & rationabili causa simplex sacerdos potest hoc sacramentum ministrare.

46
De ritu
cõfirma
tionis &
suscepto
re cõfir
mati pa
trino.

CIRCA ritum huius sacramenti notandum, q̄ susceptores cõfirmandi, seu patrini debent esse confirmati: vt patet de cõsec. d. 4. c. in baptisate. Et si patrinus non cõfirmatus

confirmatus teneat, nō oritur inde cognatio spiritualis: quæ aliàs oriretur: quia non est verus susceptor. Quilibet autem cōfirmatus potest esse patrinus, nisi vir vxoris, & vxor viri. Si vir tamen teneat vxorem, inde oritur affinitas: & si scienter fecerit, nō potest petere debitum, tenetur tamen reddere. Et cōtrahitur in hoc sacramento tanta affinitas, quanta in baptismo. Et non possunt esse susceptores plures sed vnus, & debet esse alius quam in baptismo. Quòd autem fiat signatio in fronte, non videtur esse de essentia huius sacramenti. Quia in euangelio non legimus, nisi q̄ imponebāt manus super illos. Quòd autē fiat per modum crucis, patet esse necessarium, quia in forma dicitur, configno te signo crucis. Oleum etiam necessarium est, & ritus ecclesiæ tenet q̄ cōfirmatus nō lauet oleum per.7.dies: sed hoc non est de essentia. Et hæc de sacramento confirmationis.

SEQVITVR SACRAMENTUM
Eucharistiæ.

E De

✱ De sacramento Eucharistiæ tract. Magist. senten. in. 4. d. 8. & S. Tho. 3. p. q. 73.
Et ante omnia.

47
Eucharistia est sacramentū.

VAERITVR, an Eucharistia sit sacramētum? Respon. ab omnibus christianis, & sic, & maximum omnium sacramētorum. Ita determinatur in multis concilijs. Et ecclesia cantat, tantū ergo sacramentum, &c. Sed quid est illud quod vocamus sacramentum, an sit actio ipsa puta consecratio, vel sumptio Eucharistiæ, vel aliquid aliud? Respō. ex S. Tho. 3. p. q. 73. arti. 1. ad. 3. & 78. arti. 1. ad. 2. quod nec cōsecratio, nec sumptio Eucharistiæ, est sacramētum nec pars sacramenti: sed sacramentum Eucharistiæ perfectum est id quod remanet post cōsecrationem. Sicut enim collatio baptismi nō est sacramentū baptismi, ita nec consecratio Eucharistiæ est sacramentum, nec ipsa sumptio, sed species ipsæ, & corpus Christi sunt sacramentū: vt patet in cap. multi. 1. q. 1. vbi dicitur. Sunt autem sacramenta, baptisma, chrisma, corpus Christi & sanguis: ecce aperte dictū.

dictum. Et licet sub diuersis speciebus contineatur corpus Christi, est tamē vnicū sacramētum: nō vnitate naturali, cum species sacramētales differant specie: sed vnitate finis, quia omnia quæ in eo sunt ordinantur ad vnum finem, scilicet vel ad continēdum Christum, vel ad faciendam vnitate corporis mystici.

QVÆRITVR, vtrum sacramentum Eucharistiæ sit de necessitate salutis? 48
 Respon. q̄ est præceptū de eucharistia, vt *Euchari*
 patet Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem *stia an*
 filij hominis. Secundò dico, q̄ hoc sacra- *fit de ne*
 mentū non est ita de necessitate salutis, *cessitate*
 sicut baptisimus. Nam nemo potest saluari *salutis.*
 sine baptismo realiter, vel in voto suscepto:
 & tamen sine Eucharistia possunt saluari
 multi, vt de facto saluantur pueri baptiza-
 ti, ac proinde nō est ita de necessitate salu-
 tis, sicut baptisimus. Eucharistia autē inter-
 pretatur bona gratia, vt pater. i. quæst. i. ca.
 multi. Ab alijs interpretatur, gratiarum
 actio, synaxis, cōmunio, & sacrificium. 49

HVIVS autem sacramenti potissima *Figura*
 figura, secundum Sanct. Thom. fuit agnus *euchari*
stia.

E 2 pascha-

paschalis. Lutherus tamen irridet figuras huius sacramenti, & officiū S. Tho. de corpore Christi, dicit compositum à summo Christi hoste, eò q̄ adducit ibi figuras, & miratur quare ibi non adduxerit figuram asinæ Balaam: sed dimittamus perniciosissimum hominē. Circa hoc multa bona dicit Gabriel in canone, lec. 55. vbi petēs quare in canone fit mentio de sacrificio Abrahæ, Abel, & Melchise. & nō de agno. Respond. Hoc ideò esse factū: quia in illis tribus sacrificijs allegatur sanctitas sacrificantiū, quæ semper placuit Deo: esus autem agni paschalis nō semp̄ fuit acceptus Deo.

50
Materia Eucharistie panis triticeus. **QVÆRITVR**, quæ sit materia huius sacramenti? Respon. q̄ panis & vinum. Ita determinatum est ab ecclesia, cap. firmiter, de summa Trinit. & fide catholi. Et in cōcilio Carthaginensi. Et habetur de cōsecr. d. 2. ca. in sacramētis, & cap. cū omne, & cap. cum Marthæ, de celebratione missarum. Et patet, nam Christus hac materia est vsus: accepit (ait euangelista) panem, &c. similiter & calicem, & nō bibam amo dō de hoc genimine vitis. Ex quo patet q̄
 in

in calice continebatur vinum. Panis verò debet esse triticeus, ita quod in alia materia non potest confici: vt ait. S. Tho. 3. p. q. 74. arti. 3. Idem tenet Alexan. de Ales. 4. p. q. 32. & Durand. 4. d. ii. q. 4. & Scotus. d. ii. q. 6. Vnde omnis panis qui in cōmuni modo loquēdi vocatur panis, & est ordinatus ad alimentū hominum, est sufficiens materia cōsecrationis. Ex quo sequitur, quod panis ordeaceus nō est materia consecrationis, nec potest in eo confici hoc sacramētum: quia nō est panis, nec ordeum est alimentū hominum, sed bestiarū. Panis autem siliginis (de centeno) quia verè est panis, & ad alimentum hominū ordinatus potest consecrari. Idem dicendum de farre, & spelta, si ex eis cōficeretur verus panis. De farre dicit Palu. quòd sufficit. De spelta dicit Antoninus, quod sufficit: sed quia hoc nō est certum, credo esset temerarium cōsecrare in alio quam triticeo pane. De mayz apud Indos, dubium est, an esset sufficiens materia, & ideò nō est consecrādum in eo. In pasta autem ex tritico (en la massa) non potest fieri cōsecratio, quia non est panis, sed ex

ea fit panis, & habet alias proprietates quā panis: hic enim nutrit, illa verò interficit. In amidone etiam. S. Tho. tenet quòd non potest fieri cōsecratio: & ita ego credo, alij tamen dubitant. Et Palu. 4. d. 4. & d. II. q. 1. arti. 4. dicit q̄ potest in eo fieri cōsecratio: sed hoc nullo modo est tenendum.

51

*Panis a
zymus
materia
euchari
stie.*

QVAERITVR, an panis consecrationis debeat esse azymus, id est sine fermento? Respon. S. Tho. 3. p. q. 74. arti. 4. q̄ non est de essentia sacramenti, q̄ panis sit azymus: sed potest cōfici etiam in fermentato, quia est verus panis. Conueniēs tamē est quòd quilibet cōsecret secūdum ritum suæ ecclesiæ. In ecclesia autē circa hoc nō est vnus ritus solus, nam Græci conficiunt in fermētato: vt dicit Grego. in regno. Sed cōsuetudo latinorum consecrandi in azymo conuenientior est quam consuetudo Græcorum. Nam Christus celebrauit in azymo, vt patet Matth. 26. Prima autē die azymorum accesserūt discipuli ad Iesum dicentes, vbi vis paremus tibi comedere pascha? Et Lucæ. 22. venit autē dies azymorū in qua necesse erat occidi pascha. Græci verò

cū verò propter detestationem Nazaræorum, qui putabant legalia simul esse obseruanda cum euangelio: quia in lege Iudæorum comedebantur panes azymi, ipsi elegerunt non cōsecrare in azymo. Et etiam vt expressius significarēt Christum ex carne & diuinitate factum. Vnde in hoc non sunt hæretici, nec peccant consecrantes in fermentato.

QVAERITVR, vtrūm requiratur certa, & determinata quātitas panis ad cōsecrandum, vel an possit sacerdos cōsecrare tantum panis quātum sibi placuerit? S. Tho. 3. p. q. 74. arti. 2. tenet q̄ nulla est quātitas panis aut vini tam magna ad cōsecrandum, quæ non possit esse materia huius sacramenti: sicut in rebus habentibus materiam, ex parte finis determinatur quātitas materiæ, vt in domo: & in fabricatione nauis, ex parte intētionis determinatur quātitas. Ita etiā tenet Sco. Du. Gab. & omnes, & idem dicendum est de paruitate.

QVAERITVR tamē, an oporteat materiā esse præsentem? Respon. ab omnibus q̄ sic. Patet ex facto Christi: qui conse-

52
An re-
quiratur cer-
ta quā-
titas.

53
An oporteat ma-
teriā esse
chari-
stie esse
præsentē

crauit materiam præsentem, accepit panē in sanctas ac venerabiles manus suas, similiter & calicē. Item patet quia intentio ministri nō potest distincte dirigi, nisi super rem præsentē, cum omnis nostra cognitio ortū habeat à sensu: sed ad cōsecrādum requiritur intētio ministri, ergo & præsentia materiæ. Item probatur efficacius ex ritu ecclesiæ quæ nunquam materiā absentem, &c. nec vnquam visum est quòd aliquis sacerdos bonus aut malus tentauerit contrariū facere: oportet igitur materiā esse præsentē, & apud sacerdotē. Cum enim sacramētum sit institutū propter homines, illa præsentia requiritur in materia sacramenti, quā cōmuniter homines vocāt præsentia: & cum res quæ est post parietem nō dicatur apud nos præsens, nec etiā quæ est retro nos: videtur q̄ nō possit consecrari.

4. *Quæritur* QVAERITVR, vtrūm vinū vitis sit materia huius sacramēti? Respon. quod sic. Quia in vino vitis consecrauit Christus, vt patet Matthæi. 26. non bibam de hoc genimine vitis. Et habetur cap. didicimus, & cap. cum omne, de consecra. d. 2. &

in

in alijs multis locis.

V T R V M autem possit consecrari in aceto? Respon. omnino q̄ non. Et non dubium de hoc, quia nō est vinum, sed corruptio vini. Licet Glo. in cap. sicut (el primero) de cōsecratione. d. 2. dicat contrarium: sed misit falcem in messem alienam, & turpiter erravit, nisi intelligatur de vino aliquantulum corrupto (hoc est, que tiene vna punta de vinagre) in tali enim consecrari potest: quia est vinū verū. Sed vtrum posset consecrari in vino contento in racemis, in musto? Respond. q̄ nō debet fieri: prohibitū enim est in. c. cum omne de consecra. d. 2. Secundò dico, quòd nec posset fieri consecratio in tali vino, quia sicut pasta non est panis, sed ex ea fit panis, ita nec succus ille intra vuas contentus est vinum, sed ex eo fit vinum, & ideo nō potest esse materia consecrationis.

Q V A E R I T V R, vtrum aqua sit miscenda cum vino? Respon. q̄ sic. Et habetur cap. in sacramento de cōsec. di. 2. & ibidem cap. scriptura, & cap. cum Marthæ de celebratione missarum, & in multis alijs cap.

In aceto non potest consecrari.

Mustū in vuis non potest consecrari.

*55
Aqua miscenda cum vino in ca. lice.*

cap. Est autem necessaria aqua necessitate præcepti, non tamen necessitate sacramenti, ut tenent omnes theologi.

56

*In eu-
chari-
stia non
manet
substan-
tia pa-
nis &
vini.*

DUBITATUR, an in eucharistia manet substantia panis, & vini? Ad hoc. S. Tho. 3. p. q. 75. arti. 2. & omnes doctores dicunt quòd non, & hoc de fide tenendum est. Et fuit determinatum in concilio Constantien. se. 8. vbi cōdēnatus fuit Vuicleph, qui oppositum tenebat. Et in concilio Lateranensi in cap. firmiter de summa Trinitate, & fide catholi. Definit autē per consecrationem esse ibi panis materia & forma, manentibus accidētibus, & incipit ibi esse corpus Christi loco panis. Non tamen dicitur panis annihilari, licet nihil ipsius maneat, quia omnis motus accipit nomen à termino ad quē, sicut vocamus calefactionem quādo ex aqua frigida fit calida, quia illa actio terminatur ad calorem. Cum igitur conuersio ista nō habeat pro termino desitionem panis, sed præsentiam corporis Christi sub his speciebus, ideo nō est dicēda annihilatio panis, sed cōuersio: licet desinat esse materia & forma panis secundum se &

se & quodlibet sui. Disputatio videtur de nomine, sed hoc modo dicitur conuenientius.

VTRVM omnia accidentia panis & vini maneat in hoc sacramento? S. Tho. *In eu-
charis-
tia ma-
neñt acci-
dentia pa-
nis &
vini.*
3. p. q. 75. arti. 5. respōdet q̄ sic, ea enim accidentia quæ nos in eucharistia videmus, clarum est quòd erant panis. Et hoc cōgruit, quia horribile esset comedere carnē Christi in propria specie. Et quia diminueretur meritum fidei: vide rationes. S. Tho. loco allegato. Manent etiam in hoc sacramēto aliquæ proprietates panis & vini, nam homo sine miraculo nutritur eisdem.

VTRVM prædicta conuersio fit instantanea, vel successiua? Respon. secundū omnes q̄ fit in instāti, nam successio in rebus naturalibus, est vel ex defectu materie, vel formæ, vel agentis: sed hīc propter nihil istorum est necessariū quòd fiat successiue, ergo fit in instanti. Et, verba consecrationis sunt causa huius conuersionis: sed illa finiuntur in instanti, ergo cōuersio fit in instanti, scilicet, in primo instanti non esse verborum. In cōsecratione autem hostiæ
ex

ex vi verborum est ibi corpus Christi, & etiã anima rationalis, quę dat formã corporeitatis: est enim ibi corpus Christi, & etiã caro Christi de qua antea dixerat, nisi manducaueritis carnem filij hominis: sunt & ossa, & sanguis, dicit enim Christus, Hoc est corpus meum, id est humanum, & per consequens caro, & sanguis, & ossa. Nam corpus humanum (vt dicitur. 2. de anima) est corpus physicum organicum potentia vitam habens, cuius actus est anima. Caro autem capitur pro materia, & forma, etiã cum accidētibus. Sanguis verò sub specie panis est, ex naturali concomitantia, non ex vi verborum, sicuti & anima, & diuinitas ipsa.

59
Christus est totus in tota hostia, & in qualibet parte.
 QVAERITVR, vtrũm Christus sit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte hostiæ? S. Tho. ingenuè fatetur nescire modum, quo Christus est in hoc sacramento. Alexan. de Ales. 4. p. q. 40. Altifiodorensis, Ricardus, Bonauentu. Palu. Duran. Capreo. S. Thomas, & omnes antiqui ponũt hunc modum, & dicũt quòd Christus est totus in tota hostia, & totus in qualibet eius

eius parte, & quòd omnes partes Christi sunt simul cum qualibet parte hostiæ: sed non simul inter se, nam corpus Christi in hostia est extensiuè & septem pedum. Nec membra Christi in hostia sunt simul, sed sicut in cælo. Quantitas enim habet duo officia, vnũ est separare partem ex parte subiecti, ita quòd caput sit extra pedes, & brachia extra crura. Alterum est extèdere partes in situ in ordine ad locum. Quãtitas ergo in eucharistia exercet officium primũ, non tamen secundum: nam si Christi corpus nõ esset in hostia extensum, non esset organizatum, nec cũ figura, & viueret ibi violenter. Hunc etiam modum tenet Scotus, Maio. & Marsilius. Ex quo sequitur, quòd corpus Christi in Eucharistia verè & sine fictione quacunq; potest à nobis imaginari cuiuscunq; figuræ voluerimus. Et sic depingitur crucifixus, eo modo se habere, sicut si esset vnus puer tantillus, sicut est imago crucifixi in hostia, nam vbi sunt oculi imaginis est oculus Christi, & vbi manus imaginis, ibi & manus Christi, quomodo-cunq; figurata sit imago. Hæc non est ma-
la

la imaginatio.

60
*Christus
 quomo-
 do mo-
 ueat in
 euchar-
 stia.* QVAERITVR, vtrū Christus mo-
 ueatur in hoc sacramēto? S. Tho. 3. p. q. 76.
 art. 6. ponit duas propositiones. Prima, cor-
 pus Christi in eucharistia non potest mo-
 ueri localiter per se: quia nō potest transi-
 re ab vna parte hostiæ ad aliam. Secunda,
 ad motum hostiæ corpus Christi mouetur
 localiter de per accidens, sicut motis nobis
 mouentur ea quæ sunt in nobis. Idem di-
 cit Marsilius. 4. q. 7. art. 3. dub. 5. De alijs au-
 tē motibus, alterationis, calefactionis, cor-
 ruptionis, & similibus, dicit. S. Tho. & Sco-
 tus. q̄ nō est ibi capax alicuius actionis, aut
 passionis naturalis, saltē respectu alicuius
 extrinseci, respectu cuius habet se corpus
 Christi, sicut si esset substantia spiritualis.
 Et ita cōmuniter tenent omnes: & hoc nō
 est propter impedimētum Christi, sed na-
 turaliter. Et sic in sacramento hoc non est
 mobiliter Christus, nisi solo motu locali.
 Et si corruptis speciebus desinat ibi esse cor-
 pus Christi, non tamen dicitur corrumpi:
 sicut nec ego desinens esse in hoc loco, di-
 cor corrūpi. Manet igitur Christus tandiu
 in

in speciebus quādiu maneret substātia panis, & vini, si non essent consecratæ.

QVÆRITVR, vtrū Christus possit videri in hostia? Respon. ex. S. Tho. 3. p. q. 76. art. 7. ¶ naturaliter loquendo nullus oculus corporeus, præter oculum Christi, potest videre Christū in Eucharistia, nec oculus corporis glorificati. Idem dicit Scotus. 4. d. 10. quæst. 9. & Marsilius. q. 7. arti. 3. & Durand. dist. 10. q. 4. Secūdo dico quod oculus Christi in eucharistia videt se existentem in eucharistia. Hoc Sanct. Tho. 3. p. q. 76. arti. 7. ad secūdum. Et quia litera est ibi mendosa, debet sic legi. Ad. 2. dicendum quod oculus corporalis Christi videt se in sacramento, non tamē potest videre ipsum modum existendi quo est sub sacramento: quod pertinet ad intellectum. Tertio dico quod oculus corporalis, tā viatoris, quā beatī, per miraculum potest Christum videre in eucharistia. Hoc. S. Tho. & conuenit etiam Scotus. Et hæc de oculo corporali. Vtrum verò per intellectū possit Christus videri, & eius modus existendi in hoc sacramento? Dico cum. S. Tho. loco cita-

61
Christus
an vide
ri possit
i eucha-
ristia.

ro nunc quod naturaliter loquendo nullus intellectus humanus aut angelicus, coniunctus aut separatus potest cognoscere Christum in hoc sacramento secundum quod est sub speciebus. Patet quia iste modus existendi est supernaturalis excedens totam naturae facultatem. Secundò dico quod beati vident hoc mysterium, sed in verbo: nam cum hoc sacramentum sit vnum præcipuum de substantia fidei, & visio correspondeat fidei & spei, beati vident illud: sicut audiimus enim sic vidimus in ciuitate domini Dei nostri, psalm. 47.

62

An in
miracu-
losis ap-
paritio-
nibus eu-
chari-
stie sit
Christus.

QVAERITVR, an quando in hostia apparet puerulus, vel aliquid aliud (sicut sæpè apparuit Grego. & Paschasio) sit ibi realiter Christus? S. Tho. 3. p. q. 76. arti. 8. dicit quod dupliciter potest fieri huiusmodi apparitio. Primò per modum trans-eùtis, ita quod subito redit hostia ad suam propriam formam, & tunc à parte rei nulla est facta mutatio, sed solū ex parte oculorum, & sensuum nostrorū: sicut prophetis apparebant visiones animalium & bestiarum, quæ tamen non erant à parte rei.

Fit

Fit autem hoc in eucharistia aliquando, ut sciamus ibi esse corpus Christi. Secundo modo potest fieri talis apparitio perseveranter, & tunc à parte rei facta est vera mutatio specierum. Et si in forma carnis, aut sanguinis appareat, non sunt sumendæ propter horrorem species illæ, & quia humanis carnibus vesci illicitum videtur. Essent tamen prædictæ species adorandæ, sicut antea.

QVAERITVR, an accidentia manent sine subiecto in hoc sacramento, vel an species quæ sunt in hoc sacramento habeant aliquod subiectum? Sanct. Tho. 3. p. q. 77. arti. 1. & omnes cõcorditer dicunt, quod accidentia manent sine subiecto in hoc sacramento. Quia non sunt in pane, cum illa desierit esse. Nec sunt in corpore Christi, quia accidens migrare nõ potest de subiecto in subiectum. Et etiã quia Christus habet iam alia accidẽtia, nec ista cõveniunt illi. Et sic est determinatum in cap. firmiter de sum. Trini. & fide catholica. Quantitas autem est sine subiecto miraculosè à Deo sustentata. Aliæ verò qualitates, ut

63

An accidentia manent sine subiecto in eucharistia.

albedo, caliditas, frigiditas, & aliæ similes sunt in quãtitate sine miraculo, & sine speciali Dei concursu. Sicut enim in actibus naturalibus principale agens est substãtia, tamen non mediante se, sed mediante accidente: sic in causalitate causę materialis principale subiectũ accidentiũ est substãtia corporea, sed nõ immediatè, sed quãtitate mediãte. Et tales qualitates sine miraculo nouo, habèt suas operationes: nã species vini cõsecrati frigefaciunt naturaliter si vinum erat frigidum: nam frigefacere nõ cõuenit substantię nisi frigiditatis ratione: cum ergo ibi sit frigiditas, naturaliter frigefacit. Sic igitur species cõsecratæ faciũt & produciunt, quicquid agere & producere possent, si manerēt cũ substãtia panis, & vini.

64

*An vi-
no cõse-
crato pos-
sit misce-
ri alius
liquor.*

QVAERITVR, vtrum vino cõsecrato possit misceri aliquis liquor non consecratus? & si talis mixtio fiat, an sit totum cõsecratum, vel pars, aut nihil: vel pars sic, & pars non? Hęc est grauis difficultas. S. Tho. 3. p. q. 77. arti. 8. ponit aliquas propositiones. Prima, si misceantur duo liquores diuersarum specierum, si sint in quantitate sufficiẽti,

sufficienti, & fiat perfecta mixtio, vtrunq; corrumpitur & fit vnū tertium. Secunda, si misceatur duo liquores eiusdem speciei, & in quantitate sufficienti, vtrunque corrumpitur, & fit vnum tertium. Tertia, si vi no consecrato apponatur tantūdem aque, vel alterius liquoris, non manet ibi corpus Christi: iam enim nō est vinum. Quarta, si vino consecrato misceatur aliud vinū non consecratum eiusdem speciei in quantitate sufficienti, nō manet ibi corpus Christi. Sed hoc vltimū intellige, quando per multum tempus, & per motū magnum (quod rarò cōtinget) fieret perfecta mixtio. Tūc enim non manerent partes vini consecrati, quia essent diuisæ subintrantibus alijs vini superadditi. Vnde post sumptionē sanguinis, ecclesia consuevit accipere bis vinum, vt si manserit aliquid sanguinis assumatur. Dico ergo sinè metu, & etiam addito multo vino non consecrato, manet ibi corpus Christi, & sanguis eius: & cōsequēter quòd in secunda ablutione, melius erit assumere plus aquæ quàm vini: quia tunc corrumpentur species vini.

Forma
cōsecra-
tionis pa-
nis &
vini.

QVAERITVR, quæ sit forma hu-
ius sacramēti? Respon. secundū omnes, &
& est determinatio ecclesiæ in cap. cum
Marthæ de celebratione missarū, & in cō-
cilio Florentino, forma consecrationis pa-
nis est hæc, Hoc est enim corpus meū. Et
forma cōsecrationis vini hæc, Hic est enim
calix sanguinis mei, noui & æterni testa-
menti, mysterium fidei, qui pro vobis &
pro multis effundetur in remissionem pec-
catorum. Et oppositū dicere est pessimus
error. Et malè de hoc dubitat Erasmus in
annotatione. i. Corinthiorū. ii. vbi ait, Vti
nam Paulus nobis traderet quibus verbis
facer ille panis cōsecrari deberet. Verè mi-
ror, non de erroribus horum grammatis-
tarum, sed de eorū superbia maxima, qui nō
habentes autoritatē pro se, reuocāt hoc in
dubiū. Sed illis dimissis, dicimus hanc esse
formam consecrationis eucharistiæ, qua
vsus est Christus in vltima cœna. Hoc est
enim corpus meum. Et ita etiam apertè di-
cit. S. Cypria. de cœna domini in princi-
pio, & Ambro. lib. de sacramentis, & habe-
tur de conse. d. 2. cap. conse. & c. Illa autem
verba

verba quæ præcedunt formam cōsecratio-
 nis, scilicet, Qui pridie quā pateretur, &c.
 licet Scot. dicat esse ita necessaria, vt sine
 ipsis esset dubia cōsecratio: melius tamē. S.
 Tho. 3. p. q. 78. art. 1. 4. & Duran. d. 8. dicunt
 non esse necessaria, necessitate sacramēti,
 cū nō sint forma: propter ordinationem
 tamen ecclesiæ nō liceret ea prætermitte-
 re. In consecratione verò sanguinis calicis
 forma est, Hic est em̄ calix sanguinis mei.
 Hæc sola verba secūdu cōmunē opinionē
 sunt sufficiētia ad cōsecrationē sanguinis.
 Reliqua verò quæ sequūtur scilicet, noui,
 & æterni testamēti, &c. sunt de perfectioe
 forme, & nō de essentia sacramēti: sicut ly,
 ego, ī forma baptismi. Hoc patet quia Græ-
 ci ita cōsecrāt sanguinem, nec ob hoc sunt
 dānati ab ecclesia, & ī missali B. Basilij illa
 sola verba tanquā forma erāt rubeis literis
 scripta. Scotus tamen admonet q̄ sacerdos
 nō debet intēdere cōsecrare per ista, vel il-
 la verba: sed debet absolutē consecrare, di-
 cens omnia illa verba quæ sunt in forma
 qua nūc ecclesia nostra vtitur. Ly enim, in
 vtraq; forma nō est de essentia sacramēti:

Nullus enim euangelista ponit illud: male tamen faceret qui omitteret illud. Potest etiam forma dici quacunq; lingua: sed tamen variare illam, & alia lingua dicere, peccatum esset, licet sacramentum teneret.

66

*Quid de
mōstret
prono-
mē hoc
in cōse-
cratione
panis.*

QVAERITVR, quid demonstretur in forma eucharistiæ per illud pronomen hoc? Respō. q̄ licet de hoc sint variæ opiniones, tenendū tamen est cum Sanct. Tho. 3. p. q. 78. arti. 5. & super episto. 1. Cor. 11. vbi ponit aliquas propositio. Prima, tã Christus quã sacerdos aliquid demonstrat per ly hoc, quia aliàs verba nō applicarentur materiæ. Secunda, per ly hoc non demonstratur aliquid singulare, & discretè: sed dicitur in generali & indistinctè: & sensus est, cōtentum sub his speciebus est corpus meum. Sicut cū dicimus, Hic est calix, &c. intelligitur, contentum in hoc calice, est sanguis meus. Sicut quando demonstrato marsupium, & dico hoc est aurū: sensus est, quod cōtinetur hīc, est aurum. Sic etiam in forma significatur, quod continetur vel cōtinebitur hīc, est corpus meum. Idem tenet Ricard. 4. d. 8. q. 1. arti. 3. & Durand.

rand. dist. 8. q. 2. ad primum argumentum principale. & Capreo. d. 8. & 9. q. vnica. ad argumēta contra. 5. conclusionem. & Altifod. & Glos. super Matth. 26. & Marfi. 4. q. 6. Et est manifestū, nam illa forma, Hoc est corpus meū, nihil aliud facit, nisi q̄ corpus Christi contineatur sub his speciebus, ergo hoc ipsum significatur per formam.

QVAERITVR, qui sint effectus huius sacramēti? Respon. S. Tho. 3. p. q. 79. art. 1. q̄ primus effectus est collatio gratiæ: hæc autem gratia confertur in sumptione, vt patet Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo. Gratias quas promittit Christus in hoc sacramento, promittit ratione sumptionis: ergo ante sumptionē nō conferuntur: & de hoc nō est dubitādum. Datur autē prædicta gratia immediatē in ipsa sumptione. Et omnibus sumētibus eucharistiam cōfertur æqualis gratia ratione sacramenti ex opere operato. Non tamen ideo datur maior gratia, quia recipitur sub vtraq; specie: nam aliās qui maiorē hostiam sumeret, maiorem perciperet gratiā

67
Effectus
eucharis-
tia.

ratione quantitatis continuæ, quod est falsum: ac proinde nec ratione quãtitatis discretæ: cum sub specie panis & vini sit vni cum sacramentum. Et aliàs fraudaretur populus magna gratia sacrificij: cum profecto pia mater ecclesia nõ negaret illud sub vtrãq; specie, si daretur maior gratia. Iste autẽ effectus gratiæ nõ impeditur per peccatum veniale: licet enim quis recipiat eucharistiam in actuali peccato veniali, non ideo impeditur augmentum gratiæ in eo, vt ait. S. Tho. 3. p. q. 79. arti. 8. quia aliàs esset magnũ periculum. Quis enim sine peccato veniali accederet sæpe? per peccatũ autem veniale impeditur actualis sensus gustus, & delectatio spiritualis. Nec etiam requiritur tunc motus liberi arbitrij actualiter cõcomitans sumptionem eucharistiæ: sufficit enim motus liberi arbitrij præcedens, vt etiam dicit. S. Tho. 4. distin. 15. q. 1. arti. 3. quæst. 2. ad. 2.

68

*Per eu-
charist.
remitti-
tur pec-
catum
mortale*

QVÆRITVR, an per hoc sacramentũ remittatur peccatum mortale, an. s. possit quis accedere ad eucharistiã in peccato mortali, ita q̃ non peccet mortaliter

de

de nouo? Respon. q̄ dupliciter potest quis accedere cum mortali. Vno modo sciēter, & talis semper peccat mortaliter de nouo, Non dijudicans corpus domini, iudiciū si bi māducat & bibit. Secundo modo ignoranter, quia scilicet doluit, & credidit se habuisse iufficientem dolorem: cum tamē in rei veritate talis dolor nō fuerit iufficientis: & talis non accedit indignē, nec peccat mortaliter, quinimō virtute sacramenti remittitur præcedens peccatum. Hoc Sanct. Tho. 3. p. q. 79. ar. 3. & q. 80. ar. 4. & Alexan. de Ales. 4. p. q. 46. memb. 3. ad secundum, & Bonauentura. 4. dist. 9. q. 7. & Gabriel. in canone lectione. 8. & Marfi. 4. q. 6. arti. 4. cōclufione. i. & Gerson in multis locis, & super Magistrū tracta. 9. p. 3. & Adrianus q. i. de eucharistia, & omnes præter vnum Maio. Patet autem hoc, nam aliās cum nō possit homo scire, vtrū odio vel amore sit dignus, iuxta illud, Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. i. Corinthi. 4. & Iob. 9. Verebar omnia opera mea: & ibidē, si simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea, & De propitiato no

li peccato esse sine metu. Ecclesi. 5.) Periculō
 losissimū esset accedere ad eucharistiā, &
 talis exponeret se periculo peccati morta-
 lis, cū nemo sciat se sine peccato accedere.
 Item Ioannis. 6. dicit Christus panis verus
 est qui de cælo descendit, & dat vitā mun-
 do: cum igitur accedens in gratia, iam ha-
 beat vitā: si aliquando existenti in mortali
 inculpabiliter ignorato nō daret gratiam,
 nunquā esset verum, q̄ hic panis vitam da-
 ret mundo. Satis est igitur, ad hoc vt quili-
 bet securus accedat ad eucharistiā, q̄ do-
 leat de præteritis, & proponat cauere futu-
 ra, licet aliquādo nō sint remissa peccata:
 & tunc remissionē eorum accipiet, nō ra-
 tione contritionis, quæ perficietur: sed ra-
 tione sacramenti, quod secundū Augusti-
 num & sanctos, viuificat mortuos, & sem-
 per sic accedens habebit gratiam. Et licet
 de hoc aliqui dubitent, ego tamen nullum
 dubium habeo.

69
*Ante
 sumptio-
 nem eu-
 chari-
 stie præ-
 requiri-
 tur con-
 fessio.*

QVÆRITVR, an ante sumptionē
 eucharistiæ sit necessaria confessio, vel an
 sufficiat sola cōtritio cum proposito confi-
 tendi peccata semel in anno? Respon. sen-
 tentia

tertia omnium theologorum, Sanct. Tho. Duran. Scoti, Palud. Alexan. Bonauen. Gabriel. Ochã. & aliorum est, quod necessarium est confiteri omnia peccata mortalia antequam accedamus ad eucharistiam. Hoc autem non solum dicunt iure positivo tantum, sed etiam iure diuino: & hoc habitum est semper pro certo, & ab antiquo. Vnde Hugo de sancto Victore, vir magnę autoritatis in lib. de Ecclesiastica potesta. dicit, Audacter dico, si ante sacerdotis confessionem quis accesserit ad corpus & sanguinem Christi, reus erit corporis & sanguinis domini quantumuis pœniteat, & vehementer doleat, & ingemiscat. Hoc autem dixit. 60. annis ante Innocen. 3. qui instituit cap. omnis vtriusq; sexus. Ex quo patet quod non de nouo in prædicto cap. fuit positum præceptum de confessione ante eucharistiam præmittenda. Et Cypria. in epistola ad fratres consistentes in plebe, reprehendit episcopos sui episcopatus Carthaginensis, eo quod non memores euāgelij, & suę autoritatis, lapsis dabant eucharistiam ante confessionem. Idem dicit (& adhuc acrius) in libel

Io ad lapsos, & in alijs locis multis. Et lib. 6. ecclesiasticæ historiæ refert Eusebius de Philippo imperatore ꝓ cū in die paschæ cōmunicare vellet, non fuit permīssus ab episcopis nisi prius confiteretur peccata. Omnino igitur tenēdum est cōtra Caiet. necessariā esse cōfessionem sacramētalem ante sumptionē eucharistiæ. Quod etiam probatur ex cōsuetudine ecclesiæ: quā frāgentes putāt se grauiterrare. Item eucharistia est sacramentum vnitatis ecclesiasticæ: ergo recipiens illam oportet, nō solum vt reconcilietur Deo per cōtritionem, sed etiam ministris ecclesiæ per cōfessionem. Item Matth. 6. Christus dicit, Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus ante altare, & vade reconciliari fratri tuo. Hæc igitur sententia tenenda est, quanuis nō putem hæreticum quod Caietanus dicit.

70
I. Casus.
Aliquādo licet sumere eucharistiam sine præuia confessione.

QVÆRITVR, an liceat aliquādo sumere eucharistiam ante confessionem?
Respon. secundum omnes. ꝓ sic, primò quādo quis tempore necessitatis, quo tenetur
sumere

sumere eucharistiam, non habet copiã confessionis. Cum enim præcepta domini sua-
uia sint, nec præcepta positiua militet con-
tra ius naturale, non tenemur ea implere
cũ infamia nostra: ac proinde si parochus
ruranus, nō habet cōfessorem, & si nō cele-
brat se diffamat, celebrare potest sine præ-
uia confessione. Et eodem modo si ego ha-
beam casus reseruatos, & nō est episcopus
præsens, & si nō celebroy infamor, possum
celebrare sine confessione peccati reserua-
ti. Item propter reuerentiã sacramenti, pu-
tã si cœpi celebrare, & in ipsa celebratio-
ne meminero alicuius peccati mortalis, nō
oportet vt relinquam missam, quia facerẽ
irreuerentiam eucharistiæ: & hoc etiam si
sim in ipso principio missæ: licet solum in-
troitum dixerim. Ita tenet Ricard. Palud.
& alij, quod credo verũ quanuis archiepi-
scopus Florentinus dicat, q̄ si ante cōsecra-
tionem recordetur, & possit sine scandalo
quærere confessorem, debet illum quere-
re. Sed nō credo hoc esse verum. Idem di-
cendum est de his, qui sunt ibi parati ad re-
cipiendam eucharistiam, qui si ibi recor-
dati

dati fuerint alicuius mortalis, securè possunt communicare, etiam ante confessionem propter reuerentiã sacramenti. Nec de hoc dubito.

71

An eu-
chari-
stia sit
danda
peccato-
ribus.

QVÆRITVR, vtrũ sacerdos debeat dare eucharistiam peccatori perseueranti in peccato, & petenti eam? Respon. primò secundum omnes, q̄ publico peccatori, concubinario, vsurario, meretrici, & similibus nõ debet dari eucharistia: quia esset mittere margaritas ante porcos, & sanctum dare canibus. Item, quia talis publicus peccator, non habet ius ad petendum sacramentum, quia est sibi prohibitũ. i. Corinthi. ii. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat: ergo qui negat ei sacramentum, non facit ei iniuriam. Per publicũ autem peccatorẽ intelligimus cũ. S. Tho. 3. p. q. 80. ar. 6. & 4. d. 9. q. 1. art. 1. eũ qui damnatur à iudice propter euidentiã facti cuius populus est testis: vt dicitur in cap. cum dilectus, de purgatione canonica, & cap. euidencia de accusationi. & c. tua nos, de cohabitatione clericorum, & mulie. talibus igitur neganda est eucharistia. Verũ est

est, & si is qui est publicus peccator in vno loco, accedat ad me in alio loco distanti, in quo reputatur bonus, nec potest fama facile ad hunc locum peruenire, & petat eucharistiam: probabile videtur mihi quòd teneor illi dare, quia aliàs offenderem eum grauitè. Si autem publicus peccator, secretè pœnituit, & petit eucharistiam in publico, non debeo illi dare, quousq; ostendat pœnitentiã suam exteriùs. Si verò secretè pœnituit, & secretè petit, debeo illi dare eucharistiã: nisi existimetur, quòd hoc factum veniet in publicum. Si autem peccator occultus, què ego & aliqui alij scimus peccatorem, publicè petat eucharistiã, da da est illi: quod etiam fecit Christus cum Iuda: aliàs diffamarem eum. Admoneat tamen eum parochus secretè si possit, vt dicitur in cap. 2. de officio ordinarij. Si autem peccator occultus occultè petat, siue sacerdos sciat eius peccatum in confessione, siue extra confessionem, debet ei denegare: quia nullo modo ei nocet. Ita tenet Sanct. Tho 4. d. 9. q. 1. arti. 5. q. 2.

QVAERITVR, vtrũ pollutio no-
cturna

An pollutio nocturna impediat sumptionem eucharistiae.
 Aeterna impediat sumptionem eucharistiae?
 Pro responsione notandum cum Palud. 4. d. 9. q. 3. quod pollutio nocturna nunquam est peccatum, sed signum, aut effectus peccati. Et idem dicit. S. Tho. 4. dist. 9. q. 1. arti. 4. & 3. p. q. 80. art. 7. quia talis actus non est immediate in potestate hominis. Si igitur ille actus sequatur ex causa culpabili mortaliter, tunc dicit Ricard. & quidam alij, quod impedit sumptionem eucharistiae, ita quod peccaret mortaliter, qui post illam accederet ad sacramentum. Sed dicendum est absolute, quod nulla pollutio nocturna impedit sumptionem eucharistiae sub poena peccati mortalis. Hoc tenet Palud. 4. d. 9. q. 3. conclusionem 2. & Gabriel lect. 10. in canone, & Gerson. de materia celebrationis consideratione 7. & Maio. d. 9. q. 2. & Siluest. verbo Eucharistia, & Bonaventura, di. 12. q. 3. Hoc patet, nam post confessionem non manet, nisi quedam immunditia corporalis: sed ut dicitur Matth. 18. Non lotis manibus manducare non coinquinat hominem, ergo. Item, quia vel hoc impedit sumptionem eucharistiae, propter malitiam: & hoc non

non, quia maiora peccata, scilicet blasphemia, & periurium, nō impediunt. Vel propter distractionē & turbationem: & hoc nō, quia legitimus concubitus non impedit, cum tamē æqualiter dissoluat mētem, sicut illegitimus, imò & amplius cum sit in vigilia: ergo pollutio nocturna non impedit sumptionē eucharistiæ. Si verò pollutio fuerit mortalis, accedere ad sacramentum erit veniale propter quandam irreuerentiam, quia mens multum distracta est. Et sancti cōsulūt, vt tales per aliquod tempus abstineant, scilicet vsq; ad diem sequētem, vel per. 24. horas, vt dicit Alber. Alexan & Sanct. Tho. Et etiā si pollutio fuerit merè naturalis, propter reuerētiā sacramenti melius erit nō accedere illa die. Et ita cōsulunt decreta. cap. testamentū, & cap. non est. dist. 6. Et hoc nisi fuerit festum aliquod, vel causatur nota aliqua apud vidētes q̄ iste nō celebrat: tunc enim melius erit celebrare. Ista autem irreuerentia nō facit quòd sit peccatū veniale accedere ad eucharistiam, quia talis immunditia fuit merè naturalis. Ita dicit. S. Tho 3. par. q. 80.

arti. 7. 1. vbi ait ϕ id quod consulunt sancti, totum est de congruitate & consilio. Post concubitum autem conjugalem, Grego. 33. q. 4. c. vir cum propria, dicit, ϕ si accessit voluptatis causa, abstineat: si autem ratione prolis, suo iudicio relinquatur. Breuiter dico, ϕ accedere ad eucharistiam post legitimum concubitum non est peccatum. Post quacumque verò aliam pollutionem in vigilia, fornicationem, aut adulterium, accedere ad eucharistiam etiam post pœnitentiã & confessionem, magna irreuerentia est, sed non peccatum mortale, secluso cõtempu: melius tamẽ esset tunc abstinere. Post sumptionem etiam eucharistiæ bonum est, quòd vir à propria vxore abstineat, sed nõ est necessarium.

73

Eucharistia à se iunis sumenda.

QVAERITVR, an accedēs ad eucharistiam, debeat esse ieiunus? Respond. omnino, quòd sic. S. Tho. 3. p. q. 80. art. 8. al legat August. episto. 118. in responsione ad Ianuarium. Et habetur de consec. d. 2. c. liquido, vbi dicitur, placuit spiritui sancto, & ita apostoli ordinauerunt, & ita seruetur per totum orbem, vt non sumeretur cibus ante

ante corpus dominicum. Idem dicitur in concilio Carthaginensi. Et habetur de consecr. d. i. cap. sacramenta, & cap. ex parte de celebratione missarum, prohibetur sacerdos ne bis celebraturus, in prima celebratione sumat ablutioñe. Vide etiam cap. nihil. 7. q. i. Christus autē eucharistiam dedit apostolis post cœnā, quia secūdam ritum legis, illa hora debebat celebrari pascha, & prius debuit plenè legem obseruare quàm hoc sacramētum instituere. Et voluit ultimo loco hoc tam grande donū relinquere, quo vehementiùs cōmendaret mysterij illius altitudinē. Institutio autem apostolorum fuit legitima, vt cum maiori reuerentia ad tātum sacramētum accedatur. Si enim Leui. 10. prohibetur Aaron & filijs eius ne bibant vinum, nec omne quod inebriare potest, quādo erāt sanctuarium intraturi, vt haberent sciētiam discernēdi inter sacrum & prophanum, inter pollutum & immundum: multò magis sacerdotibus celebraturis cōuenit, vt ieiuni accedant ad tam admirabile sacramentum. Hoc igitur de fide tenendum est, & oppositum est er-

roneum, & hereticū, vt determinatum est in concil. Cōstantiensi sessione. 13. quanuis derideat hæreticissimus ille Luthe.

74

An ali
quando
euchari.
possit su
mā nō
ieiuno.

S E D dubitatur, an saltem aliquando liceat sacerdoti celebrare post prandiū, seu consecrare, vt det eucharistiam existenti in extrema necessitate? Maio. dist. 9. q. 3. ad 5. dicit, q̄ licet: imò in fermentato, & sine alijs solennitatibus potest cōsecrare secretè: quia diuinū ius derogat positiuū, cum ergo esse ieiunum, & cōsecrare in azymo sit de iure positiuo, communicare verò sit præceptum diuinū: sequitur, quòd primū nō potest impedire secūdum. Oppositum tenet Palud. d. 9. vbi ait, quòd non licet, & hoc credo probabilius. Maio. enim præsupponit falsum, q̄ cōmunicare sit præceptum in iure diuino, vt postea videbimus. Item videtur cōtra ius diuinum consecrare panem sine vino, & econtrā. Et est contra cap. cōperimus de cōsec. dist. 2. Et consecrare in fermentato, & sine solennitatibus prohibitum est, ac proinde non est faciendum. Si cōmodè fieri potest, propter reuerentiam sacramenti, detur eucharistia

mane

mane infirmis antequam aliquid sumatur. Si autem hoc commodè fieri non potest, detur illis etiam post cibum sine scrupulo. Ita enim tenet vsus ecclesiæ, & omnes doctores, & merito quidem: nam quod propter iustitiã institutum est, nõ debet cõtra charitatem militare. Debet igitur recipiẽs eucharistiam esse omnino ieiunus. Verũ est quòd si cùm quis lauatur, gustaret paululum aquæ, vel vini, præter intentionem: non ideo impediatur sumere eucharistiã, dum tamen fuerit in parua quantitate. Et sic tenet. S. Tho. & omnes. Idem dicit, si cibi frustum paruum manserit inter dentes, & præter intentionem deglutiatur. Si etiam post ablutionem inuenerit sacerdos reliquiam hostiæ, potest & debet eam accipere, quia ieiunus incepit, & eius officiũ nondum est terminatum. Item quia aliàs non posset sufficienter occurri necessitatibus, & difficultatibus, nam frequẽter post ablutionem, inueniuntur reliquiæ. Pater etiam, quia in parasceue sumitur particula hostiæ posita in vino, etiamsi post primũ haustum particula adhæreat calici.

*An sit
danda
euchar.
nō habē
tibus v-
sum ra-
tionis.*

QVAERITVR, quibus sit danda eucharistia, vtrum possit dari non habentibus vsum rationis? S. Tho. 4. dist. 9. & 3. p. q. 80. art. 9. cum alijs doctoribus respondet cum distinctione. Non habentes vsum rationis sunt in duplici differētia: quidam qui dicuntur nō habere, quia parum habēt, vt sunt hebetes, & rudes: & istis nullo modo est eucharistia neganda. Alij sunt totaliter privati vsum rationis. Et isti sunt in duplici differentia, quidam qui nunquā habuerunt vsum rationis, vt sunt pueri, & amentes à natiuitate: & talibus nō est danda eucharistia, quia non habent deuotionē, nec dijudicāt corpus domini ab alijs cibis. Alij sunt qui aliquando habuerunt vsum rationis, vt phrenetici: & talibus si non sit periculum irreuerentiæ, vel vomitus, & prius pœnituerint & habuerint deuotionem ad eucharistiam, & petierint: licet postea in phrenesim inciderint, non debet negari: quia per ea quæ naturalia sunt non debet quis perdere beneficia gratuita. Hoc probatur duobus decretis. c. qui recedūt, & c. is qui. 26. q. 6. & tales recipient in sumptione

nē eucharistiæ gratiam, & omnes alios effectus sacramenti: licet in hoc nō cōueniat Caiet. 3. p. q. 7. ar. 1. sed oppositū cū. S. Tho. credo verū. De pueris etiā, licet cōsuetum fuerit olim apud aliquas ecclesias, vt daretur eis eucharistia, dicimus cum. S. Tho. q̄ non tenetur eam recipere: nec cōueniens est q̄ illis detur. Hoc patet ex vsu ecclesiæ, quæ quidem nō permetteretur tam enormiter errare. Item quia pueri post baptismū sunt in gratia, quam nō possunt perdere sine culpa sua: sed culpā ante vsū rationis committere non possunt, ergo non tenetur de necessitate recipere eucharistiā: aliās baptismus non sufficeret ad salutem, quod asserere est hæreticum. Non conuenit autem, vt recipiant eam propter pericula vomitus, & eructationis, vel alterius irreuerentiæ, quæ frequens est in pueris. Ideo nunc in ecclesia illis eucharistiam cōferre, sacrilegum esset. Si autem de facto daretur illis, reciperent gratiam.

QVÆRITVR, vtrum liceat quotidie sumere eucharistiam? S. Tho. 3. p. q. 80. arti. 10. respondet, q̄ eucharistia duplici

76
An liceat
at quoti-
die eu-
charist.
sumere.

ter consideratur, vno modo secundum se, secundum quod confert gratiam ex opere operato sumenti ipsam. Et quantum ad hoc non solum quotidie, verum saepe in die quolibet esset sumenda, vt gratia augetetur. Secundo modo potest considerari ex parte nostra, ex qua requiritur reuerentia, & deuotio: & secundum hoc non est conueniens, quod homo accedat quotiescunq; poterit, sed expectet commodum tempus quo fit deuotus. Qui igitur se inuenerit cum deuotione, & non distractum, laudabiliter quotidie comunicabit: vt patet ex consuetudine primitiuae ecclesiae. Et quia nunc etiam laudantur qui quotidie celebrant. Pater etiam Augu. autoritate de verbis domini, panis (inquit) iste quotidianus est, accipe quotidie, vt quotidie tibi profit: sic tamen viue, vt quotidie merearis accipere. Sed quia sunt multa impedimenta, laudabile est aliquando abstinere, vt Augu. dicit lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Et habetur in cap. quotidie, de consecra. dist. 2. quotidie comunicare, nec laudo, nec vitupero. Ger-
son super magistrum, tractatu. 9. dicit, quod
illi

illi qui propterea quòd frigidi sunt (alioquin sine peccato) recedunt ab eucharistia, sunt similes illis qui frigent, & nolunt accedere ad ignem. Effectus enim eucharistiæ est ipsa deuotio, nunquid prius vis effectum eucharistiæ quam ipsam eucharistiã? Presbyteris igitur laudabilius est cõmunicare quotidie. Vnde Gregorius. 4. lib. dialogorum. c. 56. refert Casium Narniensem episcopum quotidie celebrantem, & in celebratione stantem. Et dicit mādatum domini accepisse per reuelationẽ cuidam alteri factam, operare quod operaris, non cesset manus tua, nõ cesset pes tuus, &c. Et Ambrosius, Graue est, q̄ ad mensam tuã mundo corde, & innocētibus manibus non venimus: sed grauius est, si quia peccata metuimus, sacrificium nõ reddamus. De secularibus autem dicimus, in primitiua ecclesia eos frequentissimè, & forsan quotidie communicasse. Postea cessante numero fidelium, tempore Augustini fiebat hoc rariùs, quibusdam quotidie, alijs dominicis diebus hoc facientibus, vt ait Augustinus in epistola ad Ianuarium. Et habetur. 12. d.

cap. illa autem. Postea Fabianus papa præcepit, vt saltem ter in anno omnes cõmunicarent, scilicet in Pascha, Pentecoste, & in Natiuitate domini. Tandem papa Innocẽtius tertius, vel propter multitudinem fidelium, vel propter eorum in deuotionẽ, traxit cõmunionem ad hoc, vt satisfaceret sumendo semel in anno, vt patet in cap. omnis vtriusq; sexus, de pœnitentijs, & remissionibus. Laudabile tamen est vt sæpe fideles cõmunicent.

77
*An sit
 p̄ceptum
 sumendi
 eucharis-
 tiam.*

QVÆRITVR, an sit præceptum de sumptione eucharistiæ? S. Tho. 3. p. q. 80. art. ii. ponit duas conclusiones. Prima, ex præcepto diuino tenetur omnes fideles cõmunicare. Patet Ioannis. 6. Nisi manducaueritis carnẽ filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Item cõsuetum est in ecclesia infirmos cõmunicare, quod nõ est præceptum in iure positiuo: & qui hoc transgreditur putat se graue malum fecisse, ergo præceptum est in iure diuino. Hoc tenet Duran. 4. d. 9. q. 2. & Palud. d. 9. q. 1. Et hoc præceptũ diuinum obligat sicut alia præcepta affirmati-

ua tēpore necessitatis: quando scilicet quis est in tali statu, q̄ iam probabiliter credit se nō habiturum vlteriūs opportunitatem recipiendi. Secunda conclusio. S. Tho. Ex statuto ecclesiæ quilibet fidelis tenetur cōmunicare semel in anno: vt patet in. c. omnis vtriusq; sexus. Qui autem iam communicauerit in vita, & semel in anno, in articulo mortis non cōmunicans propter negligentiam quādam, non peccabit mortaliter: vt bene dicit Siluester verbo eucharistia. 3. Hoc patet, quia dānatis ad mortem nō datur eucharistia. Verum est quōd hæc est pessima consuetudo iudicum, prætendunt enim reuerentiam eucharistiæ, sed sunt fabulæ: non putant se esse iudices nisi occidant, tamen non damnātur tanquam rei peccati mortalis.

QVÆRITVR, vtrum sit necessarium sumere eucharistiam sub vtrāq; specie? Respō. q̄ in primitiua ecclesia fuit consuetudo sumendi eucharistiam sub vtraq; specie: vt patet. i. Corinthiorū. 10. Vnus panis & vnū corpus multi sumus, omnes qui de vno pane & de vno calice participamus.

78
An sit
cōmuni
cādum
sub vtra
q; specie.

mus. Et hoc etiam dicit Cyprianus in sermone de lapsis. Et dicuntur Græci modò sic populum communicare. Sed in cōcilio Constantiensi, & Basiliensi, intellectū est sub pœna excōmunicationis, ne seculares cōmunicemus sub vtrâque specie, & damnati sunt vt hæretici qui dicebant esse necessarium sub vtraque specie communicare. Et hoc cōgruè ordinatum est, quia sæpe contingeret periculum effusionis sanguinis, si toti populo dandus esset. Itē quia aliquibus est horridum vinū maximè fœminis. Item vt euitaretur error Nestorianorum hæreticorū dicentium, q̄ sub specie panis non est nisi corpus, & sub specie vini nō nisi sanguis. Ideò sub vnica specie communicatur populus: vt ostendatur q̄ est totus Christus sub qualibet specie. Sacerdos autē necessariò debet sumere sub vtrâq; specie: vt patet in cap. comperimus de consec. d. 2. & sunt verba Gelasij papæ, vbi dicitur esse grande sacrilegium consecrare sub altera specie tantūm. Præceptum est igitur sacerdotibus q̄ communicēt sub vtraque specie. Et videtur q̄ sit præceptū diuinū,

diuinum, quia aliàs non esset sacramentum perfectum: quia non est perfecta refectio sub vnica specie, sacramentum verò eucharistiæ est quædam refectio.

QVAERITVR, an minister huius sacramenti sit sacerdos? Respon. quòd nō est licitum dubitare de hoc. Patet in capit. firmiter de summa Trinita. & fide catholica. Et in concilio Florenti. Et etiam patet ex vi ipsius nominis, sacerdos enim dicitur à sacrificando, sed eucharistia est sacrificium: ergo ad solum sacerdotem spectat. Item quia in lege veteri nō pertinebat ad omnes offerre sacrificia, sed solum ad sacerdotes: & Abrahā obtulit decimas Melchisedech, q̄a erat Dei sacerdos: ergo etiā in lege noua solis sacerdotibus licet offerre sanctum sacrificiū altaris. Quando autē ordinati cum episcopo consecrant, si aliqui dicant formam consecrationis, antequàm episcopus, vel postquàm finiuit episcopus, nihil faciunt, vt dicit Palu. & Caietanus. Nam intentio eorum est consecrare simul cum episcopo.

QVAERITVR, an ministrare eucharistiā

79

An minister eucharistiæ sit sacerdos.

80

An ministrare euchar. laicis, cōueniat sacerdotibus. An ministrare euchar. laicis, cōueniat sacerdotibus? Respon. quòd propria autoritate, & tanquam ex officio, spectat ad solum sacerdotem: vt habetur in cap. peruenit de consecratione. d. 2. vbi puniuntur sacerdotes qui per alios mittebant sacramenta, & dicitur q̄ solus sacerdos potest id facere. Tempore verò quo populus cōmunicabat sub vtraque specie, diaconi ministrabant sanguinem non tamen corpus domini. Quia in calice nō tangebatur corpus domini immediate, & ideo sanguinē ministrare poterant: nō autem corpus domini, quia immediate tangitur. At in necessitate, scilicet ægrotante presbytero, potest diacono committi vt deferat corpus domini. Ita dicit Palu. 4. d. 13. S. Tho. 4. dist. 13. q. 1. arti. 3. nec est dubitandum de hoc. Et etiam sine commissiōe posset diaconus in necessitate portare eucharistiam, vt ait S. Tho. nō tamen subdiaconus, aut alij inferiores. Durād. dicit se vidisse, q̄ diaconus cardinalis, papa celebrante, dat eucharistiam alijs clericis. Ipse dubitat an id rectè fiat. Sed certè nulum sacrilegiū ibi interuenit iudicio meo.

Quæ-

*Malus
sacerdos
potest cō
secrare.*

QVAERITVR, utrū malus sacerdos possit cōsecrare? Respon. sine quacunque dubitatione quòd sic. Nam aliàs ecclesia esset in magno periculo: delicta enim quis intelligit? Et etiā populus esset in periculo idolatrandi. Oppositum autem fuit error Donatistarum, cōtra quos multa dicit Augustinus in libro de baptismo. 5. cap. 23. & cōtra Parmenianum lib. 2. responsione. 107. & in multis alijs locis dicit, Sacramentum Christi nulla peruersitate hominis siue dantis, siue recipientis, violari: & Sacramentum gratiæ dat Deus per malos, ipsam tamen gratiã per se ipsum. Et contra Petilianum, lib. 2. c. 36. Si quis verus sacerdos. i. dignus vult esse, induatur iustitia oportet. Qui autē solo sacramēto sacerdos est. i. ordinatus, sicut fuit Caiphās pōtifex, quāuis non sit sacerdos verus. i. bonus seu dignus, verum est tamen quod dat. Idem dicit Chrysofostomus super Ioannē, vbi ait, q̄ sicut per asinā Balaam locutus est Deus, sic per malos sacerdotes sacramenta præstat. Et nō est dubitādū. Vide. x. q. i. c. quod quidam, & .24. q. i. cap. audiuius.

Quæ-

An missa mali sacerdotis proficit tantum si aut missa boni. QVAERITVR, vtrum missa sacerdotis mali tantum proficit alijs, sicut missa boni. S. Tho. 3. p. q. 82. art. 6. dicit quod in missa duo sunt consideranda scilicet ipsum sacramentum, & orationes quae in ea dicuntur, ac oblatio sacrificij. Quantum ad primum quod est principale, non minus valet missa sacerdotis mali, quam missa boni ex opere operato. Orationes autem possunt dupliciter considerari. Vno modo in quantum procedunt ab hac privata persona: & ex hac parte maioris efficaciae sunt orationes boni sacerdotis, quam orationes mali: quia licet aliquando Deus audiat malos, tamen certum est quod potius audit bonos. Alio modo possunt considerari praedictae orationes tanquam procedentes a celebrante in persona ecclesiae: & quantum ad hoc tantam efficaciam habet oratio mali, sicut oratio boni sacerdotis, & e contra. Et idem dicendum est de horis canonicis, quae si dicuntur a ministro ecclesiae, etiam in peccato mortali profunt, quia dicuntur in persona ecclesiae. Quoniam is cui mittitur aliquid, non respicit per quem mittatur, sed quis

quis & quid mittat: hæc. S. Thom. Si enim quis mitteret seruum ad dandam eleemosynam, licet seruus doleret, & repugnaret, nihilominus eleemosyna valeret omnibus illis pro quibus offertur. Sic sacerdos cum sit minister ecclesiæ missam celebrās, licet peccet ipse, prodest tamen alijs eius sacrificium. Ex parte autem orationum, & ipsius oblationis, quò melior fuerit minister, eò magis accepta erit oblatio: facilius enim & sæpius, & amplius impetrat bonus, quàm malus. Augetur etiã valor missæ ex assistentia audientium: offerunt enim sacrificium circumstantes. Vnde in canone dicitur, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt. Vnde regulariter maioris valoris est missa dicta vbi sunt multi, quam vbi sunt pauci.

83

QVAERITVR, vtrū hæretici schismatici, & degradati possint cōsecrare? Magist. senten. 4. d. 13. de hæreticis & schismaticis tenet apertè, q̄d quanuis tentent consecrare nihil faciunt. Idem dicit de degradatis. Sed in oppositum est tota cohors theologorum nemine excepto. Tenent enim re.

Hæretici
schismatici
& de
gradati
possunt
cōsecra-

H omnes,

omnes, quòd postquam quis est semel ordinatus, semper potest consecrare verā eucharistiam. Vnde August. lib. de corpore Christi, In mysterijs corporis & sanguinis domini, nihil à bono magis, vel à malo minus perficitur. Item. I. Corinth. II. Qui māducat & bibit indignè, &c. Ecce Christus permittit se cōtractari & manducari à malis, ergo eadem ratione permittet se consecrari à malis. Item hæretici redeūtes ad ecclesiam nō ordinātur de nouo, ergo antea poterant consecrare. Magist. sentent. deceptus est ex verbis Cyprian. qui sine dubio fuit illius sententiæ, q̄ hæreticus nec poterat baptizare, nec sacramēta cōficere. Sed iam fuit illud in concilio reuocatum, idè non est tenendum. Cum igitur character sacerdotalis in quo fundatur potestas consecrandi, sit indelebilis, nō est dubitādum quin & potestas ipsa sit indelebilis. Vtrum autem tales missæ hæreticorum & excommunicatorum valeāt & profint, cū sint separati ab ecclesia, à qua valorem habēt, dubitari posset. Verūm quoniā adhuc ministri sunt ecclesie, & vtūtur potestate sibi ab

ab ecclesia tradita, licet malè vtantur ea, probabilius est quod valent & profunt alijs. Nec obstat cap. quidam. i. q. i. quia non loquitur assertiuè, sed inquisitiuè, vt ait. S. Tho. 3. p. q. 82. arti. 8. ad. 1.

QVÆRITVR, an liceat audire missam & suscipere communionem à clericis hæreticis, schismaticis, & excōmunicatis. S. Tho. 3. p. q. 82. art. 8. dicit, qd à publicè suspensis ab ecclesia non licet, quia ecclesia prohibet, vt à cōcubinarijs publicis, & à simoniacis: ab alijs autem licitum est. Sed nota quòd hæc determinatio. S. Tho. vera est secundum ius antiquum. 23. d. c. nullus, vbi dicitur. Nullus audiat missam sacerdotis, quem indubitanter nouit habere concubinam. Et in cap. sequenti hoc idem mandatur sub excommunicatione. Et Gregorius 4. dialogorum, & habetur. 24. q. 2. c. cœpit, dicit de puero Hermigildo filio regis Hispaniæ, qd cùm ægrotaret, mādauit ei pater, vt sumeret eucharistiam ab episcopo Arriano, qui noluit, propter quòd à patre interfectus est, & à Gregorio martyr reputatur. Sed nunc non videtur standum in illo

84

*Missam
hæretici,
schismatici,
& de
gradati
an liceat
audi-
re.*

iure antiquo, quia concilio Constantiensi determinatum est, quòd non tenemur vitare excōmunicatos, nisi sint nominatim excōmunicati, vel manifestè percussores clericorum. Idem habetur in cōcilio Basiliensi. si aliquam habet autoritatē, & in cap. cum non ab homine de sententia excōmunicationis, dicitur quòd occultè excōmunicatus nō debet publicè vitari. Admonet tamen Palu. quòd quando ego scio sacerdotem esse peccatorem, licet sciam occultè, bene facerem, sine scādalo aliorum me separans ab auditione missæ eius, & à receptione sacramentorum, vt illi incutiam ruborem, & moueam illum ad pœnitētiam. Et sic intelliguntur cap. nostra, & cap. nisi, de clerico excommunicato.

85

QVÆRITVR, vtrum liceat sacer

An liceat sacerdoti nūquā celebrare. doti omnino abstinere à celebratione? S. Tho. 3. p. q. 82. arti. 10. tenet q̄ omnino tenetur sacerdos celebrare. Probat ex verbis Ambr. iam adductis, graue (inquit) est q̄ ad mensam tuā mundo cordo, & innocentibus manibus nō venimus: sed grauius est si dum pœnas metuimus, sacrificia nō red-
damus.

damus. Et. 2. Corin. 6. Hortamur vos ne in vacuum gratiã Dei recipiatis. Ideo Maio. & Duran. dicunt q̄ sine graui peccato sacerdos nõ potest abstinere à celebratione. Facit etiam ad hoc cap. dolentes de celeb. missa. paragrapho sunt: vbi reprehenduntur qui solum quater in anno celebrant. Et 2. Machab. 4. cõtra quosdam sacerdotes dicitur, q̄ iam non circa altaris officia dediti erant. Item Luc. 22. Christus dixit. Hoc facite in meã cõmemorationem, ergo. Sed vtrũ sit mortale omnino abstinere à celebratione? Caieta. 3. p. q. 82. art. 10. tenet q̄ nõ est mortale. Et idem videtur sentire. S. Tho. cùm non exprimat hoc esse mortale. Et ita tenendum est, quia nullum est præceptũ iuris diuini, aut humani de hoc. Sed quoniam defraudat ecclesiam suo sacrificio ad quod offerendum est cõstitutus minister, non excusatur à peccato. Et aliqui canonistæ dicũt, q̄ peccat mortaliter, propter verbum Ambrosij dicentis, Ego quia quotidie pecco, quotidie debeo accipere medicinam. Quod habetur de consecra. d. 2. cap. si quotiescunq; sed dictum est de cõ

filio. Licet in vitis patrum legatur de quodam viro sancto, quod ordinatus in sacerdotem, nunquam postea celebrauit. Credendum est quod haberet aliquod impedimentum occultum, vel quod hoc faciebat ex reuelatione spiritus sancti.

86

*Celebrā
di tēpus
opportu
nū quod
sit.*

QVAERITVR, quod sit opportunum tempus ad celebrandum? Respon. S. Tho. q̄ illud in quo ecclesia consuevit celebrare. Omnia enim alia variantur: tamē in omnibus optimus canon est ecclesiae cōsuetudo. Et de hac ecclesiae consuetudine ponit. S. Tho. duas cōclusiones. Prima, oportet quod in ecclesia sit quotidie hoc sacrificium. Patet, quia à Christo vocatur panis quotidianus: & intelligitur de eucharistia secūdam Augustinum. Item quia si in ciuitate aliqua nō celebraretur aliquo die, reputaretur graue scandalum. Secundum, missa solennis in ecclesia cōuenienter celebratur ab hora diei tertia vsq; ad nonam: quia tunc est Christus crucifixus. Quos autem obliget praeceptū illud de quo in prima propositione. Canonistae dicunt, q̄ ecclesias collegiatae & rectores earum: ita q̄

si eorum defectu non dicatur aliquo die missa, peccarent mortaliter. Ego credo quod non est peccatum mortale. Panormita. in cap. cum creatura. de celebratione missarum, dicit, quod in ecclesijs collegiatis debent quotidie celebrari duæ missæ, vna de die, alia de defunctis. Non oportet tamen quod sit de requiem: esset enim malè factum, si in die paschatis & solennitatũ magnarum diceretur missa de requiem. Et in hoc corrigendus est error muliercularum, & indiscreta laicorum deuotio, cum iubet dicere missas de sanctis qui non sunt in cælo, vel de requiem. In festiuitatibus dicatis missam de die. Siluester ait, quod id quod Panor. dicit de missa de requiem, iam est consuetudine abrogatũ. Nec est rationabile, quod in die celebri dicatur missa de defunctis. Nec hoc potest haberi ex prædicto ca.

QVAERITVR, an oporteat pluries in die celebrare? Respon. quod in cap. cõfuluisti, & in cap. referete, de celebra. missarum, prohibitum est pluries in die celebrare, & communicare. Sed ponuntur plures exceptiones quas ego nõ intelligo. Prima

87
An liceat pluries in die celebrare.

est in Natiuitate domini, in qua ter celebramus & hæc clara est. Secundam ponit Siluester, si defunctus sit presens post missam celebratam. Tunc forsan hæc erat consuetudo: quæ iam videtur abrogata. Si tamen aliquis hoc faceret non reputaretur peccare mortaliter. Tertia, quando est necessarium infirmis viaticum porrigere, & aliter haberi non potest. Quarta, pro necessitate peregrinorum, si peregrinantes in die festo venerunt post missam celebratã. Ego miror certè, & puto quod antè non erat ita arcta consuetudo semel tantum celebrandi, sicut nunc est Quinta pro necessitate nuptiarum, scilicet quando tempus laberetur, & non possent nuptiæ differri. Has exceptiones ponit etiam Raymun. Sexta secundum Hostiensem, quando quis habet duas ecclesias etiam si vna sit in titulo, & alia comendata: & hæc consuetudo adhuc durat. Septima quando eodẽ die occurrunt duæ missæ, vna de die, alia de ieiunio. Hos. 7. casus ponit Palu. 4. d. 12. q. 1. art. 4. vbi notat quod omnes prædictæ exceptiones intelliguntur quando sacerdos est ieiunus, aliàs in nulla necessitate

necessitate licet. Panor. in dicto cap. con-
 sultuisti, ponit. 8. exceptiones. 7. prædictas,
 & octauã, si superueniat aliqua magna per-
 sona vt episcopus & similes, quos nõ licet
 transire sine auditione missæ. Et idem est
 (ait Siluester) de quolibet alio in die festo,
 quoniam habet præceptum audiendi mis-
 sam. Glo. in dict. ca. ponit nonam. s. si esset
 consuetum in aliqua ecclesia dicere duas
 missas, & non sit nisi vnus sacerdos ido-
 neus ad celebrandum. Addunt aliqui deci-
 mam, propter paupertatem ecclesiarum,
 & raritatem sacerdotum. Et hoc habetur
 in iure. 21. q. 1. ca. clericus in fine, & de ele-
 ctione. cap. dudum, & 10. q. 3. cap. vnico. &
 ita habet etiam cõsuetudo. Siluester addit
 vndecimam, scilicet, quando cunq; occur-
 rit necessitas arbitrio boni viri. Probat ex
 dict. cap. consultuisti, vbi dicitur, quòd pro-
 pter necessitatem licet pluries celebrare.
 Ex quo dicto eliciunt doctores hos casus.
 Notat Palu. quòd non licet sacerdoti plu-
 ries in die quã bis celebrare. Pro quacũq;
 autem necessitate nemini licet bis commu-
 nicare in die eodem.

DE tempore autem missæ solennis. S.

Quo tē-
pore mis-
sa fit ce-
lebrāda

Tho. dicit q̄ est ab hora tertia vsque ad nonam. i. vsq; ad horā tertiam post meridiē. Et quod hæc cōsuetudo fuerit in ecclesia, patet ex cap. solent de consecra. d. 1. & licet non inueniamus præceptum de consuetudine quā nunc habemus, quæ reuocet præcedētē: nihilominus virtualiter inuenitur in hoc, q̄ papa concedit aliquibus priuilegia, quod possint dicere missam post meridiem. De nocte verò non est celebrandū: quia est iure cautum, præterquam in nocte resurrectionis, cum in præfatione dicatur, Qui hanc sacratissimam noctem, &c. Sed hæc consuetudo abrogata est. In aurora autem potest celebrari, nec oportet expectare punctualiter: sed seruetur in hoc cōsuetudo. Credo tamen q̄ in casibus propter quos licet bis celebrare, licebit etiā noctu celebrare: vt propter infirmos. Vide Gabriele. in cano. lect. 14. & 15.

Quo lo-
co missa
dicenda
fit.

QVÆRITVR, de loco in quo missa est celebranda? S. Tho. 3. p. q. 83. art. 3. dicit q̄ non potest celebrari nisi in locis ab episcopo cōsecratis. Hoc probat consuetudine

dine ecclesiæ. Vide Gabrielem in canone lect. 13. & 14. & omnia illa quæ veniunt in usum sacramenti, oportet quod sint sacra, ut in. c. nullus presbyter, & c. si quis de cõfec. dist. 1. Notandum tamen est, quod quãuis offerantur priuilegia celebrandi in domibus, maxima: tamen irreuerentia est dicere missam, vbi dormiunt vir & vxor: cum etiam si in ecclesia dormierint polluantur. Clericis cõuenit istas deuotiones corrigere. Et papa non cõcedit talia priuilegia nisi cum reuerentia, & in loco honesto. De alijs ritibus si aliquid intermittatur non ex malitia sed ex negligentia quacunque, non existimetur mortale. Vnde si quispiam celebrans obliuiscatur manipuli, vel nõ aduertat se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale.

QVAERITVR, quomodo violatur ecclesia, & qualiter reconciliari debet? Respon. quod ecclesia violatur in duobus casibus: vt habetur de conse. ecclesiæ. c. vltimo. & c. significasti de adult. Primus est, si in ecclesia effundatur sanguis: & hoc intelligendum est graui effusione, nõ si pugna

90
Ecclesia
quomo-
do viole-
tur, &
reconci-
lietur.

per-

percussero aliquem in naribus, & fluat sanguis etiam in magna quantitate nō polluitur ecclesia. Et etiam intelligitur de effusione iniusta. Si enim quispiam se defendēdo occidat aliquem in ecclesia, nō propter ea violatur. Nec oportet quòd sanguis cadat intra ecclesiam, ad hoc vt violetur: sufficit enim q̄ ibi effundatur, etiamsi percussus grauiter, exeat statim ab ecclesia antequā sanguis cadat. Secundus casus est emissio feminis, nō solūm illicita, sed etiam licita viri cum vxore. Pollutio tamen in somnis quacunq; ex causa proueniat, nō violat ecclesiam. Additur tertius casus, scilicet si in ecclesia sepeliatur excōmunicatus denūciatus. De modo autem quo ecclesia debet recōciliari postquam fuerit polluta, distinguendum est, quia vel ecclesia est cōsecrata, aut dedicata: & sic à solo episcopo est reconcilianda, nisi ipse, vel papa alteri cōmiserit: potest autē cōmitti clerico cuiunq;. Si autem ecclesia nō fuerit cōsecrata, sed solū benedicta, potest à simplici sacerdote recōciliari. Si autē episcopus egrotaret, & nolit cōmittere alteri q̄ eam recōciliet,

ciliet, potest dare licentiã q̄ celebrẽtur ibi diuina quousq; ipse possit eam cõsecrare. Si autẽ vitia sint occulta, nõ opus est ecclesiam reconciliari, vt tenet beatus Antoninus, Guillel. & Hostiensis. Si autẽ sint publica reconcilietur. Fiunt autẽ publica vel ex confessione eorum qui fecerunt, vel ex euidẽtia facti. Ratio Ioan. Andre. est, quia ecclesia non iudicat de occultis.

QVÆRITVR, quãdo cœpit missa celebrari cũ istis ritibus nunc consuetis? Respond. q̄ ritus ecclesiæ in celebratione missarum est antiquissimus. Nam Dionysius qui fuit tẽpore Pauli, ponit pauciores cõseremonias & ritus in libro de ecclesiastica Hierarchia. Itẽ in cap. Iacobus de cõsec. d. i. dicitur. Iacobus frater domini cui primò credita est Hierosolymitana ecclesia, & Basilius episcopus Cæsariẽsis (cuius clarita per totũ orbẽ refulsit) in scripturis addiderunt nobis missæ celebrationẽ. Glo. i. ordinem missæ celebrandæ. Isidorus lib. i. de officio & Dionysius dicunt quòd beatus Petrus fuit primus qui hoc fecit. Hæc nõ inter se dissonãt, potuit enim esse quòd alij

91

*Missæ
quando
cœpit ce
lebrari*

alij facerent autoritate Petri, qui erat pontifex. August. ad Ianuarij inquisitionē, tractans illa verba Pauli, cæterā cum venero disponam. i. Corin. ii. Loquens quomodo sit accedendū ad eucharistiam, dicit, Paulus apud Corinthios, ordinavit ritū illum qui ordinatus fuit Romæ à Petro, & Iacobo. Hugo de san. Victo. lib. 2. de sacramentis. p. 8. c. vlti. dicit q̄ primus omnium celebravit Petrus Antiochiæ: quod potest intelligi de celebratione cū dignitate pontificali. Et ita intelligit beatus Anto. i. p. ti. 6. c. 8. & de his sit satis.

92
Missæ & felicitus quomodo occurvendum.
QVÆRITVR, de aliquibus defectibus contingentibus in missa, quomodo sit eis occurrēdum? Quid si sacerdos celebrans moriatur? vel si impediatur aliqua infirmitate? Dico, quòd si hoc cōtingit ante cōsecrationem, nō oportet q̄ missa perficiatur: si autem post cōsecrationē, debet missa per alium perfici. Sed quid faciet celebrans si meminerit se esse in mortali, aut in excōmunicatione? Respond. quòd si est ante consecrationē, dimittat missam; si nō sit nota infamiæ vel scandali: at si sequatur scādalum,

scādalum, nō dimittat. Si verò sit post consecrationem, omnino nō debet dimittere. Idem dicendum est de eo qui meminit se nō esse ieiunum. Quid quādo aranea, musca, vel aliud animal venenosum cecidit in calicem? Respōdeo, si est ante consecrationem, tollat animal & vinum, & mittat aliud de nouo. Si post cōsecrationem, accipiat animal, abluat, & cōburat, & ablutio & cineres mittantur in piscinam: & sumat sanguinē. Si autem sit venenū in calice, nō bibat, sed seruet in calice vel ī vase apto inter reliquias: & ponat aliud vinum & iterum cōsecret solum vinū, si nondum sumpserit hostiam. Si verò sumpserit hostiam, reincipiat à cōsecratione hostiæ. Idem faciat si post sumptionē hostiæ, deprehenderit nihil fuisse in calice, vel fuisse solam aquā, reincipiat à cōsecratione hostiæ. Quāuis si iam sumpserit aquam, dubitet Palude an debeat calicem consecrare. Si autem dubitat an dixerit verba consecrationis, dicat iterum secundum Scotum. Si sanguis fundatur totus, ponat aliud vinum & consecret: & si cecidit super tabulam, lambatur,

tur, & radatur & mittatur in piscinam. Si super mappam, & potest fieri mundè, sumat, vel comburatur mappa, vel sufficienter lauetur. Regula autem generalis est, quod quotiescunq; scitur ubi sunt species sacramenti: non debet comburi, sed seruari. Reliqua vide apud sanctum Thomam. Hæc sufficiant de sacramento Eucharistiæ.

SEQUITUR SACRAMENTUM Pœnitentiæ.

De sacramento Pœnitentiæ tractat Magister sententiarum. 4. d. 14. & S. Tho. 3. p. q. 84.

93

Pœnitentia est sacramentum.

VAERITVR, vtrum pœnitentia sit sacramentum: & vtrum post baptismum sit aliquod signum visibile institutum ad remissionem peccatorum actualium? Respondeo, quod sic, & est cõclusio de fide: vt patet Ioannis. 10. Quorum remisistis peccata remittuntur eis. Et Matth. 18. Quodcũq; solueris super terram, erit solutum & in cælis. Ex his locis patet, quod

quod est aliqua autoritas & iurisdictione inter homines ad remittendum peccata. Et hæc iurisdictione inter homines exercetur per actum exteriorem: ergo pœnitentia est signum sensibile institutum à Deo in remissionem peccatorum, ac proinde est sacramentum. Idem patet autoritate ecclesiæ in cap. ad abolendam, extra de hæreticis. Et expressè inter sacramenta numeratur confessio peccatorum. Et inter hæreticos numerantur, qui aliter sentiunt de sacramentis quàm ecclesia Romana sentit. Et in cōc. Florentino sub Eugenio. 4. numeratur pœnitentia inter septem sacramenta, ergo. Vocatur autem sacramentum pœnitentiæ, quãuis cõtineat contritionem, satisfactionem, & confessionem: quia sumpsit nomẽ ab ultimo: ut dicit. S. Tho. 4. d. 16. q. 1. art. 1. sicut sæpe vsitatum est. Nam licet homo sit animal, corpus, & substantia, non denominatur nisi ab ultimo quod est homo. Sic etiam sacerdos quanuis sit diaconus & subdiaconus, nominatur sacerdos ab ultimo. Quia verò ultima pars pœnitentiæ, quæ est satisfactio, est pœnalis, imò omnia in hoc

sacramēto sunt pœnalia: ideo vocatum est sacramentum pœnitentiæ totum aggregatum ex illis partibus tribus, tam actus pœnitentis quàm absoluentis.

94

Materia sacramenti pœnitentiæ.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramēti? Respon. q̄ materia remota sunt peccata pœnitentis. Vnde cum beatissima virgo nullum prorsum peccatū habuerit, falsissimū est quod quidam fingunt scilicet quod confitebatur B. Ioanni euangelistæ. Materia verò propinqua est confessio peccatorum mortalium post baptismum commissorum.

95

Forma sacramenti pœnitentiæ.

QVÆRITVR, quæ sit forma huius sacramenti? S. Tho. 3. p. q. 84. art. 3. dicit quòd forma vera sacramenti pœnitentiæ est, Ego te absoluo. Sicut enim Marci vltimo, & Matthæi vltimo dominus loquens de baptismo dixit, Baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti: non dixit hæc sit forma baptismi, ego te baptizo (& tamen hæretici Vuiclephistæ dicunt illam esse formam baptismi) sic de pœnitentia dicitur Matth. 18. Quodcunq; solueris super terram, ergo hæc erit forma pœnitentiæ,

nitentiæ, ego te absoluo. Item. 2. Corinth. 2. Ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi, ergo sicut Paulus dicit se donasse, sic debet & sacerdos dicere, ego te absoluo. Item ut ait. S. Tho. opusculo. 22. Non est parui momenti quod ecclesia canit. Iam bone pastor Petre clemens, accipe vota precantium, & peccati vincula resolve tibi potestate tradita: ac proinde non est blasphemia, ut putant isti hæretici, quod sacerdos dicat, Ego te absoluo. Item in concilio Florenti. sub Eugen. 4. expressè determinatur hanc esse formam poenitentia, scilicet, Ego te absoluo: hæc igitur est forma cõueniens & necessaria. Et licet permittantur alia verba, omnia sunt de cõgruitate, sicut etiam crucis signum. Et si dicatur in. c. nunquid de consecratione. d. 5. Sacramenta cruce perficiuntur, sed nõ loquitur de omnibus sacramentis. Manuum impositio dicit Palud. quod est de congruitate. Sed. S. Tho. ait quod non debet fieri. Ponantur autem à capite separata. Signat enim copiosum munus gratiæ conferri, sicut in sacramento confirmationis.

*Pœnitentia
est sufficiens
remediū
contra
peccata.*

QVÆRITVR, vtrum pœnitentia sit remediū sufficiens contra peccata? Respon. quòd sic. Patet ex illo Ezechie. 18. Si impius egerit pœnitentiã ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, vita viuet & nō morietur: omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor. Et idem dicitur. c. 33. & Sapien. 11. Dissimulans peccata hominū propter pœnitentiã. Et Matth. 3. Pœnitentiam agite, & appropinquabit regnum cælorum. Idem dicitur Matth. 4. & Luc. 15. Gaudiū est angelis super vno peccatore pœnitentiã agēte. Et. 2. Corinth. 7. Quæ enim secūdum Deum tristitia est salutem operatur. Luc. 17. Si pœnitentiã egerit dimitte illi. Et sunt in vtroq; testamēto infinita testimonia. Et si obijcias illud Hebræo. 6. Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, &c. rursus renouari ad pœnitentiã. Dico cū. S. Tho. 3. p. q. 84. art. 10. ad. 1. & cum Chrysosto. & omnibus sanctis doctoribus, q̄ ibi negat Paulus, non pœnitentiam, sed renouationem per baptismum secundo acceptum: quia baptismus non est iterabilis. Peccatum verò in spiritum sanctum,

Etum, si sit finalis impœnitētia. i. peccatum cum quo homo moritur, sine hoc q̄ egerit pœnitentiam de eo, est irremissibile. Alia autem peccata in spiritum sanctum dicuntur irremissibilia, quia difficilè remittuntur, & rarò Deus tales conuertet, & sunt in magno periculo. Sed tamen si pœnitentiam egerint, remissionem sine dubio consequentur.

QVÆRITVR, an pœnitentia sit 97
 remedium necessarium ad salutem post la *Pœnitē-*
 psam in peccatum? Respō. quòd sic. Nam *tia ē ne-*
 in sacris literis vbiq̄; dominus hortatur *cessaria*
 ad veniam petendam, non dat aliud reme *ad salu-*
 dium nisi pœnitentiam, ergo. Et hoc adeò *tem post*
 verum est, quòd etiam requiritur pœnitē- *peccatiā*
 tia de peccatis cōmissis ante baptismum,
 adulti enim, qui baptizantur, necesse est q̄
 doleant de peccatis: iuxta illud Actuum. 2.
 Pœnitētiā agite, & baptizetur vnusquisq̄;
 vestrum. Et Augustinus libro de pœniten-
 tia ait, Omnis qui iam suæ voluntatis arbi-
 ter constitutus est, cum ad sacramentum fi-
 delium accedit, nisi eū veteris vitæ pœni-
 teat, nouam non potest inchoare: quod &

habetur de consecra. d. 4. cap. omnis qui. Ab hac autem pœnitentia cum baptizantur soli paruuli sunt immunes. De venialibus autem non est necessaria pœnitentia, quia per dilectionem Dei, & multa alia remitti possunt. Si verò peccator præueniatur aliquo periculo maris, vel latronum, vel alicuius alterius, pœnitentia eius erit quòd faciat tunc quicquid possit. Dicat Miserere mei Deus, vel aliquid simile: quicquid enim possit etiam in ultimo statu facere hoc animo vt concilietur Deus, & placatus reddatur, pœnitentia est. Talis nãq; non est extra salutis statum.

98

Pœnitentia remittit pœnam peccatorum.

QVÆRITVR, vtrum per pœnitentiam remittatur pœna debita peccatis? Respon. quòd per pœnitentiam semper remittitur aliqua pars reatus & fit minor: nō tamen oportet quòd tollatur tota obligatio ad pœnam. Nam omnes fatenter quòd postquam pœnituit aliquis, imponēda est aliqua pœnitentia. Nec hoc infert præiudiciū aliquod diuinæ misericordiæ, quòd post dimissam culpam, quærat pœnam ab amico: qui enim peccat, lædit iustitiā simul &

& amicitiam. Iure autem amicitiaē teneor ego, dum aduersarius petit veniam, & est paratus facere quicquid voluerim, recipere eum ad pristinā amicitiam. Nec debeo dicere, non parcam, aut nō erit amicus donec reddat domum quam combussit. Sed nihilominus salua amicitia possum repetere domum meam. Et rex potest amico suo remittere homicidium, tamen omnino salua amicitia cogit eū satisfacere alteri pro iniuria. Sic Deus omnino postquam aliquis petit veniam, redit in amicitiam, & nihilominus exigit iustitiam. Nota vnum locum, ex quo expressè constat quòd Deus punit hominē postquam factus est ei amicus. 2. Reg. 12. Postquam dimisit Deus peccatū David, dicitur, Verū tamen filius qui natus est tibi morietur, &c.

QVAERITVR, quomodo remittantur peccata venialia? Respon. i. q̄ quicquid sufficit ad remittēdum mortale, sufficit etiam ad remittendum veniale. Est clarū, quia quicquid est in veniali est in mortali & aliquid amplius, ergo. Secūdo dico quòd ad remissionem venialis sufficit di-

99
Venialia peccata
quomodo remittuntur.

lectio Dei. Nam cū Dei dilectio sit ei velle placere: & qui vult ei placere, vult virtualiter non displicere: iam ibi interuenit displicentia interpretatiua, quæ sufficit ad remissionem venialium: vt ait. S. Tho. 3. p. q. 87. art. 1. Nam apud homines sufficit ad remissionem leuis offensæ dicere ei quem offendit, ego posthac volo tibi in omnibus placere: ergo multo magis apud Deū qui pronior est ad miserendum. Item probat hoc Scotus, plus placet Deo dilectio ista, quam displiceat peccatum veniale: sed homines etiam mali si offendantur leui offensa, & præstentur eis magna beneficia, nō exigunt satisfactionem leuis iniuriæ, etiā si non petatur venia: ergo dilectio Dei sufficit ad remissionem peccatorum venialium. Per dilectionem verò Dei, aut per displicentiam generalem, dimittuntur omnia illa peccata venialia, ad quæ homo non est actualiter affectus, vel virtualiter. Si verò quis est affectus vni peccato veniali, & dolet de alio, remittitur peccatum de quo dolet manente alio. Et quoniam in illa potestate ecclesiæ tradita in illis verbis, Quorū remiseritis

remiseritis peccata, nō solum tradita est facultas remittendi peccata per pœnitentiã quæ est sacramētum: sed etiam multis alijs modis, cū ad remissionem venialium nō sint necessaria sacramenta: relicta est potestas ecclesiæ ad instituenda media ad eorū remissionem. Et ista sunt oratio dominica, benedictio episcopi, unctio pectoris, aqua benedicta, & similia, quæ sine quocūque alio motu bono sufficiunt remittere venialia, per hoc quòd fiunt, quia sunt ab ecclesia instituta in remedium venialium. De aqua benedicta Alexander quintus à Petro dicit, & habetur de cōse. d. 3. c. aquã. Aquam sale conspersam populis benedicimus vt ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur. Quod etiam omnibus sacerdotibus faciendum esse mādauimus. Nam si sanguis vitule aspersus sanctificabat, multò magis aqua sale aspersa, & diuinis precibus cōsecrata populum sanctificat. De oratione dominica habetur de pœnitentia. d. 3. c. de quotidianis. Et est Chrysosto. dicens, de quotidianis leuibusq; peccatis quotidiana oratio fidelium sufficit, scilicet, Pa

ter

ter noster. De benedictione episcopali, & abbatum habetur. i. q. i. c. benedictio. cap. multi. De tūfione pectoris habetur de pœnitentia. d. i. c. tres sunt actiones, & d. 2. c. si cut inquit, & de sacra vnctione. cap. cum venissem. paragrapho. i.

100
Peccata per pœnitentiã remissa an redeant psequens peccatu. QVÆRITVR, vtrũ peccata per pœnitentiam remissa redeant per sequens peccatum? S. Tho. 3. p. q. 88. ar. 1. dicit quòd in peccato duo possunt cõsiderari, vnũ est ipsa culpa, alterum reatus ad pœnã, & tunc ponit tres conclusiones. Prima, peccatum nõ potest redire quantum ad culpam. Patet, nam si Sortes occidit hominẽ, & egit de illo homicidio pœnitentiã: & iterum post pœnitentiã furatus est, hoc vltimum peccatum furti nõ habet maculam homicidij. Secunda conclusio, Peccatum nõ redit quantum ad reatum pœnæ sensus, quia noua pœna sensus debetur peccato huic nouo, & non illa prior. Tertia conclusio, Peccata præterita redeunt per sequens peccatum quãtum ad pœnam damni aliquo modo: quia eadem pœna damni erit pro quolibet peccato, & eodem modo priuatur vi
 sione

sione diuina. Et hoc modo intelligitur illud Iacobi, Qui in vno peccauerit factus est omnium reus. Verum est quòd peccata præcedentia dicuntur aliquo modo redire per quandam ingratitude, ad istum sensum, quòd grauius est peccatum quòd nunc post remissa peccata fit, quam si prius non essent remissa peccata. Post remissionem enim iterum Deum offendere, magna ingratitude est. Hæc autem grauitas quæ ratione ingratitude consurgit, cum non mutet speciem peccati secundum omnes, non est de necessitate cõfitenda. Non enim est opus, vt dicat, postquam sunt mihi dimissa peccata adulteratus sum. Patet igitur quòd peccata semel remissa non redeunt per peccatum sequens. Sine pœnitentia enim sunt dona Dei. Roma. ii.

QVÆRITVR, vtrum per pœnitentiam restituatur homini gratia, & virtutes infusæ? Respon. secundum omnes, quòd non est dubitandum de hoc. Nam cum in pœnitentia detur gratia, necessario dantur omnes virtutes infusæ, quæ gratiam cõcomitantur: sicut in baptismo, quia datur gratia, dantur

101

Per pœnitentiam restituatur gratia & virtutes infusæ.

tur

tur etiam virtutes morales. Sed tota difficultas est, utrū resurgat pœnitens ad tantā gratiam quantam habebat antequam caderet, vel ad maiorem, aut minorē? Ad quod omnibus alijs opinionibus dimissis, dico cum S. Tho. 3. p. q. 89. arti. 2. 3. & 5. q̄ pœnitens non semper resurgit ad maiorem gratiam quā illa à qua cecidit, nec ad æqualem, sed secundum proportionem contritionis quā habet. Hæc opinio fuit antiquorum omnium, Alberti magni, Alexāndri de Ales. 4. p. q. 77. membro. 5. & Bonauéturæ 4. d. 14. & Ricardi, & omnium illorum qui scripserunt in theologia grauitè, & modestè. Hoc probatur à posteriori præter autoritatem Hieronymi quam allegat S. Tho. quia experientia ostendit, quòd pœnitens nō semper resurgit ad maiorem gratiam: videmus enim feruentissimos viros, post peccatum & pœnitētiam, tepidè & nō ita feruenter sicut antea operari: ergo non habēt tunc maiorem gratiā & amorem Dei, amor enim Dei non est ociosus. Videmus verò magnum peccatorē aliquando feruentissimè pœnitere, & exerceri in bonis ope-

ribus:

ribus: igitur non omnes resurgunt semper ad maiorem, vel æqualem gratiã. Item ad gratiã requiritur dispositio, & quantò maior est dispositio, tantò maior gratia introducit: sed cõtritio est dispositio, non solum ad nouam gratiam, sed etiã ad gratiã præteritam: ergo quantò maior fuerit contritio, tantò maior erit gratia, etiam præterita. Dico igitur primò quòd cuicumq; resurgenti extra gratiam, quæ datur ei secundum mensuram contritionis quam habet, & quæ daretur etiã sine meritis prioribus, datur ei aliquid ratione præcedentium meritorum. V.g. sit Petrus qui habebat centum meritorum gradus, cõteritur nunc post peccatum cõtritione vt decem: dico quòd ultra gratiam vt decem quæ datur ei ratione cõtritionis, datur aliqua gratia ratione præcedentium meritorum. Secundò dico, quòd quãto precio prædicta cõtritio maior fuerit, tanto maior gratia dabitur ei ratione præcedentium meritorum. V.g. Petrus antea habebat gratiam vt decem, & Plato vt decem, resurgunt ambo: Petrus cõtritione vt decem, Plato contritione vt. 20. dico qd
Platoni

Platoni dabitur maior gratia ratione præcedentium meritorum. Tertiò & vltimò dico, q̄ perfectè pœnitenti. i. ex toto conatu, semper restituitur tota gratia præcedēs. Nam perfectæ pœnitentiæ correspondet perfecta restitutio, nō est autem perfecta restitutio nisi restituatur totū, ergo: & consequenter secūdam proportionem pœnitentiæ restituitur præcedens gratia. Quia iustum est q̄ si toto conatui correspondet tota gratia, quòd medietati conatus respōdeat medietas gratiæ, & tertiæ parti conatus. 3. pars gratiæ, & sic cōsequenter. Vnde optimum est sepe dolere de peccatis, vt restituitur tota gratia ratione præcedētium meritorum.

102

Per omnia bona opera restituitur aliquid de gratia p̄ dita.

VTRVM, autem ratione aliorum bonorum operum restituitur aliquid de gratia præcedēti? Probabiliter dicimus, quòd sic. Videtur enim omnino q̄ bonus princeps si propter delicta abstulerit ab aliquo bona, postmodum illo pœnitente restituetur ei princeps aliquam bonorum partem, tot obsequia posset deinde regi exhibere, quòd reddat ei omnia: & esset hoc laudabile

bile in principe. Ita prorsus videtur dignū sentire de Deo, & quòd diligentī Deū vel dāti eleemosynam, vel alia bona opera facienti post pœnitentiā, restituat aliquid de gratia de perdita. Certum igitur est merita præcedentia nō perdi omnino, sed recuperari à pœnitente.

✿ De Contritione.

DE partibus pœnitentiæ tractatum 103
 aggredienti. Quæritur in primis *Contritio*
 quid sit contritio, quoniam ea est *quid sit.*
 pœnitentię pars prima? Respondeo, quòd
 est perfectus actus pœnitentiæ. Pœniten-
 tia enim virtus est per quam placamus no-
 bis Deum iratū, & consequimur remissio-
 nem peccatorū. Ad hæc enim duo debet
 dirigi tota pœnitentis intentio. Est autem
 iste actus pœnitētis dolor, vnde pœniten-
 tiæ dolor est contritio, qui maximè propi-
 tiatur Deum. Hierony. & habetur de pœ-
 nitentia. d. i. c. mensuram, apud Deum nō
 tantū valet mensura temporis quam do-
 loris. Et Chrysostronus homilia. 21. super
 Matth.

Matthæum, non dolere quia peccaueris, magis indignari facit Deū, quā id ipsum quod antea peccaueras. Sunt de hoc infinita testimonia sanctorum, & sacræ scripturæ attestantia, quod dolor de peccatis est pars pœnitentiæ valens ad remissionem peccatorum: vt patet ex conuersione Magdalene, & fletu Petri post negationē, &c. Habemus igitur quod cōtritio est dolor. Sed notādum duplicē esse dolorem, quia quidam est sensituius, alius est intellectuius. Contritio autem est dolor intellectuius & nō sensituius: vt docet. S. Tho. 3. p. q. 85. art. 1. & omnes doctores. Quia contritio est in potestate nostra, sed dolor sensituius non est in potestate nostra, ergo. Et adhuc propriè loquendo, contritio non est ipse dolor, sed odium & displicentia peccati, ex quo nascitur dolor. Est igitur contritio odium, nolitio, & detestatio peccatorū præteritorum.

104
An sit
necessa-
riū pro-
positum
non pec-
candi.

QVÆRITVR, an sufficit dolere solum de peccatis præteritis: vel an requiratur etiam propositum nō peccādi? Hæc est grauis quæstio, & de qua sunt opinio-
nes.

nes. Maioris in.4.dift.14.q.1.& Almain,& Bonauentu. 4.d.14. in expositione textus dicunt, quòd si pœnitens nihil cogitat de futuro, non oportet q̄ habeat propositum cauendi à peccatis, sed sufficit quòd actua liter nō habeat cōtrarium actum. S. Tho. 1.2.quæst.113.art.5.& in.4.d.14.in expositione textus & d.17.q.2.art.2.queſtiuncula.4. & 3.p.q.85.arti.3.& q.90.arti.4.& 3.contra gentes.cap.158.& 4.contra gentes. cap.72. & Adrianus quodlibeto.5.arti.3.dicunt, q̄ requiritur actuale propositum cauendi à peccatis futuris. Idem tenet Albertus Magnus. 4.d.14. arti.10. & Alexander de Ales 4.p. membro.9. Quæ harum opinionū sit verior ego nescio: sed probabilior est opinio sancti Tho. & consequenter securior, ac proinde tenenda. Quia in materia morali oportet loqui crassis coniecturis. Pro opinione. S. Tho. faciunt verba cōcilij Florentini, quę dicunt ad cōtritionem spectat dolere de peccatis commissis cum proposito non peccandi deinceps. Item Ioannis. 5. & 8. Existenti ad piscinam dixit dominus & adulteræ, amplius noli peccare: nō dixit

non pecces, sed noli. Item primum quod ab eo qui fecit iniuriã postulamus, est huiusmodi propositum (Señor nunca mas) Item non habet verã pœnitentiã qui non diligit Deum super omnia: sed qui sic diligit Deum, vult ei in omnibus placere, & in nullo displicere: ergo talis habet propositum cauendi futura.

105
Cõtritio est d̄ peccatis ac tualibus sed non oportet, ut d̄ quolibet peccato sit distincta cõtritio. **QVÆRITVR,** de quo debeat esse cõtritio? Respondeo q̄ nō de peccato originali, sed de peccatis actualibus. Et est differentia, quia ad peccata mortalia requiritur cõtritio: non tamẽ ad venialia. Vtrum autẽ debeat esse cõtritio distincta de omnibus peccatis in particulari, vel an sufficiat vnica contritio de omnibus in generali, dubitari solet. Quidam enim tenuerunt necessarias esse tot contritiones quod peccata mortalia, quia. S. Tho. dicit quòd contritio debet esse distincta de singulis peccatis mortalibus. Sed ego credo sicut dicit Caieta. quòd hæc opinio sit falsissima. Nō oportet reddere pœnitentiã ita difficilem, & inaccessibilem. Quod ego sentio est, quòd ad remissionem peccatorũ sufficit

cit dolor generalis de omnibus peccatis: & non requiritur dolor in particulari. Patet, quia aliàs non posset homo consequi remissionem peccatorũ nisi aliquo certo & determinato tempore, quod est falsissimum: nam in quocunq; momento potest homo sufficiẽter conteri, iuxta illud Ezechielis. 33. In quacunq; ^{hora} ~~die~~ ingemuerit peccator, &c. Et sumitur ibi ^{hora} ~~die~~ pro momento. Sequela autem probatur, quia ad cogitandum peccata requiritur certum tẽpus, ergo ad dolendum in speciali etiã requiritur tẽpus certum. Et hoc primum conceditur, & necessariò cõcedendum est ab omnibus. Secundò dico, q̃ nec ante contritionem generalem, nec post, requiritur cogitatio & detestatio singulorum peccatorũ in particulari ante cõfessionẽ: in ipsa enim confessione tenetur homo conteri in speciali. Cum enim confessio debeat esse distincta, tunc cum ea confitetur, detestatur illa: nam aliàs esset fictio. Nec oportet dicere, doleo de istis quatuor & de his. 6. sed doleat de omnibus & cõfiteatur distinctè peccata sua, & hoc sufficit. Quia actus in-

terior pœnitentiæ à quo exterior profici-
scitur, singula mortalia quæ sub confessio-
ne cadunt respicit.

106

*An qui libet par-
uus do-
lor suffi-
ciat ad
remittē-
da pec-
cata.* QVÆRITVR, vtrum quicumque
dolor peccatorū quantumuis paruus suffi-
ciat ad remittendum peccata? Scotus. 4. d.
14. q. 2. ar. 2. dicit quòd licet quis habeat do-
lorem de peccatis propter Deum, cū om-
nibus alijs bonis circumstantijs: nisi talis do-
lor habuerit certam intensiōem & conti-
nuationem, non sufficit. Quanta autem de-

beat esse ista intensio doloris, dicit q̄ solus
Deus nouit. Sed hoc est merè voluntariè
dictum. In re autem necessaria ad salutem
non debemus loqui sine autoritate sacræ
scripturæ, aut sanctorum. Item arguitur cō-
tra hoc, Deus pronior est ad miserendum
quàm ad puniendum: sed quæcunq; inten-
sio voluntatis in peccatum, etiã in vno in-
stanti sufficit ad damnandum hominē: er-
go quæcunq; intensio contra peccatum in
quocunq; instanti sufficiet ad consequē-
dam misericordiã & remissionem. Tene-
dum igitur est (omissa multitudine argu-
mentorum) quòd in contritione nō requi-
ritur

ritur certa intensio, aut cōtinuatio temporis. Sed tunc dubitatur quomodo intelligitur, quòd contritio debet esse maximus dolor, vt dicunt doctores requiri: quia est de maximo malo scilicet de offensa Dei. Ad hoc dicendum, q̄ sicut dilectio Dei debet esse maxima non intensiue, sed affectiue & appreciatiue: ita requiritur q̄ odio habeamus peccatum supra omne odibile: & reuera mallé esse mortuus incurrisseq; quæcunq; alia dāna quàm peccatum: licet talis actus sit remissus gradualiter. Non oportet tamen q̄ pœnitens faciat illam comparisonem, mallem pati hanc mortē, vel illud malum, quam incurrisse hoc peccatū (quāuis hic actus esset valde perfectus, & multū valeret ad pœnæ remissionem) sed sicut satis est ad dilectionē Dei super omnia, velle ei in omnibus placere, & in nullo displicere: ita ad cōtritionem sufficit dicere ego nullo modo vellé offendisse deū. Et licet experiamur in morte charorū nos plus dolere quā in peccatis, nō turbemur: quia hoc prouenit ex eo q̄ præsentia magis mouent quam absentia: & magis con-

naturalia sunt magis sensibilia, ideo appetitum sensitivum magis movet. Hic autem dolor sensitivus debet esse moderatus. Unde apostolus. 2. Corinth. 2. admonet eos ut consolentur poenitentem quendam, ne abundantiori tristitia absorbeatur. Dolor autem intellectivus non potest esse nimius.

107

*An de
maiori
peccato
sit ma-
gis dolen-
dum.*

UTRUM, de graviore peccato sit habenda maior contritio quam de minori? Respondeo primo quod non est necessarium dolere amplius de uno peccato quam de alio. Patet, quia ut supra diximus, sufficit ad contritionem dolor in universali de omnibus peccatis, & talis dolor non est tunc intensior respectu unius peccati, quam respectu alterius. Secundò dico, quod id esset convenientissimum, ut scilicet maiorem dolorem habeat homo de maiore peccato. Quod autem hoc non sit necessarium patet, quia aliàs teneretur poenitens scire gravitates peccatorum, quod. scilicet sit gravius peccatum, fornicatio, an detractio: quod nullo modo est dicendum.

108

*An con-
tritio sit
dolor p-
pter deum*

QVAERITVR, utrum dolor contritionis habere debeat hanc circumstantiam finis, ut sit propter Deum? Utrum ad hoc quod

quòd cōtritiō sit sufficiēs ad remissionem peccatorum, requiratur dilectio Dei super omnia? Respon. q̄ de hoc sunt opiniones. Gabriel. 4. d. 14. q. 1. & 2. & Palud. dist. 17. q. 2. conclusione. 1. & Caieta. q. 1. de contritione, & Capre. 2. d. 41. q. 1. ad. 1. Grego. tenēt q̄ requiritur dilectio Dei super omnia. Et idem videtur dicere. S. Tho. 3. p. q. 85. arti. 5. vbi dicit, quòd quintus actus qui concurrat ad cōtritionem est actus charitatis, & 1. 2. q. 113. arti. 4. 1. dicit q̄ ad pœnitentiam non sufficit motus fidei nisi sit informatus charitate. & 3. p. q. 85. arti. 6. dicit q̄ actus pœnitentiæ nascitur ex actu charitatis. Et probatur, quia in pœnitentia fit integratio amicitiae (fit enim ex inimico amicus) sed hoc est impossibile nisi inimicus incipiat diligere, ergo. In contrarium est, quia dilectionis actus est perfectior, quàm actus pœnitentiæ: ergo remissio peccatorum nō deberet tribui actui pœnitentiæ, sed actui dilectionis: cuius oppositum dicunt omnes. Pro solutione huius dubij notandum, q̄ actus pœnitentiæ est actus distinctus ab actu dilectionis Dei: quia pœ-

nitentia & charitas distinguntur, ergo etiã actus earum. Hoc supposito, videtur q̄ nō possit esse pœnitētia sine dilectione Dei, quia odium nascitur ex amore, ergo odiũ peccatorum nascitur ex dilectione Dei: si enim nō diligerem Deum, quare odio haberem peccata? nūquid propter amorem creaturæ? non certè, sed propter Dei amorem: cùm igitur odium peccatorum sit super omne odibile in verè pœnitenti, ergo procedit ex amore Dei super omnia. Et ita est regulariter quòd peccator ex amore mouetur ad pœnitendum. Potest tamè esse q̄ in voluntate non sit alius actus quã iste, doleo quia offendi Deum: qui nec est elicitus, nec imperatus à charitate, & iste talis actus sine alia dilectione sufficit ad remissionem peccatorum: qui licet regulariter procedat à charitate, tamè remissio peccatorum magis tribuitur pœnitētiæ quam charitati, quia in sacra scriptura illi actui promittitur remissio. Et. S. Thom. dicens q̄ pœnitentia procedit ex amore, intelligendus est communiter & regulariter: vt pater apud ipsum. 4. d. 14. q. 1. ar. 2. quæstiũ.

I. Verum est quod ipse actus poenitentiae, nolle deo displicere, est vera dilectio. Dolor igitur peccatorum debet esse propter Deum, non propter timorem poenarum, aut propter quoduis aliud: sed quia sunt offensae Dei patris pijsissimi.

QVAERITVR, vtrum qui dolet, vt nunc diximus, semper recipiat gratiam. Caie. q. i. de contritione, tenet mirabilem opinionem, scilicet quod stat quempiam dolere de peccatis perfecte, & perfecte proponere cauere ab illis in futurum, & perfecte diligere Deum super omnia & non habere gratiam. Ratio eius est quia alias sequeretur quod posset quis habere euidentiam quod sit in gratia. Oppositum tenent omnes doctores, & dicunt quod quam primum fecerit aliquis totum quod in se est, statim habebit gratiam. Vide. S. Tho. 1. 2. q. 112. arti. 2. ad. 1. & q. 113. art. 3. & 8. & 3. p. q. 85. arti. 5. & 6. Et in pluribus alijs locis. Et oppositum esset contra scripturam sacram dicentem, Conuertimini ad me & ego conuertar ad vos: iam hic poenitens conuertitur ad Deum, & Deus non conuertitur ad poenitentem. Iacob. 4.

109

An quis
dolet p-
pter deum
semper
recipiat
gratiam,

appro-

appropinquate Deo, & appropinquabitur vobis. Et Ioan. 14. Qui diligit me diligetur à patre meo. Et Psal. 50. Cor contritum & humiliatum Deus nō despicias. Falsissimū ergo est quod Caieta. dicit. Et dico q̄ non stat de lege quòd taliter pœnitens careat gratia cūm faciat totū quod in se est. Nec hoc dato sequitur se scire euidenter q̄ habeat gratiam. Non enim ego possum habere euidentiam, quòd doleo de peccato super omnia, vel q̄ proponam perfectè ca uere in futurum. Habemus igitur pro certo, quòd qui sic dolet habebit gratiam.

110

An attritio possit fieri cōtritio.

QVAERITVR, vtrum attritio possit fieri cōtritio? Ad hoc suppono ex omnibus doctoribus, & S. Tho. q̄ nihil aliud est cōtritio quam dolor perfectus: attritio verò dolor imperfectus. Tūc dicit Sanct. Tho. 4. d. 17. q. 2. art. 1. questiuncula. 3. quòd attritio nō potest fieri cōtritio. Probat, quia principium cōtritionis est gratia, virtus infusa: attritionis verò principium est habitus acquisitus, vel sola potentia: idem autem actus non potest elici à virtute infusa, & acquisita vel à potētia, ergo. Sciendū est

est tamen, & duplex est contritio, quædam intrinsecè, quæ habet hoc pro obiecto: doleo de peccatis super omnia. Alia extrinsecè. i. ex circumstantia, & sic omnis dolor qui est cum gratia vocatur contritio. Eodem modo duplex est attritio. Quædam intrinsecè ex obiecto, vt puta, doleo de peccatis quia turpia sunt & infamia, vel propter infernum. Alia extrinsecè, puta doleo de peccatis propter Deum: & cum omnibus circumstantijs, sed omitto præceptum aliquod necessarium. Tunc fit cõclusio, nunquam ex attritione fit cõtritio intrinseca, quia differunt ex obiecto: vna enim dolet propter Deum, alia propter pœnas. Vnde conclusio. S. Tho. intelligitur de attritiõne propriè dicta, & de contritione propriè dicta.

QVÆRITVR, vtrũ tota ista vita III
 sit tempus contritionis? Respõdeo primò *An to-*
 quòd est expediens & cõueniens sæpe do *ta vite*
 lere de peccatis. Et sancti ita consulunt. Ad *sit tempus*
 amicitiam enim pertinet sæpe dolere de *cõtritionis.*
 offensa facta amico: maximè quia dolere
 debemus quousque reparemus detrimen-
 tum factum per peccatum: sed multa sunt
 quæ

DE CONTRITIONE.

quæ nullo modo possunt reparari, putā tēpus quod perdidimus peccando, ergo per totam vitam dolere debemus de illo. Hoc autem intelligendum est de dolore qui est in voluntate, nam de sensitivo dolore graue esset videre amicum semper esse tristē. Loquendo autem de doloris tempore qui est sub præcepto, dico q̄ de peccato semel dimisso nō tenemur amplius dolere, quia Deus non iudicat bis in idipsum, vt dicitur Nahum. i. Sed de peccato non dimisso est dubium quādo teneatur homo cōteri? Ad hoc Caietanus quodlibeto. 2. q. 3. dicit q̄ præceptum cōtritionis partim est affirmatiuum, quia obligat ad actū, scilicet ad dolorem: partim negatiuum, quia obligat ad non manendum in peccato. Loquendo de hoc præcepto in quantum est affirmatiuū, obligat semper, sed non ad semper, sicut & reliqua præcepta affirmatiua: scilicet in casu necessitatis, puta cū quis administrat, vel recipit sacramētū, vel in articulo mortis. Loquendo verò de prædicto præcepto in quantum est negatiuum obligans ad nō manēdum in inimicitia Dei, obligat sicut &

& cætera præcepta negatiua, semper & ad semper, & ad statim. Et sicut qui tenet alienum tenetur statim reddere, sic qui est in statu inimicitiae Dei, tenetur statim ab illo exire. Peccat autem cõtra hoc præceptum qui habet actum commissionis contrariũ, puta si dicat volo manere in hoc statu per diem aut per horam. Sicut qui retinet alienum non semper peccat de nouo, sed cùm habet hunc actum positiuum, nolo reddere alienum, est tamen semper in malo statu. Magister meus Victoria tenet q̄ nullũ est præceptum de pœnitentiã aut contritione, quod obliget sub nouo peccato. Quauis peccatum mortale sine pœnitentiã nõ possit deleri, ac proinde sit necessariũ dolere seu pœnitere: sed qui nõ pœnituerit, damnabitur quidem propter peccata quæ commisit, sed non quia non pœnituit. Sed quia mihi magis placet opinio contraria, ideo hanc non prosequor.

QVÆRITVR, vtrum post hanc vitam sit locus pœnitentiæ? Respon. q̄ nõ, ¹¹² *An post vitam sit locus pœnitentiæ.* sed prout in corpore gessit siue bonum, siue malum recipiet. 2. Corinth. 5. Et vbi cide

ciderit lignum ibi manebit, Ecclesiast. ii.
 Veniet nox quādo nemo poterit operari,
 Ioannis. 9. Sed contrā de Trajano, & alijs
 quos apostoli suscitauerūt, quorum aliqui
 forsā erant in infernum detrusi. Respon.
 non dubito quin Deus possit homines dā-
 natos liberare ab inferno, sed hoc est præ-
 ter legem. Id autem quod dicitur de Traja-
 no, timeo q̄ sit fabula, tamen quicquid sit,
 Deus potest omnes damnatos eripere ab
 inferno, etiamsi non pœniteant. Et sic non
 opus est dicere q̄ suscitauit illum ad pœni-
 tendū; non enim erat opus.

113

QVAERITVR, vtrū saltem pecca-

*An ve-
 nialia re-
 mittan-
 tur post
 hanc vi-
 tam.* ta venialia post hanc vitam remittantur?
 Respon. q̄ cum multi moriantur in pecca-
 tis venialibus, vel quia non cogitauerunt
 de illis, vel quia complacent sibi in aliquo,
 necessarium est dicere q̄ in alia vita remit-
 tantur. Et ita. S. Tho. 4. d. 21. q. 1. arti. 3. Et in
 additionibus. q. 4. art. 3. dicit, q̄ peccata ve-
 nialia remittuntur in purgatorio: & eodē
 modo sicut in via remittuntur. In inferno
 autē ideò nō remittuntur, quia ibi existen-
 tes sunt inimici Dei, & Deus eorum opera
 non

non acceptat. At existentes in purgatorio sunt amici Dei, & ideò acceptantur eorum opera: & etiam per displicentiam peccatorum remittuntur eis peccata venialia. Ita Grego. 4. dialog. c. 39. & habetur. 25. dist. ca. qualiter, & August. 21. de ciuitate. cap. 24. Matth. 12. Non remittetur ei neque in hoc seculo neq; in futuro. 2. Machabæorum, 12. Sancta ergo & salubris cogitatio. Opera igitur bona existētium in purgatorio sunt quidem meritoria remissionis peccatorū, non tamen gloriæ.

QVAERITVR, vtrum remittatur 114
per contritionem tota pœna peccatis debi- *An con*
ta? Respon. q̄ non, quia aliàs nō esset opus *tritio re*
purgatorio. Quòd autem post remissionē *mittat*
culpæ maneat reatus pœnæ, probatur vni- *tota pœ-*
ca autoritate. 2. Reg. 12. Vbi postquam pec- *nam.*
catum David remissum est, dicitur in pœ-
nā eius, vnicus filius qui natus est tibi mo-
rietur. Et alius locus Iosua 22. An parū vo-
bis est, quòd peccastis in Beelphegor? vsq;
in præsentem diem macula huius sceleris
in vobis permanet. Vide Sanct. Tho. 1. 2. q.
86. art. 2. Potest nihilominus tanta esse con-
tritio

tritio, quòd sufficiat ad remittendum totã
pœnam sicut credimus de Magdalena. Et
hæc de contritione sufficiant.

✿ Sequitur de Confessione, secunda
Pœnitentiæ parte.

✿ De hac materia Confessionis tractant
docto. in. 4. d. 17. & S. Tho. ibidem, &
in additionibus. q. 6. Et ante omnia.

115
Confessio
est neces
saria ad
salutē.

VAERITVR, vtrum cōfessio
sit de necessitate salutis? Respon.
q̄ sic. Patet ex. c. omnis vtriusque
sexus, de pœnitētijs, & remissionibus, vbi
hoc expressè dicitur. Vtrum autem sit iu-
ris diuini vel nō, inferiùs disputabitur. Sed
dubium est, an si confessio non esset præ-
cepta de iure diuino, posset ecclesia ad eã
obligare? Nam si possit, parum refert scire
an cōfessio sit de iure diuino, sufficit enim
q̄ iam ecclesia in concilio generali obliga-
uit omnes ad confessionem. Et videtur q̄
ecclesia non potuerit confessionem præci-
pere. Nam secundum communem opinio-
nem

nem ecclesia non habet iurisdictionem super actus interiores, ergo saltem non posset nos obligare ad confitendum illos: quod quidam asserunt, sed tamen damnati sunt. Item ecclesia non posset me obligare etiam quocumque crimine, ut religionem profiterer, quia esset nimis graue onus, ut est communis opinio: sed etiam est onus grauissimum & difficilimum peccata confiteri: ergo si non esset præceptum diuinum, ecclesia non posset ad hoc obligare. Hæc est res disputabilis & qua parum indigemus, quia habemus pro certo, quod de confessione sit præceptum in iure diuino, ut primò probabimus. Notandum tamen quod duplicia sunt præcepta, quædam quæ licet sint absoluta non obligant hominem absolute sed in casu, ut de eleemosyna est absolute præceptum, & tamen non obligat nisi in casu necessitatis: & potest esse quod nunquam occurrat talis casus in vita, & ideò non vocatur eleemosyna necessaria ad salutem. Idem de sanctificatione Sabbati, maxime si ecclesia non determinasset diem. Idem de honorandis parentibus. Alia sunt præcepta

Infra
numero
174.

quæ obligant absolutè, & non est satis in casu, sed oportet ut vos quæeratis casum, & disponamini ad implendum illa. Et huiusmodi est præceptum baptismi, confessionis, eucharistiæ, circa quæ teneor facere ad illa implenda. Et hæc vocantur necessaria ad salutem.

116

*Confessio
nō est tā
necessa-
ria sicut
baptis-
mus.*

QVÆRITVR, an cōfessio sit adeo necessaria ad salutem sicut baptismus: ita quòd nunquam liceat illam omittere? Respondeo primò, quòd nō est adeo necessaria ut baptismus. Nam puer sine actuali baptismo nō potest saluari, potest autem homo saluari sine actuali confessione. Sed utrùm cum quis potest confiteri, possit aliquando omittere confessionem? Respondeo pro nunc quòd multa sunt præcepta Dei, & sic quando cunque quis posset confiteri sine transgressione præcepti diuini, tenetur confiteri, etiam si perdat bona. Si verò simul concurrat aliud præceptum diuinum cum confessione, & præceptū confessionis nō possit impleri sine alterius præcepti transgressione, si aliud est maius (maximè de iure naturali) tunc nō tenetur cōfiteri,

fiteri, quale est non scandalizare. Vnde si si fœmina sciret confessorem scandalizandum si ei confiteretur, non tenetur confiteri ei, vt l. tius infra dicemus.

QVAERITVR, an confessio sit de iure naturali? Respon. q̄ non. Quia sacramenta ecclesiæ sunt de illis quæ sunt supra naturã, & pertinētia ad fidem. Quis enim cognosceret aquam mundare peccatorem.

QVAERITVR, vtrũ teneamur cōfiteri peccata venialia? Respon. q̄ omnes conueniunt in hoc, q̄ qui habet mortalia peccata non tenetur cōfiteri venialia, quia si teneretur confiteri vnum veniale, ergo & omnia, & cū venialia sint infinita, esset quasi impossibile omnia confiteri. Sed dubium est, an qui non habet nisi venialia teneatur ea confiteri semel in anno? De hoc S. Tho. q. 6. artic. 3. ad. 3. ponit duas opiniones. Prima dicit, q̄ tenetur, quia præceptũ de confessione est absolutum & potest impleri, ergo. Secunda opinio dicit quòd nullus tenetur confiteri venialia. Et hæc est tenenda, quia præceptum de cōfessione, intelligitur de mortalibus, vt patet ex eo q̄

dicat, confiteatur proprio sacerdoti. Circa venialia verò non est proprius sacerdos, nam quilibet potest ea confiteri cui voluerit. Item ecclesia noluit de nouo præcipere confessionem, sed præceptum iuris diuini determinare quoad tēpus executionis: at à Christo nō est præcepta cōfessio nisi mortalium, ergo. Item in illa decretali imponitur nō confitenti grauissima pœna, vt scilicet viuens arceatur ab ingressu ecclesiæ, & mortuus christiana careat sepultura: sed huiusmodi pœnæ nō imponuntur à pia matre ecclesia perfectioribus viris quales sunt qui habent solum peccata venialia quæ alij peccatores nō tenentur cōfiteri (aliàs meliores essent peioris conditionis) ergo. Talis igitur qui non habet nisi venialia, petat in paschate eucharistiam, & sacerdoti dicenti quod prius confiteatur, respondeat se non egere confessione, & sacerdos credat. Sed quis est hic, & laudabimus eum.

119
Mentiri
in cōfessione, quæ
le sit peccatum.

QVAERITVR, vtrū aliquis possit confiteri peccatum quod nō habet? Respōdet. S. Tho. quod si nunquā licet mentiri, multò minùs in confessione. Sed quale peccatum

tum

tum erit? Dico probabiliter quòd qui cõfiteretur mortale quod nõ habet, peccat mortaliter: quia peccat circa ea quę sunt de necessitate confessionis, & decipit confessorem qui absoluit quod non potest absolui: & consequenter dico, quòd confessio non fuit integra, ac proinde nulla & iteranda: quia non cõfiteretur de illo mendacio pernicioso. Si autẽ peccatum de quo dubitat cõfiteatur tanquam certum: si id faciat credens esse magis securum vt cõmuniter fit, non peccat. Si autem faciat animo decipiendi cõfessorem, peccat mortaliter. Sed quid de scrupulosis, vt si habeo suspicionem quod feci peccatum? Respondeo quòd non solum nõ teneor confiteri, sed neq; debeo facere, si credo quod non consensi. Quia in rebus moralibus debemus pcedere ex casualibus coniecturis. Deus enim nõ est sophista, nec quærit laqueos. In rebus autem moralibus vocatur demonstratio, vbi habeo coniecturas pro vna parte & nõ pro alia, licet habeam formidinem eius. Isti qui sic confitentur infamant sacramenta & reddunt ea odiosa, satis est confiteri peccata certa &

Scrupulosi infamant sacramenta.

dubia: sed non de scrupulis qui sunt veri scrupuli. Nam de his loquor. Exēplum est aliquis qui omnino habet propositum cauendi à peccatis, & nullo modo velle consentire tentationibus, & expertus est quòd solet resistere cogitationibus & illecebris, postea occurrerunt cogitationes & detentus fuit in illis, & postquam discesserūt nō recordatur, si aduertit, si consensit, vel qualiter se habuit. Dico quòd de tali scrupulo non oportet cōfiteri. Et eodem modo de cogitationibus fidei, & phantasijs quæ occurrunt homini etiam parato mori profide, si opus esset.

120
Mentiri circa venialia in confessione quale peccatum sit. DVBITATUR, utrū peccet mortaliter qui cōfiteretur peccatū veniale quod nō fecit? Nam quòd peccet venialiter certum est. Caieta. in. 2. 2. in materia de mendacio dicit quòd est peccatum mortale: quia mentitur in iudicio, vbi tenetur dicere veritatem. Sed respond. q̄ non est mortale, nam licet sacerdos possit exigere veritatē à pœnitente non tamen quācunq; veritatem, sed eam quæ pertinet ad materiam iudicij sui: & cū venialia non sint materia confes-

confessionis, mentiri circa illa, non est peccatū mortale. Sicut nec si cōfessori interrogāti, an sim pauper, dixerō q̄ nō, cū tamen re vera sim pauper, non pecco mortaliter. Et quāuis Caieta. in. 2. 2. fuerit illius sententiæ, tamen in summa cōfessionis moderatiū loquitur dicēs, q̄ si sit intētio pœnitentis facere peccata venialia materiā confessionis, tūc mētiri (etiā circa venialia) esset mortale, quia iam veniale est materia principalis & pertinēs ad iudiciū. Si verò non est intētio pœnitētis facere venialia materiam confessionis, mētiri circa illa non est mortale. Sed adhuc dico q̄ etiā si habuero intētionem efficiēdi materiā confessionis ex venialibus, dicēs mendaciū circa illa, vt si dicam me nō fuisse mētutum, non pecco mortaliter: quia per hoc quòd nolo dicere mutatur intentio prior, & iam non manet materia cōfessionis: etiamsi nō habuero re-

121

An statim post peccatū

teneamur cōfiteri.

QVÆRITVR, quādo obligat præceptum confessionis, an statim post peccatum? S. Tho. 4. d. 17. & in additionibus q. fiteri.

6. art. 4. dicit quòd hoc præceptum potest multipliciter considerari. Vno modo stando in solo iure diuino, seclusa ecclesiæ determinatione. Alio modo post ecclesiæ determinationem. Loquendo igitur secundum primam considerationem, dicunt aliqui, quòd obligat solùm semel in vita, in casu necessitatis: sicut & alia præcepta affirmatiua, puta in articulo mortis. Sed cōtrà, quia tunc esset impossibile confiteri peccata, nam cum ad hoc requiratur memoria peccatorum, videtur impossibile moraliter loquendo, quòd quis habeat in memoria peccata quæ commisit in. 40. annis: & sic frustraretur illud præceptum, saltē pro maiori parte, quia paucorum peccatorum in fine vitæ posset quis habere memoriam.

Quando Ideò dicunt alij, quòd tenetur quilibet confite-
re- ri in articulo necessitatis: qui vocatur quā-
mur con- do est periculum obliuionis, sicuti & alia
fiteri. præcepta tenemur implere quādo est pro-
 babile, quod si tunc non implentur, postea non poterunt impleri: sicut de auditione missæ, nō teneor eam audire manè, nisi solùm sit vnica missa quæ manè celebratur:

&

& sic de confessione quam tenetur facere intra illud tempus quod sufficit ad memoriam peccatorum retinendam. Sed contra, quia si hoc esset verum, ecclesia negligenter determinasset in cap. omnis vtriusque sexus, tempus vnius anni pro confessione: nam probabile est, quod in vno anno obliuiscuntur aliqua peccata. Certum enim est, quod si de iure diuino teneremur confiteri peccata nostra pluries in anno, non posset ecclesia dare facultatem, quod differretur confessio vsq; ad annum: sed sunt aliqui qui in vno anno obliuiscuntur, ergo. Ad hoc sciendum, quod ecclesia non dedit nouam licentiam, sed coercuit negligentiam, nec voluit dicere quod non confiteantur ante annum: sed quo ad forum exterius voluit arctare. Vnde si quis aggrederetur periculum mortis ante annum, ecclesia non de obligabit illum a confessione in tali casu facienda. Sed quia nunc nemo obligatur confiteri nisi semel in anno (aliàs ecclesia deciperet nos) ideò falsum est quod isti dicunt. Itaq; videtur mihi, & est notandum pro alijs preceptis, quod Christus instituit

ecclesia

ecclesiam & dedit sacramenta & præcepta
 generalia, non autem dedit præcepta par-
 ticularia, & ordinationes speciales quibus
 solis posset gubernari: vt isti hæretici som-
 niant. Quod patet, nam Christus nõ deter-
 minauit episcopos per diuersas diœceses,
 & tamen nisi essent episcopatus distincti,
 esset impossibile ecclesiã gubernari, quia
 possent præcipere cõtraria. Nec in eo fuit
 prouisio Christi insufficiens, nam idcirco
 cõstituit prælatos, vt gubernarent ecclesiã,
 & præcepit fidelibus, obedite præpositis
 vestris. Secundò notãdum quòd Christus
 reliquit aliqua præcepta generalia sine de-
 terminatione, quæ quidem nõ possent cõ-
 modè obseruari ad Christi intentionem,
 nisi ecclesia determinasset tempus, vel mo-
 dum, &c. V.g. Christus posuit præceptum
 eucharistiæ dicens, Nisi mãducaueritis car-
 nem filij hominis, &c. Stãdo solum in præ-
 cepto Christi, quando teneretur homo su-
 mere eucharistiam? Si dicas, quòd semel
 in vita, hoc non est verisimile, cum secun-
 dum Hieronymum, August. Ambrosium.
 & alios doctores, in oratiõe dominica per
 panem

panem quotidianum intelligatur eucharistia. Cum etiã apostoli, & in primitiua ecclesia fideles frequentarent hoc mysteriũ. Et Christus dixit, hæc quotiẽscunq; feceritis, in mei memoriam facietis. Et iterum, hoc facite in meam cõmemorationem. Ac proinde patet, prædictum præceptum nõ posse commodè obseruari ad intẽtionem Christi, sine ordinatione & determinatione ecclesiæ. Item præceptum de celebratione festi, quomodo impleretur? nõ quid sufficeret semel in vita genua flectere, & Deũ colere? Sic igitur dico de præcepto cõfessionis, qd de iure diuino tenemur confiteri qñ ecclesia determinauit. Nec enim stãdo in iure diuino potest determinari quando obliget: fuit etenim intẽtio Christi, quòd ista mysteria frequentarentur.

N V N C videamus vtrum stãdo in iure diuino, sint aliqui casus in quibus teneamur statim cõfiteri? Aliqui antiqui, & quidam summiste dicunt, quòd peccator teneatur statim cõfiteri, quia aliàs exponeret se periculo: posset enim mori, vel impediri lingua, vel memoria labi. Item quia secus agendo,

122

Casus

quibus

tene-

mur sta-

tim con-

fiteri.

agendo, iam nō facit quod in se est. Huius sententiæ est Innocentius in cap. omnis de pœnitentijs & remissionibus. Idem videtur sentire Archid. in cap. ille rex de pœnitentijs. dist. 3. Sed. S. Tho. & alij doctores dicunt, q̄ non tenetur homo statim post peccatum cōfiteri. Patet, nemo tenetur statim ad contritionem, quæ est magis necessaria quàm cōfessio, ergo nec ad confessionem. Item hoc nō determinatur in iure diuino, aut positiuo, ergo est falsum. Itē ecclesia de terminauit semel ī anno, ergo hoc sufficit.

123

In mortis articulo, an teneamur de iure diuino confiteri.

SED VTRUM, homo de iure diuino teneatur confiteri in articulo mortis? Resp. quòd sic. Nam peccator tenetur confiteri, & nō potest post mortem, ergo qui est in illo articulo, si non vult confiteri, exponit se periculo. Vnde in cap. cū infirmitas de pœnitentijs & remissionibus, præcipitur medicis, vt admoneant & exponant infirmis pericula mortis: in quo errāt communiter medici, ne cōtristent infirmum. Sed verum est, quòd debent facere quātò meliùs potuerint: sed omnino sunt negligentes medici. Et potest cōtingere q̄ propter
eorum

eorum negligentiam damnentur aliqui infirmi. Sed quid vocatur articulus mortis? Respondet Palud. 4. d. 17. q. 2. quòd non dicitur articulus mortis, vnde quis potest mori: sicut non est articulus mortis iustar, jugar a las cañas, correr toros, o cauallos: tunc enim nō tenetur homo confiteri ante ista exercitia: sed articulus mortis vocatur vnde communiter, & frequenter solet sequi mors: sicut intrare bellum. De intrantibus autem mare est dubium, si enim esset paruum spacium & mare esset placidum, non tenetur confiteri. Breuiter arbitrio boni viri relinquatur iudicium de periculo mortis.

QVÆRITVR, vtrum ante eucharistiam teneatur homo de iure diuino confiteri? Communis opinio est, quòd sic. Caieta. 3. p. & in summa tenet oppositum. De hoc iam disputauimus suprà. Ex dictis sanctorum non est dubium quin teneatur cōfiteri, si habeat copiam confessoris. Si autē non habeat & debeat celebrare diebus festiuis, bene poterit sine præuia confessione: maximè si non celebrando incurrat aliquam

quam notam infamiæ.

124
*An ad
 recipien
 du alia
 sacramē
 ta: ne
 amur cō
 fiteri.*

S E D utrum ad recipiēda alia sacramē
 ta teneatur homo cōfiteri? De hoc Marfi-
 lius. 4. q. 12. art. 1. facit magnam difficultatē,
 & dicit particulariter de recipiente sacra-
 mentum ordinis, quòd ordināndus tenetur
 cōfiteri prius, quia sacramentum ordinis
 directè ordinatur ad copiam gratiæ, & es-
 set magna irreuerētia non disponere se ad
 receptionem illius. Sed respondeo absolu-
 tè (omissis opinionibus) quòd ad receptio-
 nem aliorum sacramentorum nemo tene-
 tur cōfiteri. Vnde de consec. d. 4. c. vt ie-
 iunij, dicitur, quòd qui cōfirmandi sunt, si
 sunt perfectæ ætatis admoneantur vt prius
 cōfiteantur: vbi admonitio potius videtur
 consilium quàm præceptum. Et si non est
 necessarium ante hoc sacramentum confi-
 teri in quo recipitur copia gratiæ: multò
 minus erit in alijs. Verū est, quòd quia om-
 nia sacramenta cōferunt gratiam, videtur
 aliqua negligentia accedere ad illa sine cō-
 fessione. Sed quòd non requiratur confes-
 sio patet etiam quia ecclesia hoc nō deter-
 minauit, nec in iure diuino habetur, ergo
 non

non est necessaria. Sed vnde magis habemus quòd requiratur còfessio ante eucharistiam, quàm ante alia sacramèta? Respò-
 deo, quòd hoc habemus ex Paulo dicente, probet autè se ipsum homo, &c. Et ex vsu ecclesiæ: vbi qui non confitetur haberet conscientiam peccati mortalis. Item ex dictis sanctorũ, & ex. c. omnis vtriusq; sexus, vbi præcipitur confessio ante pascha propter eucharistiam in eo sumendam.

SED vtrũ ad ministrandum sacra-
 menta teneatur sacerdos confiteri? Resp. 125
 quòd non, quia aliàs sequeretur perplexi-
 tas. Nam si essent decẽ sacerdotes omnes Ad ad-
 mini-
 strandũ
 sacramẽ
 ta, an sa-
 cerdoste
 neã cõ-
 fiteri.
 in peccato mortali, quis audiret prius alte-
 rius confessionem? Sed ex reuerètia quam
 debemus sacramētis, cõmodum est, quòd
 antequã illa ministremus, vel euangelium
 legamus, cõfiteamur: si potest cõmodè fie-
 ri. Et aliquãdo negligètia cõfessionis pos-
 set esse venialis, nũquam tamè mortalis: &
 hoc teneatur sine quocũq; scrupulo. Adria-
 nus, Palude, & Bonauètura, ponũt aliquos
 casus in quibus tenetur homo statim con-
 fiteri, sed ego non credo eis.

Quæ-

126

*De iure
huma-
no quan-
do tene-
mur con-
fiteri.*

QVÆRITVR, quando tenetur ho-
mo iure humano confiteri? Dices, quòd se-
mel in anno, sed quæro ego, quando? nam
in illo cap. omnis vtriusq; , non determina-
tur tēpus, ac proinde ex illo præcepto non
plùs obligamur cōfiteri in quadragesima,
quam extra: & ita est. Vnde dico, quòd si
quis extra quadragesimam semel fuerit cō-
fessus, si postea habuerit impedimentum
sumendi eucharistiam in paschate, non te-
netur cōfiteri in quadragesima. Et si recor-
detur se in cōfessione præcedenti oblitum
fuisse aliquod peccatum mortale, nō tene-
tur illo eodem anno iterum confiteri, sed
potest expectare aliã quadragesimam.

127

*Oblivio
ius an
teneat
scribere
peccata
ad confi-
tendum.*

SED quid faciet obliuiosus? an tenea-
tur scribere peccata, vel aliter mādare me-
moriæ peccata? Maio. 4. d. 17. q. 2. dicit q̄
sic. Ego nō credo quòd teneatur, imò nec
laudo, q̄ peccata scribantur. Probo, quia
non tenetur aliquis magis ad confessionē,
quàm ad contritionem: sed ad contritionē
habendam non oportet peccata scribere
(sufficit in generali conteri de oblitis) er-
go nec ad cōfessionem requiritur id. Nec
enim

enim oportet iugum domini reddere grauius, satis est quòd quando cõfiteretur debet dare operã, vt recordetur peccatorum, & aliã sunt fabulę. Ita dicit Silue. (doctor nõ spernendus) verbo confessio. i. paragra-pho. i. in fi. Et prætereà difficile est profectò quòd aliquis habēs curam animæ suæ, obliuiscatur alicuius peccati mortalis. Certè est difficile.

QVÆRITVR, in qua ætate incipit obligare hoc præceptum de confessione? Videtur, q̄ non statim post vsum rationis. Quoniam nec statim tenetur sumere eucharistiam: cum tamen etiam sit in præcepto. Respondeo secundum omnes, quòd statim post vsum rationis tenetur cõfiteri peccatum mortale: sed cum cõfessio sit sacramentum, nõ debet ludicrè fieri. Et si nõ sunt coniecturæ de vsum rationis, non sunt pueri audiendi ea intétione, quasi sit ibi aliud quod sacramentum: sed instruendi sunt, & docendi. Ad argumentum de eucharistia, respondeo primò, quòd aliquem habere, vel non habere vsum rationis non potest certò sciri, nisi quibusdam cõiecturis: ideo

128

*Qua ætate con-
fiteri te-
neamur*

M quãdo

quando non est certum, sed habemus cōiecturas, quòd habeat vsum rationis, tenetur confiteri: quia nullum est periculum, & cōfiteatur peccata etiam ante vsum rationis. Ad eucharistiam autem nō dimittuntur accedere quousq; certò sciamus, & habeant vsum rationis, propter irreuerentiam. Secundò dico quòd vsum rationis non simul venit de omnibus rebus: potest enim quis cognoscere vnum, & nō aliud. Nam prius peruenit puer ad tempus, quo possit iudicare de peccatis mortalibus: quam ad intelligendum tantum sacramentum, & quibifit corpus Christi: quod tamē debet discernere qui sumit eucharistiam.

129

An papa possit dispensare in præcepto cōfessionis.

QVAERITVR, utrū papa possit dispensare in præcepto cōfessionis? Respon. & non. Quia inferior nō potest reuocare, nec relaxare præceptum superioris, cū nec par in parem habeat potestatem. Cum ergo præceptum confessionis sit de iure diuino, nemo poterit dispensare nisi solus Deus. Sed contrā papa potest dispēsare in voto simplici, vt est communis opinio: & tamen obligatio voti simplicis est de iure diuino,

diuino, ergo. Item secundum opinionem
 communem canonistarum, papa potest di-
 rimere matrimonium ratum per verba de
 presenti (in quo etiã cõsentit Caietanus)
 ergo papa potest dispensare in iure diuino
 positiuo, quod & cõcedunt canonistæ: sed
 non ita opinor profectò, mittunt enim fal-
 cem in messem alienam. Ad argumentum
 igitur, potest dispensare in voto, concedo:
 & in matrimonio rato, transeat: ergo in iu-
 re diuino, distingo consequens. Duplex
 est ius diuinum, vnum quod nõ dependet
 ab actibus nostris, & in hoc non potest pa-
 pa dispensare. Alterum quod dependet ab
 actibus nostris, ita q̃ per se nõ est sufficiẽs
 ab obligãdum sine noua nostra obligatio-
 ne: sicut est votum, & in hoc ratione illius
 propriæ obligationis quã ego superindu-
 xi, papa potest dispensare: imò & parẽtes
 dispensant in votis filiorum ante. 14. annũ.
 De matrimonio autem rato dico q̃ est cõ-
 tractus quidam: vnde si ius diuinum obli-
 garet Petrum ad accipiendam Mariam in
 coniugem, papa nihil posset, sed quia ex
 actu istius pendet hæc obligatio: & ex con-

tractu humano particulari, si papa in hoc potest dispensare (de quo tamen nihil dico) est ex ea parte qua est ibi aliquid humanum: & quia præceptum confessionis est per se sufficiens ad obligandum nos, est propriè ius diuinum, ac proinde nõ potest papa in eo dispensare.

130
 Cõfessio
 sacerdoti
 facienda.

QVÆRITVR, an sit necessarium confiteri sacerdoti? Respon. q̄ sic. Probo, quia solis apostolis dictũ est, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, Et quodcunq; solueris super terram, & soli Petro, pasce oues meas. Confirmatur ex usu ecclesiæ, nam solis sacerdotibus, quando ordinatur dicuntur illa eadem verba quæ Christus apostolis dixit, scilicet, Accipite potestatem ligandi & absoluendi. Hæresis fuit Vualdensium vt refert Marsilius. 4. q. 12. dicentium q̄ indifferenter poterat quilibet cõfiteri cui vellent. Dicit etiã, q̄ in aliquibus locis illi qui dãnabantur ad mortem non permittebãtur confiteri sacerdotibus, sed laicis, quod quidẽ est error intolerabilis. Sed de his in materia de clauibus dicemus.

QVÆRITVR, vtrũ venialia possint

sint laicis cōfiteri? Respon. q̄ talis cōfessio
 no erit sacramentalis, sed proficiet sicut cū
 vnus laicus recitans cum alio horas cano-
 nicas, dicit confessionem generalem. Imò
 ipse sacerdos cum celebrat, absoluitur de
 venialibus à laico in confessione generali
 autoritate ecclesiæ, que habet potestatem
 supra venialia: sicut per tunctionem pecto-
 ris, vel aquam benedictam. Quia licet talis
 confessio non sit sacramentum, est tamen
 quoddam sacramentale.

QVAERITVR, vtrū cōfessio mor-
 talium possit fieri laico? Respondet Magi-
 ster senten. 4. d. 17. & S. Tho. ibidem. q. 3. &
 in additionibus. q. 8. art. 2. quòd in necessi-
 tate, vrgente periculo mortis, cōfessio etiā
 mortalium est facienda laico. Magister in
 litera allegat Augustinum dicentē, Tanta
 vis confessionis est, vt si deest sacerdos cō-
 fiteatur proximo. Et Beda, Sed & grauio-
 ra coequalibus pandenda sunt, cum deest
 sacerdos & vrget periculum. Hanc opinio-
 nem tenent cōmuniter omnes docto. Du-
 rand. Palude, Ricard. Gabriel, Maio. Mar-
 fili. Sed Scotus ibi dicit, quòd in casu licitè

131
 Cōfessio
 mortu-
 um an
 possit fie-
 ri laico.

fit laico, scilicet quando ab eo spero consilium, vel maiorem peccatorum dolorem: sed cæteris paribus melius est non facere. Et in. 4. d. 14. art. 2. in fine dicit etiam Scotus, Dubium est an talis confessio sit detrimentū salutis, quia talis diffamat se sine utilitate, ergo nō est opus sic confiteri. Ipse libenter negaret nisi moueretur dictis sanctorum, sed plus sanctis credendum est, quā vni rationi leui. Et tenendum est omnino quòd liceat confiteri laico in tali necessitate, licet hoc multum abierit à consuetudine: quam credo antiquis tēporibus magis in vsu fuisse. Nunc etiam fit aliquando, vt in naufragio. Ad argumētum vero Scoti, nego, q̄ talis diffamat se, nam etiam extra cōfessionem possum dicere peccatū meū: vt detur auxilium, vel consilium. At dices hoc esse verum quia sequitur inde aliqua utilitas. Dico q̄ etiam in confessione facta seculari est aliqua utilitas, scilicet subiectio ipsa, qua se subijcit homini laico propter Deum, est pars satisfactionis. Et etiam propter verecundiam. Si autem timeretur infamia, aut reuelatio confessionis, tunc
nec

nec sacerdoti esset facienda. Sic verò hoc dicimus licitum, vt nullo modo dicamus præceptum. Vnde malè summa Angelica & alij summistę imponunt magistro, & S. Tho. q̄ dixerunt esse præceptum. Nam S. Tho. dicit, quòd potest fieri, & in solutione ad primum dicit q̄ debet fieri: sed tamē hoc verbum non dicit præceptum. Laicus autem qui sic cōfessionem audierit: nullo modo debet absoluere, quia non habet potestatem, nec possunt ei cōmitti claues: ecclesia enim non habet potestaté supra peccata mortalia nisi per sacraméta: ideò talis non debet absoluere, sed deprecari. Si autem de facto absolueret, nihil faceret: sed non manet irregularis, quia cū irregularitas sit pœna iuris positiui, & in iure non sit expressum, q̄ talis incurrat irregularitatem, non incurrit. Quia in cap. is qui. de sententia excommunic. lib. 6. ponitur regula generalis, quòd nullus incurrit irregularitatem propter quodcūq; delictum, nisi sit in iure expressum. Et ita tenet Siluest. verbo confessor. 1. & Palude. 4. distinctio. 17. quæst. 3.

*Confite
ri debe-
mus pro
prio sa-
cerdote.*

QVAERITVR, vtrum confessio possit fieri cuilibet sacerdoti, vel soli proprio? Respō. q̄ solūm proprio. Patet ex.c. omnis vtriusq; sexus, vbi hoc præcipitur. Item quia cum sacerdos sit iudex, oportet quòd habeat iurisdictionē. Si enim iudex superior diceret alicui, yo te hago alcalde, nihil esset nisi ei daret subditos, ergo etiā in confessione. Potestas enim iurisdictionis non potest esse sine subditis. Ideò oportet cōfiteri proprio sacerdoti. Sed quis est iste proprius sacerdos? Respō. q̄ papà, episcopus, curatus, & quicumq; ex officio suo habet curam animarum: siue hoc sit ex electione, vt priores, & abbates in religione. Superior non est ordinarius nisi mortuo priore, vel amoto. Aliqui doctores vocant proprium sacerdotē omnem eum qui potest cōfessionem audire, siue hoc faciat ex officio, siue ex sola commissione. Sed vtrū in absentia sacerdotis proprii, vel quando pœnitens ex rationabili causa non vult cōfiteri proprio sacerdoti (excludimus omnia priuilegia, & loquimur stando solūm in iure communi) liceat alteri confiteri?

V.g.

V.g. fugit proprius sacerdos tempore paschatis, i vel in ipsa confessione sollicitat foeminam ad stuprum: petit illa licentiam, vt possit alteri confiteri, & ille non vult concedere: & vrget necessitas sumendi eucharistiam, quia est pascha, & si non sumat excommunicabitur, est dubium quid faciet? Respondent ad hoc multi summistæ, q̄ in tali casu manet libera ad subiiciendum se cuicunq; voluerit sacerdoti, quia in dicto cap. omnis vtriusque, dicitur, q̄ petat licentiam à proprio sacerdote, & sic illa petendo facit quod in se est, ac proinde manet libera. Sed hæc opinio non est secuta, quia non habetur in iure: & ideò doctores qui sanius sentiunt de hoc, dicunt q̄ mulier in tali casu debet recurrere ad superiorem, & dicere q̄ non expedit sibi confiteri tali sacerdoti, & superior debet credere. Et q̄ non possit alteri confiteri sine licentia superioris, patet, quia mortuo sacerdote proprio, non posset talis mulier confiteri cuiunq; indifferenter: ergo nec poterit in casu prædicto. Item si proprius sacerdos excommunicaretur, non posset alteri confiteri,

teri, nisi de licentia superioris, ergo nec in isto casu. Sed quid si non sit recursus ad superiorem, vel si ille neget licentiam? an licebit tunc cōfiteri cuicumque? Palud. in. 4. d. 17. q. 3. art. 3. dicit, quòd in tali casu potest liberè cōfiteri cui voluerit. Idem Siluester in summa. Ratio Palud. est, quia ipse tenet, quòd stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet absoluere, & quòd modò non possit est propter ius humanū: & cum ecclesia nō possit hoc ius statuere, vt scilicet cōfiteatur cum scandalo, sequitur, quòd tunc cessat ius humanum & standum est iuri diuino. Sed verè hæc sententia est mihi multum dubia: & primò puto q̄ sit cōtra. S. Tho. 4. d. 17. q. 3. art. 2. quæstiuncula. 4. ad. 5. vbi ad literã proponit casum: & dicit, q̄ si superior nolit cōmittere facultatem, idem est iudicium, ac si non habeat copiam confessoris. Quod etiam dicit in additionibus quæst. 8. artic. 4 5. Hoc etiam Caieta. in summa verbo absolutio. Vnde propter nullum casum (excepto mortis articulo) poterit absoluere, qui ante illam necessitatem non poterat absoluere: & meri

tò quidem. Nam aliàs quilibet fingeret sibi causas alteri confitendi. Et cōsequenter dico de casibus reseruatis, & si superior nō vult concedere (licet malè faciat) inferior non poterit absoluere. Dicit tamē. S. Tho. vbi suprā ad sextum (& est notandum) & malè faciunt prælati qui in hoc reddunt se difficiles, & inijciunt laqueū animabus nolentes dare licentiam absoluendi. De illo autem quod dicit Palude, & stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet absoluere, dicimus, & fortè hoc est falsum.

SED quid faciet pœnitens cum nō potest obtinere licētiam à superiori & instat cōmunio? Respondeo, & communicet se-
 cure & tutè. Idem enim est iudicium tunc de eo ac sic careret confessore (y vaya sobre mi consciencia.) Sed tamen aduertant tales, quòd habeant rationabilem causam nō confitendi proprio sacerdoti: verecundia enim, aut timor, quòd ille malè de me sentiet postea, non est causa sufficiens: quia aliàs nemini teneretur confiteri, quia semper accidunt illa cuicumque confitearis. Si tamen nocuit iam mihi, vel indirectè me
 133
Cum nō expediat proprio sacerdoti confiteri quod facienda.
 diffi-

diffamauit, iam ista esset causa legitima nō
confitendi ei.

134 **S E D** dubitatur, an postquā talis cō-
Qui cō- municauit in paschate, absolua-
munica- tur a p̄cepto confessionis? Videtur quidē quōd
uit in pa- sic, quia non stetit per eum quin confitere-
scha si- tur, cum non peccauerit nō confitendo, er-
ne p̄ce- go. Item quia confessio videtur instituta
ua con- propter eucharistiam, cum ergo iam com-
fessione, municauerit, videtur quōd illo anno non
an tene- teneatur iterum confiteri. Sed dico, quōd
atur il- adhuc tenetur cōfiteri habita opportunita-
lo anno te, quia adhuc potest implere p̄ceptum
cōfiteri. de confessione semel in anno.

135 **M A I V S** dubium est, an qui ex legiti-
Qui ex ma causa non communicauit in paschate,
causa nō quia fuit in mari, vel in via, postea tenea-
cōmuni- tur ad cōmunionem. Palu. videtur dicere,
cauit in quōd sic: sed certē nescio quare, cum sit de-
pascha, terminatum certū tempus ad communio-
an tene- nem & transierit, iam. Item confirmatur,
atur po- quia si ex malitia nō cōmunicauerit, post-
stea cō- eā non tenetur communicare: ergo multo
munica- minùs si ex legitima causa non communi-
re. cauerit. Consulendum esset talibus vt com-
munica-

municarent: sed credo quòd non tenerentur iam pro illo anno.

QVÆRITVR, an ex cōmissione propriij sacerdotis liceat cōfiteri alteri? 136
 Respon. quòd sic, vt patet ex dicto cap. omnis *Ex cōmissione*
 vtriusq;. Et sic est consuetudo ecclesiæ, & *pp. ijsa-*
 vtinam non esset tanta: quia iam nullus cu- *cerdotis*
 ratus audit subditos suos. Hanc autem cō- *possu-*
 missionem & licentiam potest dare cura- *mus al-*
 tus, episcopus, papa. Sic habetur expressè, *teri con-*
 de officio ordinarij cap. inter cætera. Et *fiteri.*
 qui sic confitètur clerico seculari, vel fra-
 tribus expositis, non tenentur iterum con-
 fiteri proprio sacerdoti: vt determinatum
 est ab Alexãdro. 4. & à Clemēte. 4. & à Be-
 nediçto, & à Ioan. 22. & à Calixto.

QVÆRITVR, vtrum qui habet 137
 auctoritatem eligendi confessorem per bul- *An vir-*
 las, vel alia ratione quacunq;, possit elige- *tute in-*
 re simplicem sacerdotem nondum exposi- *dulgen-*
 tum ad audiendas confessiones? Respon- *tiarū pos-*
 deo absolutè (estò dubitent canonistæ) & *simus eli-*
 sine quocunq; scrupulo potest eligere *gere in*
 quẽcunq; sacerdotem, vt etiã dicit Caiet. *confessorẽ*
 in summa verbo absolutio. Ratio est, quia *simplicẽ*
sacerdo-
tem.
 in

in hoc solo differt sacerdos habens iurisdictionem à nō habente, q̄ ille habet materiam, hic autem non: & huic nihil aliud deficit ad hoc vt possit absoluere, nisi materia circa quam exerceat potestatem quam accepit, dum fuit ordinatus. Cū ergo recipienti bullas detur potestas subijciendi se cui voluerit, iam talis sacerdos electus habet materiam & iurisdictionem circa illum: vnde nihil sibi deficit. Et ita tenendum est.

138

Sacerdos proprius an extra suā diœcesim possit audire re suorū cōfessiones. **QVÆRITVR**, vbi potest proprius sacerdos audire cōfessionem, vtrum curatus vnius episcopatus possit audire sibi subditum in alio episcopatu? Respō. omnino quòd sic. Quia fit sine strepitu iudicij, & nemini fit iniuria. Et idem poterit frater præsentatus, & extra diœcesim: vt etiā determinauit Sixtus. iiii. Et sic quādo duo fratres de licentia prælati peregrinātur, possunt se mutuò absoluere: etiam cū peruenierint ad alium episcopatum.

139

Copiam eligendi cōfessorē quis possit dare. **SED** vtrum hanc commissiōem eligendi cōfessorē, facere possit habēs curam animarum antequā sit sacerdos, vel sacerdos

facerdos excōmunicatus? Respon. de primo quòd sic: quia habet titulum: quāuis aliqui dicāt q̄ illa est commissio iuris, sed nihil de hoc curo. De excommunicato autē dico quòd non potest, quia commissio illa est actus iurisdictionis: quem nō potest excommunicatus habere. Sed vtrum cōmissio talis legitimè facta, superueniente excōmunicatione cōmittentis spiret & sit nulla, vel an duret? Dubium est. Palud. putat probabile, quòd durat, Quia illum actum fecit legitimè. Et credo, quòd ita est in vfu, quòd talis commissio valeat.

QVAERITVR, vtrum ratihabitio det facultatem absoluēdi. V.g. ego nō sum expositus ab episcopo, credo tamen, quòd si adirem eum & peterem potestatem audiendi confessiones daret mihi: est dubiū, an modò possim audire pœnitentem & postea dicere episcopo vt ratum habeat quod feci. Respondeo secundū quosdam, q̄ duplex est ratihabitio, vna de futuro, puta quia quando episcopus cognouerit sufficientiam meam ratum habebit quod feci, & hæc ratihabitio non sufficit: & in hoc

140

An ratihabitio det facultatem absoluēdi.

omnes

omnes cōueniunt. Quia essentia sacramenti non pendet ex aliquo futuro: ac proinde rati habitio non potest validare aut inuvalidare sacramentum. Alia est rati habitio de præsenti, puta quia episcopus de præsenti vult vt audiam: licet nihil mihi dixerit, sed ego scio eius voluntatem, & hæc rati habitio dicunt aliqui quòd sufficit. Quia episcopus committit vicem suam per voluntatem. Ego nescio an hoc sit securum, nam quanuis iudex ecclesiasticus liberè exerceat suam iurisdictionem, tamen quia hæc potestas est in foro ecclesiastico, videtur quòd nō possit exercere illam iurisdictionem, nisi actu exteriori: sicut non posset episcopus, actu interiori excommunicare, vel absoluerè aliquē: vt tenet probabilior & verior opinio. Si ergo hoc verum est (vt ego credo) sequitur q̄ per solam complacentiam episcopus non potest cōmunicare suam potestatem: cum hoc sit vti iurisdictione. Sic igitur si per rati habitioem de præsenti, intelligamus complacentiam virtualem, puta quia si nunc diceretur episcopo placeret ei: dico certè quòd talis rati habitio

bitio non sufficit. Si autem signis exterioribus episcopus aliàs ostenderet: vt si dixit, gauderem quòd talis audiret confessionem, dico quòd videtur mihi quòd talis ratihabitio sufficiat. Exemplum: clerici seculares habent hanc libertatem, quòd indifferenter cõfitentur quibuscunq; non ex iure diuino, nec ex cõmissione papæ, sed quia prælati hoc vident, & sciunt & tacet, quod est quoddã exterius, & hoc sufficit. Et sic in proposito dico quòd sola ratihabitio de præsentia, ostensa signis exterioribus sufficit ad confessiones audiendas.

S E D quæritur in particulari, quis sit proprius sacerdos? Respon. quòd proprius sacerdos papæ est ille, quẽ ipse elegerit, qui habet potestatem absoluendi eum ab ipso met papa. Et qui sunt de familia papæ, habent pro confessore ipsum pœnitentiariũ. Cardinales qui non sunt episcopi, nullum habent à iure, sed ex consuetudine: nec sub sunt curatis, nec episcopis, sed papæ. Et eorum familia (etiam de consuetudine) non subest ordinarijs, sed illis quibus cardinalis voluerit. Cardinales verò episcopi: &

141
Quis sit proprius sacerdos

N omnes

omnes episcopi, archiepiscopi, & patriarchæ habent à iure potestatem eligendi quemcumque voluerint, & etiam familiæ eorū. Sed quādo sunt extra dioceses suas, dicūt, summistæ, q̄ non possunt prouidere familijs suis, q̄ confiteantur cum quibus voluerint: nescio de hoc. Sed iam sunt tot bullæ quòd non est opus horum. Sed quid de curato? Dico quòd quando in vna parochia sunt duo vel plures ordinarij, stando in iure diuino quilibet est eius sacerdos. Si verò fuerit vnus, habet pro ordinario solum episcopum. De consuetudine autem semper curati confitentur cui volent. Sed contra, quia in cap. si episcopus, de pœnitentijs & remissionibus libro. 6. dicitur expresse quòd nulla consuetudine introduci potest quòd quis eligat sibi confessorem sine superioris licentia. Cùm igitur curati, à iure non habeant talem facultatem, ergo nec possunt habere eam à cōsuetudine. Sed dico quòd eorum confessio est rata, & valida. Quia habent facultatem à prælatis videntibus, & tacentibus ac per hoc consentientibus. Vnde si episcopus eis hoc prohiberet,

beret, nō possent sine dubio facere. Vtrum autem curatus possit eligere fratrem siue sacerdotem nō confessorem? Respondeo, q̄ sic sine dubio. Quia iam talis sacerdos secularis habet talem licentiam ab episcopo, vt cōfiteatur cuicumq; voluerit.

DE secularibus nihil prorsus est in iure: sed de vagabundis (mudauientos) qui semper ambulat, dico q̄ tales qui nullibi habitant, confiteantur cuilibet confessori: quia non est maior ratio de vno quam de alio. De alijs qui quærent sibi domicilium & nondum statuerunt vbi pedem figant, idem est iudiciū, sicut de vagabundis. Nec quantum ad hoc oportet respicere vbi hospitentur: non enim tenentur confiteri parrocho illius parochiæ. De peregrinis verò qui veniūt ab alijs locis, vt viatores, & mercatores, &c. Dicendum, q̄ si habeant expressam licentiam peregrinandi à suo proprio sacerdote (sicut aliquando fuit cōsuetum) iam possunt eligere sibi quęcunq; confessorem ex licentiā interpretatiua proprii sacerdotis. Sed si nō habeant licentiā, vt mercatores qui habent alicubi habita-

142
Itinerã
tiū &
peregrinorū q̄
sit p̄prius
confessor.

tionem animo manendi quinq; vel.6. mensibus, dico, quòd debent confiteri proprio sacerdoti ad cuius parochiam pertinet domus quam inhabitant. De viatoribus autè, & peregrinantibus sine licentia suorum sacerdotum ordinariorū, dico q̄ debent cōfiteri in ecclesia cathedrali, & non possunt eligere confessorem ad libitum, si non habeant aliam auctoritatem, aut facultatem. Reliqua vide apud summistas.

143.
In articulo mortis, an quilibet possit à quolibet sacerdote absolui.

QVÆRITVR, vtrum in articulo mortis quilibet possit absolui à quolibet sacerdote? Respon. quòd si proprius sacerdos sit ibi, vel possit facilè haberi, non potest nisi ab eo absolui, capiendo largè proprium sacerdotem. Sed si proprius sacerdos non sit præsens, quilibet potest absoluerè. Hoc habetur expressè cap. eos de sententia excommuni. lib. 6. Et extrà de furtis cap. fures. Et de officio ordinarij, cap. pastoralis. Et ita tenèt omnes communiter. Patet etiam ex vniuersali consuetudine ecclesiæ. Quando enim papa, vel episcopus reseruant aliquem casum, semper dicunt, nisi in articulo mortis: vbi etiam possunt absolui

absolui non solùm à peccatis, sed etiã à cen-
suris. Vtrum autem sit de iure diuino, q̄ in
tali casu possit quilibet quemlibet absolue-
re, parum interest. Palu. 4. d. 20. q. 1. art. 2. ad
1. dicit, quòd est de iure diuino. Maio. q̄
de iure positiuo, Capre. d. 19. q. vnica, &
Durandus, dicunt cum Palude, & quòd pa-
pa non potest hoc impedire. Probabile est
vtrũque, probabilius tamen puto quòd est
de iure positiuo.

QVAERITVR, an confessio in for- 144
mis (.i. in qua propter aliquod impedimẽ- *An con*
tum non confertur gratia) teneat, & sit va- *fessio in*
lida: & per consequens non iteranda? Est *formis*
questio ardua, & de qua plurimum nostra *fit vali-*
interest, tractaturque à doctoribus. 4. d. 17. *da.*
& ibi à S. Tho. q. 3. & in additionibus. q. 9.
art. 1. Respondeo q̄ de hoc sunt duæ opinio-
nes extreme, & vna media. Opinio prima
est Maio. 4. d. 17. q. 3. 1. & q. 9. dicentis, quòd
omnis confessio informis est iteranda, vel
si non fuit integra, vel si habuit defectum
contritionis. Secunda opinio extrema est
Bernardi de Ganaco in impugnationibus
Gotsfredi quodlibeto. 5. q. 14. vbi ait, quòd

si confessio fuit integra & ex quocunque defectu non detur gratia, non est iteranda, sed erit valida, & verum sacramentū: etiā si placeāt peccata præterita & proponat amplius peccare: quia ibi est materia & forma. Alia est opinio mediaverisimilior: quā tenet Capreo. d. 17. q. 2. & Caieta. in quæst. quam de hoc facit, & in summa. Oportet igitur hīc vitare duos errores extremos. Primus, nulla cōfessio informis est iteranda: est error intollerabilis. Secundus, omnis confessio informis est iteranda. Nam si hoc esset verum, cum homo nō possit esse certus, an confessio sit integra, oportet in infinitum confiteri: & nulla est tranquillitas. Cū igitur aliqua cōfessio informis sit iteranda, & aliqua non: ad quærēdum quæ sit valida, & quæ non, non est attendendum, an sit informis vel non: sed debemus respicere ad causas informitatis. Item notandū, q̄ causæ informitatis tenent se ex parte pœnitētis, supposito q̄ sacerdos sit legitimus. Duo autem sunt actus pœnitentis ante absolutionem, scilicet cōtritio & confessio, & ex his duobus debet provenire informi-

tas. Si igitur sit informis quia ex intētionē non est integra, confessio non est valida, sed est iteranda: & in hoc omnes conueniunt. Si verò sit informis ex defectu contritionis, siquidem nullum dolorem habet nec aduertit, dico q̄ talis confessio est nulla, ac proinde iteranda. Quia est inualida non propter defectum contritionis, sed quia non est vera confessio. Nam cum cōfessio sit pars sacramēti pœnitentiæ, & pœnitētia dicat detestationem, oportet quòd ipsa confessio sit detestatio: & quia talis solum recitat peccata sua alteri, non confitetur, sed simulat se confiteri, & nouum peccatum incurrit. Si verò habeat dolorem, sed tamen imperfectum: vel ille percipit se non habere sufficientem dolorem, vel non percipit. Si pœnitens nō percipiat, dico q̄ talis confessio est valida, ac proinde nō iteranda. Et hoc est notādum ad tollendos scrupulos. Si autem percipiat imperfectionem doloris, vel aduertit esse peccatū confiteri cum illa imperfectione doloris, vel non. Si secundum, talis confessio est valida, quia integra ex intentione. Si verò ad

uertat esse peccatum sic confiteri, & confiteatur imperfectionem illam doloris, etiã talis cofessio est valida: quia est integra & vera. Si autem percipiens se nō habere perfectum dolorem, & intelligens illud esse peccatū & fictionem, non confiteatur de illo, dico q̄ talis cōfessio est inualida & iteranda, quia est dimidiata ex intentione.

145
An dolens imperfecte sit absol- uendus. SED vtrūm sacerdos debeat absolue- re eum qui imperfectè dolet, & cōfiteatur illam insufficientiam doloris? Et videtur q̄ sic, quia talis confessio est valida & non iterāda secūdum S. Tho. & Caieta. & omnes: si autem nō absoluetur est iteranda, ergo. Respōdeo q̄ sacerdos nullo modo debet talem absolue- re. Patet manifestè, quia esset fictio in absolutione, quia ibi non remittuntur peccata: & tamen sacerdos dicit, ego remitto tibi peccata. Item talis sacerdos absoluit autoritate Dei, sed Deus non absoluit, ergo nec ille debet absolue- re. Itē qui scit imperfectionem doloris sui, peccat peccato sacrilegij petēdo absolutionē, ergo multò magis sacerdos absoluens. Sed contrā, quia sic confitentur omnes, q̄ non habēt

habent dolorem sufficientem. Respondeo quia confitentur propter suspicionem quam habent. Si autem scirem me imperfecte dolere, nec deberem petere absolutionem, nec sacerdos deberet absolvere. Confessio autem quae secundum S. Thom. est valida & non iteranda, est quando non percipit imperfectionem doloris & absoluitur, vel quando de facto absoluitur a sacerdote sciente imperfectionem doloris eius.

QVAERITVR, utrum oporteat, quod confessio sit integra? Respon. ex sententia omnium quod sic, aliam est inualida sacrilega, & iteranda. Probat. S. Tho. quia sacramentum poenitentiae est quaedam medicina contra morbum: at medicus non potest conuenienter admouere medicinam nisi intelligat totum statum infirmi. Si enim habet dolorem splenis, & iecoris, & medicus intelligat primum solum, poterit applicare medicinas quae noceant iecori. Et idem de medicina spirituali confessionis, &c. Item probatur ex usu ecclesiae, nullus enim sacerdos audiret dimidia peccata. Item quia sacerdos absoluit autoritate Dei, Deus autem

146
Confessio
an integra
esse
debeat.

non

non absoluit ab vno & non ab alio (impiū enim est à Deo sperare dimidiā veniam) ergo. Item confessio dimidiata est contra formā absolutionis, qua dicitur, ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis, ergo. Item Augustinus dicit q̄ est hypocrita, qui non cōfiteatur omnia peccata, ergo. Hæc cōclusio est inuiolata & q̄ ab omnibus tenetur.

147 *Cōfessio ex negligentia dimidiata, an sit reuerāda.* SED quid si confessio fit dimidiata ex negligentia, quia non fecit sufficientem indagationem? Respondeo q̄ si ex industria fuerit negligens, vel si ita contēnat vt quasi ex industria nolit examinari: sicut qui per vnū annum integrū non est confessus, & accedit ad cōfessionē sine aliqua examinatione, volens quidē q̄ omnia venirēt ad eius memoriam: talis cōfessio est nulla, ac proinde iterāda. Si verò omiserit aliquod peccatū, putās se fecisse sufficientē indagationē, etiā si illa ignorātia fit culpabilis mortaliter, confessio est valida, & nō iteranda.

148 *Examinatio cōscientiæ* QVÆRITVR, quæ diligentia requiritur ad examinandum conscientiam? Respon. q̄ rarò continget, quòd velit quis examinare conscientiam suam & putet se fecisse

fecisse sufficientem diligentiam quin fecerit diligentiam. Quando est mihi probabile, quod satis est quod feci: obliuio peccati non erit culpabilis, mortaliter saltem. Respondeo, quod præceptum de examinatione cōscientiæ est idem quod de confessione, & de integrè confitendo, & quia nemo integrè confiteretur si non examinaret se, tenetur examinare: & non examinans, peccat cōtra præceptum cōfessionis. Et cum non sit peculiare præceptū de examinatione, videtur quod non tantum teneatur ad illā sicut si fuisset particulariter præcepta: maior enim diligentia requiritur circa finem quam circa medium. Satis est ergo quod faciam diligentiam moralem: sicut nec teneor scribere peccata, vt recorder eorū. Si autem particulari præcepto teneretur recordari peccatorū, teneretur etiam scribere. Dico igitur, quod postquam quis voluit adhibere diligentiam, & fecit aliqualem examinationē, quam putauit sufficientem: credo quod raro talis committet negligentiam. Dico præterea quod quando ego puto, quod per paruam diligentiam vltior-

rem

rem veniam in cognitionem peccatorum præteritorum, si non fecero illam, nõ erit sufficiens examinatio. Sufficit autẽ taliter examinare, quòd etiam si ampliùs examinassẽ per aliquod aliud tẽpus, non recoderer aliorum. Et hæc sufficit. Credo q̄ vi-ri qui habent animæ suæ curam, nunquam deficiunt in examinatione cõscientiæ suæ. Ex hac cõclusionẽ qua diximus q̄ confessio non integra ex negligentia examinationis, non est valida: sequitur quòd cõfessor non debet audire eum qui nõ fecit examinationem, maximè si sit de numero eorũ qui non confitẽtur nisi semel aut bis in anno. Satis est tamẽ quòd adhibuerit aliquã diligentiam, nec eum qui dicit se aliquam fecissẽ debet confessor repellere.

149 **QVÆRITVR**, qui habet peccata
Reser- reseruata, & etiã non reseruata, quomodo
uatos ca- poterit confiteri, maximè si superior nolit
sus ha- audire nisi reseruata? De hoc casu fuit mul-
bens, an ta contentio apud doctores, quorum opi-
dimidia nionibus dimissis, dico q̄ si iudex superior
bit con- & inferior sint præsentẽs, inferior non po-
fessionẽ. test absoluerẽ a nõ reseruatis: nisi priùs pe-
 tatur

tatur facultas absoluēdi à reseruatis. Quia integritas confessionis est de iure diuino. Cū ergo ille pœnitens habeat copiā confessoris cui potest integrè confiteri, nō potest inferior diuidere absoluētionē. Sed superior audiat omnia peccata, vel det facultatem absoluēdi à reseruatis. Hoc Adrianus. q. 4. de confessione. Et Durandus. 4. d. 17. q. 15. cōtra Caietanum. Et si superior solūm absoluat à reseruatis, talis absolutio non est sacramentalis, sed solūm à cēsuris, & datur facultas inferiori vt absoluat ab omnibus peccatis. Si autem superior absens sit & non pateat facilis aditus ad eum, & instet tempus celebrandi, inferior absoluat à non reseruatis, & pro reliquis expectet absoluētionē superioris: nisi illis sit annexa aliqua excōmunicatio reseruata: vt in casibus bullæ de cœna domini: tunc enim non debet absolui à nō reseruatis. Et hæc est contra Adrianum, & Durandum. Et in hoc casu intelligo. D. Tho. loqui in additionibus. q. 9. art. 2. ad. 4. Sed quid faciēdum quando superior non vult cōmittere facultatem absoluēdi à reseruatis, & non expedit

expedit confiteri eidem? vtrum inferior possit tūc absoluere à reseruatis? Respon. quòd iam suprà dictum est, & in quocūq; casu potest quis licite non confiteri superiori, licet accedere ad sacramētum eucharistiæ, si superior nolit committere facultatem absoluendi: nihilominus inferior non potest absoluere à reseruatis. Pœnitens tamen poterit accedere ad eucharistiam ita bene ac si esset decies absolutus. Quia in tali casu est censendus non habere copiam cōfessoris. Tamen habita oportunitate tenetur confiteri de illo peccato. Videat tamen pœnitens vt iam diximus, quòd habeat sufficientem causam non confitendi proprio sacerdoti.

150
An im-
pleatur
præce-
ptum ec-
clesiæ de
cōfessio-
ne p̄ con-
fessione
informē
aut non
integrā

QVÆRITVR, vtrum per confessionem non integram, vel aliàs informem satisfiat præcepto cōfessionis? Durand. 4. dist. 17. q. 14. & 15. dicit duo. Primū, in quocūq; casu confessio non est iteranda, adimpletur præceptum de cōfessione. Quia ecclesia non obligat ad faciēdum opera in gratia, sed ad substantiam actus. Et de hoc nemo dubitat. Secūdum, in quocūq; casu confessio

confessio non sit valida, non adimpletur præceptum de confessione. Patet in dicto cap. omnis vtriusque sexus, debet confiteri omnia peccata, & pœnitētia imposta, &c. Clarum est quòd si non impletur præceptum, confessor non debet imponere pœnitentiam nec pœnitens tenetur acceptare, quia non est ibi sacramentum. Sed dubia est mihi hæc propositio, cum ecclesia vel non possit obligare, vel nō obliget ad actum interiorem: & iste confiteatur omnia peccata sua, etiamsi non habeat dolorem, si confiteatur hoc ipsum quòd nō habet dolorem, siue absoluat, siue non, credo quòd satisfacit præcepto ecclesiæ: ego certè non damnarem talem.

QVÆRITVR, an confessio dimi 151
diata in necessitate sit valida? V.g. Percus- *Confessio*
sus est aliquis letaliter, & habet centū pec- *dimidia*
cata, incipit cōfiteri, & postquam dixit de *ta in ne*
cem, moritur vel impeditur: an talis possit *cessita-*
absolui? Certè dubitari posset, sed probabi *te vali-*
lius puto, & magis pium quòd sit cōfessio *da.*
totalis & valida. Si enim damus confessio-
nes dimidiatas propter obliuionem, vel
propter

propter casum referuatum: quare non dabimus etiam propter impotentiam istius, proderit ergo illa confessio & ex attrito faciet contritum.

152

*Peccata
nō cōfes-
sa an re-
mittan-
tur in cō-
fessione.*

QV A E R I T V R, vtrum virtute ab-
solutionis remittantur peccata etiam non
confessa in particulari? Respō. q̄ sic omni-
no, eadem ratione, si ex opere operato ha-
bet absolutio remittere peccata, nō est du-
bium quin remittātur isti, quia confitetur
modo quo potest: sicut de peccato dubio
de quo confiteor cum dubitatione, remit-
titur mihi, esto illud fecerim. Et confirma-
tur, quia aliās frustra esset confessio in ge-
nerali, accuso me de alijs quorum memo-
riam non habeo, cuius contrarium habet
communis vsus piorum hominum.

153

*An in
cōfessio-
nibus ge-
nerali-
bus, li-
ceat di-
militare
cōfessio-
nem de
peccatis
cōfessis.*

QV A E R I T V R, vtrum liceat in con-
fessionibus generalibus de peccatis aliās
confessis, dimidiare confessionem, & di-
mittere aliquod turpe dicēdo reliqua? Vi-
detur quidem quòd non, quia integritas
confessionis est de iure diuino, ergo nō li-
cet celare aliquod peccatum? Respondeo,
quòd non licet celare aliquod peccatum
mortale:

mortale: & si celatur non est confessio, sed fictio circa materiam principalem sacramenti. Non est dubium quin si quis velit generaliter confiteri, & dicat sacerdoti quod vult generaliter confiteri de omnibus peccatis suis, si celet aliquod, peccat mortaliter: quia est fictio manifesta circa principalem materiam sacramenti, & mentitur perniciosè, & decipit confessorem. Dico tamè quod pœnitès potest ex peccatis iam cōfessis eligere aliqua quæ cōfiteatur aliquibus prætermisissis, si nõ decipiat cōfessorem dicens illa esse peccata totius vitæ suæ. Nec ad cōfessionem generalem requiritur târa cōscientiæ examinatio: & cōsequenter potest fieri per plures dies, vt scilicet hodie confiteatur quinque peccata, cras sex, &c.

QVAERITVR, vtrum ex defectu satisfactionis, puta quia non impleui pœnitentiam mihi iniunctam à confessore, sit iteranda cōfessio? Multi summistæ tenent quod est iteranda, inter quos Siluester verbo cōfessio primo. parrapho .3. Quia quomodo imponet pœnitentiam oblitam vel neglectam, qui non audierit de nouo pecca-

154

An qui non impleuit pœnitentiam tenetur iterare confessionem.

O tum.

tum. Silvester allegat Ricardū pro se quē nō vidi nunc. Allegat etiam Palud. sed potius videtur tenere oppositum. Respōdeo igitur ad quæstionem sine quocūq; dubio & scrupulo absolutè, quòd talis confessio nō est iteranda propter pœnitentiam oblitam, vel ex malitia neglectam. Patet, quia cōfessio præcedens fuit iam valida, & per consequens fuerūt remissa peccata: ergo quicquid postea sequatur, nō efficiet eam inualidā ac iterādā. Et ita tenet Maio. 4. d. 17. q. 6. dubio vltimo. Dicemus tamē aliquid de hoc in materia de satisfactione.

155

QVAERITVR, vtrum si aliquis cō-

*An qui confite-
tur sa-
cerdoti
ignorati
satisfaciat præ-
cepto.* fiteatur sacerdoti ignorantī quod sit peccatum mortale (sunt enim aliqui in mundo) teneatur iterare cōfessionem? Respon. primo, quòd si pœnitens est doctus quantum ad hoc quòd scit quale sit mortale, & quale veniale: parum refert qualis sit cōfessor, doctus scilicet, an indoctus, nec tenetur iterare confessionem. Verum est tamē quòd si cognosceret confessorem nescire discernere inter peccatum & peccatum, debet illum instruere dicēs, hoc non est mortale, hoc

hoc sic, aliàs cōfessio nō esset valida. Nam si ego dicerem, ego occidi hominem, sed bene feci, quia ille occiderat patrem meū, non esset confessio. Sic quoque confessio non est quādo confessor audiēs non intelligit esse peccatū mortale. Si verò tam pœnitens quā cōfessor ignorēt, si ista ignorantia sit circa ea quæ cōmuniter ignorantur, talis non impedit: nulli enim contingit inter omnia peccata scire de quolibet, an sit mortale, vel non. Si autem ignorantia sit tanta q̄ sit eorum quæ à paucis ignorantur (vt quòd iuramētum falsum, vel q̄ vindicare se de iniuria accepta nō sint peccata) crederem profectò q̄ teneretur iterare confessionem. Quia confessor nō intelligit peccata illius, ergo ille nō confiteatur. Nam quomodo imponet pœnitentiā, aut quomodo absoluet eum? Et hæc est cōmunis opinio. Non oportet tamē formare novos scrupulos, nam rarò contingit talis sacerdos confessor. Satis est enim quòd confessor sciat communia scilicet homicidium, furtum, &c. esse peccata, & quòd sciat dubitare.

156 **S E D** quæritur, an si cōfessor alioquin sapiens, non aduertat ad peccata pœnitentis, confessio sit valida? Respondeo, quòd sine dubio ex quacunque causa confessor non aduertat peccata pœnitentis, cōfessio est iteranda. Sed tamen pœnitens potest ignorare inuincibiliter an confessor audierit, vel non. Si tamen constaret aliquo pacto, quòd confessor, vel nō audiuit, vel nō intellexit peccata, omnino tenetur iterare confessionem: quia prior fuit nulla.

Confessione nō aduertente ad pœnitentis peccata, an iteranda sit confessio.

157 **Q V A E R I T V R**, an liceat confiteri peccata semel confessa, & si fiat, an confessio secunda sit sacramentum? Respondeo, quòd de hoc sunt opiniones. Scotus. 4. d. 18. ad primum dicit, quòd sic, hoc est quòd talis confessio est valida, & meritoria: sed tamē ibi non est sacramentum, aut aliqua virtus clauium, quia non potest eadem forma replicari super eandem materiā: impossibile est enim vt eadem forma informet pluries eandem materiam. Item iudicium semel rite factum non potest infringi, ergo nō debet iterari (como se puede pleytear vna sentēcia en grado de reuista confirmada?) Contrarium

Peccata semel confessa, an possimus iterū confiteri.

trarium tenet. S. Tho. Bonaventura, Mar-
filius, Gabri. Alexand. & Maio. & omnes
quos mihi contingit videre. Et probatur,
peccata oblita sunt absoluta sacramentali-
ter, & tamen cum veniunt ad memoriam
sunt necessariò confitèda, & debèt homo
ab illis absolui: ergo non inconuenit quòd
quis absoluator bis ab eodem peccato. No-
ta igitur pro hac opinione, quòd potestas
clauium data est ecclesiæ ad remissionem
peccatorum nō solùm ad remissionem cul-
pæ, sed etiam ad remissionē pœnæ. Cum
ergo illa potestas maneat in ecclesia post
primam absolutionem, & remanet etiam
reatus pœnæ in eo qui iam est confessus, se-
quitur quòd secunda confessio valebit ad
remissionem peccatorum & pœnæ. Maxi-
mum argumentum pro hac parte est con-
suetudo bonorum, qui sæpe cōfitentur ea-
dem peccata. Et ad argumentum Scoti, ne-
go quòd eadem forma non possit replica-
ri super eandem materiam: nam cum eadē
aqua possum baptizare centum. Item illo
dato, peccata sunt materia remota, sed pec-
cata confessã sunt materia proxima: vnde

si in eadem confessione absolueretur bis, absolutio secunda nihil omnino valeret. Sed in pluribus confessionibus quare non erit valida?

158
Cōfiteri per nunciū, an sit licitū QVÆRITVR, an possit aliquis confiteri absenti sacerdoti per nuncium, puta quia est in carcere & nō datur aditus sacerdoti? Respond. quōd nullus tenetur isto modo confiteri. Quia forum cōfessionis debet esse secretum, & nemini tenetur homo reuelare peccata nisi sacerdoti. Secundò dico (licet Palude videatur dicere cōtrarium. 4. dist. 17. q. 2.) quōd non est licitum hoc modo confiteri, nec talis cōfessio si fiat potest esse sacramentalis, nec sacerdos potest talem absolvere: nec est rationi cōforme. Quia confessio debet esse forum secretissimum: nam licet non sit de essentia cōfessionis q̄ sit secreta, tamē quia sacramenta non sunt cōtra legem naturæ, secundum quam nō licet publicare peccata, idcirco confessio fit secreta, & nō ratione clauium. Ratio igitur quare talis nō potest absolui est, quia re vera nō confitetur, confitetur quidem internuncio: internun-
 cius

cius tamen non confitetur, sed est testis. In foro contentioso sufficeret illud, quia non posset retractari, & si retractaret, non crederetur. In confessione verò sic, quia semper manet libertas ad confitendum: quando enim nūcius loquitur sacerdoti, potest pœnitens se retractasse, ac proinde nō potest absolui: nec confiteri modo prædicto. Non dubito de hoc.

QVÆRITVR, an per interpretē possit quis cōfiteri sacerdoti præsentī. Respond. primò sicut ad dubium præcedens, q̄ homo nō tenetur sic confiteri. Quia nō tenetur prodere peccata sua, in tali autem casu manifestat ea interpreti, ergo non tenetur. Secundò dico q̄ potest licitè eo modo confiteri. Sed contra quoniam talis nō confitetur sacerdoti, sicuti dicebamus de eo qui confitetur per internuncium, ergo talis confessio nō est valida. Respon. q̄ est differentia clara. Quia quādo internūcius refert peccata sacerdoti, pœnitēs se habet merè negatiuè, & non est præsens. Per interpretem autem signo & nutu actualiter ostendit pœnitens, q̄ ipse dicat sacerdoti

159
Confessio
an fieri
possit p̄
interpretē.

quod interpretres dicit: & sic est verum sacramentum. Et interpretres omnino tenentur occultare peccata quæ audiuit.

160

*Cōfiteri
p̄ scriptu
ram, an
liceat.*

QVÆRITVR, an aliquis possit cōfiteri per scripturam, maximè quando non potest voce? Palude. 4. d. 17. q. 2. & Maio. 4. d. 17. q. 1. dicunt quòd si sacerdos sit præsens, qui non potest voce, tenetur scripto confiteri. Sed dico cum Caietano, Scoto, & Ricardo, q̄ talis nō tenetur sic cōfiteri. Quia nemo tenetur prodere peccata sua extra confessionem, talis autem proderet peccata: quia ex natura rei scriptura manet transacta confessione, ergo non tenetur: præcepta enim Christi debent esse suauia. Sed utrūm possit confiteri scripto, dubiū videtur. Nam scriptura & nuncius in hoc conueniunt, quòd scriptura non est cōfessio, quanuis posset qui dat scriptum annuere quòd confitetur illa peccata scripta, & iam videtur quòd esset idem iudicium sicut de confessione per interpretem quæ est vera confessio. Et tandem ita credo & teneo q̄ licitè tunc sit scripto, si signis annuat quòd confitetur illa. Sine necessitate verò

verò à potente loqui non reciperetur talis confessio. Quia inter signa voces obtinuerunt principatum, & magna irreuerentia esset confiteri scripto. Muti autè si possunt cōfiteri nutibus non manifestādo alijs peccata, tenentur confiteri. Caieta. in summa, ponit modum quo tales possent cōfiteri. s. vt peccata scribātur in vna charta, & in alia numerus peccatorū, &c. Sed credo q̄ non tenētur illo modo cōfiteri meo iudicio.

QVAERITVR, vtrum quis teneatur eo modo confiteri circumstantias peccatorū, quo reuelentur cōsortes? V. g. commisi incestum cū matre, curatus cognoscit me & matrem meam, an tenear cōfiteri illam circumstātiā, cum qua: quæ quidem non potest dici sine reuelatione personæ consortis in crimine? Respondeo ex sentētia omnium, q̄ talis tenetur quærere alium confessorem qui non cognoscat matrem, quia multum noceret matri talis cōfessio: ac proinde nimis cauere debent pœnitentes ne in confessionibus aliorū peccata detegant. Si verò non inueniatur confessor ignorans talem personam, dico (quanuis aliqui

161

Consorte peccati an possimus reuelare in confessione.

aliqui voluerunt dicere quòd tunc non tenetur dicere illam circumstantiã personæ) exsententia. S. Tho. Bonauenturæ in. 4. d. 21. & Gabrie. 4. d. 17. q. 1. cõclusionē. 5. quòd talis tenetur confiteri circumstantiam illã, & omnes alias circumstantias necessarias: esto confessor veniat in notitiã tertię personæ. Quia præceptum de confessione est maius quàm præceptũ de seruãda fama alterius, & ego vtor iure meo: maximè quia non diffamo consortem, cùm sacerdos teneatur peccatum meũ & suum æquè celare. Imò Bonauentura dicit, q̄ si sacerdos sit talis de quo æstimatur q̄ non nocebit, sed proderit, pœnitens possit ei dicere personam etiamsi aliàs nesciret, vt adhiberet remedium.

162
Circumstantie
peccatorum.

QVAERITVR, quæ circumstantiæ sint necessariò confitendæ? Respon. q̄ triplices sunt circumstantiæ. Quædam minuentes peccata, aliæ quæ grauant peccata, aliæ verò quæ nec grauant, nec minuunt, quas quidem antiqui non vocant circumstantias: vt si peccavi noctu, vel in die, & propterea istæ dimittantur. Primæ circumstantiæ
si ta-

si tales sint, quòd faciant ex peccato mortali veniale, vel ex peccato non peccatū, confitendæ sunt necessariò: aliàs esset mendacium. V. g. participare cum excōmunicato est mortale, si quis autem cum negligentia veniali communicet in diuinis: illa circumstantia ignorantiæ reddit peccatum veniale, & ideò est confitēda. Vel si rex excommunicatus metu mortis compelleret me celebrare coram eo, talis circumstantia videtur facere de peccato nō peccatum, & ideò est necessariò confitēda. At si huiusmodi circumstantiæ quæ non tantum excusant, quòd faciāt mortale veniale, vel peccatum non peccatum: vt egestate furari, passione mœchari, dicunt aliqui quòd esset melius quòd non confiterentur. Sed dico, quòd si verè sint circumstantiæ quæ multum excusant, debent confiteri. Quia vnum furtum potest esse in duplo peius quàm aliud, & stuprum ex libidine multò peius est quam ex timore mortis. Tales igitur circumstantiæ confitendæ sunt, non ad excusanda peccata delictiue, sed ad confitendum ea purè & nudè.

Sed

*Quæ cir-
cunstan-
tiæ confi-
tenda.* SED tota difficultas est de circumstan-
tibus aggrauantibus, quæ quidem sunt in du-
plici differentia. Quædam enim mutant
speciem: sicut furari vel occidere in eccle-
sia, fornicari cum virgine, vel fornicari in
ecclesia: est dubiū an tales sint necessariò
confitendæ? Respondet. S. Tho. 4. d. 17. &
Bonauentu. Palude, Siluester, & est com-
munis sententia, q̄ illæ circumstantiæ quæ
mutant speciem sunt necessariò confiten-
dæ. Quia peccatū habens illam circumstan-
tiam, æquiualeter est duo peccata. Furtum
enim per se est peccatum, & iniuria eccle-
siæ est etiam peccatum per se, & ideò fur-
tum in ecclesia æquiualeter duobus pecca-
tis, & ob id est necessariò talis circumstan-
tia confitenda. Item fornicatio est pecca-
tum, & iniuria viri est peccatū, & ideò for-
nicatio cū vxorata æquiualeter duobus pec-
catis, ac proinde talis circumstantia est ne-
cessariò confitēda: & sic de similibus. Item
probat per illa peccata franguntur duo
præcepta ecclesię: furtum enim in ecclesia
est primò contra præceptum de nō furan-
do, & etiam contra præceptum cultus diui-
ni,

ni, ergo circumstantiæ istæ sunt necessariò
confitendæ. Aliæ verò sunt circumstantiæ
aggrauantes quidem, sed nō mutantes spe-
ciem, & tales non sunt necessariò confiten-
dæ: quia aliàs nunquam posset homo purè
& integrè confiteri. Marfil. 4. d. 12. & Ga-
briel. 4. d. 17. & Maio. ibidem dicūt primò
quod omnes circumstantiæ mutantes spe-
ciem sunt confitendæ. Secundò dicunt, q̄
etiam sunt confitendæ aliquæ non varian-
tes speciem, scilicet quæ faciunt maiorem
malitiam mortaliter: tales inquit circum-
stantiæ necessariò sunt confitendæ. Quia
aliàs aliquando contingeret, q̄ maior esset
pars malitiæ quæ celatur, quàm quæ mani-
festatur. V. g. ego semel consensi in homici-
dium, & cōtinuavi cōsensum per diem in-
tegrum, si confiteor q̄ cōsensi semel in ho-
micidium, & taceo tēpus continuationis,
nonne celarem maiorē partem grauitatis?
Item furari decem est mortale, furari verò
mille est eiusdem speciei cum primo fur-
to: sed nūquid sufficeret dicere, accuso me
quòd furatus sum, non nominando quan-
titem? Ad hanc igitur quæstionem dico

quòd ego non auderem cõdemnare eum qui confitetur solas circumstantias mutant species. Nam cum illud dicat. S. Tho. & Bonauentura, vel est verum, vel ad minus qui sequitur illos excusatur ignorãtia inuincibili. Secundò dico, q̄ nemini confulerem, nec ego essem contentus illo modo confiteri, sed confiterer etiam illas circumstantias quæ manifestè multiplicat malitiam mortalem. Sicut in exemplis positis de tempore continuationis, & de quantitate fortis: quia aliàs confessor non intelligeret totam malitiam confitentis. Placet etiã mihi quod Caietanus dicit, scilicet q̄ aliqua circumstantiæ mutant species non sunt necessariò confitendæ: quando grauitas circumstantiæ est parua. Sicut diuinare per terram est alterius speciei quam diuinare per aquam: & tamen sufficit quòd dicat, accuso me que fuy superstitioso vsque ad peccatũ mortale. Credo igitur necessariam confiteri magnitudinem rei furatæ, & continuationem in peccato.

QVAERITVR, vtrũ confessor possit pœnitentem absoluerè contra propriam

priam opinionē? V.g. sit casus de quo sunt
 duæ opinionēs an sit vsurarius vel nō, qui
 vendit frumentum ad certā diem, porque
 se lo pague como valiere en Maio. Quidā
 dicūt, quòd est illicitum, & ego ita credo.
 Alij tamen dicunt quòd non est illicitum.
 Sunt pro utrāq; parte probabilitates, ego
 tamen sum opinās q̄ sit illicitum: & pœni
 tens tenet quòd nō est illicitum, & sic con
 fitetur quòd vendidit frumentum illo mo
 do, & quòd habet propositū ita deinceps
 faciendi, quia audiuit viros doctos dicētes
 quòd id licet. Est dubium quid faciet hic
 cōfessor, qui tenet illud esse mortale, nun
 quid poterit absolue cum cōtra propriā
 opinionem? Sit aliud exemplum, si iudex
 sequens opinionem. S. Tho. occīdat homi
 nem quem ipse certò scit innocentem, pro
 batum tamen nocentē, & confessor sit opi
 nionis Nicolai de Lyra qui tenet id non li
 cere: vtrum possit absolue iudicem volē
 tem semper in illa opinione persistere? Est
 magna quæstio, & mouet eam Conradus
 celebris doctor tractatu de contractibus,
 quæstione vltima. Et ante omnia quæstio
 hæc

164

*Cōfessor
 an possit
 absolue
 re cōtra
 propriā
 opinionē*

hæc habet locum quãdo ambæ opiniones sunt probabiles: nam si opinio pœnitentis non habeat probabilitatem, nõ debet eum absoluerè: quia eius ignorantia non est inuincibilis, sed vincibilis. Vt si ego teneo opinionem, q̄ nemo potest possidere plura beneficia simul, si opposita opinio non sit probabilis sicut forsan nõ est, clarum est quòd nõ debeo eum absoluerè: quia puto eum esse in peccato mortali, & non excusatur ignorãtia inuincibili. Sed quid faciet quando ambæ opiniones sunt probabiles, & habent suos proprios assertores? Respõdeo q̄ siue sit eius proprius sacerdos, siue non, tenetur eum absoluerè in tali casu. Ita tenet Palu. 4. d. 17. q. 2. ar. 1. Et Gotfre. quod libeto. 9. Probatur apertè, talis pœnitès est in gratia, & confessor habet probabilitatem quòd sit in gratia: quia scit esse probabilem eius opinionem, ergo non debet ei negare absolutionem.

165
 Numerus peccatorum necessarius confitendus.

QVAERITVR, an numerus peccatorum sit necessariò confitendus? Respon. ex omnium sententia q̄ sic: licet multi confessores parum de hoc curent. Probatur, quilibet

quilibet tenetur confiteri omnia peccata sua: sed qui non confitetur numerum, non cōfiteretur omnia peccata sua, ergo tenetur eum confiteri: aliàs esset fictio. Sed vtrum iste numerus sit determinatè dicendus, puta furatus sum decies, iuravi falsum milles. &c. Caietanus respondet, quòd numerus peccatorum ideò manifestari debet, vt sciat confessor à quo debet absoluerè, & qualitatem pœnitentis: & quia ad hoc parum præstat q̄ cōfessor sciat an sint decem vel vndecim, ideò non est exquisitè numerus perquirèdus. Dicendum ergo primò, q̄ quicumq; sciuerit determinatè certū numerum peccatorū suorum: vt si certò sciat q̄ peccauit decem, tenetur dicere determinatè se decies peccasse hoc peccato. Quia aliàs celaret aliquod peccatum, & esset fictio: vt si diceret se fecisse aliquod peccatum nonies, & scit certò quòd fecit decies. Secundò dicit Caietanus, non est necessarium magnam adhibere diligētiam ad cognoscendum distinctè certum numerum peccatorum. Cogitat aliquis, & scit se falsum iurasse multoties, semel in qualibet se

ptimana, parum plus vel minus: & si amplius pensaret & fatigaret se, posset reperire certum numerum, dico quod illud non est necessarium. Nam dummodo parum plus vel minus attingat numerum peccatorum, licet non determinatum, nihil impeditur eorum quae sunt in confessione facienda. Non enim impeditur absolutio, quia sufficit illa notitia. Nec poenitentia, quia non est imponenda ad aequalitatem, cum sit arbitraria. Nec consilium. &c. ergo nihil impeditur. Satis est igitur quod quis pertingat numerum crasso modo, parum plus vel minus. Praecepta enim Dei debent esse clara, is vero qui sepe solet peccare, non potest scire numerum determinatum. Tertio dicit quod etiam aliquando non est necesse adhibere diligentiam ad sciendum numerum, etiam sic crasso modo. V.g. est meretrix quae fuit in lupanari decem annis, nunc convertitur & vult confiteri, satis est quod dicat peccata fornicationis hoc modo, nisi in lupanari per decem annos admittens cunctos: nec oportet quod cogitet quot in hebdomada, mense, aut anno. Patet, quia per hoc confessor habet

bet tantam notitiam, quātam illa potest ei dare. Quid enim refert, quòd illa dicat se peccasse triginta mille vicibus. Et idem de concubinario qui habet fœminam per annum qualibet nocte, non est opus quod númeret vices: nec expedit illud dicere. Idem de illis qui frequentissimè blasphemant. Satis est quòd dicant hanc esse suam consuetudinem: ne faciamus eos mentiri. Et eodem modo de circūstantia magnitudinis rei furatæ, non est opus, quòd sciatur punctualiter. Non dubito de hoc.

QVAERITVR, si quis confiteretur se peccasse decies, vel duodecies, non recordatur tamen tunc nisi decem, & postea recordatur distinctè alterius peccati, an teneatur illud cōfiteri in particulari? **Respōdeo** quod non, si includitur in numero priùs dicto. Quia si tunc quando confessus fuit meminisset illius, sufficeret dixisse, iuravi falsum duodecies parùm plus vel minus. Si autem dixit, iuravi falsum decē, & postea sit memor quòd iuravit quatuordecim, tenetur confiteri ea quæ numerum priùs dictum excedunt.

*Cōfessio
nis sigil
lū neces
sarium.*

QVAERITVR, vtrūm sigillum cōfessionis sit necessarium? Respond. secundum omnes doctores. 4. d. 21. quòd sacerdos tenetur ad sigillum confessionis, ad celanda peccata quæ in confessione audiuit sub pœna peccati mortalis. Probatur primò ratione naturali, quia facerem illi iniuriam. Item quia in cap. sacerdos de pœnitentijs. d. 6. prohibetur omnibus sacerdotibus reuelare peccata, & apponitur pœna grauissima oppositum facientibus: scilicet vt omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinādo pergat. Et sunt verba Gregorij. Idem habetur cap. omnis vtriusque sexus, de pœnitentijs & remissionibus, & dicitur quòd qui non celauerit, detrudatur in arctissimum monasterium, ibi perpetuam faciat pœnitentiam. Et quia si in hoc daretur aliqua exceptio, tolleretur cōfessio: nemo enim auderet confiteri peccata grauia. Idcirco propter nullum bonum quodcunque sit illud, licet sigillum confessionis frangere: quia nullum potest esse equale bonum, nec tam necessarium vt est confessio.

SED quid faciet cōfessor cum interro-
gatur de peccato quod audiuit in cōfessio-
ne, an possit dicere se nescire? Respondeo
secūndum omnes, q̄ sic. Sed quid si cogatur
iurare? Dico q̄ potest & debet iurare se ne-
scire, quia intelligitur se nescire extra con-
fessionem, & sic verū iurat. Sed fac quòd
iudex, vel prælatus ex malitia exigat à me
iuramentū an sciam in cōfessione? Respō.

quòd coactus iuret se nescire in confes-
sione, quia intelligitur se nescire ad reuelan-
dum aut taliter q̄ possit dicere. Sed con-
trā si iuret se scire in cōfessione iuraret ve-
rum, ergo cum iurat se nescire in confes-
sione iurat falsum: quia sunt contradicto-
riæ. Respon. q̄ non sunt contradictoriæ.

Quia in illa negatiua intelligitur conditio
subintellecta, scilicet quòd nō scit tali mo-
do, quòd possit illud dicere.

QVAERITVR, si cōfessor ex igno-
rantia absoluit aliquem quem nō poterat
à casu reseruato, vel ab excommunicatio-
ne, vel si oblitus est eū absoluere, quomo-
do reparabitur defectus confessionis sine
reuelatione? Nider in suo confessionario

167
Peccata
in cōfes-
sione au-
dita pos-
sumus iu-
rare nos
nescire.

168
Error in
cōfessioe
factus
quomo-
do repa-
rāndus si
ne fra-
ctione si-
gilli.

dicit, quòd in concilio Constantiensi, vel
 Basiliensi fuit inter patres hæc quæstio tra-
 ctata, & quòd tunc fuit varia sententia. Ego
 dico cum distinctione, quia vel confessor
 timet probabiliter scandalum reuocando
 pœnitentem, & quòd conqueretur de re-
 uelatione confessionis: & in tali casu relin-
 quendus est, quia si habuit contritionem
 erat in gratia. Si autem non timetur q̄ pœ-
 nitens dicet se non fecisse tale peccatum,
 & quòd non conqueretur de reuelatione
 confessionis, dico sine quocunque scrupu-
 lo q̄ possum illum reuocare ad confessio-
 nem & absoluere. Sed contrà quia obijcit
 peccatũ extra confessionem. Respondeo,
 q̄ non facio ei iniuriã si dicam, tu cõfessus
 es mihi alia die, redeamus ad confessionẽ,
 quia volo tibi dicere vnum verbum quod
 expedit tibi. Si nolit dimittatur. Si autẽ ac-
 quieuerit dicam ei, confitearis peccata in
 generali, & si aliqua alia fecisti cõfiteri ea,
 quia feci talem defectum in alia confessio-
 ne. Et probo quòd hoc liceat, quia vt infra
 dicemus, de pœnitentis licentia licet reue-
 lare peccata eius alteri, ergo multò meliùs
 sibi

fibi ipsi, vel formaliter, vel interpretatiuè si dederit licentiã: vt si beneuolè audiat me dicentè sibi, scias quòd in confessione præterita fuit defectus quidam commissus, vis illum audire? Si dixerit quòd sic, sine quocunque scrupulo dicatur ei, scias q̄ eras excommunicatus, & ego nõ potui te absolue-
re, &c. Palude in fine. d. 21. ampliorem con-
cedit licentiam, dicens q̄ non solùm quan-
do fuit cõmissus defectus in confessione,
sed etiã ratione correctionis fraternæ pos-
sum secretò admonere illũ de peccato se-
mel cõfessõ mihi. Sed credo certè q̄ est fal-
sum omnino & quòd nullo modo licet.

QVAERITVR, an quando pecca-
tum quod in confessione audiui est publi-
cum, teneat illud silere? Respõdet Caieta.
in summa, quòd de tali peccato possum lo-
qui post confessionem eodem modo sicut
antè: debeo tamen procedere postea cau-
tiùs & nullo modo dicere, q̄ scio illud in
confessione, quia redderem audientes cer-
tiores. Sed quid si à confessore petat quis,
an ille fuerit confessus illud peccatum pu-
blicum? Respondeat confessor, confessus

169
Peccatũ
publicũ
in cõfes-
sione au-
ditum,
an possũ
mus re-
uelare.

est omnia peccata sua. Potest etiam dicere, absolui illum, quia per hoc nihil reuelo. Admonet tamē Caietanus, bonum esse quòd quādo peccata sunt publica, petat facultatem confessor à pœnitente ad loquendum de eis ad bonum finē. Sed quid si vsurarius iactet se, quòd absolui illū, cum non sit verum. Nam si dico quòd sic, mentior. Si autem dico quòd non absolui eum, reuelo confessionem. Dicat confessor quid ad vos? ego feci officium meum. Sed quid faciet proprius sacerdos petentibus eucharistiam concubina, vel vsurario, quos non audiuit de confessione? Respondeo, quòd non det illis. Sed quid si dicant confessi sumus tali fratri, & interrogatus frater nō audeat dicere quòd non absoluit, ne eorū statum reuelet, nec q̄ absoluit ne mentiatur? Respondeo absolutè, quòd si sint peccatores publici, debet eis eucharistiam negare. Quòd si fuerint confessi cum proprio sacerdote & non absoluti, & nihilominus petant eucharistiam, dico etiam quòd debet eis negare, & si dixerint, iam tu absoluiti nos, dicat ego nescio de hoc.

QVAERITVR, vtrum de licentia 170
 pœnitentis liceat confessionem reuelare? *Peccata*
 Alexander & Scotus. 4. d. 21. q. 2. 1. & Durã *in cōfes-*
 dus ibidem dicūt q̄ non licet. Quia sigillū *sione au-*
 confessionis est de iure diuino, ergo pœni *ditā re-*
 tens non potest dare licentiam. Item quia *uelare*
 esset scandalum. Sed respondeo absolutè, *possu-*
 q̄ pœnitens potest dare licentiam, confes- *mus de*
 sor tamen non potest accipere, aut reuela- *pœniten-*
 re confessionem in detrimentum pœnitē- *tis licen-*
 tis, qui sibi talem facultatem dat. *tia.*

QVAERITVR, vtrum alia quæ in 171
 confessione sciuntur præter peccata, cadāt *Sigillū*
 sub sigillo confessionis? Respondeo, quòd *cōfessio-*
 sub sigillo arctissimo confessionis non ca- *nis, an*
 dunt nisi peccata pœnitētis, vel tertiæ per *se exten-*
 sonæ: & solùm huius sigilli fractor incur- *dat ad*
 rit pœnas canonicas. Secundò dico q̄ sub *aliaquã*
 sigillo confessionis cadunt omnia alia quæ *ad pec-*
 expressè, vel interpretatiuè pœnitens tra- *cata.*
 dit sub sigillo confessionis: vt si dicat, acci-
 piatis hoc sub sigillo, & qui hæc reuelat,
 credo peccaret mortaliter: propter detri-
 mentum quod faceret sacramento, redde-
 ret enim cōfessionem fraudolosam. Non
 enim

enim omnes intelligunt hanc differētiam sigilli maioris, vel minoris. Ideo confessor fit cautus, vt taceat omnia illa quæ sunt alicuius grauitatis. Alia verò quæ nō sunt de necessitate confessionis, nec refert pœnitenti quòd reuelentur, non tenetur celare: sed tamen non dicat se in confessione audisse. Breuiter in hac parte, mas vale ser corto que largo.

172

QVAERITVR, an in communi li-

*Peccata
in cōfes-
sione au-
dita, an
liceat in
cōi re-
uelare.*

ceat reuelare peccata audita in confessione, taliter q̄ nec directè, nec indirectè peruenient in notitiam pœnitentis? V. g. si dicam, quidam confessus est mihi semel hoc peccatum. Respon. q̄ hoc nō est reuelare confessionem? Quia re vera multi viri sancti hoc fecerunt: maximè doctores qui ponunt casus quos in confessione audierunt. Secundò dico, q̄ melius est hoc rarò facere. Sequuntur enim quandoque scandala ex istis: ideò abstineant sacerdotes ab his narrationibus.

173

QVAERITVR, de illis qui cōmit-

*Secreta
extra cō*

tunt alijs secreta sub sigillo cōfessionis, an tale sit secretū confessionis? Respon. quòd
qui

qui recipit, tenetur seruare illud secretum plusquam alia. Quia ex pacto additur nouum vinculum, & per consequens dico non esse conueniens, quod homines sæpe recipiant talia secreta. Secundò dico, quod illud non est sigillum confessionis, nec frangens illud incidit in pœnas canonis. Quia ibi nulla iniuria fit sacramento, cum nullum fuerit sacramentum: licet frangatur fides. Notandum est etiam quod ea quæ dicuntur de sigillo confessionis, intelliguntur de quacunque confessione, siue perfecta, siue non, siue incepta, siue non: & de omnibus illis quæ ordinantur ad confessionem vel facultatem ut ab illo absoluaturn à reseruatis, non potest ille plus reuelare, quam si iam accepisset in confessione.

QVÆRITVR, vtrum confessio vocalis quæ est in vsu ecclesiæ sit instituta à Christo? Antiquitus quando erant temporameliora, non tantum hæc quæstio iactabatur: quia tempore pacis arma non sunt in tanto precio & vsu. Nunc verò quia iam sunt hæretici qui negent confessionem, propter peccata nostra, oportet quod simus ad hoc bellum

*confessione
sub sigillo
commemdata
quomodo
obligent.*

174
*Confessio
vocalis
est à Christi
instituta.*

lum armati. Idcirco quæritur, an cōfessio fit de iure diuino? Respon. ex sentētia omnium doctorum q̄ sic. Patet, ecclesiæ clauēs sunt ad remittenda peccata, secundum illud Matth. 16. Tibi dabo clauēs regni cælorum, & quodcunque solueris super terram, &c. Sacerdotes autem habent has clauēs, & sunt iudices peccatorum: iudices verò nō possunt iudicare nisi causam cognoscant, ergo alij tenentur subdere se huic iudicio: alias frustra esset illa potestas, hæc autem subiectio fit per cōfessionem, ergo de iure diuino tenētur cōfiteri. Item Iacob. 1. Confitemini alterutrum peccata vestra. Quod Augusti. Beda, & alij sancti, & Hugo de sancto Victore lib. 2. de sacramētis, per. 14. cap. intelligunt de præcepto cōfessionis. Item (& hīc est tota vis secundum Adrianum & veritatem) Ioan. 20. quorū retinueritis retēta sunt. i. quorum peccata non absolueritis non erunt absoluta ante Deum: ergo secundum euangelium debent confiteri & absolui in terra, aliās nō erunt absoluta ī cælo. Hic est locus validissimus, & q̄ omnes sancti hoc dicāt in comperto est.

est. Vide Thomam Vualdensem lib. de sacramentis, & Roffensem colligētes dicta sanctorū omnium. De hac confessione necessariò sacerdoti facienda multa egregia apud vtrunque inuenies. Et cognosces, an expediat has ecclesiæ columnas sequi potius, quam novos istos grammatistas. Opinor neminem vsq; adeò cæcum & insanū esse, qui ob vnius Lutheri amentiam velit tanto discrimini seipsum exponere, quatenus ea peccata quæ vel nouit, vel dubitat esse letalia, sacerdoti nō aperiat. Et maxime cū intelligat antiquissimos simul eruditissimos ac sanctissimos patres tantam confessionis huius necessitatem esse dicentes, vt quicumque mortaliter deliquerit, eum oporteat, vel publicè, vel priuatim sacerdoti sua peccata detegere. Nec facile crediderim patres ipsos hanc vsq; adeò duram prouinciam nobis imposuisse, priusquam exploratissimum haberēt hanc confessionem, aut ab apostolis institutam, aut in sacris scripturis dilucidè traditam fuisse: ceu rem cunctis peccatoribus apprimè necessariam, & quam contemnere nō possent,
absq;

absque dispēdio salutis animarum. Expendat igitur quisquis secum, an tutius fuerit horum patrum simul & scripturarū assertionem admittere, suāsque animas à tanto periculo custodire: an Lutherum de confessione impiè oblatrantem & sentiētem, suo capiti dumtaxat non patrum, aut scripturarū testimonio innixum sequi, & cū eo funditus perire.

175'
*Cōfessio
 olim fie
 bat in
 princi
 pio. xl.*

NOTANDVM etiā de confessione ꝑ Beatus Renanus in annotationibus quas fecit super Tertul. dicit se esse naclū librum quendam antiquissimum conciliorum, & inter ea dicit fuisse vnū factum antequàm esset institutum ab ecclesia ieiunium quatuor dierū ante dominicā primā in quadragesima, quod sic habebat. Presbyteri debent admonere plebem sibi subiectā, vt omnis, qui se sentit mortifero peccati vulnere sauciatum, feria quarta ante quadragesimā cum omni festinatione recurrat ad viuificatricem matrē ecclesiam, vbi quod malè cōmisit, cum omni humilitate & cordis contritione simpliciter confessus, suscipiat remedia pœnitentiæ secundum

dum modum canonicis autoritatibus præfixum: non solum autem ille qui mortale aliquid comisit, sed etiã omnis homo quicumque se cognoscit immaculatam Christi tunicam quam in baptismo accepit polluisse, ad proprium sacerdotẽ festinet venire: cum puritate mentis omnes transgressiones, omnia peccata quibus Dei offensam incurrisse meminit humiliter cõfiteatur, & quicquid à sacerdote fuerit iniunctum, ac si ab ipso omnipotẽtis ore fuisset prolatum, ita diligentissimè attendat & sequatur: hæc ibi. Idem habetur in pœnitentiaro Romano quod creditur profectum ab apostolis ipsis ubi dicitur. Hebdomada ante quadragesimam confiteãtur omnes. Iste erat conueniẽtissimus modus, & multo melior, quam qui nunc est, quòd confitentur in fine quadragesimæ, & sic ieiunium non multum eis prodest. Optimum esset si posset reuocari ista cõsuetudo, nos tamen nõ possums illam reuocare. Sed peculiare possent suos pœnitentes admone re q̄ confiteantur ante quadragesimam.

QVAERITVR, an sit necessarium

176 vt confessor interroget pœnitentem? Re-
Cōfessor spondeo primò quòd est necessarium vt
an tene confessor plerunq; aliquid interroget. Pa-
atur in- tet, nam vt suprà diximus, si pœnitens non
terroga fecerit aliquam conscientiae examinatio-
re pœni nem, confessio nō solum erit inualida, sed
tentem. etiam mortalis. Si hoc ex circumstātijs ap-
 pareat, debet confessor interrogare, an ex-
 aminauerit cōscientiam suam: & si dixerit
 q̄ non, nō audiat eum. Si non timeātur ma-
 iora mala: videlicet quòd pœnitens nun-
 quam cōfitebitur, tunc enim interroget sa-
 cerdos. Oportet em̄ q̄ cōfessores nō mit-
 tant pœnitētes in desperationem. Omnes
 sancti, & S. Tho. ita cōsulunt. Quando er-
 go confessor videt has circumstantias, ne-
 cessarium est q̄ interroget. Et si est proba-
 bile confessori quòd pœnitens dimittit ali-
 quod peccatū, tenetur interrogare de eo:
 quia tenetur quātum poterit nō solum ad
 adsoluendum, sed etiam vt pœnitens reci-
 piat gratiam, quam quidem non reciperet
 si ex magna negligētia aliquod peccatum
 dimitteret. Dico pr̄terea quòd si est mihi
 probabile, quòd pœnitēs fecerit sufficien-
 tem

tem examinationem, licet credat cōfessor quòd habeat alia peccata præter ea quæ dixit, si commodè potest interroget: sed non tenetur tūc interrogare: sunt enim aliqui, que sacan el alma a los penitentes. Sufficit quòd sit mihi probabile q̄ confessio sit sufficiens ad consecutionem gratiæ. Probat, quia pœnitens nō tenetur facere maiorem diligentiam quàm fecit, ergo non tenor eum interrogare: quare eum vexabo interrogationibus? confessor debet laborare vt sit beneuolus. Ex his sequitur q̄ non oportet interrogare pœnitentem de omnibus peccatis mortalibus. Quidam à pueris quærunt, an sint simoniaci, &c. Isti faciunt confessiones odiosas & supersticiosas. Sed oportet interrogare pœnitentes de peccatis quæ probabiliter putantur habere: nec id nimis anxie. Confessor etiam sit nimis cautus interrogando nō quærēs noua peccata, quia poterit ea docere pœnitentem, & scandalizare: maximè circa peccata carnalia, quæ nō debet interrogare nisi ex cōfessione haberet aliquod indicium q̄ habeant illa: tunc enim nō debēt omitti quæ

Q sunt

sunt de essentia confessionis, sed fiat sapienter. V.g. si cōfessor probabiliter credit penitentem habere aliquod peccatum turpe & verendum, interroget, non aperte, sed dicat cogitasti aliquando de hoc? Si dicat sic, quærat vlteriùs, & consentisti? si dicat sic, procedat, dicens, & fecisti? quo dicente sic, vel non, nihil ampliùs interroget. Sed dimittat alias fabulas.

177
Circum-
stãtia lo-
ci quan-
do confi-
tenda.

QVÆRITVR, vtrum circumstantia loci sit necessariò confitenda? Respon. quòd solùm in tribus peccatis est necessario confitenda, scilicet in furto, effusione sanguinis, & effusione seminis in ecclesia. Credo quòd non sufficeret furari in ecclesia ad hoc vt sit sacrilegium, nisi esset de ecclesia. Et effusio sanguinis debet esse notabilis, vt suprà diximus. Et si quis habeat in ecclesia volitionem perpetrandi prædicta tria vel aliquod eorũ extra ecclesiam, non est sacrilegus. Si verò extra ecclesiam consentiat in aliquod horum, faciendum intra ecclesiam, teneretur cōfiteri de hac circumstantia, quia iam fit iniuria loco.

SED vtrum circumstantia temporis necessario

cessariò sit confitenda, puta peccare in festo? Respondeo absolutè, quod non. Ita tenet Caietanus, Silvester, Nider, & alij. Grauius est peccare in die festo, sed non est grauitas necessaria ad confitendū. Et cōfessores debēt de hoc admonere pœnitentes.

178

*Circum-
stãtia tē-
poris an
sit confi-
tenda.*

QVAERITVR, an qui ex industria habet duos confessores, vnum cui omnia confiteatur peccata, alterum cui leuia dūtaxat ad æstimationem benefaciat? Respondeo sine dubio, hoc esse sacrilegium, & videtur magna fictio, & irridet confessorem faciens credere eū q̄ ipse sit probus. Et certè videtur mortale, quādo propter hoc facit. Non dānarem tamē eū qui semel incidit in mortale, nō solitus peccare, si confiteatur alteri, ne perdat opinionem quā habet erga primum confessorem suum.

179

*Cōfesso-
res duos
habere,
vñū pro
grauibus,
alt-
um pro
leuibus,
an li-
ceat.*

QVAERITVR, si quis propter magnam cōsuetudinem quam habet peccandi, credit se iterum peccaturum: ipse tamē omnino vult cauere, & proponit non peccare, an sit absoluendus? Respon. omnino q̄ sic. Quia si tunc non esset absoluendus, nec etiam quando dubitaret. Item iste po-

180

*Credēs
se pecca-
turū pro-
ponēs ta-
men nō
peccare
an sit ab-
soluendus*

test facere quod in se est, & tamen quòd non possit tollere hanc formidinem à se. Consuetudo enim relabendi non impedit cum habeat bonū propositū, & nihilominus propter experientiam nō poterit credere se deinceps non peccaturum, ergo. Et hæc de confessione sufficiant.

✿ SEQUITVR DE SATIS-
factione, tertia pœnitentiæ parte.

181

*Reatus
pœnæ an
rema-
neat post
cōtritio-
nem.*

QVÆRITVR, in primis vtrum postquàm homo habuit contritionem de peccatis suis, & confessus est ea, & est in gratia, maneat ei aliquis reatus pœnæ pro quo debeat satisfacere? Respondeo q̄ sic. Et patet. 2. Regū. 12. de David cui postquàm dictū fuit, transtulit dominus peccatū tuum à te: iniuncta est pœna, vt moreretur puer ex Bersabe natus. Et Lucæ. 3. Facite fructus dignos pœnitentię, & hoc fit per satisfactionē. Et Romano. 6. Sicut exhibuistis mēbra vestra, &c. quia si in Tyro, & Sidone, &c. Matth. 11. Item ecclesia orat pro mortuis. Et habetur etiā

2. Ma-

2. Machabeo. 12. Ut à peccatis solvantur: & non solum à venialibus, sed etiam à mortalibus: cum dicat ab omni vinculo delictorum: ergo post remissam culpã manet reatus pœnæ. Et hoc est certum & de fide. Iam verò.

QVAERITVR, quid sit satisfactio. 182
 Respon. S. Tho. ex Anselmo, quòd satisfactio est compensatio offensæ præteritæ ad æqualitatem iustitiæ. *Satisfactio qd sit, et quomodo possimus deo satisfacere.*

QVAERITVR ergo, vtrùm aliquis possit satisfacere? Respon. q̄ satisfactio est pars iustitiæ, iustitia autem exigit æqualitatem. Et si loquamur propriè de æqualitate vt satisfactio importat reddere æquale, dico q̄ nemo potest satisfacere. Quia nemo potest reddere Deo æquiualens, etiam si non peccassemus. Nam Dijs, parentibus & magistris, non potest reddi æquiualens, vt ait Arist. Si verò loquamur de æqualitate proportionabili, quãdo ego facio quod possum, dico q̄ hoc modo possumus satisfacere Deo: etiam propriè capiendo satisfacere, vel si vultis ex beneuolentia acceptatis. Ad quæstionem igitur cùm dicitur,

an homo possit Deo satisfacere, dico q̄ si
 consideretur homo secundum sua natura-
 lia seclusa gratia, nullo modo potest satisfa-
 cere pro peccato. Quia quicquid possu-
 mus dare Deo sine gratia, est nullius mo-
 menti. Cum etiam omnes iustitiæ nostræ
 sint coram Deo tanquã pannus mensrua-
 tæ: vt ait propheta. Item quicquid possu-
 mus facere, debemus Deo propter benefi-
 cia recepta. i. Paralip. c. 29. Tua sunt domi-
 ne omnia, & quæ de manu tua recepimus
 reddimus tibi. Et sic sine gratia est impossi-
 bile satisfacere Deo ad æqualitatem. Nec
 etiam sine gratia ex acceptatione Dei pos-
 sumus satisfacere. Dicere enim q̄ Deus ac-
 ceptat opera nostra, est dicere q̄ illa sunt
 accepta & grata Deo: sed si homo non ha-
 bet gratiam non poterunt eius opera esse
 grata Deo. Posset quidem Deus remittere
 sua omnipotētia peccata propter actus exi-
 stentis in peccato, sed hæc non esset satisfa-
 ctio sed condonatio pura, & remissio. Se-
 cundò potest homo considerari in gratia.
 Et secundum hanc considerationem, si nõ
 habeamus respectum ad passionē Christi,
 adhuc

adhuc non potest satisfacere ad æqualitatem. Quia non sunt condignæ pænes huius temporis ad futuram gloriam. Item quia illa opera sunt nostra, & si habent fructum est ex parte Dei. Potest tamē talis satisfacere ex liberalitate acceptatis. Si verò consideretur homo in gratia, prout gratia est effectus pænes Christi, sic propriissimè & ad æqualitatem satisfacit Deo: si iungamus merita nostra meritis Christi, qui etiam in quātum homo satisfecit ad æqualitatem iustitiæ, & quantitatis.

QVÆRITVR, vtrum vnus homo possit pro alterius hominis pæna satisfacere? V. g. Petrus post confessionem manet reus ad pænam vt decem: est dubiū, an ego possim satisfacere pro illo? Respon. ex omnium sententiā quod sic. Ita habet vsus ecclesiæ. Nihil enim tam naturale est homini, quam vt quilibet vtatur re sua vt vult: quare ergo nō poterō vti hoc ieiunio meo vt voluero? vbi hoc prohibuit Deus? Possum dare temporalia mea, quare non spiritualia? Item sufficientissimè probatur ex cōsuetudine ecclesiæ in qua vnus pro alio

183
Satisfa-
cere po-
test vnus
pro alte-
ro.

Q₄ satis-

fatisfacit. Item Coloffen. i. dicit. Nunc gaudeo in passionibus meis pro vobis: & adimpleo quæ defunt passioni Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia. Item oratio mea valet alteri ad gloriã, iuxta illud orate pro inuicem vt saluemini, Iacob. 5. Ergo etiam ad remittendam peccatam. Et si oratio, ergo etiam alia opera bona. Item omnes sumus inuicem membra: vt dicitur Romano. 12. & Ephesio. 8. Sed membra vnus corporis influunt inuicem, ergo.

184

Satisfacere pro vno peccato & non pro alio, an possit peccator, vel pro peccato iam remisso. QVAERITVR, vtum homo possit satisfacere pro vno peccato non satisfaciendo pro alio? vtum homo existens in mortali, possit satisfacere pro peccata peccati mortalis iam remissi? Respondeo ex sententia omnium, impossibile est quod quis satisfaciat prius pro peccata, quam pro culpa. Et hoc est notum & à nemine dubitatum. Si verò sit in peccato, an possit satisfacere pro peccata peccati iam dimissi? Respondeo, quod vel ista opera satisfactoria sunt iniuncta à confessore, vel non, sed voluntarie assumpta. Si secundum, communis sententia

tētia omiū est q̄ nihil profunt. i. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum ita vt ardeā, charitatem autē non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest. Item opera illa ex se nō sunt æqualia satisfactioni quam debet: nec etiam ex liberalitate acceptantis, quia non acceptātur cū procedāt ab inimico Dei, ergo non sunt satisfactoria. Si autē sint iniuncta à confessore, licet Scotus videatur dicere q̄ valent, tamen. S. Tho. 4. d. 15. & Henricus, quodlibeto. 8. q. 18. & Adrianus q. quam de hoc facit. 4. & Palude. 4. dist. 15. & 22. dicunt quòd nullo modo valent. Et patet rationibus nunc factis, nullus potest satisfacere sine gratia: remissio enim peccati est maxima amicitia Dei, qua non vtitur nisi erga amicos, ergo. Verum est q̄ talia opera iniuncta à confessore, & facta in peccato mortali, adueniente charitate, siue relinquāt post se effectum siue nō (hæc enim distinctio friuola est, & nūquam placuit viris doctis) viuificantur & acceptantur à Deo: vt bene dicit Caietanus, quia satisfactio est pars sacramēti. Vnde si virtus confessionis redit, quare non & satisfactio nis?

nis? hoc pium est, sed tutius est implere in gratia pœnitentiã iniunctã. Verum est, quòd illa opera satisfactoria iniuncta à cōfessore, & facta in mortali, quãuis non valeant ad remissionem culpæ, tamen per illa impletur præceptum confessoris, & non tenetur pœnitens iterum implere pœnitentiã iniunctã.

185

Satisfa
Elia fit p
operapœ
nalia. **Q**VAERITVR, vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia? Pro huius intelligentiã oportet prius intelligere, quid sit opus pœnale. Opus pœnale idem est quod malum pœnæ, & malum nihil aliud est quàm priuatio boni. Triplex verò est bonum, honestũ, vtile, & delectabile. Pœna propriè loquendo non est priuatio boni honesti, quia hoc est peccatũ: sed est priuatio boni vtilis, vel delectabilis, sicut dare eleemosynam, ieiunare, orare, &c. Nunc dico quòd satisfactio debet fieri per òpera pœnalia. Ita est communis doctorum sententia. Probat, quia satisfactio est opus iustitię, offensa autem cōsistit in hoc quòd subtrahimus Deo obedientiam, & accipimus facultatem peccãdi, quam iure nō habemus.

bebamus. Cū ergo iustitia tendat ad æqualitatem, dignū est quòd satisfaciamus per hoc quod subtrahamus à nobis quod iustum est, & nostrum est. s. pecuniam, vel cœnā: sicut in lege fiebat satisfactio per cōtrapassum, oculus pro oculo, &c. Confirmatur exemplo Christi, qui potens per solam dilectionē Dei satisfacere, satisfecit per opera pœnalia. Et quātò opus fuerit magis pœnale, tantò erit magis satisfactorium cæteris paribus. Secūdo dico (& credo esse probabile ac verum) quòd per omne opus bonum possumus satisfacere, etiam per dilectionem Dei. Hoc tenet Scotus. Et patet, quia etiam inter homines fit satisfactio nō solum per opera pœnalia, sed etiā per omnia opera illa quæ læso complacent. Item probatur, quia nullū est opus bonū quod non sit pœnale, ergo omne opus bonū est satisfactorium, quia lassat & defatigat hominem, vt contemplatio, & dilectio, quæ licet sint opera animæ, sed sunt animæ coniunctæ corpori: & haberemus magnum laborem si vellemus Deum diligere, vel proximum per vnam horam. Item per di-

lectionē

lectionem Dei satisfacimus pro pœnâ peccati venialis: nam per illam remittitur veniale, vt diximus: ergo dilectio Dei est opus satisfactorium. Item quia dicere quòd per dilectionē Dei, & contemplationē, & alia id genus opera non satisfacimus, esset motiuum magnum ad deterrēdum homines à melioribus bonis.

186

Satisfacere an possimus per opera aliàs debita.

QVÆRITVR, vtrum sit necessarium q̄ opera per quæ homo debet satisfacere sint libera, vel an possim satisfacere per opera aliàs debita: vt per ieiunium quadagesimæ, vel orationem canonicarū horarum? Palude. 4. d. 15. q. 1. art. 2. dicit absolute, quòd nemo satisfacit per opera aliàs debita, & præcepta. Vnde qui dat pauperi existenti in extrema necessitate omnia bona sua non satisfacit. Idem dicit Maio. 4. dist. 15. q. 2. & Almain. q. 1. & Siluester. Et probant quia vnico precio non potest satisfieri duobus debitis, ergo eodem ieiunio non potest satisfacere quis pro peccatis, & ecclesiæ. Item quia sequeretur quòd cōfessor posset iniungere clerico, quòd diceret horas canonicas in pœnitentiam, aut quòd

quòd solueret decem aureos debet, quod quidem esset irrisio. Sed his non obstantibus, ego non dubito quin possimus satisfacere per opera aliàs debita: & puto erroneum dicere contrarium. Ita tenet Adrianus. q. quam de hoc fecit. Et probatur, ecclesia instituit ieiuniū quadragesimale & alia, vt pro peccatis satisfaciamus, hæc fuit eius intentio: & sæpissimè orat in quadragesima vt acceptet Deus nostra ieiunia in remissionem peccatorum: ergo illa sunt satisfactoria pro peccatis. Ita dicendum est omnino, & vtinã vel sola ieiunia ab ecclesia instituta ieiunaremus. Ad argumētum igitur, cōfessor posset imponere clerico q̄ diceret horas canonicas in pœnitentiam. Respon. primò quòd nō debet hoc facere, quia debet iuuare eum ad satisfaciendum, ac proinde debet aliquid de nouo imponere. Secūdò dico quòd si faciat, factum erit & aliquando expediet: vt si nobiles nunquam ieiunent quadragesimã, bene faciet cōfessor præcipiēs illis, ieiunetis hos quindecim dies qui remanent de quadragesima. Alia argumenta facilè soluuntur. Nam
cùm

cum ieiunium quadragesimæ sit satisfactorium, ergo pro aliquibus est satisfactorium, ergo pro me. Mirabile enim est quod sit satisfactorium pro alijs & non pro me. Perderem ergo premium satisfactionis ieiunando quadragesimam propter ecclesiæ præceptum. Certè non credo.

187

*Pœnitentiã in
positã
an possi
mus im
plere in
missa de
præcep
to.*

QVÆRITVR, an qui impleret pœnitentiã confessoris cum audit missam de præcepto, satisfaciat? V. g. iniungit confessor septẽ psalmos, recito eos inter audiendum missam die Dominica, an satisfaciam præcepto confessoris? Aliqui summittunt, quod non implet, sed Adrianus dicit (& bene) quod implet & non peccat. Aliquo tamen modo facit irreuerenter.

188

*Pœnitentiã
ponatur in
rebus alijs
nõ debitis.*

SED quid si alicui sit iniunctum quod ieiunet tribus diebus quatuor temporũ vel quadragesimæ, an satisfaciat præcepto confessoris? Respondeo quod non, quia oportet stare ad intentionem confessoris, qui si non explicet cõtrarium, intelligitur de diebus alijs nõ debitis. Secus esset de elemosyna, nam non dubito quin si confessor iniungat pœnitenti quod det aureum pauperi,

ri,

ri, meliùs faceret & magis ad intentionem confessoris si det illum pauperi existēti in extrema necessitate.

DUBITATUR, an oporteat quod homo satisfaciat per se ipsum? Respon. quod qui libet per se debet implere pœnitentiam sibi iniunctam. Patet, quia id est præceptum, ut tenebimus pro nunc. Item quia pœnitentia est ut medicina, modò medicina quæ est mihi necessaria, nō cōfertur alteri: nisi confessor imponat sic pœnitentiam, ieiunatibus diebus vel fac quod alius ieiunet pro te. Si autem ego nō possum, bonum est quod alteri committam ut ieiunet pro me.

QVAERITUR, utrum flagella inflicta à Deo in hoc mundo, sint satisfactoria pro peccatis? Ut Nabuchodonosor ambulans in solitudine sicut fera, & David quando occisus fuit à Deo puer eius? Videtur quod non, quia talia opera non sunt voluntaria, actus verò debet esse meritorius ad hoc quod sit satisfactorius: sed non potest esse meritorius nisi sit voluntarius, ergo. In oppositum est, quia Nahum. i. dicitur, nō insurget bis tribulatio. Quod septuaginta interpretes

189

Homo

per seip-

sum sa-

tisfa-

ciat.

190

Flagel-

la infli-

cta à

deo sunt

satisfa-

ctoria.

terpretes verterunt, non iudicabit Deus
 bis in idipsum: ergo si per has tribulatio-
 nes quas patimur in hoc mundo nō satisfa-
 cimus, bis de eodem iudicamur. Ad hanc
 quaestionem respondet. S. Tho. 4. d. 15. &
 in additionibus. q. 15. art. 2. quòd pœna pro
 peccato potest dupliciter exigi. Vno mo-
 do ab illo cui non debetur satisfactio, sicut
 si occidi hominem, debeo satisfactionem
 Deo. Si autem alius homo verberaret me
 propter hoc, hæc pœna non habet ratione
 satisfactionis, sed vindictæ: sicut si debeo
 tibi viginti, & alius accipit à me, per hoc
 ego non satisfacio tibi. Secundo modo po-
 test exigi, seu infligi pœna ab eo cui debe-
 tur satisfactio, & talis pœna vocatur pro-
 priè satisfactio, sicut illi qui puniuntur à cõ-
 munitate & iudicibus. Hoc supposito di-
 co q̄ pœna à Deo inflicta potest esse satis-
 factoria. Probat. S. Tho. quia pœna illa po-
 test esse opus peccatoris, per hoc quòd vo-
 luntariè acceptat, & patienter sustinet, si-
 cut Iob qui dicebat, sicut domino placuit
 ita factum est, sit nomen domini benedi-
 ctum. Illud erat satisfactorium, quia iam
 erat

erat proprium illius. Si autem quis renitatur tali pœnæ, non est satisfactoria: si talis resistantia sit vsque ad peccatum mortale. Vnde infirmus qui vellet sanari si posset, sed quia nō potest, fert bono animo, in nomine domini satisfacit, non solum per patientiam quam habet, sed quia ipsæ pœnæ à Deo inflictæ sunt satisfactoriæ de se: sicut etiam pœnæ purgatorij: & multò meliùs. Dico præterea (& hoc est multū probabile, & verisimile) quòd quicumque in gratia punitur à Deo in isto mundo, sufficienter punitur, & non punietur in alio seculo, & maximè si morte eum puniat, tūc enim nō dubito quin mors inflicta à Christo (nō loquor de morte naturali) omnē pœnam deleat. Probatur, quia nulla est ratio iam quod Deus punit aliquem in vita, cur puniat partem & nō totum. Hoc nō negaret Hieronymus qui verbum mirabile dicit super illud Nahum. i. Non consurget duplex tribulatio. Quod vos potestis videre (si placuerit) in suo fonte.

191

Q V A E R I T V R, quæ sint opera satisfactoria pœnalia, vtrū sint tria quæ cōmuniter

R muniter

Pœnalia opera

*va satisfactoria
præcipua tria
ieiunium,
eleemosyna, et
oratio.* muniter ponuntur à doctoribus, & à Magistro senten. 4. d. 15. scilicet ieiunium, eleemosyna, & oratio? Respondeo, q̄ sic. Probat. S. Tho. quia vt suprâ diximus, in satisfactione oportet, quòd sicut peccator usurpauit sibi quod nō debet, ita auferat sibi aliquid quod ei competebat, puta bona naturalia per ieiunium, bona tēporalia per eleemosynam. Bona autem spiritualia non debent auferri, sed satisfacimus operibus spiritualibus cognoscendo quòd sunt Dei, & petēdo auxilium, quod fit per orationem. Et in his includuntur omnia opera pœnalia. In ieiunio opera afflictiua ex natura sua, putà peregrinatio, silentium, & c. Prædicare verò, legere, & similia intelliguntur sub eleemosyna, quia sunt bona proximis exhibita.

192

*Confessor pot
obligare pœnitentē ad
aliquā
satisfac
tionē.* QVAERITVR, an cōfessor audiēs confessionem possit obligare pœnitentem ad aliquam satisfactionem? putà ad hoc vt ieiunet vel det eleemosynam? Scotus. 4. d. 18. & 19. tenet q̄ confessor nō potest obligare pœnitentem si ipse noluerit acceptare. Si autem semel acceptauerit, tenetur implere

plere pœnitentiam sub pœna peccati mortalis. Idem tenet Gabriel. d. 16. q. 2. dubio. 1. & 5. quia potest satisfacere in alia vita. Idem tenet Siluest. verbo confessio. 1. parrapho 25. & 26. licet cū aliquibus limitationibus. Caieta. etiam. q. 2. de satisfactione tenet q̄ pœnitens non tenetur acceptare pœnitentiam, saltē sub pœna peccati mortalis, & si acceptet non tenetur eā implere sub pœna peccati mortalis. Sed quicquid sit de his opinionibus, puto esse probabilius q̄ pœnitens sub pœna peccati mortalis tenetur acceptare pœnitentiā sibi iniunctam. Ita tenet Magist. 4. d. 18. & S. Tho. ibidem, & in additionibus. q. 18. art. 3. & d. 16. in expositione textus, & Palu. 4. dist. 20. q. 2. & Maio. d. 17. q. 2. & Alma. d. 18. & videtur sententia omnium sanctorum antiquorum, qui si peccatori graui iniungerēt pœnitentiā, & ille nollet acceptare, non reputarent eū (vt credo) esse in statu salutis. Et probō q̄ teneatur acceptare, quia in. c. omnis, dicitur & iniunctam sibi pœnitentiā pro v̄ribus studeat adimplere. In prædicto. c. est præceptum obligans ad confitendū semel

in anno: sed sub eisdem verbis dicitur quòd impleat pœnitentiam iniunctam, & confiteatur: ergo etiã illud est præceptum. Item cap. statuimus de maledicis dicitur, si pœnitentiã renuerit peccator iniunctam à sacerdote, interdicator ei ingressus ecclesiæ, id est excommunicetur, & ecclesiastica careat sepultura. Et licet hoc intelligatur de pœnitentia publica, tamen eadem ratione intelligendum est de secreta: quia quãtum ad clauis nihil refert vtrum confessio fiat publicè, vel secretè. Et credo quòd qui antiquitus publicè confitebantur, non iterum cõfitebantur secretè. Probatur etiã, sacerdos habet potestatem remittendi & soluendi culpam & pœnam, ergo & ligandi quo ad culpam & pœnã. Item quilibet iudex in foro cõtentioso habet potestatem imponendi pœnam pro crimine, & alius tenetur acceperare, quare ergo iudex ecclesiasticus nõ habebit hanc potestatem in suo foro?

193
 Confes-
 sor nõ po-
 test im-
 ponere

QVAERITVR, vtrum sacerdos habeat potestatem imponendi quãcunq; pœnitentiã voluerit pro suo arbitrio? Respõ. non oportet q̄ per pœnitentiã iniunctã à con-

à confessore, pœnitens satisfaciât pro tota *quâcūq;*
 pœna omnium peccatorū suorum. Nam *volueris*
 aliàs frustra esset purgatorium. Secūdo di- *pœnitentiam.*
 co q̄ sacerdos non potest imponere quan-
 tūcūq; pœnam grauem: & quādo esset in-
 tolerabilis, pœnitens nō tenetur obedire.
 Vtrum autem debeat sacerdos ponere ali-
 quam pœnitētiam sub consilio, fac hoc, &
 si volueris fac etiam istud. Palude consulit
 ita facere, & Siluester, & alij. Hoc etiā lau-
 dat. S. Tho. Propter quod dico, quòd talis
 pœnitentia propter consilium sacerdotis
 est magis meritoria, quā si eam faceret ex
 arbitriō proprio solummodò.

QVÆRITVR, vtrum secūdo cō- *194*
 fessor possit commutare vel tollere pœni *Confes-*
 tentiam impositam à primo cōfessore? De *for pot*
 hoc sunt opiniones. Siluester & isti dicūt *mutare.*
 quòd non potest nisi cōfiteatur. Sed puto *vel tolle*
 probabilius q̄ potest, quia secundus cōfes- *re pœni-*
 sor est iudex & habet potestātē super istū, *tentiam*
 & ideò satis est q̄ pœnitēs cōfiteatur pec- *ab alio*
 catū illud, q̄ nō fecerit pœnitētiam sibi in- *cōfesso-*
 iunctam ab alio: & potest cōfessor, vel tol- *re in sum*
 lere totā, vel minuere, vel etiā cōmutare. *clam.*

Virum autem confessor teneatur semper aliquam iniungere pœnitentiã pœnitenti, posset dubitari. Sed dico q̄ sic, quia est iudex, & grauius peccaret si nullã imponeret: nisi esset ex magna & rationabili causa, vt in articulo mortis, vel si videret q̄ pœnitens nullam acceptaret pœnitentiã (si tamen hoc cōtingere possit vnquam.) Hęc de satisfactione dicta sufficiant.

✠ SEQUITVR DE SACRAMENTO
Extremæ vnctionis.

✠ De quo (licet sit sacramentum exeun-
tium) prius tractatur quàm de matrimo-
nio, & de ordine. Quia prius agendum est
de sacramētis quæ pertinet ad omnes chri-
stianos, quam de hijs quæ spectant solum
ad certum genus personarũ. Et de hac ma-
teria tractatur à doctoribus. 4. d. 23.

195

Extre-
ma vn-
ctio est
sacramē-
tum.

PRIMO queritur, an extrema vn-
ctio sit sacramentum? Respon. se-
cundum omnes catholicos q̄ sic.
Quia est inuisibilis gratiæ visibilis forma,

nam

nam significat gratiã interiorẽ, cum eius effectus sit remouere reliquias peccatorũ. Et confert gratiam iuxta illud Iacob. 5. & si in peccatis fuerit dimittentur ei. Ex quo patet quòd si peccator cum sola attritione recipiat hoc sacramentum, recipiet gratiã virtute illius, & remissionem peccatorum mortalium. Item probatur quòd sit sacramentum, quia in cap. ad abolendam de hæreticis, excommunicãtur, qui aliter sentiũt de sacramẽtis quàm sentit Romana ecclesia: sed ecclesia Romana in cõcilio Florentino sub Eugenio. 4. determinauit quòd extrema vnctio est vnum de septem sacramentis ecclesię. Et in cap. illud superfluum 95. distinctio. idem determinatur, ergo ita tenendum est de fide, & oppositum est hæreticum.

QVAERITVR, à quo sit hoc sacramentum institutum, an à Christo? Magister. 4. d. 23. ex verbis Hugonis ait, quòd ab apostolis Iaco. 5. Sed cum sacramẽta nouę legis conferant gratiam quam solus Christus confert: tenendum est omnino quod Christus instituit hoc sacramentum. Nam insti

196
Extrema
vnctio an
sit à Cru-
sto insti-
tuta.

tuere sacramenta pertinet ad potestatem excellentiæ, quam solus Christus habuit. Quod autem dicit magister, quòd fuit ab apostolis institutum, intelligendum est secundum. S. Tho. quod est ab apostolis promulgatum. Sed ubi legitur in sacra scriptura huius sacramenti institutio? S. Tho. & omnes alij dicunt quòd non est expressus locus ubi fuerit institutum. Habemus tamen quòd sit sacramentum ex traditione ecclesiæ, quæ in his quæ sunt fidei errare non potest: & hoc sufficit nobis. Euangelistæ non curauerunt tradere nisi necessaria ad salutem, ut de baptismo, poenitentia, eucharistia, quæ sunt sacramenta necessaria. De confirmatione verò & extrema unctione propter eam siluerunt, quia non sunt necessaria ad salutem: quanuis Marci. 6. videatur fieri de hoc sacramento mentio, cum duodecim ungebant infirmos oleo.

197
*unctio-
 nis ex-
 trema
 effectus.* QVAERITVR, quis sit effectus huius sacramenti? Respon. quod hoc sacramentum non imprimit characterem, & ideo est iterabile. Patet, quia in concilio Florentino dicitur, quòd solum tria sacramenta imprimunt

primunt characterem, baptisumus, cōfirmatio, & ordo. Secundo dico quòd effectus principalis huius sacramenti est remissio peccatorum, minus principalis est sanitas corporis dicēte Iacobo, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis fuerit dimittentur ei. Sed tota difficultas est, ad remissionem quorū peccatorum ordinetur. Ricardus, Bonauētura, Scotus, Durandus, & Maioris, dicunt q̄ ordinetur ad remissionem venialium. Sed contrā quia cōtra venialia sunt multa remedia, & faciliora, vt aqua benedicta, oratio dominica, tussio pectoris, &c. & in cæremonijs huius sacramēti, vna est confessio generalis, in qua remittuntur venialia: ergo non ordinetur ad remissionem venialium. Item quia si ordinaretur ad remissionem venialium, deberet conferri sanis. Dico igitur cum S. Tho. q̄ ordinetur ad reliquias peccatorū, quę sunt, debilitas potentiarum, tristitia, & alia quę impediunt animā cogitare de Deo. Et propterea confertur hoc sacramentū infirmis vt possint facilius resistere tētationibus demonum, quę tunc maximè insurgunt: &

remotio

remotio illa est exhilaratio cordis vt habetur in cap. vnico de sacra vnctione. Idem dicit etiam Palude. Non negamus tamen quin remittat venialia, imò & aliquando remittit mortalia. In peccato ergo sunt tria, macula, pœna, & reliquiæ. Ad tollendam maculam, in ingressu nouæ vitæ ordinatur baptismus. Post perditam verò vitæ spiritualem ordinatur pœnitentia ad tollendam maculam. Ad pœnam verò nō est aliquid de per se ordinatum. Manet ergo ad reliquias peccatorū extrema vnctio. Et reliquiæ istæ sunt quædam qualitates infecti uæ animæ, & naturalis impotentia, & ineptitudo quæ remanet post peccatum ad exercendum bona opera, & ligamē quoddam animæ ad opera virtutis, quod prouenit à peccato. De secūdo effectu qui est sanitas corporalis, dicitur in cōcilio Florentino quòd non semper sequitur, sed quando expedit infirmis bene valere.

198

Extrema
Vnctio est
vnicūsa
cramen
tum.

QVAERITVR, cum hic sint multe vnctiones, & multæ formæ, an vnctio sit vnicum sacramentum, vel plura? Respon. secūdum omnes q̄ est vnum sacramentū, sicut

ficut vnū artificiale, vt vna domus, & vna curatio: quæ fit in radicibus peccatorum, hoc est in quinque sensibus. Sed quæres in qua illarum vnctionum datur gratia? Respondet. S. Tho. quòd in vltima.

QVÆRITVR, quæ sit materia huius sacramenti? Resp. q̄ omnes cōueniunt quòd est oleum. Et habetur ex verbis Iacobi. 5. Orent super eum vngentes eum oleo. Et in cap. vnico de sacra vnctione. Et in cōcilio Florentino. Et ratio cōuenientiæ est, quia hæc curatio est vltima, & debet esse perfecta: ac debet significare spem qua tūc infirmus maximè indiget, quæ quidē spes significatur per lenitatē olei. Oleum enim est optimum ad curandum, quia maximè penetratiuum est. Nomine autem olei intelligitur oleum oliuarū: sicut nomine panis intelligitur triticeus, & nomine vini, vitis. Sufficeret autem oleum rosaceum, nisi sit multū corruptum. Et in cap. vnico de sacra vnctione præcipitur, q̄ non mittatur balsamum. Idem habetur in concilio Florentino. Hoc autem oleum de necessitate præcepti debet esse benedictum ab episcopo

199
Oleū olī
uarū est
materia
sacramē
ti vnctio
nis.

po: vt patet in dicto cap. vnico. Ratio qua-
re debet esse benedictum, est, quia mate-
ria omnium sacramentorū habentium ma-
teriam, præter actus recipientis, debet esse
consecrata, seu sanctificata: quia est instru-
mentum ad cōferendam sanctitatem. Ma-
teria autem sacramentorum quibus Chri-
stus vsus est, non indiget alia sanctificatio-
ne: quia per cōtactum sui sacratissimi cor-
poris eam sanctificauit, vt aquā in bap-
tismo, panē in eucharistia. Materia verò ex-
tremæ vnctionis, & materia confirmatio-
nis indigent benedictione: quia his sacra-
mētis non est vsus Christus. Posset autem
simplex sacerdos ex cōmissione papæ oleū
cōsecrare, vt tenet Palude, Scotus, & Caie-
tanus. 3. p. q. 72. arti. 3.

200

Oleū vn-
ctionis
oportet
esse con-
secratū.

QVAERITVR, an esset verum sa-
cramentum si quis vngeret oleo nō conse-
crato? Palude & Duran. dicunt q̄ papa nō
posset vngere oleo non cōsecrato. Caieta-
nus dubitat, an cōsecratio olei sit de neces-
sitate sacramenti. Et ideò probabiliter cre-
do, q̄ non est de necessitate sacramenti, li-
cet sit de necessitate præcepti. Patet quia
Iaco.

Iaco. 5. Est expressa materia huius sacramēti, & forma, & minister: & tamen nulla fit mentio de consecratione olei, ergo. Item in. c. pastoralis de sacramentis nō iterādis, Innocentius tertius requisitus, an ille qui erat cōfirmatus oleo non benedicto, esset iterum confirmandus? Respondit nihil est iterādum, sed cautè supplendum quod incautè fuit omissum: ergo nō erat repetēda forma, ac proinde fuit verū sacramentum. Et eadem ratio erit de extrema vnctione.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Respon. q̄ forma est deprecatoria quam nunc tenet ecclesia. Quia ex Iacobo patet sic debere esse cum dicat orent pro eo: oratio autem idem est quod deprecatio. Ratio verò quare forma huius sacramenti non est indicatiua sed deprecatoria, est, quia iam infirmus est à se destitutus, & eget aliorū precatione. Item quia iam trāsit ad alium forū, & cōmendatur alteri foro per hoc sacramentum. Forma ergo qua nunc vtitur ecclesia, est de necessitate præcepti: vt patet in concilio Florentino. Secundò dico, si aliquæ ecclesiæ vtantur forma

201

Forma
sacramē
ti vnctio
nis.

ma

ma indicatiua, videtur pium & sufficiat. Et hoc etiam ponit Ricardus, & Duran. quia aliàs ecclesia nō permitteret tantum errorem. Quauis Capreolus non putet esse probabile, & aliquæ ecclesiæ vtantur forma indicatiua tantum. Tertiò dico, quòd ecclesia posset mutare formam dummodo esset deprecatua: quia Iacobus non dicit nisi orent. Est ergo forma, Per istam vnctionem & suam pijsimam misericordiã indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum, auditum, &c.

202
*Vnctio-
 nis sa-
 cramen-
 tum non
 est de ne-
 cessitate
 salutis.* QVAERITVR, vrũ hoc sacramen-
 tum sit de necessitate salutis? Resp. secun-
 dum omnes & nō, sed sola tria, baptismus,
 eucharistia, pœnitentia, quæ ordinãtur ad
 gratiam & remissionem peccatorũ. Duo
 alia sunt quibus nolle vtĩ esset peccatum
 mortale, vt cõfirmatio, & extrema vnctio.
 Alia duo sunt, quibus licet nolle vtĩ, vtĩ ma-
 trimonium, & ordo. Vnde si quis etiam ex
 negligẽtia nō reciperet extremam vnctio-
 nem, non peccaret mortaliter. Si verò ex
 contemptu, peccaret mortaliter: vt si quis
 supposita fide huius sacramenti, nollet vtĩ
 illo.

illo. Ita tenent omnes, & Caieta.

DE ministro verò huius sacramenti di 203
 co q̄ est omnis sacerdos: vt patet ex verbis *Mini-*
 Iacobi. Et quia hoc ordinatur ad remissio *ster sa-*
 nem peccatorũ, & omnis sacerdos potest *cramẽti*
 peccata remittere, ac proinde quilibet sa- *vnctiõis*
 cerdos potest hoc sacramentum ministra- *est om-*
 re, nõ ex commissione prælatorum, sed ex *nis sa-*
 officio, quia hoc nõ pertinet ad iurisdic- *cerdos.*
 tionem. De iure verò & nõ de necessitate sa-
 cramenti requiritur, quòd sit proprius sa-
 cerdos. Sed proprio sacerdote deficiente,
 quilibet sacerdos (præter religiosos) in ne-
 cessitate potest, & debet communicare in
 firmum, & vngere.

QVAERITVR, an sanis debeat hoc
 sacramentum cõferri? Respondeo secun- 204
 dum S. Tho. & alios, q̄ non. Patet ex ver- *Vnctio-*
 bis Iacobi. 5. Infirmatur quis in vobis. Itẽ *nis sa-*
 quia hoc sacramentũ est curatiuum, & ex- *cramen-*
 terius debet significare quod interius fa- *tũ infir-*
 cit: curatio autem solis infirmis conuenit, *mis dan-*
 ergo soli illi debent inungi. Si autem quan- *dum.*
 do vnguntur moriantur, non procedatur
 vltterius. Si verò sit dubium, vngat sub du-
 bio

bio dicens: si es mortuus, non te vngo: si ve-
rò non es mortuus, per istam vnctionem
& suam pijsimam, &c.

205
*Infirmi
in mor-
tu pericu-
culo sūt
vngēdi
sed non
omnes.*

QVAERITVR, vtrum omnes in-
firmi sint vngendi? Respon. q̄ communis
sentētia est, quòd solus infirmus qui est in
periculo mortis probabilis, est capax hu-
ius sacramenti. Probat. S. Tho. quia hoc sa-
cramētum est vltima medicina, vt etiā so-
nat ipsum nomē extrema vnctio: ergo est
adhibēda, quando non est aliud remediū.
nec spes. Nec tamē infirmi omnes qui sunt
in tali periculo, sunt vngendi. Nam primò
excipiuntur pueri: quia in ipsa forma dici-
tur, indulgeat tibi Deus quicquid deliqui-
sti. Et eadem ratione excipiūtur perpetuò
demētes, quia nunquā peccauerunt actua-
liter. Nec beatissima virgo esset vngenda,
quia caruit omni peccato. Is autē qui adul-
tus baptizatur, si illicò infirmetur ad mor-
tem, est vngendus, vt tenet Palude, & Ho-
stiens. quia instant ei magna certamina. Ex-
cipiūtur etiā damnati ad mortem, quia nō
sunt iam capaces salutis corporalis, qui est
vnus effectus huius sacramenti. Excipiun-
tur

tur etiam furiosi & amentes, qui habēt dilucida interualla, nisi fuerint bonæ vitæ, & formaliter illud petierint. Hoc est propter defectum venerationis.

QVÆRITVR, in quibus partibus est vngēdus infirmus? Videtur ꝓ in omnibus, quia significat hoc sacramētum perfectam animæ curationem, ergo debet vngi in toto corpore: quia anima est in qualibet parte corporis. Respō. quòd in medicamentis corporalibus applicantur medicinæ non omnibus partibus quæ dolent, sed vbi est radix morbi. Et quia tres sunt radices morbi spiritualis: videlicet, ratio dirigens, appetitus mouens, & prosequēs. Principia rationis per quæ intelligit, sunt sensus (nihil enim est in intellectu quin prius fuerit in sensu) ideò vnguntur omnes sensus. Principiū verò mouēs appetitum, est dilectio: vnde vnguntur renes, vbi viget dilectio. Fœminę verò propter honestatem, nec in renibus, nec in vētre sunt vngendæ. Pedes verò vnguntur, quia sunt ꝓsecutiui, & executiuè se habent. Vnctio quidē in sensibus est de essentia, non autē vnctio in renibus.

S Quia

206
Infirmi
in qui-
bus cor-
poris par-
tibus vn-
gendi.

Quia principiū dirigēs, est principiū om̄nium aliorū. Et ideo in aliquibus partibus nō vnguntur: & melius esset q̄ nō esset in vsu. At mutilati vngūtur in partibus proximis. Et etiā cæci à natiuitate sunt in oculis vngēdi. Quia tales possent per aliquas sensationes desiderare videre mulieres.

207
Vnctio-
nis sa-
cramen-
tum ite-
rabile.

QVÆRITVR, vtrū hoc sacramentum sit iterabile? Respōd. q̄ sic in diuersis infirmitatibus. Quia nō habet effectū perpetuū, & per iterationem nō fit iniuria sacramēto, quasi insufficiens sit. In eadem infirmitate potest iterari. Quia habet p̄ materia infirmitatem periculosam: & sic quotiescunq; sit in periculo mortis, putā, si cōualesceret & iterum perueniret ad periculum mortis, esset vngendus. Et hæc de extrema vnctioe sufficiant.

208
Ordines
oēs septē
an sint
à Chri-
sto insti-
tuti.

Sequitur sacramentum Ordinis de quo Magister & doctores tractant in.4. dist. 24. & deinceps.

PRIMO igitur quæritur, an omnes septem ordines sint ex institutione diuina? Postquā Magister egit de sacramentis quæ spectant ad priuatum

tum

in remedium singulorum fidelium, hic
 incipit tractare de sacramētis quæ dantur
 officium, & bonum cōmune: vt ordo,
 matrimonium. Respond. igitur primò
 de sacerdotio & diaconatu nemo est qui
 dubitat, quin sint à Christo instituti, nec
 heretici hoc negant. Sed de alijs est dubiũ.
 Magister quidem dicit, q̄ Christus reli-
 quit omnes illos ordines seruandos in ec-
 clia. Et Palude. 4. dist. 24. quæst. 1. tenet q̄
 omnes septem ordines sunt ex institutione
 diuina. Ita etiam. S. Tho. videtur sentire,
 quia hîc dicit, q̄ omnes septem ordines cō-
 ferunt gratiam ex opere operato, quod nõ
 potest esse si ab ecclesia essent instituti. Re-
 spond. in primis, q̄ isti septem ordines nõ
 sunt nouum inuentum, vt putant heretici,
 sed est antiquissimum institutum quo nul-
 lus est antiquius. Quod probatur testi-
 monijs sanctorum. Anacletus qui successit
 Clementi in cap. 2. sui decreti dicit, Episco-
 pus Deo sacrificās, testes secum habeat, &
 tres quàm alij sacerdotes: in solenniori-
 bus diebus habeat tres, aut quinque diaco-
 nos, & subdiaconos, atque reliquos mini-

stros qui sacris induti, &c. Ecce mentio Q
 diaconorum, & subdiaconorū, & aliorum me
 Et Ambrosius etiam super illud Ephes, or
 ipse dedit quosdam quidē apostolos, & Flo
 euangelistas, fundat omnes ordines in ta
 cra scriptura. Et Eusebius lib. 6. Ecclesiæ sin
 cæ historiæ. c. 33. recitat epistolam Com fa
 lij ad Fabianum Antiochenum in qua
 merat omnes ordines ecclesiæ, qui quī sur
 præcessit nos mille annis & supra. Et He m
 ronymus in argumēto quod præponit
 episto. i. Thessalon. dicit. Hos Thessalocto
 censes collaudat apostolus, scribens eis un
 Titum diaconum, & Onesimum acolyp
 In sacra verò scriptura nō est de omnib.
 mentio. Possumus igitur dicere, q̄ omne re
 hi ordines fuerūt instituti à Christo in de
 ticulari ipso viuente, vel saltem gener. da
 ter. Quia Christus dedit potestatem ece
 siæ constituendi ministros, & consecrari
 eos ad sacrificium eucharistiæ. Et ad hoc
 sensum omnes hi ordines sunt instituti
 Christo, per hoc quòd dedit potestatem
 clesiæ consecrādi, & ordinandi ministe
 quotquot viderit expedire.

QVAERITVR, vtrum ordo fit sa-
 cramentum? Respon. & est cōclusio
 catholica, ordo est sacramētum. Patet quia in cō-
 cilio Florenti. numeratur inter septem sacra-
 menta. Sed est dubium vtrum omnes ordi-
 nes sint sacramenta? Durandus dicit, q̄ so-
 lum sacerdotium per quod datur potestas
 spiritalis est sacramētum. Alij autem ordi-
 nes sunt quaedam sacramēta. Adducit ad
 hoc multas rationes in. 4. d. 24. q. 2. quas ibi
 poteris videre. Contrarium tenent omnes
 doctores, videlicet, q̄ omnes ordines sunt
 eorum sacramentum. Hoc asserit. S. Tho.
 Rupertus Mag. Bonavent. Almain, Maio.
 Anselm. &c. Et patet quia quilibet ordo est sa-
 cramentum rei signum, & in eo datur aliquid spiri-
 tualis: quia si alij ordines essent sacramenta
 non darentur simul cum sacerdotio. Sed ri-
 gida ecclesiae est in cōtrarium, imò multi re-
 sistunt minores ordines nolentes vltius
 progredi, ergo. Ego nisi esset opinio tanto
 titum doctorum in cōtrarium, malle tene-
 re cōtrarium Durand. nescio enim quid cogat po-
 nisse quatuor ordines minores esse sacra-
 mentum. Nam quæ potestas est illa spiri-

209
*Ordines
 omnes,
 an sint
 sacramē-
 tum.*

tualis in acolytho, deferre cereos, & c. re materiam subdiacono? Item prima furā nec est sacramentum, nec proprio do: & in ostiario qui habet aperire fores ecclesiæ, & c. Sed tamen quia omnes opum tenent nō auderem hoc tenere. Ca. in. q. quam fecit de ritu ordinis, tenet Durando q̄ solum sacerdotiū est ordi sacramētum à Christo institutum, om verò alia sunt sacramentalia. Idem vidē dicere. 3. p. q. 64. art. 3. 1. Dico igitur ad h questionem q̄ tenenda est communis nio. Secundò dico, q̄ opinio Durandi Caietani est probabilissima, scilicet q̄ solum sacerdotiū est sacramētum, vel q̄ quòd quatuor minores ordines nō sunt sacramentum. Hoc probatur, quia sacramentum est de iure diuino, sed non omnes ordines sunt de iure diuino, ergo. Probatur minor, nam. c. à multis de ætate & qualitate ordinādorū, Innocentius vir doctus allegans Urbanum papam dicit. Vnus ait q̄ solum presbyteratus & diaconatus sunt sacri ordines, & q̄ illi solum leguntur fuisse in primitiua ecclesia. Et illa

tentia Urbani habetur. c. nullus. dist. 60. & in dicto cap. à multis dicit Innocentius tertius, subdiaconatus hodie inter sacros ordines cõputatur: ergo non antea. Item. i. Timothe. 3. & ad Titũ. i. Paulus describit mores episcoporum & diaconorũ: & nihil dicit de subdiaconis, nec de alijs minoribus ordinibus. Fit tamen mētio de minoribus ordinibus apud Dionys. cap. 3. ecclesiasticæ Hierarchiæ, vbi etiã meminit de ostiarijs. Et Beatus Ignatius martyr epistola. 8. ad Antiochenos cum duceretur ad martyrium. Saluto sanctum presbyterũ vestrũ, saluto diaconos, subdiaconos, acolythos, exorcistas, &c. Et est determinatio concilij Laodi. cap. 23. & Calced. c. 14. & Carthaginensis tertij capite. 16. & Carthaginensis quarti cap. 6. & Toletani primi cap. 28. in omnibus his aprobãtur minores ordines. Et in epistola secunda beati Clementis, decretum Innocentij, & decretum Zozimi cap. 3. Sunt ergo minores ordines ab antiquo in ecclesia. Et sic est probabile quòd sunt de iure diuino, & per consequens sacramentum.

*In sacra-
mento or-
dinis re-
quiri-
tur ma-
teria.*

QVAERITVR, vtrum in hoc sacra-
mento requiratur aliqua materia? Respō.
quòd sic. Quia omnia sacramenta consistāt
ex rebus & verbis, vt ait Augusti. & Ma-
gist. Hæc est omniū sententia. Sed S. Tho.
ponit differentiam inter materiam aliorū
sacramentorum & materiam huius. Quia
in alijs sacramētis tota efficacia est ab ipso
Deo & sacramento, sed in hoc efficacia est
partim à ministro: episcopus enim dat po-
testatem. Idcirco in alijs sacramentis mate-
ria concurrat, vt det perfectionem sacra-
mento, quia minister nihil facit: in hoc au-
tem sacramento materia se habet solūm
materialiter. Et licet in hoc conueniāt om-
nes, non est tamen mihi certum, quòd sit
necessarium ex iure diuino, quod tradatur
calix presbytero. Quia in scriptura nō ha-
betur, quòd fiebat nisi per manuum impo-
sitionem. i. Timotheum. 4. & 5. Nec etiam
requiritur manuum impositio: vt patet in
cap. presbyter de sacramentis non iteran-
dis. Ideò forsā solis verbis consecrat epi-
scopus sacerdotes & alios ministros. No-
lo tamen aliquod nouum asserere.

Quæri-

QVAERITVR, supposito q̄ requi-
 ratur materia, an sit necessarius contactus
 materiae, puta calicis, vel libri? Caiet. quod
 lib. 1. q. 16. dicit q̄ sine dubio requiritur rea-
 lis cōtactus: nec hoc debet haberi pro opi-
 nione. Quia in omnibus alijs sacramentis
 ubi est materia requiritur contactus realis,
 vt in baptismo, confirmatione, & extrema
 vnctione, ergo etiam hic. Et hoc etiā signi-
 ficatur in forma, quia dicitur: accipe cali-
 cem, vel librū. S. Tho. in additionibus. q.
 34. art. 5. 3. relinquit hoc sub dubio. Et cre-
 do q̄ posset sustineri, quòd non est necessa-
 rius iste cōtactus. Nec ego dānarem eum,
 qui negligentia vel alia ex causa nō tange-
 ret calicem, & haberem eū pro sacerdote.
 Quia tempore apostolorum non erat ne-
 cessariū nisi imponere manus. De alijs mi-
 noribus ordinibus non est dubium, nisi q̄
 non requiritur. Verum est, quòd si defice-
 ret illud per quod ecclesia intendit trade-
 re officium, q̄ non haberet illud. Durāus
 dicit, quòd in suo episcopatu non tradeba-
 tur liber diaconis. Sed sequenda est cōmu-
 nis opinio. Iste autem cōtactus debet esse
 simul

211
*In sacra-
 mento or-
 dinis an
 requiratur
 cōtactus
 materiae*

simul cū verbis, vt verificetur forma quæ de præsentī dicit, accipe. Sed satis est q̄ sit ibi simultas moralis: sufficit em̄ q̄ post verba sine multa mora succedat contactus.

212
Ordo im-
primis
chara-
cterem.

QVÆRITVR, an ordo imprimat characterem? Respō. q̄ sic, quia character est potestas ad aliquid spirituale: & hīc datur potestas circa sacramentum eucharistiæ. Et ita etiam habetur in concilio Florent. Et de sacerdotio non est dubitandum. De alijs si non sunt sacramēta, nō est opus dicere quòd imprimant characterem.

213
Ordo in
ordini-
bus reci-
piendis.

QVÆRITVR, an sit ordo in his sacramētis? i. an possit fieri diaconus qui nō est subdiaconus? Respond. q̄ est præceptū quòd seruetur ordo, & qui illum nō seruaret, peccaret mortaliter. Secundò dico q̄ iste ordo nō est de necessitate sacramenti. Patet in cap. vnico de clerico ordinato per saltum. Et qui sic est ordinatus debet suscipere ordines quos omisit dūtaxat, à quo- cunque ordine incipiatur. Si autem nō sit baptizatus, & susceperit ordinem: non est ordinatus: vt patet in cap. veniens de presbytero iam ordinato & nō baptizato, vbi præci-

præcipitur, quòd baptizetur, & iterum ordinetur. Si autem ordinetur antequam sit confirmatus, ordo tenet. Et puto quòd qui ex negligentia hoc præteriret, non peccaret mortaliter, licet male faceret. Quia nõ inuenio præceptum aliquod.

QVÆRITVR, an qui suscipit ordines in peccato mortali peccet mortaliter? Respondeo quòd si suscipiat sacerdotium, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Idem est de alijs ordinibus si sint sacramenta. Si autem non sint sacramenta, videtur quòd non sit mortale, licet sit graue peccatũ: maximè si suscipiat diaconatum, qui ordinatur proximè ad eucharistiã. Sed utrũ peccet mortaliter qui exercet officia sua in peccato mortali? de sacerdotio clarũ est. De alijs ordinibus si sunt sacramenta est mortale. Et quia hoc cõmuniter non tenetur quòd tales peccent mortaliter, ideò verisimilius est quòd hæc nõ sint sacramenta. Nihilominus (citra mortale) grauiter peccat talis.

QVÆRITVR, quis sit collator huius sacramenti? S. Tho. cum alijs dicit quòd solus episcopus est minister ex officio suo.

Patet

Patet quia solus episcopus potest consecrare templa, vasa, & vestes sacras: sed homo magis dicatur diuino cultui per susceptionem ordinis quam illa, ergo. Item patet ex cap. quanto, extra de consuetudine. Sed vtrum cōferre ordines possit committi nō episcopo. Respondeo de minoribus ordinibus iam in iure est collata potestas aliquibus non episcopis. Possunt enim minores ordines conferre presbyteri cardinales, & aliqui abbates sancti Benedicti circa monachos suos, & laicos sibi subditos. Vt habetur. 21. d. c. 1. & 2. Et. d. 69. cap. quoniā. Et de ætate & qualitate. cap. cum contingat, & c. abbates de priuilegijs ti. 6. & in multis alijs locis iuris. S. Tho. 3. p. q. 72. art. 11. & 4. d. 7. q. 3. art. 1. quæstiuncu. 3. ait q̄ solus episcopus habet ex officio suo conferre ordines, & quòd episcopus nō potest committere non episcopo potestatem conferendi ordines, etiam minores: & si cōmitteret, nihil esset factum. Papa verò potest committere sacerdoti collationem minorū ordinum: & re vera iam cōmisit. Quartò dicit. S. Tho. quòd collatio ordinū etiam mi-

norum

norum non potest cōmitti non sacerdoti,
 nec collatio maiorū ordinum potest com-
 mitti nisi episcopo duntaxat. Idem tenet
 Palude. 4. d. 7. q. 4. conclusione. 2. Nam epi-
 scopus & papa nō habent maiorem pote-
 statem circa corpus Christi verum, quàm
 sacerdos: licet circa corpus Christi mysti-
 cum, quod est ecclesia, papa habeat plenif-
 simam potestatem: ac proinde illa quæ spe-
 ctant ad corpus Christi mysticum, subsunt
 potestati papæ. Et quia potestas conferen-
 di ordines est solūm potestas circa corpus
 Christi mysticum, ideò papa potest com-
 mittere alteri talem potestatem. Quia ve-
 rò potestas supra corpus Christi mysticū.
 præsupponit potestatem supra corpus Chri-
 sti verum, ideò papa non potest committe-
 re potestatem conferendi ordines, nisi sa-
 cerdoti, qui solus habet potestatem supra
 corpus Christi verum.

QVÆRITVR, vtrum papa possit
 committere potestatem conferendi maio-
 res ordines sacerdoti nō episcopo? S. Tho.
 & Palu. & omnes dicunt q̄ non, nihilomi-
 nis (vt fertur) papa de facto cōmisit qui-
 busdam

21
 Papa
 possit
 mitte
 sacer
 si po

^{co-}busdam abbatibus. S. Benedicti. Saltem de
^{di}subdiaconatu vidi ego bullam papæ qui-
^{res}busdam abbatibus ordinis Cisterciensium
^{ves.}cōcedentis quòd possent conferre subdia-
 conatum. Et alij dicunt quòd diaconatum
 etiam. Si hoc ita est, ego dico quod factum te-
 net, excepto sacerdotio: aliàs esset intolera-
 bilis error. Quāvis de hoc dubitet Maio-
 ris dicēs quod papa extēdit potestatem suam,
 & quod securius esset ab alio sumere. Sed pu-
 to illud securum & sine scrupulo.

SED quæritur vtrūm episcopi hæreti-
 ci, schismatici, aut excōmunicati, possit or-
 dines cōferre? Respondeo, quod peccant tam
 recipientes, quā ipsi cōferentes: nihilo-
 minus tamen veros ordines, & verū sacra-
 mentum conferunt: non est dubium.

⁷ QVAERITVR, de impedimētis or-
^{ur-}dinandorum, vtrūm fœmina possit ordi-
^{ordi}nari. Respon. secundum omnes quòd nō.
^{no}Probat. S. Thom. quia ordinati in ecclesia
^{f.}præficiūtur alijs, fœminæ verò officiū est
 subesse. Et prohibitū est eis in ecclesia lo-
 qui, quod est officiū sacerdotum. Item se-
 cundum Paulum. i. Corinth. ii. Mulieres
 non

non debent tonderi, sed initium ordinis est tonsura.

DE pueris verò non habentibus vsum rationis dicit. S. Tho. q̄ esset contra præceptum eos ordinare saltem maioribus ordinibus, quia minoribus permittitur in septennio. Secundo dicit quòd si puer in cunis ordinaretur in sacerdotè, esset verè ordinatus. Quia hoc sacramentum non requirit actum ex parte suscipientis sicuti & baptismus & confirmatio.

Homicida autem post baptismum non potest ordinari ex traditione ecclesiæ. Si autem de facto ordinetur, tenebit. Per homicidã verò intelligitur in proposito, omnis voluntariè occidens, aut mutilans aliũ, vel seipsum post baptismum: siue id fiat licitè, siue illicitè: omnis talis est irregularis, vt iudex, lictor, & etiam mandans, præcipiens, consulens vt aduocatus. Et extenditur hæc irregularitas ad eos qui concomitantur malefactorem seruantes, ne rapiantur illi qui sunt morte plectendi, quia quodammodo cooperantur homicidio. Nescio tamen an hoc sit expressum in iure: si non est,

218

*Puerian
possint
ordina-
ri.*

219

Homicida & mutilator nõ potest ordinarì nisi occidat sui defensionẽ inculpabilem.

est, nollem eos cōdemnare: nisi propterea
 quod qui concomitantur, sic sunt causa mor-
 tis, quòd non sequeretur mors si ipsi nō cu-
 stodirent reum. Qui autem pugno extra-
 hit dentem, non dicitur mutilator, ac pro-
 inde nec est irregularis: quia pœnæ iuris
 sunt restringendæ non ampliandæ. De il-
 lis qui sunt causa quòd alij citius moriãtur,
 vt assistentes infirmis, & vertentes illos: di-
 co quòd si hoc faciant hoc prætenu vt ci-
 tius moriantur, fortè manent irregulares.
 Si verò bona fide id faciant non puto eos
 incurre irregularitatem, quæ est gravif-
 sima ecclesiæ pœna. Si autem quispiam se
 defendendo alium occidat, antiquitus &
 tempore. S. Thom. erat irregularis, vt ipse
 ait. 3. p. q. 39. art. 4. Sed hoc reuocatũ est per
 nouam Clementinam, si se defendat cum
 moderamine inculpatae tutelæ. Et talis nō
 erit irregularis, sed poterit illotis manibus
 celebrare. Ecclesiastici quoq; ponentes iu-
 dices, & exhortantes vt seruent iustitiam,
 nō sunt irregulares. Non defendēs autem
 aliũ qui occiditur, si ex officio tenebatur
 defendere, est irregularis. Si verò nō tene-
 batur

batur ex officio, non erit irregularis.

QVAERITVR, de annexis ordini.

Primò de tonsura, an sit conueniens quòd ecclesiastici tondeantur? S. Tho. & omnes dicunt esse conueniens. Primò ratione figuræ, nam significatur ecclesiasticos esse reges: iuxta illud Petri, vos autem genus electum, regale sacerdotium. Et figura circularis est perfecta, significat perfectionem quam habere debet supra omnes alios, qui debet regere in spiritualibus. Tondentur autem in superiori parte, ne mens eorum temporalibus impediatur à diuinis contemplandis. Vel vt ait Beda, & Rabanus, gestamus coronam non quia apostolus Petrus sic attonsus est, sed propter passionem Christi in qua ipse coronam spinam portauit. In concilio Toletano. 4. sub Isidoro cap. 41. reprehenduntur omnes clerici qui in summitate capitis modicum circulum tondebant, & dicitur quòd iste est modus hæreticorum, & mandatur quòd detonso superius toto capite, inferius solum circulum coronæ relinquant. Hæc in Hispania seruabantur, iam omnia

220
Clericis
tonsura
conueniē
ter dat.

T lapsa

lapſa ſunt in deterius . Tonsura autem iſta
 nō eſt ordo ſecūdum ſanctum Thomam.
 Nam ordines non dantur ſine celebratio-
 ne miſſæ , tonsura autem datur extra cele-
 brationem . Item quia per tonsuram nulla
 poteſtas particularis ſpiritualis datur , nec
 tonsura ordinatur ad euchariftiam, ad quā
 omnes ordines diriguntur : & ſic proprie
 loquendo non eſt ordo , quanuis in cap.
 cum contingat, de ætate & qualitate ordi-
 nandorum, clericatus vocetur: ſed capitur
 ibi ordo largè . Eſt autem Hiſpaniæ ma-
 gnus abuſus quòd tonsurantur ſine qua-
 cunque intentione veniendi ad chorum.
 Et ego nō dubito quin peccent pluſquam
 venialiter epiſcopi qui hoc ſciunt, & ta-
 men de hoc non pœnitent . De dignitate
 epiſcoporum, cardinalium, quā antiqua
 ſit, & utrū dignitas epiſcoporum ſit iure
 diuino maior quā cæterorum ſacerdo-
 tum, quia rarò hac ſcientia fideles indigēt,
 nihil in præſentiarum ponendum iudica-
 ui. Et hæc de ordine dicta ſufficiant.

SEQVI-

SEQUITVR DE SACRAMENTO Matrimonij.

DE SACRAMENTO Matrimonij tractat Magister. 4. dist. 26. & reijcit illud in vltimum locū quia minus spiritualitatis habet. Vel quia prius tractandum erat de sacramentis quæ ordinantur ad propagationem spiritualem, & postremò de matrimonio, quod quidē ordinatur ad propagationem corporalem seu temporalem.

QVAERITVR in primis, vtrū matrimonium sit sacramentum? Respondeo q̄ sic, & non est dubium. Nam Ephesios. 5. dicitur, sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & ecclesia. Et ita etiam determinatur in concilio Florentino sub Eugenio. 4. Vtrū autem conferat gratiam? Respondeo, quòd ex eo q̄ est sacramentum, confert gratiam non ponentibus obicem, & ritè suscipientibus, vt determinatur in cōcilio Tridentino sessione septima, capitulo sexto, septimo, & octauo. Instituit autem Christus hoc sacramen

221

Matrimonium est sacramentum.

rum Matth. 19. quando illud commédauit, & præcepit inseparabilitatē dicens, Quos Deus coniunxit, &c. ex quo, & ex traditione Apostolorum, & magis ex traditione Ecclesie, habemus quòd matrimonium sit sacramentum.

222
*Matrimo-
 niū p
 pcurato
 res con-
 tractum
 nō est sa-
 cramen-
 tum.*
QVÆRITVR, vtrūm matrimo-
 nium contractum per procuratores sit sa-
 cramentum? Respondet Caietanus, quòd
 non. Quia nullum sacramentū potest con-
 fici per procuratores. Item quia receptio
 gratiæ est actus personalis, & non potest
 dari vni pro altero: sed in quolibet sacra-
 mento nouæ legis confertur gratia, ergo.
 Dicimus tamen quòd licet talis cōtractus
 non sit sacramentum, est tamen verum ma-
 trimonium. Et ita factum fuit Genesis. 24.
 per Eliezer seruum Abraham & patrem
 Rebecæ. Dicit Caieta. quòd facilius pos-
 set papa dispensare in hoc matrimonio,
 quàm in eo quod est sacramentum contra-
 ctum, scilicet inter præsentēs, & per verba
 de præsentī.

SED cūm in omni sacramento inue-
 niatur materia & forma, quæritur quæ sit
 materia,

materia, & quæ forma huius sacramenti? Palude. 4. dist. 26. ait q̄ coniuges se habent vt materia, & verba vt forma. Capreo. d. 26. dicit hoc esse probabile. Melius tamen dicitur cum. S. Tho. q̄ verba vnius coniugis sunt materia, & verba alterius sunt forma: putà verba quæ primò proferuntur sunt materia, & quæ proferuntur vltimò sunt forma, quia perficiunt sacramentum. Ita ait. S. Tho. 4. d. 26. q. 2. ar. 1. 2. & 4. d. 1. q. 1. ar. 1. quæstiuncula. 5. 2. Et ita tenendum est sine dubio,

223
Matrimoni
materia
& forma.

QVAERITVR, cum in matrimonio inueniantur quatuor, scilicet consensus, contractus, mutua obligatio seu vinculum, & copula carnalis, quod horū sit matrimonium? Respondeo primò q̄ non est copula carnalis: nam inter Mariam & Ioseph fuit verum matrimonium sine tali copula. Secundò dico quod nec cōsensus est matrimoniū. Patet, quia matrimoniū semper durat, consensus verò non semper durat. Et si dicas q̄ durat virtualiter, dico q̄ hoc nihil est, quia aliquando pœnitent ambo, & dolent de matrimonio. Tertiò dico

224
Matrimonium
est obligatio
tua iter
virū &
uxorē.

quòd nec ipse contractus est matrimoniū. Quia contractus non est nisi expressio cōsensus, sed consensus non est matrimoniū, ergo nec expressio illius. Item quia matrimonium semper durat, estque inseparabile, contractus verò finitur. Restat igitur quod matrimoniū est vinculum & obligatio illa mutua inter virum & fœminam. Patet quia matrimonium nihil aliud sonat quàm organum quoddam & instrumētum ordinatum ad procreandos liberos: sed vinculum istud quod ponimus ad copulam carnalem inter virum & vxorē, requiritur, & est necessariū, & sufficiens ad procreationem liberorū, ac eorūdem instructionē: ergo illud est matrimoniū. Istam mutuam obligationem ponit Paulus, 1. Corinth. 7. Mulier potestatem sui corporis nō habet, sed vir: similiter & vir potestatem sui corporis non habet, sed mulier, &c.

225
Consensus in matrimonio necessarius.

QVÆRITVR de causa huius vinculi, vtrum ad hoc vinculum causandū requiratur & sufficiat consensus? Respond. quòd consensus requiritur, & est omnino necessarius & sufficiens causa matrimonij:

& in

& in hoc omnes doctores cōueniunt. Sed dices, nemo erit certus de matrimonio, quia nemo potest esse certus de consensu alterius coniugis. Respond. q̄ non requiritur quòd habeamus certitudinem euidentiæ, aut fidei de consensu alterius, sed sufficit certitudo moralis ad securitatem conscientiarum.

SED quid si vnus coniugū habeat certas coniecturas quòd alter coniux nō consensit, vt quando quis contraxit cum puella quę omnino respuebat tale coniugium, tamen victa fuit à parētibus, an talis possit exigere & reddere debitum? Scotus. 3. d. 4. & alij doctores dicunt, q̄ quando nō constat q̄ fuit timor cadens in virū constantē, & quòd ex tali metu consensit, si illa dixit quòd accipiebat eum in virū, deponenda est conscientia, & licitū est reddere & exigere debitum: & non est dubiū de hoc. Si autem non possit conscientiam deponere, quia vidit maximā resistantiam puellæ, & modò dicit se non consensisse, dico quòd hac conscientia durāte, nec potest petere, nec reddere. Imò dico quòd in tali casu

226

Dubi-

tans de

consensu

coniugis

quid fa-

cturus.

estò illa petat, non potest vir reddere debi-
 rum, nec peccat per hoc, sed debet illi dice-
 re quòd consentiat modò. Et si consentit,
 bene quidè. Si autem dicat quòd nec tunc
 vult consentire, nō potest exigere, nec red-
 dere: non est dubium. Si autem sit dubium
 pro vtraque parte, deponat conscientiam,
 & petat & reddat. Quòd si non potuerit
 conscientiam deponere, non poterit petere,
 nec reddat debitū. Si verò habuerit formi-
 dinem quòd illa non cōsensit, dico q̄ suffi-
 ciet probabilitas pro altera parte & agat
 contra illam formidinē. Et si in tali casu di-
 cat quòd non consensit, non credat ei: nam
 si crediderit, non poterit ad eam accede-
 re. Et si illa petierit debitū, faciat eā prius
 consentire, & postea reddat.

227 **QVÆRITVR**, quid faciendū quā-
 do aliquis contraxit cum aliqua secreta, &
 postea ille negat matrimoniū & contrahit
 publice cum alia, an illa prius relicta pos-
 sit contrahere cum alio? Respondeo, q̄ si
 illa habeat apparentias quòd ille non con-
 sensit secum in matrimonio: vt putat quia
 erat magna inæqualitas inter illos, quia il-
 le erat

*Cōiugū
 altero di-
 cente se
 nō cōsen-
 sisse, an
 alter li-
 ber ma-
 neat.*

le erat nobilis, & ipsa filia agricolæ, & ipse iurat se nō consensisse cum ea, tunc apparentia sufficiens est quòd non consensit: & sic illa poterit transire ad matrimonium aliud. Si tamen illa non potest omnino credere nisi quòd consensit, dico quòd cum illa conscientia non potest accedere ad aliud matrimonium.

QVÆRITVR, an requiratur quod 228
 consensus interior exprimatur exteriori ad *Consensus inter-*
 hoc ut fiat matrimonium? Respondeo se- *rior ma-*
 cundum omnes quod sic. Patet apud. S. Tho. *trimonijs*
 4.d.27.q.2. Et Palude ibi.q.2.art.2. & Du- *debet ex-*
 randus ibi.q.1. & Scotus.q.vnica. Et glosa *terioris*
 cap.tuæ fraternitatis extra de sponsalibus. *expressi*
 Matrimonium enim est sacramentū, at in
 sacramento oportet quod interueniat aliquod
 signum sensibile. Et in cap. cum apud, de
 sponsalibus, dicitur, quod requiritur expres-
 sio exterior, nō solum ad hoc quòd cogno-
 scatur, sed etiā ad hoc ut fit matrimonium.
 Item probatur, quia nunquam homines se
 contraxisse putant, donec proferantur ver-
 ba, quantūcunq; cognoscant inuicem con-
 sensus interiores. Sufficiunt autē signa ex-
 primētia

primentia hunc consensum: & illa vocantur in proposito verba. Et etiam si pater loco puellæ dicat quòd sic, illa præ verecundia tacete: hoc sufficit, non est dubiũ. Si verò alius à patre exprimeret cõsensum puellæ, ipsa tacente & consentiente, sufficiet in foro conscientia. Sed fortè in foro contentioso damnaretur & non admitteretur.

229

Consensus et verba de futuro non sufficiunt ad matrimonium. SED VTRUM ad matrimonium sufficiat consensus & verba de futuro? Respond. q̄ non, sed requiritur quòd consensus & verba sint de præsentì. Vt expressè habetur in cap. tuæ fraternitati de sponsalibus, Accipio te in meam in crastinum & deinceps, non est matrimonium. Si autè dixerit aliqua verba ambigua, quæ possunt habere duplicem sensum, standũ est in foro conscientia intèntioni cum qua illa protulit: an scilicet dixerit ea animo contrahendi, an non. In foro autem exteriori standum est coniecturis.

220

Verba proferens consensus, sine

QVAERITVR, de illo qui contraxit cum aliqua proferens exterioriùs verba & interiùs non habens consensum, an sit matrimonium? Respondeo, quòd non. Quia deficit

deficit consensus interior. Ideò caueant si- *consensus*
 bi fatuæ puellæ. Sed vtrùm saltem talis te- *interio-*
 neatur eam ducere in vxorem? Scotus. 4. *ri, vere*
 dist. 30. q. 1. dicit omnino quòd sic: quia fe- *contra-*
 cit illi iniuriam in illo contractu exteriori *hic.*
 non consentièdo. Idem dicit Adrianus, &
 Palude. Ideò ne putent isti nequam homi-
 nes impunè se hæc scelera patrare. S. Tho.
 d. 27. q. 1. art. 2. quæstiuncula. 4. dicit quòd
 in foro conscientiæ non impunè agit, qui
 sic deludit puellam: non tamen dicit quòd te-
 netur eã ducere. Nec qui dicunt quòd tenetur
 eam ducere, sufficienter probant. Timeo
 tamen quòd est sicut illi dicunt, & est ve-
 rifimile, & vellem esset verum.

QVAERITVR, vtrùm qui contra- *231*
 xit matrimonium, possit ad religionẽ tran- *Matri-*
 fire? Respondeo, quòd postquam matrimo- *moniũ*
 nium est cõsummatum, non potest. Et ita *contra-*
 tenent omnes doctores. Et est determina- *hens de*
 tio ecclesiæ. Probat. S. Tho. quia nullus po- *presenti*
 test dare alienum, sed consummato matri- *ante co-*
 monio, neuter cõiugum est sui iuris: iuxta *pulã po-*
 illud Pauli vir sui corporis potestatem nõ *test reli-*
 habet sed vxor, ergo. Et de hoc sunt multa *gionem.*
ingredi
 iura

ura in titulo de conuersione coniugato-
Post ma rum. Sed ab hac regula generali sunt exce-
trimo- ptiones. Prima quādo vnus cōiugum com-
niū con- misit adulteriū, alter potest transire ad reli-
summa gionē liberè: vt habetur expressè cap. Aga-
tū quis thosæ. 27. q. 2. Secūda exceptio est si vterq;
possit re coniugum voluerit profiteri religionem,
ligionē tunc licebit ambobus ingredit eam. Est ta-
ingredi. men notandum q̄ de licentia vnus coniu-
 gis alter potest transire ad religionē: dum-
 modò ille qui dat licentiam ingrediatur
 etiā religionē, vel sit in ætate senili in qua
 non sit ei periculum continentia. Nam si
 tale periculum ei immineret, illa licentia
 nihil valeret, & professio alterius nulla ef-
 fet. Si autem sit in ætate tam senili q̄ iudi-
 cio prælatorum non sit ei periculum de ca-
 stitate, tunc potest dare licentiā, etiam si al-
 ter cōiunx maneat in seculo. De istis sunt
 multa loca in iurē, videatis vos illa. Dicit
 etiam Palu. 4. d. 27. q. 3. quòd quotiescunq;
 licet viro transire ad religionem, licet etiā
 ei transire ad sacros ordines in seculo. In
 nullo doctore hoc inueni, & credo q̄ dicit
 verum, quia tunc nullum est impedimen-
 tum.

tum. Vnde si vxor cōmiserit adulterium, maritus potest promoueri ad sacros ordines, etiam si non intret in religionem. Et idem dicendum est si vxor sit extra periculum incontinentiæ, & dederit viro licentiam.

QVAERITVR, vtrum post matrimonium ratum nō consummatum liceat intrare religionem? Respond. ex sententia omnium, & ex cōsuetudine & determinatione ecclesiæ, q̄ sic: etiam altero coniuge reclamante. Hoc habetur in cap. verum, & in. c. ex publico de cōuersione coniugatorum. Et facta professione alter cōiuux qui remanet in seculo, potest transire ad secundas nuptias. Hierony. dicit (& habetur in cap. scribit. 27. q. 2.) de Macario quod post apparatus nuptiarum transijt ad heremum. Et in prologo euāgelij Ioannis, dicit quod Christus assumpsit Ioannem à nuptijs. Idē dicitur de beato Alexio filio Epiphaniæ.

QVAERITVR, si spōsus vi cōsummauit matrimonium, an possit illa transire ad religionē eo inuito? Videtur quod nō, quia iam matrimonium est cōsummatum. In contrarium est, quia ille fecit iniuriam,

ergo

232

Post ma
trimoni
um ratū

et non

consum

matū al

tero reli

gionē p-

fitēte al

ter pōt

transire

ad secū

das nu-

ptias.

233

Spōso vi

matrimo-

nium

cōsumā

te an s̄tō

sa possit ingredi religionem. ergo videtur quod talis iniuria debeat reparari: & cum ipsa ante iniuriã possit ingredi, poterit etiam post acceptam cõtumeliam. De hoc nihil vidi in iure determinatum. Ideò probabilis est vtraque pars. Et ita putat Duran. licet ei magis probabile videatur quod non potest ingredi religionem, quia iam est ibi vinculum carnale & nõ tantum spirituale. Et licet vir male fecerit, non tamen debet hac pœna puniri. Caueret ipsa sibi, vel intraret antea religionem. Palude reputat magis probabile quod possit transire. Vtraque opinio videtur mihi probabilis. Tamen hoc est vnũ certum, quod licet illa intret religionẽ, matrimoniũ nõ dirimetur, nec ille poterit trãfire ad secundas nuptias ipsa viuente: quicquid dicat Durandus.

234
Ante consummationem matrimonij licet intrare religionem. QVOD diximus supra, scilicet quod ante consummationem matrimonij licet ingredi religionem, intelligendum est de religione in qua fit votum solenne. Vnde à las beatas, quæ vocantur terceras, quas pu- to solùm facere votum simplex, non pote- rit transire. Quia ob tale votum non pos- set dirimi matrimonium, ac proinde ni ca- sarfe

farfe el que quedaua en el figlo. Imò si illæ ^{qua fit} beatæ nuberent, licet peccarent, teneret ^{votū so-} matrimonium. ^{lenne.}

De Sponsalibus.

SPONSALIA sunt promissio 235
 futurarum nuptiarum quæ iam in *spōsalia*
 Hispania ferè non fiunt, sino des- *que di-*
 posorios de præsentì. Sunt igitur spōsalia, *cantur.*
 mutua promissio futurarum nuptiarum.
 Nec sufficeret dicere, ego propono te ha-
 bere in vxorem, nolo tamen me obligare.
 Talia non sunt sponsalia: vt malè putat Pa-
 lude. 4. d. 27. sed requiritur stipulatio, &
 obligatio. Fiunt autem dupliciter, vt ait
 S. Tho. 4. d. 27. q. 2. art. 1. Vno modo sine
 cōditione quacunque, & talia statim sunt
 sponsalia. Alio modo fiunt cum conditio-
 ne: vt si dicam, ducā te si dederis mihi mil-
 le aureos, vel si pater tuus cōsenserit. Nos
 simul tractabimus de cōditionibus apposi-
 tis spōsalibus, & de appositis matrimonio.

QVÆRITVR, vrùm si sponsalia
 contrahantur inter personas illegitimas,
 animo

*Sponsalia
& ma-
trimo-
nium cum
conditio-
ne, adue-
niēte co-
ditione,
nō sunt
per hoc
sponsalia
aut ma-
trimo-
nium.*

animo contrahendi sub hac conditione, si papa dispensauerit: an adueniente conditione sint vera sponsalia? & si fuerunt verba de præsentī, an sit matrimonium conditione adueniēte? Et augeatur dubium, ponamus quòd isti postquàm venit dispensatio, habeant eam ratā. In Flādria fuit mihi magna cōtrouersia cum aliquibus iuristis super isto casu. Sed respōdeo, quòd nō est matrimonium, & oppositum est error intolerabilis. Ratio est quia ante dispensationem hæc non erat vxor istius, igitur nec post. Quia papa nō potest dare vxorem, sed solum dat facultatem ducendi illam. Et si talis transfiret ad secundas nuptias, non compelleretur sumere primam consanguineā. Allegabant mihi multa capita iuris, sed nihil omnino faciebant. Secundò dico quòd talis contractus non solum non est matrimonium, sed nec est sponsalia vllō modo, etiam adueniente dispensatione: sed quicquid factum est, totum est irritum, & contractus est nullus. Est lex inter stipulantem ff. de verbo. obliga. parrapho sacram rem. vbi est casus quòd si fiat stipulatio de
sacra

facra re, vel de re de qua non est commercium, de qua non poterat fieri sine consensu principis, stipulatio est nulla, & non reddit obligatio adueniente consensu principis. Adeò est reprobatus ille contractus, vt fit super eo excommunicatio. Sic igitur dico in proposito, quòd prædictus cõtractus est nullus, etiamsi iurarem: & peccarem iurando, quia est contra bonos mores. Sed quid si personæ legitimæ contrahant sub conditione honesta, vt si pater tuus cõsenserit, vtrum adueniente conditione fit matrimonium? Panormita. & canonistæ dicunt quòd sic, & Palu. videtur eos sequi. Sed Adrianus, & communis sententia doctorum dicunt quòd non, sed solùm sunt sponsalia. S. Tho. 4. d. 27. dicit, quòd si conditio sit de futuro, etiã si verba sint de præfenti, idem est iudicium sicut de consensu de futuro, qui exprimitur per verba de futuro, ac proinde adueniente cõditione manent spõsalia. Et dato quòd errore putans talem contractum esse matrimonium, consumeret illud, non est adhuc matrimoniũ, quia ex errore processit. Itaque regula ge-

neralis est, si in isto instanti non est matrimonium, quicquid postea superueniat, non erit matrimonium: nisi de nouo & de presenti iterum fiat.

237

*Conditio
impossibilis vel
turpis in
matrimonio
habetur
pro non
adiecta.*

QVAERITVR, an si quis apponat conditionem impossibilem, scilicet contra-
ho tecum si digito tetigeris caelum, aut si
dederis mihi regnum, an sit matrimonium?
Respōdeo, quod est determinatio in cap.
finali, de conditionibus appositis, vbi papa
in fauorem matrimonij dicit, quod si appo-
natur in eo conditio turpis vel impossibili-
lis, habeatur pro non adiecta. Et sic si absq;
illa conditione erat matrimonium, etiam
erit matrimonium ea apposita. Adrianus
dicit, q̄ vel illa conditio apponitur serio
vel ioco. Si primum, dicit quod ibi est ve-
rus cōsensu, ac proinde matrimonium. Si
secundū, dicit q̄ non est matrimonium, quia
nō habuit cōsensu. Si denique non ha-
buit cōsensu interiorem, quicquid appo-
natur nō erit matrimonium. Si verò habuit
cōsensu, erit matrimonium, estō appo-
nat conditionē impossibilem. De hac con-
ditione impossibili. S. Tho. nihil dicit.

DE

DE alijs conditionibus dicit. S. Tho. q^d 238
 vel conditio est de præfenti, vel de futuro. *Conditio*
 Si primū, vel est contraria bonis matrimo- *nes ma-*
 nij, vt contraho tecum si fueris sterilis, & *trimo-*
 tunc non tenet matrimonium, siue sit tur- *nio appo-*
 pis conditio, siue non. Vel non est contra- *sita va-*
 ria bonis matrimonij, & sic siue sit hone- *ria.*
 sta, siue non, tenet matrimoniū stante con-
 ditione. Videtur loqui. S. Tho. cōtra illud
 cap. sed loquimur in foro conscientiaē. Vel
 conditio est de futuro, & tunc si sit neces-
 saria, vt contraho tecum si sol oriatur cras,
 est matrimonium. Quia iam habetur talis
 conditio pro apposita saltem in suis cau-
 sis, & sic præsumitur de præfenti. Sed hoc
 non obstante, si intentio contrahendi est
 pro crastina die, solum sunt sponsalia de fu-
 turo. In foro tamen contentioso præsumi-
 tur de præfenti. Si autem sit conditio con-
 tingens, secundum. S. Tho. posita cōditio-
 ne est matrimonium: & non apposita non
 erit matrimonium: & hoc siue conditio
 sit honesta siue non. At secundum iura, si
 sit conditio turpis, habetur pro non adie-
 cta: vt si dicat contraho tecum si occideris

inimicum meum, & est matrimonium verum. Et hæc de his.

De Bigamis.

239

*Bigamus
mus qd
dicat, et
omnis bi
gamus
est irre
gularis.*

BIGAMVS dicitur, qui bis duxit vxorem, de quo quæritur an fit irregularis ad sacros ordines suscipiendos? Respond. quòd duplex est bigamia. Quædam propriè dicta, de eo qui bis duxit vxorem, & de hac loquitur Paulus, Titum. 1. Oportet episcopum sine crimine esse vnus vxoris virũ. Alia est bigamia interpretatiua & impropria, quæ habet idè impedimentum ac prima: vt si quis duxit viduam. Nam vna ratio quare bigamus expellitur ab ordinibus, est propter significationem, quia tale matrimonium non significat coniunctionem Christi & ecclesiæ. Quia Christus non habuit nisi vnicã vxorem, vnicam ecclesiam, eamque virginem & incõtaminatam. Alia est etiam bigamia similitudinaria, quando quis habès vnã vxorem viuã cõtrahit cum alia. Item est bigamus qui post votum simplex castitatis,

tis, duxit uxorem. Et qui post susceptos ordines contraxit. Omnes isti sunt irregulares, & repelluntur ab ordinibus suscipiendis. Omnes tamen istę irregularitates sunt de iure positivo.

QVÆRITVR, vtrum irregularitas bigamię tollatur per baptismum? Fuit quæstio inter Hieronymum & Augustinũ, Hieronymo dicente quòd tollebatur, quia manet noua creatura. Augustino verò dicente quòd non, quia baptismus solũ tollit peccata, non alia vincula, sicut nec tollit matrimonium. Hęc autem opinio Augustini allegatur à Gratiano cap. acutius 26. dist. & omnes canonistę tenēt cum eo, & S. Tho. Maio, verò tenet cū Hierony. Sed tenendum est cum Augustino. Quia signum est quòd postquam quis bis cõtraxit, quòd non continebit. Et etiam quia esset in illo matrimonio imperfecta significatio coniunctionis Christi & ecclesię. At vtrum possit ecclesia dispensare cum bigamo? Dico quòd sic, sed non sine magna causa propter verba apostoli.

240
Irregularitas bigamię nõ tollit per baptismum.

QVÆRITVR, vtrum copula carnalis

241 *Copula carnalis superuenies sponſalibus, an efficiat matrimonium.* nalis superueniens sponſalibus de futuro, efficiat matrimonium? S. Tho. distinguit. In foro cōscientiæ si nō est cōsensus, non est matrimonium. In foro autē contētiōso, quia nō est aliquod signū quod magis exprimat cōsensum quā copula, iudicabitur matrimonium: vt habetur in cap. is qui. Et in cap. vlti. de sponſalibus. Sed quid si per ignorantiam credebat q̄ per sponſalia erat iam vxor sua, & isto animo accessit ad illam & consummauit matrimonium, aliās nō cōsummaturus, an sit matrimonium? Dico q̄ non. Et est expressa sentētia. S. Tho. nihil enim cōsensui tam cōtrariū ac error. Item ante hoc non erat matrimonium, & non sunt appoſita requisita ad matrimonium, ergo.

242 *Post accessum libidinoſum ad sponsam de futuro, cum alia contrahens de præſenti veſt cōtrahit.* QVAERITVR, si iste talis accesserit ad sponsam per sponſalia de futuro, nō consummandi matrimonij gratia, sed animo libidinoſo, si poſtea contrahat cū alia, an hoc secundū sit verum matrimonium? Respondeo, q̄ sic. Quia primum non fuit matrimonium, quanuis papa illegitimaueſſet secundū in cap. is qui de sponsa. sed hoc fecit papa quia præſumpſit quod primum fuit

fuit verum matrimonium. Sed quid ille faciet, quia compelletur ab ecclesia manere cum prima? Et generaliter dubitatur quid faciet ille qui contraxit primò cum aliqua secreta, & consummauit matrimoniū nemine sciente, & postea secundò contrahit cum alia publice, si compellatur ab ecclesia excommunicationibus ad manendum cum secunda, quid faciet: cum illa non sit verè vxor? Respond. quòd si ille potest cōtrahere matrimonium cum illa cum qua cogitur manere, debet cōtrahere. Si verò non potest vt in casu præsentis, malum remedium habet. Non enim habet aliud remedium nisi q̄ ferat patienter, nec apud Deum erit excōmunicatus. Debet tamen vitare scandalum, & abire in aliam regionem, vbi poterit audire missam, & cōmunicare manendo cum prima vxore.

SED mouet. S. Tho. dubium in. 4. d. 28. art. 2. 4. de eo qui post sponsalia de futuro accessit ad virginem animo libidinoso, an talis teneatur eā ducere quia stuprauit virginem? Et doctor sanctus concedit q̄ teneatur eam ducere postquam promisit, & si

249

Post spō
salia de
futuro lib
bidinose
corrum-
pēs spon
sam te-
netur eā
ducere.

non potest eam ducere, debet eam dotare. Et addit quòd hoc est verum quando decipit eam, quod quidem est maximè notandum. Nam qui vltroneam virginem corrumpit, non tenetur eam dotare: quanuis enim promiserit ei se ducturū eam in vxorem aliquando, ipsa tamen bene intellexit quòd non debebat facere, quia erat magna inæqualitas inter eos, &c.

*Virginē
Vltro-
neā cor-
rumpēs
nō tene-
tur eam
dotare.*

SEQUITVR DE MATRIMONIO clandestino.

244
*Clādesti-
nū ma-
trimoni-
um quod
dicat, et
an sit ve-
rum.*

QVÆRITVR, an matrimoniū clandestinum sit verum matrimonium? Respondeo, q̄ sic, nec potest dubitari, quia non est de essentia matrimonij quod sit corā testibus. Sed quid est hoc matrimonium clādestinum, quod tantū prohibetur in iure, & propter quod tot pœnæ ponuntur? Respondeo, quòd licet multis modis dicatur matrimoniū clādestinū, tamen in proposito accipitur pro matrimonio cōtracto sine testibus, & pro matrimonio sine solennitatibus iuris, sine denun-

denuntiatione (vocantur van a los prego-
nes) &c. Et quia pœnæ iuris sunt restrin-
gendæ, solùm istis duobus modis incurrũ-
tur. Et hæc est communis opinio doctorũ.
Et Panormi. cap. fina. de clandesti. despon-
fati. & Ioannes Andreas in additione ad
specula. titulo de clandesti. despon. Et In-
nocentius ibidem, ita tenent.

SCIENDVM tamẽ quòd matrimo-
nium aliquando licitè fit clandestinè. Pri-
mò quando timetur q̄ impediatur, & vbi
sunt seditiones y vandos. Secũdò inter ma-
gnates non opus est quòd publicentur edi-
cta: quia si fit inter eos aliquod impedimẽ-
tum, ipsi providebũt de dispésatione. Ter-
tiò propter pudorem & magnam verecũ-
diam: vt si contrahat aliquis nimis senex
cum puella, nobilis cum ignobili, diues cũ
paupere.

QVAERITVR, de pœna quam in-
currunt cõtrahentes clandestinè? In dicto
cap. finali non ponitur sententia excõmu-
nicationis, nec etiã in toto iure, sed solùm
dicitur q̄ filij sic contrahentium sint illegi-
tumi: nisi postea publicè contrahant. Sacer-
doti

245
Matrimo-
nium
aliquan-
do licitè
fit clãde-
stinè.

246
Clãdesti-
nè cõtra-
hentes nõ
sunt in
re excõ-
muni-
cati.

'doti tamen qui interfuit, imponitur pœna depositionis. Sunt pœnæ quæ non incurruntur ipso facto, sed oportet quòd imponantur. In aliquibus tamen episcopatibus est excōmunicatio: sed nescio quare imponitur nisi causa quæstus: petant absolutiōnem ad cautelam iu nomine domini. Non dubito nisi q̄ esset bonum tollere istam excōmunicatiōis sententiā à matrimonio clandestino, & q̄ maneamus in iure.

247

Accedens ad sponsam ante benedictiōem ecclesiæ non peccat mortaliter.

QVÆRITVR, an sit peccatū mortale post matrimonium publicum de præfenti accedere ad sponsam ante solennitatem nuptiarū, quod etiam vocatur matrimonium? Videtur q̄ sic, quia in cap. nostrates. 30. q. 5. est prohibitum. Et etiam quia videtur q̄ sit quidam contemptus ecclesiæ. In contrarium est, quia talis vtitur re sua. Caieta. facit de hoc quæstionem & dicit q̄ non est peccatum. Patet quia in lege naturæ nō erat peccatum, & in iure nō est prohibitum tanquā mortale. Nam in illo cap. nostrates, dicitur q̄ non seruare illas conditiones non esset mortale: & est iam vsus in multis partibus: ergo non est peccatum.

Idem

Idem tenet Siluefter verbo debitum coniugale. parrapho. 9. & allegat Innocen. Antoninum, & Hostien. in cap. x. de sponsalibus. Imò addit, quòd si timetur aliquod periculū, vel si differuntur velationes, cōsulendum esset eis cōsummāre matrimonium. Et quòd hoc sit etiam de mente. S. Tho. patet quia. 4. d. 28. arti. 2. 3. dicit quòd si sponsus per verba de futuro, petat debitum à sponsa, si illa credit quòd ipse accedat cum affectu maritali, non peccat reddens debitum: ergo multò minùs si sponsus per verba de præfenti, petat. Sic igitur dicendum est, quòd non est peccatum mortale: imò aliquando non erit nec veniale.

QVAERITVR, vtrum vsus matrimonij clandestini sit peccatum mortale? 248
 V. g. si vidua quæ patitur furores carnis, & esset ei infamia nubere publicè, vult cōtra here secretè, & etiam frui viro secretè: & est nobilis quidam habens amicam, vt vitet peccatum contrahit cum ea secretè, & accedit ad eam, an peccet mortaliter tam vidua quam nobilis? Videtur quòd non, quia quilibet eorum vtitur re sua, & non agit vsus ma
trimonij
clādesti
ni, an sit
peccatū
mortale
 contra

contra aliquod præceptum. Respon. q̄ de hoc aliter est loquendum ratione scandali, & aliter absolutè. Ratione scandali dicit Caietanus, quòd esset mortale: & est difficile q̄ in huiusmodi casibus vitetur, nam semper reputabuntur concubinarij: & in moralibus aspiciendum est ad id quod sæpe cõtingit, & cum hoc sæpe sequatur, erit mortale. Si tamen detur casus in quo fiat sine scandalo, non erit mortale: quia non est cõtra præceptum aliquod diuinum aut humanum: nec facit cuiquam iniuriã. Sed dicit Caietanus, q̄ quia tam strictè prohibentur hæc matrimonia clandestina ab ecclesia, esset mortale. Res est disputabilis. Sed ego dico q̄ secluso iure positiuo, & etiã scandalo, esset mortale. Quia tale matrimonium esset contra finem eius, stando solùm in iure naturali: nõ enim poterit bene educari proles, & filij haberentur tanquam illegitimi: ac proinde non possent adire hæreditatem paternam, & priuarentur multis bonis. Et sic talis vsus matrimonij clãdestini factus cum hac intétione, vt sit secretũ, est mortalis. Secus esset si p̄ aliquo

quo tēpore vellēt sic manere, quousq; veniat opportunius tēpus quo manifestetur.

QVAERITVR, vtrū consensus 249
 coactus sufficiat ad matrimonium? V.g. de *Consensus co-*
 prehensus est iuuenis cum puella, & cogi- *Etus an*
 tur à parentibus puellæ cōtrahere cum ea, *sufficiat*
 vel mortem subire: & ille ex metu consen- *ad ma-*
 tit interius (nam si non cōsentiret interius, *trimo-*
 non est dubium quin nō sit matrimonium *nium.*
 etiā si sine metu proferat verba) an sit ma-
 trimonium? S. Tho. 4. d. 29. art. 2. & omnes
 doct. ponunt distin. de duplici metu. Qui-
 dam est metus cadens in virum constantē,
 alius cadens in inconstantem. Constans au-
 tem vir ab inconstanti hōc distat, quòd cō-
 stans nūquam inducitur aliquo timore ad
 perdendum famā vt saluet omnes res suas,
 quia plus valet fama quàm res. At incon-
 stans potiùs vult perdere famam quàm di-
 uitias: & vult incurrere maius malū vt eui-
 tet minus malum. Item vir constans non
 mouetur à paruo timore, sed à magno: vt
 à timore mortis, captiuitatis, seruitutis, &
 non à timore perdendi centum aureos. In-
 constans verò vir opposito modo moue-
 tur

tur à paruo timore. Hoc supposito, est conclusio, consensus coactus timore cadente in virum constantem, impedit matrimonium: cōsensus verò coactus ex timore nō cadente in virum constantem, non impedit matrimoniū. Patet cap. cum locum. Et cap. veniens. Et cap. consultationi de sponsa. Et expresse in lege metu. ff. qui metus causa. Et cap. significauit, de eo qui duxit in matrimoniū, quā polluerat per adulterium. Scot. & etiā. S. Tho. videtur dicere q̄ hoc est de iure naturali & diuino. Quia in hoc sacramento requiritur maxima libertas, & metus in emptione & venditione & alijs cōtractibus impedit contractus, ergo & etiā hūc. Et Genesis. 2. propter hāc relinquet homo patrē & matrem, & adhærebit vxori suæ: ipse adhærebit sua voluntate motus & non ab alio. Idem tenet Gabriel. Palude dicit q̄ hoc est ex institutione ecclesiæ solū, quæ potest dirimere matrimonia in quantum sunt contractus quidam, quæ tamen seclusa institutione ecclesiæ essent vera matrimonia. Hoc dicit. 4. d. 28. q. 1. art. 3. Idem tenet Maioris. 4. d. 29.

q.2. Vtrunque est probabile. Vocatur autem metus cadens in virum constantē, metus mortis, cruciatus: vt dicitur in cap. cum dilectus, de his quæ vi metusve causa fiūt. Metus stupri in muliere: si quis vellet eam opprimere vt cōtraheret, & ipsa hoc timēs contrahit, nullum est matrimoniū. Metus vinculorū, & seruitutis. De seruitute habetur in lege isti quidem. ff. qui metus causa. Et instit. tit. eo. parrapho. 1. 2. & 3. De vinculis habetur in. l. nec timorem. ff. eodē titulo. Et etiā metus eorum malorum quæ istis æquiparantur. Sed quæritur, si quis cōtraxit metu cadente in virū constantē, & postea consummauit copulam, an sit matrimoniū? Dico quòd si consentit voluntariè, est matrimoniū. Si verò non consentit, non est matrimonium.

QVAERITVR, an parētes possint cogere filios suos ad matrimoniū non expectato eorum consensu? Respond. quòd non. Quia matrimoniū est actio personalis & requirit propriū cōsensum. Possunt tamen parentes ante legitimā ætatem filiorum pacisci pro eis: & si illi quando venerint

250
Parētes
non possunt cogere filios ad matrimoniū.

rint ad legitimam ætatem non contradixerint, spōsalia reputātur: quia patres sunt procuratores eorū. Sed utrū filij teneātur obedire parentibus in matrimonio, accipiēdo quas parentes mandant, vel an peccent mortaliter contrahentes sine consensu parentū? Respond. q̄ liberi contrahentes sine consensu parentum (imo etiā ipfis inuitis) non peccāt mortaliter secluso scādalo. Quia licet teneantur eis obedire, nō tamen in matrimonio, in quo vno sunt domini sui. Et si aliquæ leges dicant contrariū, como la ley de Toro que manda q̄ tales exhæredentur. Dico quòd leges ciuiles non habēt vim circa matrimonia nisi sint acceptatæ in iure canonico, hæc autē non est acceptata: imò nec in foro contentioso indicatur secundum eam: non est dubiū. Vide de hoc Couarrubi. 2. parte de sponsalibus. cap. 3. parrapho. 8.

251
Error p-
sonæ qn
impedi-
at ma-
trimo-
nium.

QVÆRITVR, utrū error personæ impediatur matrimonium? Respon. Magist. 4. d. 30. & omnes dicunt quòd sic. Error personæ vt in Iacob. Error conditionis personæ: vt si puto me contrahere cum libera

libera & contraho cum ancilla, non tenet matrimonium. Error personæ impedit de iure naturali, quia tollit consensum. Iacob enim non consenserat in Liam. Error conditionis impedit iure positivo, ut patet in cap. proposuit. de coniugio seruorum. Factum est autem hoc ab ecclesia rationabiliter. Quia contrahens cum serua, manet quodammodo seruus, & filij manent serui: non est autem æquum, quod quispiam sine culpa sua puniatur tam graui pœna. Alij errores qualitatis, & fortunæ, non impediunt matrimonium: ut si putem eam pulchram & est deformis, diuitem & est pauper, sanam & est ægra, bonam & est mala, &c. Si verò seruus putet se contrahere cum libera, etsi illa sit ancilla, tenet matrimonium: ut dicit. S. Tho. in additionibus quæstione 252. articu. 1. ad primum.

QVÆRITVR, an vsus matrimonij propter solam delectationem sit peccatum? Respondeo secundum omnes quòd sic. Quia omnis actus qui non habet bonum obiectum est malus, sed talis actus non habet bonum obiectum (nam delectatio cum

252
Matrimo-
ny v
sus pro-
pter de-
lectatio-
nem est
peccatū
veniale.

X sit

fit quoddam naturale, nullum obiectum bonū dicit) ergo ille actus non est bonus: & sic saltem erit ociosus, & per consequens venialis: cum secundum S. Tho. non detur actus indifferens in indiuiduo. Item talis actus est abusus matrimonij, ergo est peccatum. Antecedens patet, quia matrimonium non fuit institutū ad illud, sed ad generandā prolem. Idem est de eo qui comedit propter solā delectationē: quia comestionis finis non est ille, sed sustentatio.

253

*Vsus ma-
trimonij
ad vitā
dam ten-
tationē,
an sit
peccatū.*

QVÆRITVR, vtrum vsus matrimonij propter vitandam tentationem carnis in se ipso, sit peccatum? S. Tho. 4.d.31. q.2.art.2. dicit quòd est veniale. Quia non fuit ad hoc institutum sed ad bonum fidei, puta ac reddendum debitū vel ob prolem generādam. Et hæc est opinio ferè omnium sanctorum super illud. 1. Corint. 7. Hoc autem secundum indulgentiā dico: quia indulgentia est de peccato veniali. Sed forte intelligendus est S. Tho. vt ait Palude, quādo habet alia remedia ad sedandam passionem: puta orationem, vel ieiunium, &c. Si verò non sit aliud remedium, licitū erit accedere

accedere propter illum finem. Idem dicendum est de illo qui accedit propter abundantiam feminis quæ impedit sanitatem, de quo. S. Tho. vbi supra ad vltimum, dicit quòd est veniale. Albertus autem dicit quòd est licitum sic accedere.

QVAERITVR, an abusus vxoris 254
 sit peccatum mortale? Respondet. S. Tho. *Abusus*
 quòd si sit extra vas fœmineum, est mortale: & non est dubium de hoc. Si autẽ sit in- *vxoris*
 tra vas, dubitant doctores an si fœmina su- *peccatũ*
 pergrediatur viro sit mortale? Caietanus *est.*
 ait quòd si ex hoc impeditur generatio, est mortale. Et ita dicunt omnes doctores. Albertus magnus dicit quòd potest isto modo sequi generatio. Quia matrix non solum est receptiua, sed & attractiua: & ideò credo quòd non est mortale. Et idem putat Silvester verbo debitum cõiugale, parapho. 4. Dicit tamẽ quòd tales sunt graui-
 ter reprehendendi.

QVAERITVR, an oscula, amplexus, & tactus inter virum & vxorem sint peccatum? Respond. secundum Caieta. & 255
 Siluestrum, & omnes alios bene sentiẽtes, *oscula*
& ta-
ctus con-
ingato-
 X 2 quòd

*vñ nō sūt
peccata
morta-
lia.* quòd omnes prædicti actus quantūcūq;
videantur impudici, si vltimatè ordina-
tur ad copulam, nō sunt peccata. Et etiam
si non ordinentur ad cōgressum ipsum, nō
erūt mortale, dummodò fiant sine pericu-
lo pollutionis extra vas. Si enim sunt cum
tali periculo, erunt mortale. Sine illo autè
vel erunt veniale, vel nullum peccatum.
Aduertant in hoc confessores nec sint ni-
mis solliciti in interrogatione horū quæ in-
ter coniuges fiunt. Nec curent q̄ confiteā-
tur de his venialibus: melius est enim q̄ ea
fileant. Et admonendi sunt coniuges quòd
non tenētur illa confiteri, nisi quādo sunt
mortalia. Et instruantur quando commit-
tunt mortale, & quando non.

256
*Cōiuges
tenētur
sibi inu-
icē redde-
re debi-
tum.* QVAERITVR, vtrūm coniuges te-
neantur reddere debitum sub pœna pecca-
ti mortalis? Respondeo, secundūm omnes
q̄ sic. Quia corpus vxoris est viri, & econ-
trā, & ob id iniuriam facit qui negat alteri
quòd suum est. Et si quidem vir periclite-
tur de incontinentia, debet vxor reddere
statim debitū: quia esset periculum in mo-
ra. Si autem non sit hoc periculum, nō est
mortale

mortale si per aliquod breue tempus differat. Neuter tamen coniugum tenetur reddere debitum cum detrimento salutis, vel propriæ personæ. Vnde si sit maritus leprosus, ò con mal de bubas, si est periculum iudicio medicorū, nō tenetur reddere. Quia licet cap. 2. de coniugio leproso, dicatur q̄ non potest mulier sana relinquere maritū leprosum, & q̄ tenetur reddere debitum: tamen intelligendum est, quando hoc potest fieri sine infectione ipsius vxoris.

QVAERITVR, vtrū quando mulier patitur mēstruum, & sanguinis fluxū, possit vir petere debitum, & illa teneatur reddere? Videtur q̄ non. Quia in lege veteri erat prohibitum, & Hieronymus dicit super Esaiam. 44. q̄ si cōceptio fiat tempore menstrui, proles nascitur leprosa, maculosa, & debilis, quod & approbant naturales, ergo. S. Tho. 4. d. 32. q. 2. arti. 2. dicit duo. Primò quòd in lege veteri erat mortale, nam erat præceptum in contrarium, Leuitici. 18. Secundò dicit, quòd præceptū illud partim erat cæremoniale, & partim morale: & ideò etiam nunc obligat ex ea

257
*Vir accedens ad
 vxorem
 mēstrua
 tam an
 peccet
 mortaliter.*

parte qua est morale, & ex damno quod sequitur in prole. Pro huius igitur declaratione ponit. S. Tho. distinctionē. Duplex est sanguinis fluxus in mulieribus. Quidā innaturalis & perpetuus, sicut erat ille quē patiebatur mulier quę tetigit fimbriā Christi. Et si vxor talem fluxum patiat, licitū est quod reddat & petat debitū. Quia melius est quod sequatur fœtus defectuosus quàm quod nullus sequatur. Alius est fluxus naturalis, qui prouenit in quolibet mense. Et tunc non debet exigere, quia postea manet tempus. Si autem vir nesciens illud, petat debitum, respondeat ipsa quod nō bene habet. Non tamen debet dicere se menstruatam esse (vt ait. S. Tho.) quia viri faciliter ægrè ferunt illud & concipiunt horrorē de mulieribus, & ne hoc sequatur debent potius hoc tacere mulieres, vel alia via se excusare: quia debet dari operari inter eos amor crescat. Tamen si maritus instet, illa non multum repugnet, sed reddat debitū propter periculū corruptionis in viro. Et quoniam non est certū quod ex tali cōcubitu sequatur proles infecta, vel si sequatur hoc erit

rarò: ideò maritus accedēs ad vxorē menstruatā, vel illa petēs ab eo debitū, non peccant mortaliter: quicquid dicat Siluest. sed erit peccatū veniale, vt dicit Caietanus in summa, & Palude. Et ita tenendum est.

QVAERITVR, an sponsa ante benedictionem ecclesie teneatur reddere de bitum marito petēti? Respon. q̄ infra duos menses ante benedictionem ecclesie post matrimonium de præsenti nō tenetur reddere debitum. Quia datur illi ad hoc q̄ si voluerit religionē ingredi, intret. Nec etiā post illos duos menses tenetur reddere ante benedictionem ecclesie: sicut nec tenetur marito petēti in ecclesia. Quia vtrunq; est prohibitum.

In magnis festiuitatibus dicunt sancti, quòd non debēt conuenire inuicem: quia oportet vacare diuinis. Si tamen de facto cōueniant, licet sit aliqua irreuerentia, nō tamē est mortale, & sancti cōsulunt quòd melius est. Vir autem qui habuit rem cum propria vxore nocte præcedente communionem, meliùs faciet nō communicando illo die: sed differat in alium diem, & idem

de vxore. Si autē cōmunicent, nō erit mortale, sed veniale propter irreuerentiam.

260

*Accede
re ad su-
am vxo-
rē in ec-
clesia tē-
pore bel-
li, an li-
ceat.*

In loco autem sacro non licet accedere ad propriā, quia pollueretur ecclesia. Tēpore tamen belli quando morantur in ecclesia per multū tēpus, dicit Caieta. opusc. 16. quæstionum, & .14. dubio. 4. & Palu. 4. d. 32. q̄ non licet vllō modo accedere ad suam etiā vxorem. Maio. ait quòd illo tūc licet. Et Siluester dicit q̄ si timeatur corruptela in viro, liceret vxori reddere ei debitum. Hoc est probabile & fortè verū. Sed opinio Caietani est securior.

261

*Cōiuges
an pos-
sint cōti-
nētiam
vouere.*

QVÆRITVR, vtrū coniuges possint vouere cōtinentiam? Respon. Primò q̄ hoc non expedit si sint in iuuentute propter periculum. Secundò dico q̄ si ex mutuo cōsensu hoc fecerint, licitum est, & votum tenet. Sed vtrum alter solus possit vouere? Dico q̄ malè faciet, quia est in iniuriam alterius. Sed quæritur, an si fecerit votum vir, possit nihilominus reddere debitum. S. Tho. in additionibus ad tertiā partem. q. 53. art. 1. 4. dicit, q̄ tunc tenetur reddere, & licitum est ei exigere: cum Paulus dicat,

dicat, nolite fraudare inuicem. Et nō debet vir ponere se in tali statu quōd non sit potens releuare vxorem ab onere petēdi debitum. Caieta. lib. 16. quæstionum. q. 16. dicit, quōd tale votum tenet. Et vir non potest petere, licet tamē & tenetur reddere. Idē dicit Palu. Sed mihi magis placet opinio. S. Tho. Et ita tenendum est.

QVAERITVR, vtrum papa possit 262
dispensare in matrimonio rato nō consum- *In ma-*
mato? Cōmunis opinio canonistarum est *trimo-*
q̄ potest, & q̄ sic dispensati possunt transi- *nio rato*
re ad secundas nuptias ex iusta & rationa- *non con-*
bili causa ad petitionem amborum coniu- *summa-*
gum. Hoc Ioannes Andreas super cap. ex *to an pos-*
publico in suis nouellis. Et Archidiano. in *sit papa*
cap. quapropter. 27. q. 2. Et Benedictus in *dispensa-*
cap. ex publico. Siluester allegat pro hac *re.*
opinionē summam Angelicam. S. Antoni-
nus. 3. p. titu. 1. cap. 22. videtur esse cū cano-
nisticis, & dicit se legisse bullas Martini quin-
ti, & Eugenij. 4. in quibus dispensatum est
circa hoc. Et Caieta. quodlibeto. 1. q. 13. te-
net quōd papa potest dispensare. Hæc opi-
nio videtur probabilis, sed malo tenere cū
opinionē

opinionē communi quòd papa nō potest dispēfare. Nam Paulus dicit. i. Corinth. 7. His autē qui matrimonio coniuncti sunt, præcipio non ego sed dominus, vxorem à viro non recedere. Et Matthæi. 19. Quos Deus coniunxit homo nō separet. Et cum Christus dixerit ibidem quod nō licet vxorē dimittere, nisi propter fornicationem, iam inueniretur alia exceptio, scilicet dispensatio papæ. Teneamus igitur cum tota ceterua theologorum quòd papa nō potest dispensare in matrimonio rato. Vide Siluestrum verbo diuortium. §. 1. & 4.

263
*Impedi-
 menta
 matri-
 monij
 duplicia
 quoad
 dirimen-
 tia alia
 impediē-
 tia.* QVÆRITVR, de impedimentis matrimonij. Sunt quidem aliqua quæ impediunt matrimonium, tamen si fiat, factū tenet: vt est tempus in quo matrimonium fieri prohibetur, & tamen si fiat in diebus prohibitis, factum tenet. Alia sunt impedimenta quæ impediunt matrimonium faciendum & dirimunt factum: & hæc sunt sexdecim in his versibus contenta. Error, conditio, votum, cognatio, crimen. Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis affinis, si fortè coire nequibis. Hæc facienda

ciēda vetant cōnubia, facta retractāt. Agamus igitur de his omnibus.

QVAERITVR, an si fuerit aliquis 264
 impotens ad concubitum, teneat matrimo impotē-
 nium cum illo? Respond. quòd duplex est tia per-
 impotentia. Quædam perpētua, & hæc tã petua dō
 in viro quàm in fœmina irritat matrimo- rimt
 nium: vt si spado cōtrahat matrimonium matr-
 non tenet, vt in. c. i. de frigidis & maleficia moniu.
 tis. Si autē post matrimonium superueniat
 impedimentum, nō irritat matrimonium.
 Nam quod semel fuit matrimonium sem-
 per erit firmum. Et hoc impedimētum iu-
 re naturali irritat matrimonium: sicut iure
 naturali prohibentur duæ fœminæ cōtra-
 here inuicē. Sed quomodo cognoscetur,
 an talis impotentia sit perpetua? Respon.
 q̄ debent esse per triennium iuncti, & da-
 re operam rei vxoricæ: & si post trienniū
 constet de impotentia alicuius, debent se-
 parari: vt habetur in capit. laudabile, in il-
 lo titulo. Sed si statim possit agnosci quòd
 sit impotentia perpetua, statim debent se-
 parari. Vide Siluestrum verbo matrimo-
 nium. 8. §. vltimo.

QVAE-

*Puerian
se deci-
mū quar-
tū anni
non pos-
sunt con-
trahere.* **QVÆRITVR**, de pueris habenti-
bus quidem vsū rationis, an possint con-
trahere ante decimum quartum annū? Re-
spon. q̄ non. Quia est determinatio eccle-
siæ quod pueri ante decimum quartum an-
num, & puellæ ante duodecimum nō pos-
sint contrahere: vt patet in. c. puberes, &
cap. cōtinebatur de despōsa. impube. quod
fuit determinatum propter rationē Arist.
dicentis q̄ ante illam ætatem non sunt ha-
biles ad generandum. Si tamen ante præ-
dictam ætatem contrahant, quanuis nō sit
matrimoniū sunt sponsalia, ex iuris dispen-
satione, & tenentur postea contrahere: vt
patet in cap. vnico de despōsa. impube. lib.
6. Si autem parum ante legitimam ætatem
contrahant & consumment matrimoniū,
vt puta vir in anno. 13. & fœmina in. 11. erit
verum matrimonium: vt habetur in cap.
de illis. 2. de desponsatione impube. Et etiã
citra iuris determinationem patet, q̄ sit ibi
verum matrimonium, quia illa erant spon-
salia, & copula superueniēs facit matrimo-
nium, ergo. Et si sint iam habiles ad gene-
randum, etiam si non cōsummauerint, erit
matri-

matrimonium, malitia ætatem supplente, vt etiam ait textus. Sponsalia verò ex iuris dispositione possunt celebrari in septennio, & etiam si sint prope septennium: vt tenet. S. Tho. 4. d. 27. & est cõmunis opinio, licet Panormita. teneat contrarium.

Sponsalia circa septennium celebrari possunt.

Sequitur aliud impedimentum scilicet maleficium, quod aliquando arte dæmonis (de quo ait Iob quòd nõ est potestas super terram quæ comparetur ei) inuenitur inter coniuges. Potest enim maritum reddere frigidũ, & facere ne possit mēbrum arrigere, & impedire decisionem seminis applicãdo actiua passiuis. Quauis posset esse tantus amor inter coniuges, quòd eorum calor præualeat & superet ea quæ dæmon apponit, vt infrigidet. Vnde dicit Albertus magnus quòd ista maleficia maxime contingunt circa rusticos.

266
Maleficium est ligamen impedit matrimonium.

QVAERITVR ergo an hoc ligamē impediatur matrimonium? Respon. q̄ si hoc contingat post matrimonium factum non impedit. Si verò ante matrimonium, tunc si est perpetuum impedit, si autem sit temporale non impedit: sic habetur in cap. vl-

timō de frigidis. Cognoscetur autem hoc maleficium si possit cū aliena & non cum propria. Et debent simul habitare per triēnium, & si non possint conuenire, tunc reputabitur maleficium perpetuum.

267

*Amen-
tia et fu-
ria an i-
pediant
matri-
moniū.*

QVAERITVR, an amētia seu furia impediāt matrimonium? Respon. q̄ amētes non possunt cōtrahere, & si contrahāt, matrimonium non tenet. Quia ad matrimonium requiritur consensus & vsus rationis, quo illi carent. Item nemo se potest ad aliquid obligare nisi voluntariē & liberē, illi autem non habent libertatem arbitrij, ergo. Ad irritādum verò matrimoniū nō sufficit q̄ amētia præcesserit, vel sequatur ipsum matrimonium: sed requiritur q̄ sit amens tēpore quo cōtrahit. Si autē post matrimonium cōtractum vir inciderit in amētiam, non dirimitur matrimonium: & puto probabilissimum q̄ tunc nō teneatur vxor reddere debitum marito petēti, quia non liberē petit, nisi timeat corruptelas alias in viro & quòd quærat alienas.

268

*Crimen
incestus
impedit
matri-
moniū.*

QVAERITVR, de impedimento criminis quod est incestus, an si quis cognouit

gnouit

gnouit aliquam, & postea contrahit cum
 forore eius, teneat matrimonium. Respō.
 quòd crimen incestus dupliciter impedit
 matrimonium. Vno modo propter affini-
 tatem, quia est affinis illius cum qua cōtra-
 hit intra quartum gradum: & de hoc dice-
 mus infra. Alio modo habet impedire ma-
 trimonium ex hoc q̄ cognouit consangu-
 neā eius cum qua cōtrahit, & de hoc quæ-
 rimus vtrum tale crimē incestus impediāt
 matrimonium? Respō. S. Tho. in additio.
 q. 58. art. 4. q̄ si quispiam cognouit consan-
 guineam vxoris ante matrimonium con-
 tractum, & etiam post sponsalia, debet ma-
 trimonium separari propter affinitatē quā
 contraxit cum sua sponsa cognoscēdo con-
 sanguineam eius. At si talis incestus sequa-
 tur post matrimonium iam cōtractum &
 consummatum, nō dirimit illud: sed in pœ-
 nam peccati, non potest vir petere debitū
 à propria vxore, & si petat peccat mortali-
 ter: nec vxor tenetur ei reddere debitum.
 Si tamen vxor petat, ille tenetur reddere:
 quia vxor nō debet puniri pro peccato vi-
 ri. Habentur de hoc plura capita, in titulo.

Si quis cognouerit consanguineam vxoris suæ. Et. 32. q. 7. cap. si quis viduam, & c. qui dormierit, & cap. concubuiſti. Verum est q̄ si quis ignorans esse consanguineã vxoris suæ, accederet ad eam, q̄ poterit petere debitũ ab vxore, quia illud nõ fuit peccatũ incestus, sed fornicationis. Hoc dicunt docto. & Palu. 4. dist. 34. q. 1. ar. 2. Idẽ etiã dicẽdum est, si mulier cubuit cũ consanguineo mariti intra quartũ gradũ: e. dẽ enim pœna punietur qua maritus, scilicet q̄ nõ poterit exigere, & tenebitur reddere debitũ.

269

*Fornica
te vxore
potest di
mittere
maritus
nisi in q
bus casi
bus.*

QVÆRITVR, an causa fornicatio nis possit vir vxorem dimittere? Respon. quod sic. Est enim expressum in euãgelio. Matth. 19. & est secũdum ius naturale, quia oportet quòd maritus sit certus de prole sua, quod nõ potest certò sciri si sit adultera vxor. Item quia matrimonium est contractus, & dant sibi inuicẽ fidem cõiuges, ergo altero frãgẽte alius remanebit liber. Excipiuntur aliqui casus ab hac regula. Primus si ambo cõmiserint adulterium, quia iam est ibi recompensatio. Iste casus & alij sequentes sunt expressi in iure. 32. q. 6. per totam.

totam. Secundus si maritus propriam vxorem prostituerit pro pecunia, vel alia re. Hic ponitur in cap. discretioni, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ. Addit Paludæ, quòd idem est iudicium, si ipse maritus viderit, & nō prohibuerit. Tertius vbi vxor putans se cum viro congregari, decepta est ignoranter, aut contraxit putans esse mortuum. Hoc habetur in. c. cum per bellicam. 34. q. 1. & 2. & ibidē cap. in lecto. Quartus si fuerit vi oppressa, vt habetur in cap. proposito. 32. q. 5. Quintus si vir postquam reconciliatus est vxori cognouerit eam: tunc non poterit eam relinquere, vt dicitur. 32. q. 1. cap. 1. & 2. & in. l. crimen. C. de adulterijs. Sextus si vxor infidelis ab eo repudiata contraxerit cum aliquo, & post eā veniant ambo ad fidem, debent iterum conuenire: extrā de diuortijs cap. gaudeamus. §. vltimo.

QVAERITVR, an vir teneatur dimittere vxorem adulteram? Respon. q̄ nō sed potest cum ea manere: nisi vxor sit ad eò incorrigibilis q̄ ratione scandali ne maritus in peccatis eius videatur consentire:

270

*Vir quā
do tene-
tur vxorē
adul-
terā di-
mittere.*

Y tunc

tunc enim tenetur ab ea separari. Hæc verò separatio ab vxore aultera, quo ad thorrū quidē potest fieri sine iudicio ecclesiæ, quo ad habitationem verò non. Ita tenent omnes docto. Limitat tamen Silue. verbo diuor. 8. quòd illud est verum quādo adulterium est occultum, si enim sit notum & adultera illa cū mœcho plures dies habitauerit, tunc sine licētia ecclesiæ potest ab ea separari quo ad habitationē. Patet ex cap. significasti. de diuortijs, vbi est casus expressus. Idem tenet Ioan. Andre. in cap. plerunq; de donationibus inter virū & vxo.

271
Ordo in
pedimenta
matrimonii.

QVAERITVR, an ordo impediat matrimonium? Respō. q̄ sic. sed solum de iure positiuo. Vnde etiā dicit. S. Tho. q̄ papa ex rationabili causa potest dispensare. Nec Græci sacerdotes vtētes vxoribus, faciunt contra ius diuinū. Dico igitur quòd sacerdos, diaconus, & subdiaconus, non possunt contrahere, quia est prohibitum ab ecclesia. Si autem contrahant, matrimonium est ipso factō nullum. Si verò post matrimoniū ratum quispiā ordinetur, nō dirimitur matrimonium, sed tenetur manere

nerere cum vxore: vt patet in extrauagante antiqua Ioan. 22.

QVAERITVR, an si quis occiderit propriam vxorem vt contrahat cum concubina, matrimoniū sit validum? Respon. quod tale matrimonium est irritū & nullum ex determinatione ecclesiae in cap. su per hoc, de eo qui duxit in matrimonium quam polluerat per adulterium. Sed si contrario vxor virum occiderit, vt contrahat cum adultero, matrimonium tenebit: quia in iure de hoc nihil est cautum. Si verò aliquis dederit fidem concubinæ, & vxore mortua contrahet cum illa, non potest contrahere cum ea. Vide iura in illo titulo de eo qui duxit, &c. At si quispiam occiderit vxorem deprehensam in adulterio, peccat mortaliter secundum Sanct. Thom. quanuis iura hoc non puniant. Si verò talis adultera sit iam à iudice damnata ad mortem, poterit maritus eam occidere sicut licetor: quicquid dicant canonistæ. Non potest tamen maritus ad hoc cogi sicut licetor.

272
Occidēs
vxorem
si cōtra
hat cū
cōcubi-
na, non
pōt cum
ea cōtra
here.

Occidēs
vxorē in
adulterio
de-
prehen-
sam pec-
cat.

QVAERITVR, vtrum votum im-

273 *Votum simplex & solenne impedit matrimonium, sed diuersimode.* *pediat matrimonium? Respond. quòd duplex est votum. Quoddam est solenne, alterum verò simplex. Votum solenne impedit contrahendum & dirimit contractum. Votum autem simplex impedit contrahendum, sed non dirimit contractum. Sunt de hoc multa iura expressa in titulo de voto. Et qui post votum simplex castitatis contraxit, peccat quotiescunque exigit debitum: potest tamen reddere non solum quando vxor petierit, sed etiam quando sibi videtur honestum accedere ad eam, aut quando senserit quòd ipsa vult, aut quòd eget, aut quòd est periculū incontinentiæ: vt dicit. S. Tho. in additionibus. q. 83. arti. 1. ad quartum.*

274 *Fidelis cum infideli contrahere non potest.* *QVAERITVR, an cultus disparitas (hoc est infidelitas) impediatur matrimonium? Respondeo, quòd inter infideles sunt vera matrimonia. Et ita tenent omnes, & est determinatio ecclesiæ in cap. gaudeamus de diuortijs. Secundò dicit. S. Tho. q. inter infideles non est tam perpetuum, & tam indissolubile matrimonium, sicut inter fideles: quia non est sacramentum, ac proinde*

proinde nec confert gratiam: sed est quidam contractus humanus. Si autem cōtrahat fidelis cum infideli matrimonium, nullum est de iure positiuo, quia est prohibitum ab ecclesia: vt patet in cōcilio Toleta. 4. cap. 62. & in cōcilio Agatenfi. cap. 67.

QVAERITVR, an cognatio carnalis impediatur matrimonium? Respon. primo, quòd iure naturali prohibiti sunt parentes contrahere cum liberis. Nam omnes homines, etiam gentiles damnant talia connubia: nec de hoc quispiam dubitat. Et sunt egregiæ rationes assignatæ in sacra scriptura. Vide. S. Tho. & etiam cum alijs descendentiis, &c. Item in primo gradu transuersali inter fratres & sorores probabile est quòd est contra ius naturale. Prohibiti verò sunt ab ecclesia quatuor gradus, qui irritant matrimonium: vt patet in cap. non debet de consanguinitate & affinitate. Fuerunt antiquitus prohibiti septem gradus: vt patet. 35. q. 5. Papa tamen potest dispensare in gradibus qui non sunt prohibiti iure naturali: vt sit pax inter familias, vel ob confœderationem regnorum, vel ob

aliam rationabilem causam. In .4. autē gradu causa rationalis est quod ipsi contractantes petant. Despenlatio tamen in gradibus iure humano prohibitis fieri solita, successit causa questus: nihilominus tenet. De computatione consanguinitatis vide Siluestrum, & alios.

276 *Affinitas vsq; ad quartum gradū impedit matrimonium.* Impedit etiam matrimonium affinitas, vsq; ad quartum gradum: vt patet in cap. non debet de consanguinitate & affinitate. Et non solum affinitas inter consanguineos vxoris, sed etiam inter consanguineos scorti, & concubinæ meæ. Quauis (vt credo) hæc vltima affinitas contrahatur propter ius humanum & nō ex natura rei vt prima. Est autem regula ad computandum affinitatē quod in eodem gradu sum affinis Petro, in quo vxor eius est mihi consanguinea.

277 *Publica honestas ex sponsalibus impedit matrimonium.* De impedimēto publicæ honestatis cato ex sponsalibus de futuro, dico quod est vinculum inuētum ab ecclesia, quæ decreuit, quod per hoc quod aliquis contraxit sponsalia cum Maria, non possit contrahere cum consanguinea eius vsq; ad quartū gradum.

gradum. Et impedit matrimonium eodē modo ac affinitas: vt patet in cap. ex sponfalibus, de sponfalibus lib. 6.

QVÆRITVR, an parentes teneantur alere filios illegitimos? Respon. quòd non est dubitandum quin tam pater quam mater teneantur alere filios qui nondum attigerunt vsum rationis. Quia omnes gētes putant damnabile relinquere filios in ætate infantili, in qua non possunt sibi victum quærere. Et si exponant eos vt ab alijs alantur, videtur certè quòd peccēt mortaliter. Secundò dico quòd considerando prædictos filios postquam habent vsum rationis, est distinguendum. Nam quidam filij illegitimi sunt qui vocantur naturales, soluti cum soluta, suscepti ex concubina. Alij sunt ex concubitu damnato, vt suscepti ex adultera, vel moniali, qui vocantur spurij. Et in iure determinatur, quòd parentes teneantur alere primos filios qui habentur à concubina tanquam ab vxore. Alios verò filios spurios non tenentur parentes alere. Et in pœnam illius damnati cœtus prætereuntur in testamentis: vt ho-

278
*Parentes
 an teneant
 alere filios
 illegitimos.*

mines ab huiusmodi concubitu pessimo arceantur.

279

Amicus cui pater reliquit bona spurio, tenetur illa ei dare, & spurius licitè recipit.

Sed quid de casu qui sæpe est in usu, ego habeo filiam spuriam quam non possum instituere heredem, quia leges hoc verant, voco amicum meum, & cōstituo eum heredem tali pacto, quòd omnia bona det filia meæ: vtrum talis amicus teneatur dare bona illa filia? & vtrum filia cum bona cōscientia possit ea retinere, accipere & possidere, postquam lege municipali prædicta bona sunt vallata? Respon. quòd omne promissum est de iure naturali adimplendum, & ideò talis amicus in foro cōscientiæ tenetur dare ea bona filia meæ: si rex illa non cōfiscauerit: & illa licitè recipiet, & possidebit licitè in foro conscientia, nō est dubium.

280

Cognatio spuria impedit matrimonium.

QVÆRITVR, an cognatio spiritualis impediat matrimonium? Cognatio ista spiritualis diffinitur à S. Tho. & alijs, quòd sit propinquitas quædã orta ex hoc quòd aliquis confert sacramentum, vel tenet aliquem ad suscipiendum sacramentum, baptismi scilicet, vel confirmationis. Triplex

plex est igitur cognatio spiritualis. Quædam quæ vocatur paternitas, quæ est inter regenerantem & regeneratum: & capio regenerationem, vt se extendat ad confirmationem, nam in proposito idem est iudicium de confirmante & de baptizante: & talis non potest contrahere cum baptizato, vel confirmato, & cum vxore eius iam ab eo cognita, & cum filijs eorum. Secunda vocatur compaternitas, quæ est inter patrem spiritualem, & patrem naturalem, & matrem naturalem. Vide cap. primum de cognatione legali, libro. 6. vbi omnia ista ponuntur.

Cognatio legalis contrahitur per hoc 281
quòd quis adoptat sibi filium. Et sunt duæ *Cognatio legalis impedit matrimonium.*
species huius cognationis, scilicet paternitas, & fraternitas. Paternitas contrahitur inter adoptantem & filium adoptiuum, qui quidem non possunt contrahere. Fraternitas verò contrahitur inter filios naturales adoptantis, & inter adoptiuum. Et etiam impedit matrimonium si filius adoptiuus transit in potestatem adoptantis: sed si non trãsit (quod fit quando adoptans moritur, vel

vel quando adoptatus emancipatur ab adoptante) tunc potest contrahere cum filiabus adoptantis: vt patet in cap. si qua de cognatione legali.

Laus Deo, pax viuis, requies defunctis.

FINIS SVMMAE DE SEPTem Ecclesiae mysterijs & sacramentis, ad laudem Dei omnipotentis.

De

DE CLAVI- BUS.

✠ Hæc materia tractatur in. 4. d.
18. & D. Tho. in additionibus ad
tertiã partem. q. 17. claves enim
in ecclesia esse debent.

Icitur autẽ clavis potestas qua
remouetur obstaculum intran-
di regnum cælorum. Impedi-
mentum enim totius humanæ
naturæ ex peccato primi hominis conse-
quutum, per passionem Christi amotum
est: & ideò post passionẽ vidit Ioan. Apoc.
4. in cælo ostium apertũ. Sed alicui adhuc
quotidie manet clausum propter peccatũ
originale quod cõtraxit, & propter actua-
le quod cõmittit: & propter hoc egemus
sacramẽtis, & clauibus ecclesiæ, in quibus
efficacia passionis manet. Quia ex latere
dormientis in cruce, sacramenta fluxerunt
quibus ecclesia fabricatur.

Hanc

2 HANC autem clauium potestatem ap-
 stolis contulit Christus, vt expresse deter-
 minatur in cap. firmiter de summa Trini-
 ta. & fide catho. Quando autem fuerit apo-
 stolis collata? Armachanus absurdè errans
 lib. ii. de quæstionibus Armenorū cap. 14.
 & 15. contra omniū doctorum sententiam
 dicit q̄ Marci. 3. Cum dominus duodecim
 apostolos elegit. Sed patet hoc esse falsum
 quia Matthæi. 16. pro magno vni promisit
 Petro dicens, Dabo tibi claues regni cælo-
 rum: non ergo antea habebat, aut nihil pro-
 misit. Item antequam ipse eis cōsecrasset,
 sacramentumq; constituisset, potestatem
 dedisset consecrandi: ac si Cæsar constitue-
 ret regem aliquem super regno non con-
 stituto. Dico ergo q̄ in cœna (Matth. 26.)
 contulit totam potestatem ordinis. Potesta-
 tem autem iurisdictionis in foro interiori,
 Ioan. 20. Accipite spiritum sanctum, quo-
 rum remiseritis peccata remittuntur eis. Po-
 testatem autem iurisdictionis in foro exte-
 riori, Matth. 18. Quæcunq; alligaueritis su-
 per terram, &c. Nec inconuenit quod apo-
 stolis Christus (potestatem excellentiæ ha-
 bens)

bens) apostolicam potestatem consummatam & perfectam contulerit. Vnde & ecclesia nunc temporis iurisdictionem in foro exteriori dat etiam non sacerdotibus, & potestatem ordinis dat, ijs quibus nōdum contulit potestatem iurisdictionis.

Et nota ꝑ illa potestas data in foro exteriori Matth. 18. (Ibi enim fundant scholastici auctoritatem excōmunicandi. Et Hierony. ibidem. & August. lib. 1. cōtra aduersarium legis & prophetarum cap. 17.) Aduertendum inquam, quòd hæc potestas excōmunicandi potest dici clavis regni cælorum, si regnum cælorū capiatur pro ecclesia militante Augusti. loco citato, & super Ioā. tracta. 50. & habetur. 24. q. 1. cap. quodcunque. Si autem regnum cælorum capiatur pro ecclesia triūphante, potest dici clavis indirectè & secundariò. Nam quatenus excōmunicatio excludit à sacramentis quibus regnum cælorum aperitur, potest dici ꝑ claudit regnum cælorum. Quatenus vero absolutio ab excōmunicatione, admittit ad sacramenta, ex consequenti regnum cælorum aperit.

SED

4 SED vtrum omnes apostoli habuerint claves? Et videtur q̄ non. Quia Matth. 16. soli Petro sunt promissæ. Respon. cū Caie tan. lib. de primatu Romanæ ecclesiæ cap. 5. & 6. quòd sine dubio omnes apostoli à Christo & non à Petro susceperūt claves. Pater in cap. firmiter de summa Trinitate & fide catholica. Etiam habetur in cap. loquitur. 24. q. 1. & ex Hiero. lib. 1. contra Iovinianum. Petro autē collatæ sunt claves, Ioan. 21. ibi, pascere oues meas. Eadem enim potestas requiritur ad pascēdas oues Christi, & ad apertendum vel claudendum regnum cælorū. Nam quādo Christus viuus erat & præsens, non egebat vicario: cōsentaneum est ergo vt post resurrectionē eū instituerit: & non videtur vbinam hōc fecerit nisi Ioan. vltimo.

5 Dico præterea, q̄ sicut peculiariter claves Petro cōmissæ sunt Matth. 16. sic Ioan. vlti. aliqua peculiaris potestas data est Petro præter cæteros: potestas enim Petri in duabus maximè excessit potestatem aliorum apostolorū. Primum, quia Petri potestas etiā se extendit supra ipsos apostolos. Nam

Nam vt arguit Innocent. de maiori-
tate & obedientia. c.6. qui dixit Pasce oues meas,
non distinguēs inter has oues & alias, alie-
num à suo demonstrat ouili, qui Petrum
pastorem nō recognosceret. Quo eodem
argumento, vtitur Bonifacius octauus in
extrauaganti, vnam sanctam. Secundò ex-
cellebat in hoc, quòd potestas Petri erat or-
dinaria in vniuersum orbem, aliorum ve-
rò apostolorum erat extraordinaria ex pri-
uilegio peculiari. Vnde factum est vt suc-
cessores Petri successerint in vniuersa po-
testate respectu omnium ouium Christi.
Successores verò apostolorum nō succe-
serunt apostolis in potestate extraordina-
ria. Imò crediderim omnem potestatē epi-
scoporum (qui sunt apostolorum succe-
ssores) à Petro & successoribus Romanis pō-
tificibus esse deriuatam: ita q̄ successor Pe-
tri est immediatus vicarius Christi, & à
Christo accepit potestatem: vt diffinitur
in concil. Floren. & in concil. Constantiē.
sessione. 8. Sed successores apostolorum,
nec susceperūt potestatem ab ipsis aposto-
lis nec à Christo immediatè, sed mediatè à
Romano

Romano pontifice. Et sic intelligo decretum Leonis papæ. 19. dist. ca. ita dominus. Eodẽ modo dico, clauẽ Petri in duobus differre à clauibus apostolorum. Primò in vniuersalitate: accepit enim ad aperiendũ, nõ huic aut illi, sed omnibus fidelibus, nullo excepto. Secundò quia sic eas accepit, vt ab eo accipiant omnes quicumq; clauẽ habuerint. Nam quod apostoli non acceperint à Petro, fuit ex peculiari priuilegio, quo & Paulus gloriabatur, potestatem apostolicam non ab hominibus accepit. Et quamuis in cap. firmiter dicatur Christum contulisse clauem apostolis, & eorũ successoribus, dico qd non est eadem ratio de apostolis & successoribus apostolorum. Quia apostoli ex priuilegio immediatè à Christo acceperunt potestatem ligandi atque soluendi, etiam in totum orbem: quod malè Turrecremata negat. Sed successores apostolorum, cum manifestè ordinẽtur ab hominibus, potestatem ordinis nõ immediatè à Deo accipiunt, potestatem autem iurisdictionis accipiunt à Romano pontifice immediatè. Sed nihilominus Christus confert

confert clauēs successoribus: licet per medios ministros. Quēadmodum idem ipse est qui tollit peccata mundi; licet per ministros sacramentorum.

SED vnde constat clauēs Petro & cæteris apostolis cōcessas nūc in ecclesia permanere, cūm non maneat potestas faciendi miracula quæ apostolis est collata, nec baptizandi in nomine Iesu Christi quod apostoli fecerunt. Respondeo, constat potestatem istam viuētibus apostolis ad alios esse deriuatā. Patet hoc actuum. 20. Attendite vobis & vniuerso gregi, &c. Et. 1. Timotheum. 4. & ad Titum. 1. Secūdo dico, secūdum fidem catholicam tenendū esse, clauēs apostolis cōcessas, nunc in ecclesia perseverare. Patet ex cap. firmiter. Et ex ecclesie cōsuetudine, quæ est columna & firmamentum veritatis. Et Matth. vlti. Ecce ego vobiscum sum vsq; ad cōsummationē seculi, Petro enim nō sunt datæ clauēs propter ipsum, sed propter ecclesiam. Quare perseverante ecclesia, potestas data Petro debuit perseverare. Et sic intelligatis decretum Augusti. 24. q. 1. cap. quodcunque.

Z

Vnde

Vnde & patet quare dicantur clauēs eccle-
fiæ, quia scilicet propter ecclesiam aposto-
lis & successoribus datæ sunt. Clauēs autē
ecclesiæ appellari frequentissimum est: vt
apud Augustinum libro primo de doctri-
na christiana. cap. 18. refertur.

7

CLAVIS autem est potestas ligandi
atq; soluendi, qua ecclesiasticus iudex di-
gnos recipere, indignos excludere debet à
regno: vt dicit Magister sententiarum. 4.
d. 18. & Glosa ex Hierony. Matth. 16. Et cō-
probatur à Ioan. Papa. 22. in extrauagan.
quia quorundam, de verborum significa-
tione. Et aduerte regnum cælorum multi-
pliciter capi. Primò pro sacra scriptura, vt
Matth. 21. auferetur à vobis regnum Dei,
&c. Secūdò pro ecclesia militāte, vt Matt.
13. Simile est regnum cælorū thesauro ab-
sccondito in agro, &c. Et Matth. 25. Simile
est regnum cælorum decē virginibus, &c.
Tertiò vt etiā includat duplicem statum,
scilicet militantem, & triumphantem: vt
Matth. 5. Beati qui persecutionem patiun-
tur propter iustitiā, &c. quia ipsorū est re-
gnum cælorū: & nisi abundauerit iustitia
vestra,

vestra, &c. non intrabitis in regnum cælorum. Aperire autem regnum cælorum cōtingit dupliciter. Vno modo ex autoritate & potestate, vt papa cum explicat locum scripturæ, diffiniēdo verum sensum. Item cum sacerdos ex officio baptizat. Secundo modo nō ex autoritate, sed per simplex ministerium, vt laicus qui baptizat in necessitate, & vir doctus qui aperit locum abditū sacrarum literarum, aut qui docet qua via ad regnum cælorum perueniendū sit. Dicendum ergo, clauē esse potestatē aperien- di & claudēdi regnum cælorū, si sit plena- ria potestas, quomocunq; accipiatur re- gnum cælorū. Et hanc promisit Deus Pe- tro, eaque vtitur pontifex quando diffinit aliquid secundum fidem tenendū, vel di- spensat in voto, vel relaxat iuramētum: id enim est aperire regnum cælorum ex au- toritate & potestate. Secundò dico q̄ præ- cipuus actus clauium est ligare & soluere, & sic per eum diffinitur, sicut diffinitur hu- manus intellectus per discursum, & poten- tia visua per visionem coloris.

S E D quæritur, vtrū sit idem clauis

8.

Z 2 cum

cum charactere. D. Tho. 4. d. 18. dicit q̄ sic. Cōtrarium dicit Scotus. d. 19. q. 1. & Marfi. 4. q. 12. art. 2. Sed distinguendum est de claue ordinis, & de claue iurisdictionis: vtraque enim requiritur ad aperiendum regnum cælorum. Clavis iurisdictionis non est idē cum charactere. Clavis autē ordinis idem est cum charactere sacerdotali. Character enim est potestas sacerdotalis, quæ datur sacerdoti ad consecrandum. Datur etiam eidem ad absoluendū à peccatis ita q̄ inde habet homo potestatem absoluendi, vnde habet quòd sit sacerdos. Est ergo vna potestas quæ ad duos actus se extendit, scilicet consecrandi & absoluendi. Quemadmodum eadem potentia est qua simplicia intelligimus, & qua discurremus.

9 QVIA verò actus clauis requirit idoneitatem in eo in quē exercetur, quia per clauē recipit iudex ecclesiasticus dignos, & excludit indignos, ideò indiget iudicio discretionis, & ad explendum actum omnium vt habeat iurisdictionem. Vnde ponitur duplex clavis, scientiæ scilicet & iurisdictionis. Et scientia quæ est habitus nō est

est clavis, sed autoritas scientiæ actum exercendi. Communiter etiam doctores ponunt clauem ordinis, & clauem iurisdictionis. Quæ distinctio necessaria est, si potestate excommunicandi & absoluendi ab excommunicatione, ad clauces dicimus pertinere cum diuo Augusti.

Potestas clauium se extendit ad remissionem culpæ. Nam licet Deus remittat per se culpam, opera tamen sacerdotis agit instrumentaliter, vt instrumentum animatum: nam aliàs ad remissionem culpæ non exigeretur votum recipiendi effectum clauium. Vide Caieta. in opuscul. 27. quæstionum, & q. 12. de effectu absolutionis. Et Adrianum. q. 2. de clauibus. Et Thomam Vualdensem lib. de sacramentis, à cap. 143. vsq; ad. 146. inclusiue. Extendit etiam se potestas clauium ad remissionem pœnæ æternæ, quod fit, quando remittitur culpa: & etiam tēporalis, in eo qui cum contritione accedit. Nam sicut applicatur nobis in sacramento meritum passionis Christi ad remissionem culpæ, ita quoq; eius satisfactio ad remissionem pœnæ: remittere enim hu-

iusmodi pœnam, pertinet ad remissionem peccati. Et quanuis. D. Tho. videatur dicere q̄d clauēs remittunt pœnam proportionabiliter ad peccata (vt si peccatū est paruum parua pœna remittitur, si magnum multum pœnæ, sed non tota: quia aliàs frustra imponderetur satisfactio.) Tu tamē tene, clauēs tantum pœnæ remittere cæteris paribus cum peccatum est paruum, quantum si esset magnum. Quia sacramentum æqualiter se habet, & dispositio est æqualis. Nihilominus habita ratione contritionis, confessor debet iniungere satisfactionē. Quia nescit, an tota pœna remissa sit. Et quòd pœnitentia non sit moderanda secundum quantitatem peccati, sed secundum contritionem pœnitentis, patet ex Innocen. cap. 8. de pœnitentijs & remissionibus.

II

Potest autem sacerdos ligare ad pœnā. Scotus dist. 18. & 19. asserit nullum pœnitentem obligari ad acceptandum pœnitentiā quam iniūgit sacerdos. Idem Gabriel. dist. 16. q. 2. Quia ad satisfactionem pro pœna duo sunt remedia, alterum in hac vita, alterum in purgatorio: ergo pœnitens poterit
suo

fuo cedere fauori. Quia ex misericordia Dei satisfactio præfens acceptatur pro futura pœna. Secundò dicit, q̄ si pœnitēs acceptet pœnitentiam iniunctam, tenetur illam implere sub mortali: quod tamen videtur irrationabile. Nam si sacerdos non potest obligare ad mortale, mea acceptatio non inducit peccati mortalis obligationem: non enim volo implere pœnitentiam iniunctam, nisi eo modo quo sacerdos obligare potest. Propterea Caieta. q. 2. de satisfactione ad. 2. tenet cōtrarium, q̄ non tenetur acceptare pœnitentiam, nec acceptatã sub mortali adimplere. D. Tho. hic non dicit, an teneatur, sed q̄ sacerdos ligat: nec dicit an ad mortale vel veniale. Sed dist. 16. in expositione textus dicit, q̄ est præceptum de satisfactione. Et ita tenet Siluefter verbo confessio. i. §. 26. Et ita tenendum est, q̄ est præceptum obligans ad mortale, si pœnitentia iniuncta sit rationabilis. Probat, quia est sacrilegium voluntarie relinquere sacramentum imperfectum. Item in foro contentioso iudex habet potestatem imponendi pœnã pro delicto quã reus subi-

re tenetur, ergo & iudex ecclesiasticus in foro cōsciētiae. Item in cap. omnis vtriulq; sexus de pœnitētijs & remissio. iniūctam pœnitētia pro viribus studeat adimplere. Itē suadetur ex cap. vltimo de maledicis.

12

Est autem sacerdoti prudentia necessaria ad pœnitentibus imponendum pœnitentiam. Si sciret quantæ pœnæ sit debitor pœnitens, cum sit iudex, tenetur æqualem imponere. Sed in pœnitentiæ iniunctione multa debent pensari: vt habetur in cap. 8. de pœnitenti. Nihilominus arbitrium sacerdotis, nō debet esse aut seuerum, aut remissum: vidētur enim ridiculæ pœnitentiæ huius temporis. Sed in tribus casibus licet pœnitentiam leuem iniungere. Primò in articulo mortis, & vbicunq; pœnitens est impotens ad pœnitentiam grauē implendam. Secundò quando indulgentia conceditur pœnitenti ex rationabili causa: illa enim habetur loco satisfactiōis. Secus quādo indulgentia est indiscreta: vt habetur cap. 16. de pœniten. Tertiò si appareat magna contritio, & peccatum non fuit adeò graue. His adderem etiam, cū pœnitens est

est tam imbecilli animo, vt per grauē pœnitentiam scandalizetur.

S E D an vnus confessor possit mutare pœnitentiā iniunctam ab alio cōfessore? 13
 Respon. q̄ si pœnitentia fuit irrationabilis, pœnitens nō tenetur eam implere, nec habet opus cōmutatione. Si autem pœnitentia erat rationalis, sed fit dura pœnitenti, non potest cōmutari nisi à superiori. Quia par in parem nō habet potestātē. Et ita intelligo decretū Urbani papæ de pœnitentia. dist. 6. cap. vltimo, placuit vt deinceps nulli sacerdoti liceat quēlibet cōmissum alteri sacerdoti ad pœnitentiam suscipere, sine eius consensu cui prius se commisit, nisi pro ignorantia illius cui pœnitens confessus est.

Sacerdotes legales nō habebant clauēs. 14
 Quia illius sacerdotij potestas non se extēdebat ad cælestia, sed ad cęlestium figuras. Et in hoc præfertur sacerdotium Christi legali sacerdotio, per hoc q̄ Christus assistens pontifex futurorum bonorum, ad tabernaculum cęleste introducit, &c. Illi ergo sacerdotes non habuerūt clauēs, sed in
 eis

eis clauium figura præcessit. Christus autē
 habuit clauē autoritatiue in quantū Deus,
 excellentiē in quātum homo: habuit enim
 potestatem aperiendi, & claudendi regnū
 cælorum. Soli verò sacerdotes ordinati ab
 ecclesia, habent clauēs ordinis, & potesta-
 tem absoluedi à peccatis in foro pœnitē-
 tiæ. Hæc conclusio habetur in concil. Flo-
 renti. Etiā in materia de ordine latiūs ostē-
 dimus cōtra hæreticos. Clauem autē iuris-
 dictionis (quæ non directè se extendit ad
 ipsum cælum, sed mediante militante ec-
 clesia) non sacerdotes habere possunt. vt
 Archidia. & electi. Lege quartum argumē-
 tum. D. Tho. in additioni. ad tertiam par-
 tem. q. 19. art. 3. Vnde nota q̄ fœminæ nul-
 lam potestatiē spiritualement habēt. Vnde de
 legibus & præceptis earum debet iudica-
 ri, id quod de legibus matris familiæ in do-
 mestica gubernatione. Nam si materia est
 grauis & præceptum necessarium ad con-
 seruationem boni cōmunis, obligabit præ-
 ceptum Abbatissæ ad peccatum mortale.
 Sin autē materia nō est grauis, quāuis ipsa
 velit obligare ad mortale, lex eius & præ-
 ceptū

ceptum nō obligat ad mortale. Verum est quod cū ex voto obedientiæ monachæ teneantur suæ superiori obedire, forsitan cum exigeret obedientiam à subditis, etiā in re non admodum graui, si subditæ violant obedientiam, votum suum videntur infringere. Sed hoc mihi certum non est. Illud verò primo loco diffinitum est mihi certissimum. Vnde perperā monachas instituunt, qui absolutè docent, præcepta suarum superiorum non obligare eas ad peccatū mortale. Quemadmodum si quis doceret leges principum fœminarum nullas ad mortale obligare. Sed verum est nō habere potestatem obligandi in ordine ad finem supernaturalem, hoc enim pertinet ad vsum clauium.

Mali sacerdotes vsum habent clauium, iniquitas enim ministri non tollit liberalitatem domini, sed sacerdos est solum minister, ergo non potest sua malitia donum à Deo transmissum per eum nobis auferre. Prætereà, nullus potest scire de alio, an sit in statu salutis: si ergo nullus posset vti clauibus in absoluēdo nisi existens in gratia nullus,

nullus se sciret absolutum, quod est inconueniens. Hæresis fuit Vuicleph condénata in concil. Cōstant. sessione. 8. & .15. quod mali sacerdotes priuantur iurisdictione, quæ etiam manifesto ecclesiæ vsu condénatur. Sed cōtrà videtur id quod habetur 24. q. 1. c. audiamus. & .1. q. 1. cap. etiam corde: sed loquitur de diuiso ab ecclesia, vt patet legenti. Est etiam argumentum cap. remissionē. 1. q. 1. & de consecra. d. 4. cap. quomodo ex Augusti. sed loquitur de sanctis, vel bonis catholicis, vel de publicis peccatoribus qui non tolerantur.

16

Schismatici, hæretici, excōmunicati, degradati, vsu clauium nō habent: quia priuantur subditis, in quos potestatem quam habent exercent. Sicut nec possent consecrare non habentes panem, nec baptizare si non habeant aquam. Illi ergo qui priuati sunt, non possunt vsu clauium habere. Sed nota quod in concil. Constan. statutum est, nō teneri fideles vitare excommunicatos, nisi sint nominatim excōmunicati, vel manifesti percussores clericorum. Vnde fit vt nō omnes excommunicati & suspensi priuati sint

sint iurisdictione, illi videlicet qui tolerantur, & quos euitare non debent. Tempore autem. D. Tho. nondum id fuerat constitutum. Peccant tamen illi administrantes sacramenta: quia concilium dicit hanc relaxationem in nullo excōmunicatis debere suffragari. Hoc tamē intellige cum grano salis, peccat enim si est in mora petēdæ absolutionis. Item quando licitè potest se excusare ab administratione sacramentorum. At quando tenetur administrare sacramenta petenti, non peccat administrādo: aliàs esset perplexus.

Sed nunquid in mortis articulo huiusmodi poterunt absoluerē? D. Tho. hic in additionibus. q. 19. art. 6. nullum casum excipit. Sed suprā. q. 8. generaliter dixit in articulo mortis quemlibet sacerdotem absoluerē posse. Sed 3. p. q. 82. art. 7. ad. 2. dicit q̄ solus baptismus permittitur esse ratus hæreticis & schismaticis in art. nēcessitatis. In nullo autem casu possunt consecrare, vel aliud sacramētum cōferre. Et idem hac. q. art. 5. 3. Et est cōmunis opinio. Sed Palude d. 25. q. 1. circa finē tenet, q̄ in articulo mor-
tis

tis licitum est ab hæretico recipere pœnitentiam: quia est sacramentum necessitatis sicut baptismus. Idem Siluester verbo confessor. i. §. vltimo. Et Maio. d. 17. Et Glo. de sponsa. cap. 11. Et re vera, de ex cõmunicatis catholicis non dubito, quin in art. mortis possint sacramentũ pœnitentiæ ministrare. Non enim video causam quare fideles in art. mortis præsente sacerdote catholico priuentur sacramento necessario ex iure diuino. Nec esset minùs intolerabile prohibere absolutionẽ in art. mortis quã reseruare casus: præsertim cum cõmuniter homines habeant attritionẽ. Item licet recipere baptismum, ergo absolutionẽ: quia vtrunque est in diuino præcepto, & sacramentum necessitatis. Item cap. quod non est, de regulis iuris dicitur, quòd necessitas non habet legem. Et idem mihi probabile est de hæretico, à quo periculum nõ timeatur, & qui non errat in articulo sacramenti pœnitentiæ, præsertim si de iure diuino qui libet sacerdos habeat autoritatem in art. mort. Non valet quod afferri solet in contrarium de Hermegil. ex. 24. q. 1. cap. vlti.

tum quia ibi loquitur de cōmunionē quæ non est sacramētum necessitatis, tum quia id fecit ne faueret Arriano episcopo: quoniam pater ob id destinarat.

Sacerdos autem non potest vti clauē in quēlibet, sed in eos tantū qui ei in sortē venerint: nisi in necessitatis articulo, vbi nemini sacramenta sunt denegāda. Hanc opinionem. D. Tho. probabiliore facit Martinus. 5. qui in concilio Constantiens. circa finem, inter reliquas interrogationes ponit hanc, vtrum credat autoritatē iurisdictionis papæ & episcopi esse maiore in soluendo, ligandóq; autoritate simplicis sacerdotis, etiā habentis curam animarū. Proprius verò sacerdos in aliquibus casibus non debet absoluere sibi subditum, sed remittere ad superiorem. Primus, quando est solennis pœnitentia imponenda, quia eius proprius minister est episcopus. Sed iam hæc pœnitentia recessit ab vsu. Secundus de excommunicatis, quando inferior sacerdos nō potest absoluere. Tertius quando inuenit irregularitatem contractam, pro cuius dispensatione debet ad superiorem remitte

re.

re. Quartus de incendiarijs. Quintus quando est consuetudo in aliquo episcopatu quod enormia crimina ad terrorem seruantur episcopo. Et nota solutionem ad primum in additio. q. 20. arti. 2. in qua dicit, quod sacerdos non debet audire confessionem mulieris cum qua peccauerit, sed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, sed petere licentiam ad alium eundi: vel ad superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret: tum propter periculum, tum quia est minor verecundia: si tamen absolueret, absoluta esset. Et quod August. dicit, nullus officio sacerdotis vti debet nisi immunis ab illis sit quæ in alijs iudicat. Dicit tamen. D. Tho. intelligendum secundum congruitatem & non secundum necessitatem sacramenti. Et hæc de clauibus dicta sufficiant.

✻ SEQUITUR VLTIMVS
de excōmunicatione tractatus.

✻ De excōmunicatione tractatur in. 4. d. 18. & à S. Tho. ibidem, & in additionibus. q. 21. Nos breuiter absoluemus hunc tractatū

tractatum quatuor punctis.

Primò dicemus quid sit excommunicatio, & quæ causæ illius.

Secundò de casibus in quibus potest homo peccare, ex hoc solum quòd est excōmunicatus.

Tertiò de eo qui potest excōmunicare.

Quartò & vltimò dicemus de excōmunicatione minori, quid sit, quæ causæ eius, & quis possit ab ea absoluerè.

QUO ad primum, excommunicatio est separatio à cōmunionè ecclesiæ quo ad fructum & suffragia generalia: & est diffinitio excōmunicationis maioris. Pro cuius intelligentia est notandum, quòd excōmunicatio non est peccatum, nam quodlibet peccatum (etiam veniale) est maius malum quam excōmunicatio, sed est pœna: pœna autem est priuatio alicuius boni, & sic excōmunicatio est priuatio cōmunicationis ecclesiæ, quæ quidem est quoddam bonum. Secundò nota quòd inter Christianos sunt quatuor gradus cōmunicationis. Primus est cōmunicatio

Aa humana

humana quæ etiam inuenitur inter infideles, sicut comedere simul, colloqui, tractare: & hæc communio non est propriè fidelium, sed cōuenit eis quatenus ciues, & politici sunt. Secundus est cōmunicatio quæ consistit in hoc, quod est simul cōuenire in ecclesia ad orandū, ad recipiēdum sacramenta, ad electionē canonicam actiuā & passiuam, & ad audiēdum diuina officia. Tertius est cōmunicatio honorū & suffragiorum quæ ex intentione ecclesiæ applicantur, seu offerūtur pro omnibus christianis. Quartus est cōmunicare, seu habere partē in bonis & meritis aliorum fidelium, quæ titulo charitatis applicantur omnibus existentibus in gratia: secūdum illud psal. 118. Particeps ego sum omnium timētium te, & custodientium mādata tua. His suppositis sit prima propositio, excōmunicatio nō priuat quartā cōmunicationē. Probat, quia illa cōmunicatio fundatur in charitate, charitatem autē non expellit nisi peccatum: sed excōmunicatio nō est peccatum, ut diximus: ergo. Secunda propositio, excōmunicatio priuat hominē reliquis tribus

bus cōmunicationibus. Vnde solet ab alijs diffiniri (& bene) excōmunicatio est priuatio à quacunq; licita cōmunicatione fidelium. Consule Caieta. quodlibe. 2. q. 12. Et nota antiquam cōsuetudinem ecclesiæ in excōmunicatione, q̄ gradatim fideles cōmunicatione priuabantur. Et fortè tot erant genera excōmunicationum quot genera cōmunionum. Vnde Siluest. tria genera ponit verbo excommunicatio. 1. §. 1. Aliquando enim priuabātur sola communionē eucharistiæ, quæ antonomastice cōmunio dicitur, vt tradit Dionys. de ecclesia. hierar. cap. 3. & ostēdit Vualden. lib. de sacramentis. cap. 95. Et de hac intelligo decretum Ioānis papæ. 3. q. 4. c. Engeltrudā. Aliquando priuabātur Christi fideles ecclesiastico conuentu ad officia diuina audienda, vel ab oratione cōmuni: quæ omnes poterant appellari minores excōmunicationes, & eas videre licet. 5. quæstio. 2. c. præsentī. Et. 11. q. 3. cap. ad mensam. Et in cōcilio Niceno. cap. 11. & 12. Et Chryso. homi. 17. in Matthæum circa finē. Aliquando fideles priuabantur omni cōmunionē,

quasi præscisi ab ecclesiastico corpore: & hanc veteres appellabāt anathema, qua voce Iudæi extremam detestationem significare solebant: teste Hierony. super. i. c. epistolæ ad Galatas. Nos hac tempestate duas tantum excommunicationes nouimus, minorem, qua quis priuatur cōmunionē passua sacramentorum omnium: maiorem, qua etiam priuatur alijs fidelium communicationibus: vt habes de clerico excommunicato. c. vltimo.

- 2 **QVAERITVR**, vbi habetur in sacra scriptura, q̄ ecclesia possit hac pœna punire? Respon. q̄ excōmunicatio fundatur in autoritate Pauli. i. Corinth. 5. Iam iudicauī vt præsens tradere huiusmodi hominē sathanæ in interitum carnis. Et re vera intelligitur, q̄ tulit in eum sententiã excōmunicationis, vt. S. Tho. exponit. Item fundatur in autoritate. i. Ioan. 5. Est peccatum ad mortē, non pro illo dico vt roget quis. Qui quidem locus licet multipliciter intelligatur, videtur q̄ sensus legitimus & literalis sit ille de quo dicitur, Si ecclesiam non audierit, sit tibi vt ethnicus & publicanus.

nus. Item ad Titum. 3. Hæreticum hominẽ post primam & secũdam monitionẽ deuita. Quem locũ adducit. S. Tho. ad hoc propositum in. 2. d. 43. & quæstionibus de malo. q. 3. arti. 15. 3. & ita videtur exponere, & fortẽ illa est expositio literalis, & Matth. 18. Si ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus.

QVÆRITVR, quomodo intelligatur quod excõmunicatio priuat à receptione sacramentorum? an sit sensus quod faciat eã illicitam, ita videlicet quod non potest excõmunicatus sacramentum suscipere sine hoc quod peccet: tamẽ si de facto suscipiat, verum suscipit sacramentũ. Vel an sit sensus quod nec potest sine peccato suscipere, nec si de facto suscipiat, tenet sacramentum: ita quod vltra hoc quod peccat, sacramentum est nullum? Hæc quæstio est vna de vtilioribus & difficilioribus totius huius materiæ. Et rota difficultas est de sacramento pœnitentiæ, vtrũ sit nullum, per hoc quod sumitur ab excõmunicato. Pro cuius intelligentia est in primis notãdum, quod excommunicatio non habet ex iure diuino priuare à receptione

sacramentorum, nec à participatione sacrificiorū ecclesiæ. Nam de iure diuino nullus est excōmunicatus: licet veniat excommunicandus ab ecclesia, secundū eius placitum & limitationem. Secūdò nota, q̄ in potestate ecclesiæ est, facere q̄ sacramentum pœnitentiæ & sacramētum matrimonij sit nullum vbi susciperetur ab excōmunicato, etiā inuincibiliter ignorante se esse excōmunicatum. Quod tamen nō posset ecclesia facere de alijs sacramentis imprimētib; characterem: quia habent determinatam materiā de iure diuino, quæ non potest subtrahi, nec mutari. Hoc supposito dico, q̄ de hac re sunt diuersæ sentētiæ: licet omnes conueniant in hoc, quòd si excommunicatus sciēs vel vincibiliter ignorans se esse excommunicatum, suscipiat aliquod sacramentum, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Si verò accedat bona fide cū ignorantia inuincibili iuris vel facti, excusatur à mortali: & de hoc non est dubium. Sed loquendo de annulatione, quidam dicunt q̄ si excōmunicatus, etiā inuincibiliter ignorans se esse excōmunicatum, accedat

cedat ad sacramentum pœnitentiæ & absoluatur, nullum omnino sacramentū suscipit. Probant, quia excōmunicatio tollit iurisdictionem, ita q̄ excōmunicatus nullus est subditus: sed nullus sacerdos potest absolute non subditum, ergo. Patet consequentia, quia licet ignorātia excuset à peccato, tamen non potest facere q̄ sit validū id quod esset irritum, si fieret cum scientia opposita. Et hinc est quòd vsus ecclesiæ habet, q̄ ante absolutionē à peccatis præmittatur absolutio ab excommunicatione, ne annulletur sacramentū. Secunda, alij dicūt quòd si excommunicatus accedat ad sacramentum pœnitentiæ cum ignorantia inuincibili quæ excuset illum à sacrilegio, verū suscipit sacramētum, nec tenetur amplius confiteri de illis peccatis, sed quærere absolutionem ab excōmunicacione, & interim non miscere se diuinis. Hæc sententia est Caieta. in summa verbo impedimenta absolutionis. Et Palu. 4. d. 18. q. 4. Adria. q. 2. de confessione circa finem. Probat, quia licet absolutio sacramentalis sit iure prohibita excommunicato, nullo tamē iure est

irrita si de facto suscipiatur, nec usus ecclesie habet contrarium, & qui hoc cogitant decipiuntur, ergo. Item alia sacramenta non annullantur per hoc quod suscipiantur ab excommunicato, ergo nec hoc: nam detis unde habeatis contrarium. Item quia aliam in iusta esset sententia ecclesie, si vellet ignorantiam inuincibilem condemnare. Si quis autem excommunicatus per ignorantiam inuincibilem, accedat ad sacramentum penitentiae, dummodo confiteatur fictionem, verè suscipit sacramentum, & recedente fictione consequitur effectum. Hanc solus Caieta. tenet expressè. Et probatur, quia poenae non sunt ampliandae, sed potius restringendae: ut patet de regul. iuris. in. 6. regu. 15. & .49. Item eodem iure excluditur excommunicatus à participatione sacramenti matrimonij, & sacramenti absolutionis: sed ecclesia prohibens excommunicato matrimonium, non irritat illud sed si fiat tenet: ut patet extra de eo qui duxit eam quam polluit per adulterium. c. 6. & de matrimonijs contractis contra interdictum ecclesie cap. 2. Unde ergo discrimen in verbis eisdem generalibus?

ralibus? Si autē quis celebrauerit pro excōmunicato, & applicauerit ei sacrificiū, siue inuincibiliter siue vincibiliter ignoret excōmunicationē, applicatio facta tenet. Prohibentur enim christiani cōmunicare, nō tamen inualidatur communicatio.

QVAERITVR, 4 virum annulletur sacramentum per hoc q̄ confertur ab excōmunicato? Respōdetur & sit prima propositio. Si sacerdos excommunicatus quacunq; excōmunicatione, etiā propter notoriam clerici percussione, tentet cōferre quodcunq; sacramētum, excepto sacramento pœnitentiæ, verum sacramentum confert, quanuis peccet. Nec de hoc est dubium, siue faciat scienter, siue ignoranter, & tam vbi toleratur quam vbi non toleratur. Secunda, Loquendo de sacramēto pœnitentiæ, si sacerdos sit excōmunicatus nō nominatim, aut propter notoriam clerici percussione, & tentet absoluerē, verum sacramentum confert. Ita determinatur in extrauaganti cōcilio Constanti. ante quod nullus excōmunicatus poterat conferre sacramentum pœnitentiæ. Et hæc secunda propo-

propositio intelligenda est vt prima, videlicet tam vbi talis sacerdos toleratur ab ecclesia, quam vbi non toleratur, & tam vbi crimē propter quod est exōmunicatus est secretum, quam vbi est publicum. Tertia, si sacerdos sit excōmunicatus nominatim, aut propter notoriā clerici percussionem, & cum hoc toleratur ab ecclesia, verum sacramentum pœnitētiæ confert, si de facto cōferat illud. Patet, quia licet in iure nihil sit de hoc cautum, tamen nō est credendū, q̄ ecclesia toleraret eum in publica administratione sacramentorū, & cum hoc vellet q̄ facta per ipsum essent irrita: profectō esset intolerabilis error. Quarta, si sacerdos sit excōmunicatus nominatim, aut p̄pter notoriā clerici percussionē, & cū non toleretur ab ecclesia, si tētet absoluere, nullum omnino confert sacramētum. Patet, quia ista seruabatur ante conciliū Cōstan. & ibi relinquitur ita seruandum perpetuis tēporibus quo ad ista duo genera excommunicatorum, ergo. Item quia talis nullā omnino habet iurisdictionem, ergo.

5 QVAERITVR, de causa excōmunicationis

cationis an sit peccatum mortale. Quæstio hæc potest dupliciter intelligi. Primò de iure. i. vtrum non debeat ecclesia excõmunicare, nisi propter mortale. Secũdò de facto, an si excommunicet propter veniale, vel aliud factum quod nõ sit peccatum, ex cõmunicatio teneat. In primo sensu communis opinio est, qd nullus potest iure excommunicari, nisi propter mortale. Patet ex verbis domini Matth. 18. vbi tradita fuit potestas excõmunicãdi, si peccauerit in te frater tuus, &c. Clarum est quòd de venialibus non requiritur illa diligẽtia. Item ex cõcilio Meldensi. 11. q. 3. cap. nemo. Et hoc tenendum est pro certo: licet aliquãdo viderim oppositum defendi. Secundò dico, quod licet excõmunicatio possit iure ferri pro quolibet mortali, quia finis ipsius est solus Christus, vt patet. 1. Corinthy. 5. quam tollit quodlibet mortale, tamen nõ debet ferri nisi p̄ grauissimis criminibus, de quibus aliter non speratur sanitas. Patet quia est vltima medicina ecclesiastica, & nocet plusquã si gladijs feriretur, vt ait Augusti. Item, quia excõmunicatio non debet ferri
 quousq;

quousque peccator non audiat ecclesiam. Item, quia Paulus non meminit excommunicationis, nisi propter incestum, cum tamen essent plura alia crimina. Unde patet, quod pro temporali damno non potest ferri excommunicatio, nisi sit nimis graue. Et quidem iudices pessime faciunt, & grauiter peccant concedendo excommunicationes pro rebus leuibus, pro las uuas, mançanas, &c. Et est una de pessimis consuetudinibus quorundam ministrorum ecclesiastica potestate abutentium ista, quę omnia iam corrupta sunt. Et anathematis nomen, quo audito maiores nostri tremebant, irrisioni nostris temporibus expositum est. Et ego credo, quod istę excommunicationes non obligant, nisi præsumatur esse mortale, id pro quo feruntur: non enim de hoc dubito.

- 6 Sed utrum statim quod homo peccat mortaliter, possit excommunicari? Respõ. quod non, quousque sit cõtumax & rebellis ecclesię. Patet Matth. 18. Sic peccauerit in te frater tuus, corripe eum, adhibe tecum, dic ecclesię (& ultimò venit excommunicatio) sit tibi quasi ethnicus. Idem cõstat ex Paulo,

lo, Hæreticum hominem post primam & secundam admonitionem deuita. Vnde de iure nullus potest excommuicari, nisi præcedat trina admonitio: vt patet in cap. sacrosancta. de senten. excommunica. Trina tamen admonitio nō est de essentia excōmunicationis: vt bene notat Palude. d. 18. in. 4. & Duran. ibidē, & Glosa in cap. prædicto, & in cap. statuimus. Nec hoc est cōtra euangelium, nam in euangelio ostenditur ordo iuris, non tamen dicitur, quòd ille est necessarius. Verum est, quòd non expedit aliter fieri quàm in euāgelio expressum est. Nihilominus si quis semel admonitus excommunicaretur pro mortali, excommunicatio esset valida. Non dubito tamen quin admonitio sit de essentia excommunicationis: ita q̄ si quis excōmunicaretur antequam esset admonitus, excommunicatio non teneret. Contra hoc potest fieri vnum argumentum, quia incurrētes excōmunicationes latas in iure, nō admonentur prius, vt patet de incēdiarijs, de percussoribus clericorum, &c. qui quidē ipso facto incurrunt in sententiam, ergo. Resp. quòd

quòd tales iam sunt admoniti ab ecclesia,
& à lege Christi prohibente talia crimina,
& ista est sufficiens admonitio.

- 7 **Q**VAERITVR, vtrum excommu-
nicatio iniusta sit valida, vel vtrum habeat
aliquem effectum? Nota q̄ excōmunica-
tio, sicut & quælibet alia sententia, duplici-
ter potest esse iniusta. Primò, quia ipso iu-
re est nulla: vt si aliquis excōmunicet non
subditum, talis continet intolerabilem er-
rorem, & nullum effectum habet, tam in
foro exteriori, quam in interiori. Ita dici-
tur extra, de sentētia excommuni. cap. per
tuas. & .c. statuimus. in. 6. eod. tit. Secundò
dicitur excōmunicatio iniusta ex parte iu-
dicis, quia videlicet malè iudicauit quacū-
que ex causa id fiat, siue ex odio, siue ex de-
fectu probationis, siue ex ignorantia: talis
tamen non est ipso iure irrita. Et de hac est
nostra disputatio modò, vtrum liget? Est
quæstio nimis grauis, & de qua sunt diuer-
sæ sententiæ. Caieta. 2. 2. q. 70. art. 4. 2. tenet
expressè, q̄ talis sententia omnino est nul-
la, ita quòd nullum prorsus habet effectū
apud Deum, nec apud homines. Probat,
quia

quia excommunicatio nō potest ferri nisi pro mortali, sed iste vt supponimus non peccauit mortaliter, ergo. Item quia sentētia iniusta non est sentētia: nam secundum S. Tho. 2. 2. q. 70. art. 4. iudicium iniustum non est iudiciū, ergo. Adria. quodlibeto. 6. tenet eandem sententiam. Tenent Ricar. d. 18. q. 5. arti. 3. Alexand. 4. p. q. 82. membro vlti. Siluest. verbo excommunicatio. 2. §. 2. & 3. Palu. d. 18. q. 1. ar. 3. & Duran. d. 18. q. 4. Gratia. 11. q. 3. cap. qui iustus: & videtur esse sententia. S. Tho. q. 21. additio. arti. omnes isti dicunt, quòd excommunicatio iniusta ex parte causæ si non fit iure irrita, est valida. Horū sententia videtur fundari in cap. per tuas de sentētia excōmunica. §. verum inanis. vbi dicitur, q̄ iniuste excommunicatus debet recurrere ad superiorē, & petere absolutionem ab excommunicatione iniusta, ne ecclesiæ sententiam contēnere videatur, & ex hoc ampliùs ligetur. Re vera videtur mihi, quòd omnes isti doctores loquantur breuiùs quàm oporteat, ideò dicam vobis quod sentio. Et sit prima propositio, iniuste excommunicatus non priua-

tur

tur suffragijs ecclesiæ communibus. Hanc tenent omnes doctores, etiam illi qui afferunt sententiam iniustam ligare. Signâter Ricardus arti. 7. q. 2. & Palude. q. 1. art. 1. & Alexan. vbi suprâ mēbro. 1. solus Durand. eã negat. Sed rationes Caietani, & Adria. sufficiēter eam probant: ecclesia enim nō approbat iniquam voluntatem & sententiam iudicis quantum ad hoc, cū sit damnum innocentis, sine aliqua vtilitate publica. Secunda propositio, talis sententia quæ non est ipso iure irrita, quātum ad hoc valida est, quòd sic excommunicatus non solum propter scandalum sed absolutè tenetur vitare omnem cōmunionem & vitari. Has duas propositiones tenet beatus Gregor. homil. 26. tractans illud Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, &c. Patet hæc. 2. ex multis iuris capitibus, & ex Urbano papa. 11. q. 3. cap. quibusnam. Quia si semel daretur facultas cuilibet discernendi an causa sit iusta, vel non, esset magna cōfusio & schisma: ideò ecclesia iustissimè præcipit vt talis remedia quærat iuris, & interim sentētiã timeat, & ei pareat. Tertia propositio,

positio, si talis participaret in diuinis, vel alij eidem communicarent publicè, easdè pœnas incurreret coram ecclesia ac si sententia iusta esset. Si enim non est delata appellatio ad superiorem, & conuincor de cõmunicatione contra præceptum ecclesiæ, iudex profectò iustè me cõdemnabit, tanquam irregularè. Hæc Innocentius extra, de sententia excommunicata. cap. 40. & Grego. in homilia citata. Quarta propositio, licet ex vi præcepti ecclesiastici (etiam in secreto) ille teneatur euitare & euitari (quia præceptum ecclesiæ æqualiter obligat excommunicatum in publico, & in secreto) ex epicheia tamen, siue ex licentia præsumpta, aut ratihabitione potest communicare sine scandalo. Quia in alijs præceptis sanè interpretamur intentionem ecclesiæ, cum non est verisimile ipsam velle obligare. Hic autem nullo pacto est verisimile ecclesiam ad abstinendum obligare voluisse. Nec enim vult alicui innocenti inferre dānum, nisi propter bonū publicū. Priuare autē in publico, necessariū est ad publicam vtilitatem: in secreto autem pri-

uare, non est necessarium. Hanc puto esse mentem & Caieta. & S. Thomæ.

8

QVAERITVR, vtrum excommunicatio ignorata liget? Ad hoc sit prima propositio, si ignorantia inuincibilis sit facti & iuris. i. si sit talis quæ excuset à tota culpa mortali, excusat etiã à canone, non incurritur excommunicatio. In hoc omnes cõueniunt, nec potest negari. Quia excõmunicatio non potest ferri nisi pro mortali; sed iste non peccauit mortaliter vt supponimus, ergo. Patet hæc de cõstitutio. c. 2. rem quæ culpa caret in dånium vocari non conuenit. Secunda, si quis peccet mortaliter, & excommunicatio nõ sit formaliter lata pro illo facto, non incurrit sententiam canonis. i. si aliquis sciat se peccare mortaliter, & ignoret inuincibiliter id pro quo lata est excõmunicatio: non est excommunicatus. V. g. occido Petrum & scio me peccare illum occidendo, ignoro tamen inuincibiliter illum esse clericum, non incurro excõmunicationem. Patet quia excommunicatio non est lata contra percussorẽ hominis sed clerici, vt expressè habetur cap. si verò

verò extra de sententia excōmunicatio-
 s. Tertia, si factum pro quo lata est excō-
 municatio, sit aliàs licitum, vel non condē-
 tum iure diuino, ignorantia canonis ex-
 cusat à pœna. V. g. si papa nunc sub pœna
 excōmunicationis præciperet, ne quis ve-
 retur serico, & ego ignorarem canonē
 tum, non incurrerem excōmunicationē,
 quia nō pecco mortaliter cūm ignorarem
 vincibiliter. Probat ex. ca. proposuisti
 d. Quarta, in omnibus statutis latis ab
 ordinarijs citra papam, ignorātia iuris si sit
 vincibilis excusat à sentētia canonis, etiā
 faciā mortale pro quo est formaliter lata
 communicatio. V. g. episcopus fert sen-
 tiam excōmunicationis in concubina-
 ris, ego ignoro illam, non incurro eam:
 nō sim cōcubinarius. Et hoc generaliter
 verum in omnibus quorūcunque præ-
 torum inferiorum papa. Et etiam in reli-
 quibus patet, quia ita habetur extra de
 sententia excommunicationis lib. 6. cap. vt
 in marū periculis, vbi hoc ipsum expressē
 continetur. Et in his quatuor propositioni-
 bus omnes conueniunt doctores nemine

discrepante. Sed tota difficultas est de sententijs iuris latis à papa, quibus est annexa excōmunicatio. V.g. lata est in iure excōmunicatio contra incendiarios, est de iure an cadens in factum & ignorans inuincibiliter ius, incurrat excōmunicationem. In hoc sunt diuersæ sententiæ inter doctores. Adria. q. 5. de clauibus. Scotus. d. 16. q. 1. res. Maio. d. 18. q. 2. & Glo. in. ca. à nobis dicit in sententia excōmunicationis. & in cap. v. de re iudic. marum. Ioan. Andre. ibi Bartho. in. l. 3. & c. de summa Trini. Omnes autem tenent partem affirmatiuam, videlicet quod excōmunicatio non excusat à pœna, seu ignominiosa excōmunicatione. Probat ex prædicto in cap. v. de re iudic. vt animarum, in quo papa in fauorem peccatorum instituit, quod non incurrat excōmunicationem, qui sciens factum ignorat ius, sed præcipit id obseruari in statutis superiorum inferiorum, nullam prorsus facit mentionem de statutis papæ: ergo cum situr exceperit summus pōtifex ordinarios, & sententias, fit vt sententia iuris committitur in sua vi perseuêret. Item quia ignorantia iuris cui est annexa irregularitas, non en-

eſt à tali pœna, vt habetur in cap. cum illo-
 nem de tentētia excommunicationis, ergo
 exc ignorantia iuris cui eſt annexa excom-
 municatio excuſabit ab ea. Hæc eſt horum
 ſentētia, & quidē videtur, q̄ ſit tutior, præ-
 miam quia fauet vſus ecclēſiæ quæ comu-
 liter irretitos his laqueis remittit ad ſupe-
 5. ores per cōſeſſores, eſto pœnitētes labo-
 6. rant inuincibili ignorātia. Oppositā ſenten-
 7. tiam tenēt Silueſt. verbo excōmunicatio,
 8. l. 3. & excommunicatione vlti. §. 3. & verbo
 9. ignorantia. l. §. 8. & ſumma Angel. Et vide
 10. et eſſe Caieta. & Anto. Qui omnes tenēt,
 11. ſeu ignorātia inuincibilis iuris excuſet ab ex-
 12. communicatione. Probat̄ur excōmunicatio
 13. eſt poteſt ferri niſi pro cōtumacia, vt patet
 14. ex cōt̄ euāgē. ſed qui ignorat inuincibiliter nō
 15. orat̄ cōtumax, ergo. Item ſi aliquis ſciat ſub-
 16. ſcientiam mali actus, & ignoret inuincibili-
 17. ter ſub aliquam circumſtantiam eius, nō impu-
 18. tumtur ei ad malitiam talis circumſtantia, er-
 19. ror. Ad argumenta vtriuſq; opinionis po-
 20. ſſunt faciliter reſponderi. Et quanuis ſapiē-
 21. tiſſimus magiſter Viſtoria in neutram par-
 22. tem en aperte declinet, tamen primā ſenten-

tiam reputat tutiorem. Et ideo tenendum est, quòd si fiat id pro quo lata est formaliter excòmmunicatio, incurritur, esto inuincibiliter ignoretur ius. Nec valet solus Siluestri, quia etiã pontifex est ordinarius, & q̄ eius sententiã etiã excipiuntur in cap. vt animarũ periculis: quia est còtra munem vsum loquedi. Nam in titu. de officio iudicis ordinarij, inrisperiti còmunter distingunt ordinariũ à summo pòtente.

9 **QVÆRITVR** an incurrat sententiam excòmmunicationis qui facit aut omittit aliquid inuincibiliter credens se incurere excòmmunicatione propter illud? Vt si furatus sum decẽ aureos in ecclesia, & credo inuincibiliter, q̄ ob illud crimen sit facta excòmmunicatio, cum tamen non sit dubium, an incurram? Et videtur quòd si quia qui facit actum aliàs bonum, si cogitat esse malum, peccat propter illam còscientiam, ergo. Respon. q̄ in tali casu peccat mortaliter, & incurro tãtam culpam pœnam, quantam incurrissem, si de factis fuisset imposita excòmmunicatio pro opere, sicut ego cogito: quia còscientia

quæ damnat, vel absoluit. Secundò dico quod talis quãdiu habet illam conscientiam debet se in omnibus habere, ac si verè esset excõmunicatus, nam aliàs peccabit propter cõsciẽtiã quã habet. Tertiò dico quod talis de facto nullam excõmunicationẽ incurrit. Probat, quia ipse nõ potuit supra se ferre talẽ sentẽtiã nec alius tulit, ergo. Item, quia si ille cogitasset eodem modo, quod propter illud opus incurrebat mortẽ temporalem, nõ incurrisset illam propter solam suam imaginationẽ, ergo. Ad argumẽtum in cõtrarium dico, quod non est idem iudiciũ de culpa & de pœna, nam culpa pendet ex vniuscuiusq; volũtate, pœna autẽ non nisi à iure, vel à iudice.

Iam verò de secũdo principaliter quæritur, vtrũ liceat cõmunicare cum excõmunicato? Hic sunt breuiter tria definienda. Primum in quibus sit licitum cõmunicare cum excõmunicato, & in quibus nõ. Secundũ an incurrat aliquam cẽsuram qui participat cũ excõmunicato in prohibitis. Tertiũ an sit semper mortale peccatũ participare cum excõmunicatis in prohibitis.

Quo ad primū, fit prima propositio, post cōciliū Cōstant. duo genera excōmunicatorū tenemur vitare. i. excōmunicatos nominatim, & excōicatos propter notoriam clerici percussionē: cū his inquā est prohibitū participare, in his quæ in hoc carmine continentur. Os, orare, vale, cōmunio, mēsa negatur. Hoc tamē intelligendū est, quādo tales excōmunicati nō tolerātur in ministerio ecclesiæ. Nam si tolerantur per cōmunem errorē, iam diximus suprā q̄ sacramēta ab eis collata sunt valida, ac proinde nō tenemur vitare eos, etiā in istis. Hoc patet ex iure, & ex prædicto concii. Secunda, cū omnibus excōmunicatis quocunq; modo sint excōmunicati, est licitū participare in his, quæ hoc carmine continentur, Vtile, lex, humile, res ignorata, neceffe. Vide in summa Caie. declarationē horū verborum. Tertia, excōicatos nō nominatim, nec propter notoriā clerici percussionem, nullus tenetur vitare post cōciliū Cōstan. etiā in contētis in primo versu. Vnde possumus cū eis colloqui, diuina officia audire, inducere eos ad administrandum sacramenta,

mēta, si eis ex officio vel ex commissione hoc incūbat: quia sic ordinauit concilium, in fauorē animarum. Hęc est aliquorū nō omniū. Nam Siluest. Caie. & Adri. tenent oppositū quo ad participationē sacramentorū tam actiuā, quā passiuā: aiunt enim eos peccare in tali administratione sacramentorū, ac proinde nō licere fidelibus eos inducere ad eam. Forsitan cōcilium nō ordinauit, nisi q̄ facta per tales essent valida: quia hoc maximē expediebat animabus. Quo ad secundum de quātitate pœnæ, sit prima propositio. Qui participat in prohibitis cum excōmunicatis de quibus loquitur prima propositio, incurrit sententiam excōmunicationis maioris in duobus casibus. Primò quando participat in crimine pro quo fuit lata excōmunicatio. Secūdò quando excōmunicatio fertur sub hac forma, excōicemus Petrum & omnes participātes, & cū illo communicātes. Extra hos duos casus solū incurritur excōmunicatio minor: & de hoc nō est dubitandū. Secunda propositio, participare cū excōmunicatis de quibus in prima p̄positione, est peccatum

catum mortale, solū in tribus casibus: scilicet si participet in diuinis, vel in crimine, vel in contemptu ecclesiæ seu clauium. In omnibus alijs solū erit veniale participare cum eis. Hæc omnia habetur ex determinatione concilij Constantien. vt Adria. Antonin. Caieta. Siluest. & vsus ecclesiæ testatur. Hoc dico, quia illa determinatio nō extat apud nos, nec in prædicto concil. ex defectu impressorū. Sed multi testantur se vidisse illam. Et papa Eugen. in quibusdam ordinationibus reuocauit omnia facta in cōcil. Basiliensi, vbi fuit ordinatū, q̄ omnes excōmunicati vitaretur, quod erat cōtra determinationē concilij Constant. Nota hīc q̄ quilibet fidelis tenetur iure diuino vitare excōmunicatum (quocunque modo sit excōmunicatus) in duobus casibus, præter eos quos recēsuimus. Primus, quando eius conuersatio est mihi nociua, qua moueat nocendo in fide, vel circa bonos mores. Secundus, quādo ex mea cōuersatione ipse sumit fauorem, para autorizar su doctrina falsa, o error, propter quod est excōmunicatus. Extra hos duos casus non est

est de iure diuino vitare excommunicatū, sed solūm de iure positiuo.

QVAERITVR, vtrum excōmunicatū ab episcopo Salmātino, vel Burgēsi, &c. teneātur vitare qui sunt de alio episcopatu, supposito q̄ sciāt illum esse excōmunicatum? Videtur q̄ nō, quia supra Burgēses nullam potestātē habet episcopus Salmātinus: quomodo ergo poterit illos obligare ad nō participandum cū suo excōmunicato. Scotus. 4. d. 19. q. 5. respōdet (& bene) q̄ omnes qui sunt in ecclesia Dei, tenentur vitare eū in quocunq; loco existat excōmunicatus. Sed tamen nō bene respondet ad argumētum in contrariū, nam dicit q̄ episcopus nō habet de iure diuino potestatem excōmunicandi, nam sic nō posset obligare nō subiectos ad nō participandū cū suo excōmunicato: sed habet talem potestātē ex cōcessione papæ, à qua habet, q̄ possit priuari omnibus suffragijs & cōmunicationibus licitis. Sed dico q̄ episcopus de iure diuino habet potestātē excōmunicandi subditos ex officio, & ordinaria & propria potestate. Et quicquid potest pa-

pa in toto orbe, potest etiam episcopus in suo episcopatu, stando dūtaxat in iure positivo: paucis exceptis, vt creare episcopū. Vnde ad argumentum, quomodo potest episcopus obligare non nisi subditos: dico q̄ potest ex eo q̄ est de iure diuino, q̄ ex cōmunicatus in vno loco vitetur in omnibus alijs: vt patet ex serie euangelica, Si ecclesiam nō audierit, sit tibi quasi ethnicus & publicanus. Omnibus christianis dicitur illud, non solūm dicitur illis, qui vnus sunt episcopatus sed omnibus. Secundo dico cum Maio. 4. d. 18. q. 4. q̄ illa obligatio nō prouenit ex senten. episcopi, sed ex dispositione iuris humani, quod quidē præcipit, quòd excōmunicatus in vno episcopatu vitetur in alijs omnibus: vt habetur in concilio Niceno cap. 5. & in concilio Sardicen. ca. 16. & 17. & in concilio Citrocheno cap. 2. & 3. Hæc autem habentur. ii. q. 3. in multis cap. cap. si quis presbyter. & cap. quisquis, &c.

QVAERITVR, an obligatio ad nō participādum cū excōmunicatis, sit tanta q̄ obliget ad sui obseruātiā, etiā cum periculo

riculo mortis? V.g. Tyrannus vel alius ex-
 cōmunicatus minatur mihi mortē nisi cō-
 municem cū illo, vel dicā ei missam, an te-
 near mori potiusquam id facere? Est quæ-
 stio grauis, & disputatur in prima secundę
 q.96.art.4. Sunt opiniones, quidā dicunt q̄
 lex humana ex natura sua & de per se non
 potest obligare ad sui obseruātiā cū peri-
 culo mortis, & si aliquando obligat est de
 per accidēs, quia scilicet adiungitur bono
 cōmuni, vel fidei, vel religionis. Probant
 quia debet esse iusta, vt si papa obligaret
 me ad nunq̄ comedēdum carnes feria sex-
 ta, certē esset lex impia, ergo. Caiet. prima
 secundæ loco citato, tenet oppositū. Dicit
 enim q̄ papa & rex possunt cōdere legem
 quæ ex sua natura & de per se obligat ad
 sui obseruātiā cū periculo mortis. Dicit
 secundò, q̄ si aliqua lex nō obligat isto mo-
 do, est solum ex benignitate legislatoris,
 qui noluit obligare cum tali periculo, non
 autē ex vi legis. In summa autem sua dicit
 multa, respondēs ad quæst. Primò ait, q̄ in
 humanis nō est mortale cōmunicare cum
 excōmunicatis in prohibitis, & q̄ ab excō-
 munica-

municatione propter talem metum excusatur. Secundo dicit, quod in diuinis etiam secluso contemptu ecclesie, nullo modo licet communicare cum excommunicatis, etiam ob vitandam mortem. Quia talis participatio est mortalis, quae nullo metu excusatur: ut dicitur in cap. sacramentis, extra, de sententia excommunicatiōis. Certè ista sententia est nimis grauis & odiosa. Vnde dico, quod metus mortis excusat à mortali & ab excommunicatione, propter participationem in diuinis cum excommunicatis incurrendam, secluso contemptu ecclesie. Probo, quia non est verisimile, quod ecclesia intendit obligare ad obseruantiam suarum legum cum detrimento salutis propriae. Cum ergo excommunicatio sit poena ecclesiastica, & de iure positiuo, non est dicendum quod obligat cum periculo mortis. Et sic ad. c. sacramentis: dico quod illa decretalis est intelligenda, quando in contemptum ecclesie minatur mors. Vel quando committitur peccatum mortale interueniente morte. Vel quando participat in crimine criminoso cum excommunicato, ut ait. S. Tho. quodlibeto. 12. ar. 9. & Silvester verbo metus,

tus. §. 7. & Durand. distin. 18. q. 5.

QVAERITVR, vtrum ipsemet ex-
cōmunicatus teneatur vitare fideles? & lo-
quor de omnibus excōmunicatis quocūq;
modo. Respōdeo, & sit prima propositio,
excōmunicatus cuius excōmunicatio est
occulta nō tenetur ratione excommunica-
tionis abstinere in publico cōsortium alio-
rum, & cōmunionem, etiā in diuinis, sed
potest & debet se in omnibus ita habere,
ac si nō esset excōmunicatus. Hæc est con-
clusio Siluestri verbo excōmunicatio. 3. §.
5. Probatur nullus tenetur se infamare, imò
omnes tenentur iure diuino & naturali ad
tuēdam famā maximè propriā (curam ha-
be de bono nomine) ergo. Item quia quili-
bet tenetur nō scandalizare alios: sed si ex-
cōmunicatus secretè, fugeret aliorū cōsor-
tia, scandalizarētur illi nesciētes causam, er-
go non debet fugere. Secunda, publicè ex-
communicatus tenetur vitare alios fideles
tam in publico quàm in secreto: de hoc nō
est dubiū. De quātitate publici excōmuni-
cati, publicè si cōmunicet cum alijs in diui-
nis & prohibitis, idē est iudiciū ac de pec-
cato

cato participatium cum eo, nō peccat ille magis quā illi: excepto q̄ fideles post conciliū Constātiense habēt facultatem inducēdi excōmunicatos non nominatim, nec propter notoriā clerici percussionē, ad aliqua in quibus si se intromitterēt ipsi excōmunicati non rogati, grauiter peccarent.

24

Sed vtrum vnus excōmunicatus teneatur vitare aliū excōmunicatum? Videtur q̄ non, quia olim leprosi qui hos excōmunicatos figurabāt, poterant inuicē colloqui & cōuersari, ergo. Item quia excōmunicati nō sunt iam de corpore mystico ecclesiæ à quo separat excōmunicatio, ergo. Respō. q̄ sine dubio tenendū est quòd ita est prohibitū excōmunicato, participare cum alijs excōmunicatis, sicut cū alijs fidelibus, & æquē peccat cōmunicando cū illis, ac cum istis. Et omnes excōmunicati, sic ad inuicē cōmunicantes, incurrūt excōmunicationē minorē. Patet, quia alijs excōmunicati essent melioris conditionis vt sic, quam nō excōmunicati: qui quidem priuātur illa conuersatione. Item, quia adhuc sunt mēbra ecclesiæ per fidē. Secundò dico,

dico, quòd excommunicati ob hoc solum
 q̄ sunt excommunicati, non sunt exempti
 à legibus & præceptis suorum prælatorū,
 & papæ. Quia nō sunt omnino extra eccle
 siam, sicut ethnici, nec sunt totaliter abscis-
 si: & ideò tenentur superioribus parère, &
 secus facientes peccant, & incurrunt alias
 excommunicationes & pœnas.

Dico ultimo, q̄ titulo excōmunicatio-
 nis maioris prohibetur nō solum licita cō-
 uersatio cum excōmunicato, sed etiam illi
 cita. Vnde mulier subijciens se excōmuni-
 cato, grauius peccaret, quā si peccaret cum
 non excōmunicato. Itaq; præter malitiam
 quam habet illud peccatū ex suo genere,
 habet aliquam rationem circumstantiæ ex
 communicationis. Hoc patet, quia in pro-
 hibitione cōmunicationis, includitur pro-
 hibitio illicitæ communicationis à fortio-
 ri: & non dubites de hoc.

Dico denique, nō sacerdotes posse ex-
 cōmunicare, dummodo iurisdictionē ha-
 beant in foro cōtentioso, vt archidiaconi,
 legati, & electi. Sed est graue dubiū, an oc-
 culte excōmunicatus possit excōmunica-

re: ita quod talis sententia valeat? Palu. 4. d. 18. q. 2. respondet, quod sic. Probat ex cap. ad probandum de sententia & re iudicata. Et ex le. Barbarius. ff. de re iudicata. Et habetur. 3. q. 7. c. 1. & 8. q. 4. cap. nonne. Idem tenet Gratianus. 3. q. 7. in fine. Contrarium Siluester verbo excommunicatio. 2. §. 1. Nam Alexander. 24. q. 1. c. audiuimus, dicit excommunicatum excommunicare non posse, nec enim deicere potest quemquam iam prostratus. Idem patet in cap. aduersus de immunitate ecclesiarum, & ibi Glosa. Et in cap. exceptio nem de exceptionibus. Ad hoc respondetur, publicè excommunicatum suspensum esse ab officio & beneficio ecclesiastico, de iure communi, ecclesiastico tamè, nam à civili non est suspensus, ita quod sententiæ non valeant: nisi cum per annum perseuerat in excommunicatione, vt habetur extra de hæreticis. c. excommunicamus. §. credentes. Suspensus quoque est à beneficio suscipièdo: ita quod non possit accipere, nec retinere si accipit. Patet, de clerico excommunicato cap. postulastis. A fructibus etiã percipiendis beneficij quod habuit ante excommunicationem, ipso iure

iure suspēditur. de appellatio. cap. pastoralis. §. verū quia. Sed nō priuatur beneficijs habitis ante excōmunicationem eo ipso: priuandi tamen sunt & expoliandi, si diu in excōmunicatione permaneant: vt patet de ætate & qualitate. c. cum bonæ memoriæ. Et de hæreticis. c. excōmunicamus. §. credētes. Quæro an ab officio sint suspēsi? Patet. 24. q. 1. c. audiuimus. Et de excessibus prælatorum. c. vlti. Et omnes iuris periti atq; theologi ita sentiūt. Occultè autem excōmunicatus nō est suspēsus ab officio. Nam publici officij gesta ab excōmunicato occulto valent, nec sunt irrita quādiu toleratur ab ecclesia. Et hæc est opinio communis Ricard. 4. d. 18. ar. 7. q. 1. Caie. in summa verbo absolutio. Innocē. cap. veritatis de dolo & cōtuma. Panor. ibid. Siluest. verbo excōmunicatio. 3. §. 10. II. & 23. Nam si actus occultè excommunicati irritarētur, postea cū detegeretur excommunicatio, multi de suo statu dubitarēt. Item patet ex cōcil. Constanti. in quo ad euitāda scādala & multa pericula, solū priuamur à cōmunicatione excōmunicatorū qui sunt specia

liter nominati, vel percussores clericorū;
 & tamen si essent irrita quæ facerēt, tenere
 mur abstinere. Item in cap. ex pia de exce-
 ptio. lib. 6. Item sentētia lata ab excōmuni-
 cato occulte, tenet quantum ad exteriora,
 & nō solum ratione scādali. 8. q. 4. cap. non
 ne. Credo tamen ꝓper talem sententiā nō
 priuatur excōmunicatus suffragijs cōmu-
 nibus. Quia ex parte ferētis erat nulla: sed
 valida ratione præcepti ecclesiastici, & ꝓ-
 pter utilitatē communē. Cōfirmatur, quia
 concilium Constant. voluit illā indulgen-
 tiam esse, non in releuationē excōmunica-
 ti, sed populi christiani: ergo cum priuare
 suffragijs pertineat ad autoritatē ipsius ex-
 communicātis, non debet releuari. Suffra-
 gijs inq̄. i. bonis interioribus, quę Deus præ-
 bet mēbris suæ ecclesiæ. Nam bene priuat
 eum orationibus publicis, missa, officio di-
 uino. An autē publicè excōmunicatus pos-
 sit dare facultatē audiēdi confessiones? Pa-
 lu. 4. d. 23. q. 2. tenet ꝓ sic. Ego credo ꝓ nō,
 quia est suspensus. Occultè autem excom-
 municatus licitè potest alteri cōmittere,
 ipse verò licitè absoluerē non potest.

Quo ad quartum & vltimū de excōmuni-
 catione minori, dicimus primò, quod ex-
 communicatio minor est censura ecclesia-
 stica, qua homo excluditur à passiva tantū
 participatione sacramentorum: & ex conse-
 quenti à passiva electione canonica. Quia
 sic disponit ius, extrà de clerico excōmuni-
 cato. Et hæc excōmunicatio post conciliū
 Constanti, in duobus tantum casibus incur-
 ritur. Primus si participatio interuenit cū
 nominatim excōmunicatis publicè. Secū-
 dus si cum excōmunicatis propter manū
 violentā in clericum notoriā (extra casus
 à iure permittos) & peccat mortaliter pec-
 cato sacrilegij excōmunicatus minore ex-
 communicatione, si se ingerit passivæ par-
 ticipationi cuiusq; sacramēti. Quia exclu-
 sus ab ecclesia indignus accedit: sicut excō-
 municatus maiore ingerens se diuinis. Par-
 ticipātes autem cum excommunicato mi-
 nore, nullam ex participatione incurrunt
 censuram. Quia excommunicatio minor
 non transit in tertiam personam.

Sed vtrū quilibet sacerdos possit ab-
 soluere ab excōmunicatione minori? Re-

spondeo quod non secundum Caietanum, verbo absolutio, & verbo excommunicatio minor circa finem. Et Silvester verbo absolutio. i. §. 2. & est communis opinio. Probat Caieta. quia quaecumque excommunicatio est vinculum fori contentiosum, ergo exigitur in absolvente potestas iurisdictionis in eodem foro: at simplex sacerdos non est iudex, nec habet nisi potestatem ordinis, ergo. Confirmatur ex cap. nuper de sententia excommunicationis. Oportet ergo recurrere ad ministrum ecclesiae habentem aliam potestatem iurisdictionis: & posset diaconus, imò simplex clericus habens iurisdictionem, absolute à minore excommunicatione, multo magis quam à maiore. Quoniam utriusque absolutio non spectat ad potestatem ordinis, sed iurisdictionis. Et ista pro materia excommunicationis sufficient.

LAVS DEO.

SEQUITVR TABVLA QVAE
 stionum & articulorum in hac
 summa contentorum.

Questio. 1. de sacramētis
 in cōmuni, quid sit sa-
 cramentū folio. 4. pa-
 gina. 1. numero. 7.

Vtrum differāt sacramēta nou-
 æ legis à sacramentis ve-
 teris legis. fo. 5. pa. 2. nu. 2.

Vtrum sint septē sacramenta
 nouæ legis. fo. 6. pa. 2. nu. 3.

Sacramentorum sufficientia.
 fo. 7. pagi. 1. nu. 4.

Vtrum baptismus fuerit insti-
 tutus ante Christi passionē.
 fo. 9. pa. 1. nu. 5.

Vtrum obligatio baptismi, &
 aliorū sacramentorū nouæ
 legis inceperit statim post
 Christū passū. fo. 10. pa. 1. n. 7

Promulgatio euangelij quan-
 do fuit facta sufficienter.
 fo. 11. pa. 2. nu. 8.

De Baptismo.

Vtrum materia baptismi
 sit aqua simplex & ele-
 mētāris. fo. 12. pa. 1. n. 9.

Quæ sit forma baptismi. fol.
 12. pa. 2. nu. 10.

Quæ mutatio impediāt bap-
 tismi formā. fo. eo. pa. ea. nu. 11

Vtrū baptismus in noīe Chri-

sti sit validus. fo. 13. pa. 1. n. 12

Vtrū in nomine Trinitatis sit
 etiam validus. fo. 14. pa. 1.

Baptizātis persona, an debeat
 explicari. fo. 14. pa. 2. nu. 13.

Vtrum duo simul possint ba-
 ptizare. fo. 15. pa. 2.

Vtrū baptizata psona, debeat
 explicari. fo. 15. pa. 1. nu. 14.

Vtrum sit necessariū, q̄ puer
 baptizēdus mergatur aqua.
 fo. eo. pa. 2. nu. 15.

Vtrū baptismus remittat om-
 nia peccata actualia. fo. 16.
 pa. 1. nu. 16.

Vtrum baptismus remittat to-
 tam pœnam. fo. 16. pa. 1.

Vtrum in baptismo detur gra-
 tia. fo. 17. pa. 1. nu. 17.

Vtrum baptismus in omnibus
 conferat æqualem effectū.
 fo. 17. pa. 1. nu. 18.

Vtrum peccator in actuali pec-
 cato sit baptizandus. fo. 17.
 pa. 2. nu. 19.

Vtrum recedente fictione in-
 cipiāt valere baptismus, fo.
 18. pag. 1.

Vtrum sint plura baptismata.
 fo. 18. pa. 2. nu. 20

Vtrum pueri sint baptizandi.

fo. 19. pa. 1. nu. 21.

Vtrum furiosi & amentes sine
baptizādi. fo. eo. pa. 1. nu. 22.Vtrum pueri infidelium inui-
tis parentibus sint baptizā-
di. fo. 20. pa. 1. nu. 23.Vtrum mali ministri confe-
rant vera sacramenta. folio
21. pa. 1. nu. 24.Vtrum ministrans sacramen-
tum in mortali peccet mor-
taliter. fo. 22. pa. 1. nu. 25.Vtrum liceat recipere sacra-
menta à malis ministris. fo.
22. pa. 2. nu. 26.Vtrum liceat recipere ab ex-
cōicatis. fo. 23. pa. 2. nu. 27.Vtrum puer intra uterū possit
baptizari. fo. 23. pa. 2. nu. 28.Quid faciendum de muliere
damnata ad mortem. folio
24. pa. 1. nu. 29.Qua ætate sunt pueri baptizā-
di. fo. 24. pa. 2. nu. 30.Vtrum ad baptismum requi-
ratur intentio baptizantis.
fo. 25. pa. 1.Vtrum baptismus possit itera-
ri. fo. 25. pa. 2. nu. 31.Vtrum puero secretè baptiza-
to, sint repetendæ solēnes be-
nedictio. eccles. fo. 27. pa. 1.
nume. 32.Vtrum in baptismo puer fa-
ciat votum. fo. 27. pa. 1. nu. 33.

Vtrum in baptismo debeant

cōcurrere simul materia &
forma. fo. 27. pa. 2. nu. 34.Quæstio. 2. de Con-
firmatione.Vtrum confirmatio sit à
Christo instituta. folio
28. pa. 1. nu. 35.Quæ sit materia confirmatio-
nis. fo. 29. pa. 1. nu. 36.Vtrū balsamū sit de necessita-
te cōfirmationis. fo. 29. pa. 1.Vtrum chrisma debeat esse cō-
secratum. fo. 29. pa. 2. nu. 37.An chrisma debeat ab episco-
po cōsecrari. fo. 30. pa. 1. n. 38.Quæ sit forma confirmatio-
nis. fo. eo. pa. 2. nu. 39.An cōfirmatio imprimat cha-
racterem. fo. 31. pa. 1. nu. 40.An possit aliquis non baptiza-
tus cōfirmari. fo. 31. p. 1. n. 41.An confirmatio conferat gra-
tiam. fo. eo. pa. 2. nu. 42.An omnes debeant cōfirmari.
fo. & pa. ead. nu. 43.In qua ætate sit conferendum
hoc sacramētum confir-
mationis. fo. 31. pa. 1. nu. 44.An solus episcopus possit hoc
sacramentum conferre. fo.
eod. pa. 1. nu. 45.Quis sit ritus sacramenti con-
firmationis. fo. 32. pa. 2. n. 46.Quæstio. 3. de
Eucharistia.

Vtrum

TABVLĀ.

- V**trum eucharistia sit sacramentum. fol. 33. pa. 2. nu. 47
- Vtrum sit de necessitate salu. fo. 34. pa. 1. nu. 48
- Vtrū sint aliquæ figuræ huius sacramēti. fo. & pa. ea. n. 49
- Vtrū materia eucharistiæ sit panis & vinum. fo. 34. pa. 2. nume. 50
- Vtrum panis consecrandus debeat esse azymus. fol. 35. pa. 2. nu. 51
- Vtrum requiratur certa & determinata quantitas panis. fo. 36. pa. 1. nu. 52
- Vtrum oporteat materiam cōsecrationis esse præsentem. fo. 36. pa. 1. nu. 53
- Vtrum vinum sit materia huius sacramenti. fo. eod. pa. 2. nume. 54
- Vtrum in aceto possit consecrari. fo. 37. pa. 1
- Vtrum in musto possit consecrari. fo. 37. pa. 1
- Vtrum aqua sit miscēda cum vino. fo. & pa. 2. nu. 55
- Vtrum in eucharistia maneat substantia panis. fo. 38. pa. 1. nume. 56
- Vtrum omnia accidentia panis & vini maneant. fol. 38. pag. 1. nu. 57
- Vtrum hæc conuersio sit instantanea, vel successiua. fo. eod. pag. ead. nu. 58
- Vtrum Christus sit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte. fo. 38. pa. 2. nu. 59
- Vtrum Christus moueatur in eucharistia. fo. 39. pa. 2. nu. 60
- Vtrum Christus possit videri in hostia consecrata. fo. 40. pag. 1. nu. 61
- Quid faciendum quando in hostia apparet puer, vel alia forma quæuis. fo. 40. pag. 2. nume. 62
- An accidentia in hoc sacramēto habeant aliquod subiectum. fo. 41. pa. 2. nu. 63
- An liquor nō conferratus possit misceri vino consecrato. fo. 41. pa. 2. nu. 64
- Quæ sit forma cōsecrandi panis. fo. 42. pa. 2. nu. 65
- Quid demōstretur per ly hoc. fo. 43. pa. 2. nu. 66
- Qui sint effectus eucharistiæ. fo. 44. pa. 1. nu. 67
- Vtrum per hoc sacramentum remittatur mortale peccatum. fo. 44. pa. 2. nu. 68
- Vtrum prærequiratur cōfessio ante eucharistiæ summptionem. fo. 45. pa. 2. nu. 69
- Vtrum aliquando liceat tunc re sine præuia confessione. fo. 47. pa. 1. nu. 70
- Vtrum eucharistia sit danda peccatori perseveranti in peccato.

T A B V L A.

- cato. fo. eod. pa. 2. nu. 71.
- V**trum nocturna pollutio impediatur sumptionem eucharistiæ. fo. 48. pa. 2. nu. 72
- V**trum sumens eucharistiã debeat esse ieiunus. fol. 49. pag. 2. nu. 73
- V**trum in necessitate liceat cõsecrare post prandium. fol. 50. pa. 2. nu. 74
- V**trum eucharistia possit dari non habentibus vsum rationis. fo. 51. pag. 2. nu. 75
- V**trum liceat quotidie cõmunicare. fo. 52. pa. 1. nu. 76
- V**trum sit præceptum de eucharistiæ sumptione. fo. 53. pag. 2. nu. 77
- V**trum sit necessarium sumere eucharistiã sub vtraq; specie. fo. 54. pa. 1. nu. 78
- V**trũ minister eucharistiæ sit sacerdos. fo. 55. pa. 1. nu. 79
- V**trum cõmunicare laicos pertineat ad sacerdotes solos. fo. 55. pa. 2. nu. 80
- A**n malus sacerdos possit consecrare. fo. 56. pa. 1. nu. 81
- A**n missa mali sacerdotis tantum prosit ac missa boni. fo. 56. pag. 2. nu. 82
- A**n hæretici, schismatici, & excommunicati, possint consecrare. fo. 57. pa. 1. nu. 83
- A**n liceat audire missã, aut recipere eucharistiã ab hæreticis, schismaticis, & excommunicatis. fo. 58. pag. 1. nume. 84
- A**n liceat sacerdoti abstinere omnino à celebratione. fol. 58. pa. 2. nu. 85
- Q**uod sit opportunũ tẽpus ad celebrandũ. fo. 59. pa. 2. nu. 86
- A**n liceat pluries in die celebrare. fo. 60. pa. 1. nu. 87
- Q**uo tẽpore missa sit celebranda. fo. 61. pa. 2. nu. 88
- I**n quo loco sit celebrandũ. fo. eod. pa. 2. nu. 89
- Q**uomodo ecclesia violatur & reconciliari debeat. fol. 62. pag. 1. nu. 90
- Q**uando inceptit missæ celebratio. fo. 63. pa. 1. nu. 91
- Q**uomodo sit occurrẽdũ defectibus in missa contingentibus. fo. 63. pa. 2. nu. 92
- Q**uæstio. 4. de Pœnitentia.
- A**n pœnitentia sit sacramentum. fo. 64. pa. 2. nu. 93
- Q**uæ sit materia & forma pœnitentiæ. fo. 65. pa. 2. nu. 94. & 95
- A**n pœnitentia sit sufficiens remedium contra peccata. fo. 66. pa. 2. nu. 96
- A**n pœnitentia sit necessaria post peccatum. fo. 67. pag. 1. nume. 97

An

T A B V L A.

- An per pœnitentiã pœna debita peccatis remittatur. fo. 67. pa. 2. nu. 98.
- Quomodo remittãtur peccata venialia. fo. 68. pa. 1. nu. 99
- An peccata remissa semel, redeant per sequẽs peccatum mortale. fol. 69. pa. 2. nu. 100
- An per pœnitentiã restituatur gratia perdita, & virtutes. fo. 70. pa. 1. nu. 101
- Per omnia bona opera restituatur aliquid de gratia perdita. fo. 71. pa. 2. nu. 102
- Quid sit contritio. fo. 72. pa. 1. nume. 103
- Vtrum sufficiat solum dolere de prœteritis, vel an requiratur propositũ cauendi futura. fo. 73. pa. 1. nu. 104
- Vtrum cõtritio debeat esse distincta de singulis peccatis. fo. 73. pa. 2. nu. 105
- Vtrum quicũq; dolor licet parvus sufficiat ad remissionẽ peccatorũ. fo. 74. pa. 2. n. 106
- Vtrum de maiori peccato sit habenda maior cõtritio. fo. 75. pa. 2. nu. 107
- Vtrum cõtritio debeat procedere ex dilectione Dei super omnia. fo. 76. pa. 1. n. 108
- Vtrum omnis qui habet contritionem consequatur gratiam infallibiliter. folio. 77. pag. 1. nu. 109.
- Vtrum attritio possit fieri cõtritio. fo. 77. pa. 2. nu. 110
- Vtrum tota vita prœiens sit tẽpus contritionis, & quando teneretur homo conteri. fol. 78. pag. 1. nu. 111
- Vtrum post hanc vitam sit locus pœnitentiæ. fo. 79. pa. 1. nume. 112
- Vtrum peccata venialia remittantur post hanc vitam. fol. 79. pa. 2. nu. 113
- Vtrum remittatur per contritionẽ tota pœna debita peccatis. fo. 80. pa. 1. nu. 114
- Vtrum confessio sit de necessitate salutis sicut baptisimus. fo. 80. pa. 2. nu. 115
- Vtrum cõfessio sit tam necessaria sicut baptisimus. fo. 81. pa. 2. nu. 116
- Vtrum cõfessio sit de iure naturali. fo. 82. pa. 1. nu. 117
- Vtrum teneamur cõfiteri peccata venialia. fol. & pa. ead. nume. 118
- Vtrum possit aliquis confiteri peccatum quod non habet. fo. 82. pa. 2. nu. 119
- Item de scrupulosis. fo. 83. pa. 1.
- An qui cõfiteretur veniale quod non fecit, peccet mortaliter. fo. 80. pa. 2. nu. 120
- De tempore, quo obligat prœceptum confessionis. fo. 84. pag. 1. nume. 121

T A B U L A.

- Vtrum aliquādo teneamur ita
 tim confiteri. fol.84. pag.2.
 nume.122
- Vtrum teneamur confiteri in
 articulo mortis. fo.86.pa.2.
 nume.123
- Vtrum ante eucharistiam te-
 neamur cōfiteri. fo.87.pa.2.
- Vtrum ad recipienda alia sa-
 cramenta, teneamur confite-
 ri. fo.88.pa.1.nu.124
- Vtrum ad administranda sa-
 cramenta, teneamur confi-
 teri. fo.88.pa.1.nu.125
- Vtrum teneamur confiteri se-
 mel in anno. fo. eo. p.2. n.126
- Vtrū obliuiosus teneatur scri-
 bere peccata ad confitendū.
 fo.88.pa.2.nu.127
- In qua ætate tenetur homo cō-
 fiteri peccata sua fo.89.pa.1.
 nume.128
- Vtrum papa possit dispensare
 in præcepto confessionis. fo.
 89.pa.2.nu.129
- Vtrum sit necessarium cōfite-
 ri sacerdoti. fo.90.pa.nu.130
- Vtrum venialia possint confi-
 teri laico. fo.91.pa.1.
- Vtrum mortalia possint laico
 confiteri. fo. eo. pa. ea. nu.131
- Vtrum confessio sit facienda
 proprio sacerdoti. fo.92. pa.
 2. nume.132
- Quis sit pprius sacerdos. ibid.
- Vtrum in absentia proprii sa-
 cerdotis liceat confiteri al-
 teri. fo. eod. pa.2.
- Verum petens à proprio sacer-
 dote licentiam, & non obti-
 nens, possit cōfiteri cuiuscūq;
 voluerit. fo.94. pa.1.
- Cum non expedit proprio sa-
 cerdoti confiteri, quid faciē-
 dum. fo.94. pa.1. nu.133
- Vtrum qui in pascha cōmuni-
 cavit sine confessione præ-
 iudicatur, teneatur iterū confiteri
 illomet anno. fol. eod. pa.2.
 nume.134
- Qui ex causa non communi-
 cavit in pascha, an teneatur
 postea communicare. fo. &
 pa. ea. nu.135
- Vtrum de licentia proprii sa-
 cerdotis liceat alteri confi-
 teri. fo.95. pa.1. nu.136
- Vtrum potens eligere confes-
 sorem, possit eligere sacer-
 dotem non expositum. fol.
 95. pa.1. nu.137
- Vtrum proprius sacerdos pos-
 sit audire sibi subditum in
 alio episcopatu. fo. eod. pa.2.
 nume.138
- Vtrum non sacerdos habens
 curam animarū, possit con-
 cedere facultatem eligendi
 cōfessorē. fo.96. pa.1. nu.139
- Vtrum rati habitio det facul-
 tatem absolucendi. fol. eod.
 pag.1. nume.140

- Quis sit proprius sacerdos singularum personarum. fo. 97 pag. 1. nu. 141
- Itinerantium & peregrinorum quis sit proprius confessor. fo. 98. pa. 1. nu. 142
- Utrum articulo mortis quilibet possit absolui à quolibet sacerdote. fo. 99. pa. 2. nu. 143
- Utrum confessio informis sit valida. fo. 99. pa. 1. nu. 144
- Utrum sacerdos debeat absoluerè eum quem scit imperfectè dolere. fo. 100. pa. 2. nu. 145
- Utrum confessio debeat esse integra. fo. 101. pa. 1. nu. 146
- Utrum confessio non integra ex negligètia examinationis, sit valida. fo. 100. pa. 2. nu. 147
- Utrum requiratur maxima diligentia ad examinandam conscientiam. fo. 102. pa. 1. n. 148
- Utrum confessor debeat cum audire qui non fecit examinationem. fo. 100. pa. 2.
- Utrum habens peccata reservata possit integrè confiteri. fo. 102. pa. 2. nu. 149
- Utrum inferior aliquando possit absoluerè à reservatis. fo. 103. pag. 2.
- Utrum per confessionem informem satisfiat præcepto ecclesiæ. fo. 100. pa. 2. nu. 150
- Utrum in necessitate confessio dimidiata sit valida. fo. 104 pa. 1. nu. 151
- Utrum virtute absolutionis remittantur peccata oblita. ibidem. nu. 152
- Utrum in confessionibus generalibus de peccatis aliàs confessis liceat dimidiare confessionem. fo. 100. pa. 2. nu. 153
- Utrum ex defectu satisfactionis sit iteranda confessio. fo. 105. pa. 1. nu. 154
- Utrum confessio facta sacerdoti ignorantibus sit valida. fo. 100. pag. 2. nu. 155
- Utrum confessio in qua sacerdos non advertit ad peccata sit valida. fo. 106. pa. 2. n. 156
- Utrum liceat confiteri peccata semel iam confessam. fo. 100. pa. 2. nu. 157
- Utrum confessio per nuncium teneat. fo. 107. pa. 2. nu. 158
- De confessione per interpretem. fo. 108. pa. 1. nu. 159
- De confessione per scripturam. fo. 108. pa. 2. nu. 160
- Utrum teneamur confiteri circumstantias peccatorum. fo. 109. pa. 1. nu. 161
- Quæ circumstantiæ sint necessario confitendæ. fo. 110. pa. 2. numc. 162
- De circumstantiis aggravantibus. fo. 110. pa. 2. nu. 163
- Utrum confessor possit absoluerè poenitentem contra pro-

T A B V L A.

- priã opinionẽ. f. 112. p. 1. n. 164
Vtrum necessãrio sit confiten-
 dus numerus peccatorum.
 fo. 113. pa. 1. nu. 165
Vtrum sigillum cõfessionis sit
 necessãriũ. fo. 114. pa. 2. n. 166
Quid faciet confessor cum in
 interrogatur de peccato con-
 fesso sibi. fo. 115. pa. 1. nu. 167
Quomodo reparabitur defe-
 ctus factus in confessione.
 fo. 115. pa. 1. nu. 168
Vtrum sacerdos teneatur sile-
 re peccatum publicum sibi
 cõfessum. fo. 116. pa. 1. n. 169
Vtrũ de licẽtia pœnitentis li-
 ceat cõfessori reuelare pec-
 catum. fo. 117. pa. 1. nu. 170
Vtrum alia quæ sciuntur in cõ-
 fessione præter peccata, ea-
 dant sub sigillo cõfessionis.
 fo. eod. pa. 1. nu. 171
Vtrum in cõmuni liceat reue-
 lare peccata audita in con-
 fessione. fo. eod. pa. 2. nu. 172
Vtrum secreta quæ extra con-
 fessionem cõmittuntur sub
 sigillo cõfessionis, sint sicut
 secreta confessionis silẽda.
 fo. 118. pa. 1. nu. 173
Vtrum confessio sit à Christo
 præcepta. fo. eo. pa. 1. nu. 174
Consil. de conf. sio. ante. xl. fo.
 119. pa. 2. nu. 175
An teneatur confessor interro-
 gare pœnitentem. folio. 120
 pag. 2. nu. 176
Vtrum circumstantia loci sit
 necessãrio confitenda. folio
 121. pa. 2. nu. 177
Vtrum circumstantia tempo-
 ris etiam. fo. 122. pa. 1. nu. 178
Vtrum liceat habere duos cõ-
 fessores, vnum pro magnis,
 alterum pro leuibus. fo. 122.
 pa. 1. nu. 179
Vtrum ei qui credit se iterum
 peccaturum, sit negãda ab-
 solutio. fo. & pa. ea. nu. 180
Vtrum post confessionem ma-
 neat reatus ad pœnam. fol.
 eod. pa. 2. nu. 181
Vtrũ possit aliquis satisfacere
 p peccatis. fo. 123. pa. 1. nu. 182
Vtrũ vnus homo possit p alio
 satisfacere. fo. 124. pa. 1. n. 183
Vtrum possit homo satisfacc-
 re pro vno peccato & non
 pro alio. fo. 124. pa. 2. nu. 184
Vtrum satisfactio debeat fie-
 ri per opera pœnalia. fo. 125.
 pa. 2. nu. 185
Vtrum possit fieri satisfactio
 per opera aliãs debita. folio
 126. pa. 2. nu. 186
An implens pœnitentiam in-
 iunctã à confessore, dum au-
 dit missam de præcepto, sa-
 tisfaciat. fo. 127. pa. 2. nu. 187
An is cui iniungitur q̄ ieiunet
 satisfaciat ieiunando in die
 præcepto ab ecclesia. folio
 &

T A B V L A.

- & pa. 2. nu. 188
Vtrum homo per seipsum debeat pœnitentiã iniunctam implere. fo. 128. pa. 2. nu. 189
Vtrum flagella inflicta à Deo sint satisfactoria pro peccatis. fo. & pa. ead. nu. 190
Vtrũ opera pœnalia satisfactoria, sint tria ieiuniũ, elemosyna, oratio. fo. 129. p. 2. n. 191
Vtrum pœnitẽs teneatur adimplere pœnitentiã iniunctam fo. 130. pa. 1. nu. 192
Vtrum possit confessor imponere quæcunq; pœnitentiã. fo. 130. pa. 2. nu. 193
Vtrum secundus cõfessor possit cõmutare, vel tollere pœnitentiã iniuctam à primo cõfessore. fo. 131. pa. 1. nu. 194
- Quæstio. 5. de Extrema vnctione.**
Vtrum extrema vnctio sit sacramentũ. fo. 132. pag. 1. nu. 195
Vtrum sit à Christo instituta. fo. 132. pa. 1. nu. 196
De effectu eius. fo. eod. pag. 2. nume. 197.
Vtrum sit vnũ sacramentũ, an plura. fo. 133. pa. 2. nu. 198
Vtrum oleũ sit materia eius. fo. 134. nu. 199
Vtrum oleum debeat esse consecratũ. fo. 134. pa. 2. nu. 200
- Quæ sit forma huius sacramen.** fo. 135. pa. 1. nu. 201
An sit de necessitate salutis. fo. 135. pa. 2. nu. 202
Vtrum omnis sacerdos sit minister extremæ vnctionis. fo. 136. pa. 1. nu. 203
Vtrum sanis debeat conferri. fo. eod. pa. 1. nu. 204
Vtrum omnes infirmi sint vngendi. fo. 136. pa. 2. nu. 205
In quibus partibus debeãt vngi infirmi. fo. 137. pa. 1. n. 206
Vtrum extrema vnctio sit sacramentum iterabile. folio 137. pa. 2. nu. 207
- Quæstio. 6. de Ordine.**
Vtrum septẽ ordines sint ex institutione diuina. fo. 138. pa. 1. nu. 208
Vtrum ordo sit sacramentum. fo. 139. pa. 1. nu. 209
De materia eius. fo. 140. pa. 2. nume. 210
An sit necessarius cõtactus materiæ. fo. 141. pa. 1. nu. 211
Vtrum ordo imprimat caracte. fo. 141. pa. 2. nu. 212
An in suscipiẽdis ordinibus sit ordo, prioritatis scilicet. ibi dem. nu. 213
An suscipiens ordines in mortali, peccet mortaliter. folio 142. pa. 1. nu. 214
An exercens officia ordinis in peccato

TABVLA.

- peccato, peccet mortaliter. ibidem.
- Verum solus episcopus possit ordines conferre. fo. 142. pa. 2. nume. 215
- Verum papa possit cōmittere sacerdoti simplici collationem maiorū ordinum: que las de. fo. 143. pa. 1. nu. 216
- Verū hæretici possint ordines conferre. fo. eod. pa. 2.
- Verum fœmina possit ordinari. fo. & pa. 2. nu. 217
- Pueri an possint ordinari. fo. 144. pa. 1. nu. 218
- Verum homicida & mutilator possit ordinari. fo. & pa. ead. nu. 219
- De irregularitatibus. ibidem.
- Verum prima tonsura sit conueniens. fo. 145. pa. 1. nu. 220.
- Quæstio. 7. de Matrimonio.**
- Verum matrimonium sit sacramentum. fo. 146. pag. 1. nu. 221
- Verum possit fieri per procuratores. fo. 146. pa. 2. nu. 222
- De materia matrimonij. folio 147. pa. 1. nu. 223
- An cōsensus sit de essentia matrimonij. fo. 148. pa. 1. nu. 224
- Verū cōsensus sufficiat ad matrimonium. fo. 148. pa. 1. nu. 225
- Quid faciet coniux quādo habet coniecturas quod alter non consentit in matrimonio. fo. 148. pa. 2. nu. 226
- Quid faciet mulier, quādo is qui cū ea cōtraxit secrete, postea cōtrahit cum alia publice. fo. 149. pa. 1. nu. 227
- An requiratur q̄ consensus interior exprimat̄ verbis. fo. 149. pa. 1. nu. 228
- Verum ad matrimonium sufficiat consensus, & verba de futuro. fo. eo. pa. 2. nu. 229
- Verum contrahens per verba de præsentī sine consensu interiori, verè contraxerit, & ad quid teneatur. fo. 150. pa. 1. nu. 230
- Verum post matrimonium liceat trāsire ad religionem. fo. eo. pa. 1. nu. 231
- Post matrimonium ratum & non cōsummatū altero religionem proficiente, alter potest trāsire ad secūdas nuptias. fo. 150. pa. 2. nu. 232
- Verum sponso vi matrimonium consummante, sponsa possit ingredi religionem. fo. 151. pa. 1. nu. 233
- Ante cōsummationem matrimonij licet intrare religionem, in qua sit votum solenne. fo. 151. pa. 2. nu. 234
- Quæ vocentur sponsalia. folio 152. pa. 1. nu. 235

Verum

TABVLA.

- Utrum sponsalia contracta inter illegitimas personas papa dispensante sint rata. fo. 152. pa. 2. nu. 236
- Utrum sponsalia conditionata, adueniente conditione sint valida. fo. 153. pa. 1.
- Utrum conditio impossibilis appositamatri monio, vitiet illud. fo. 153. pa. 2. nu. 237
- Quid si apponantur aliae conditiones. fo. 154. pa. 1. nu. 238
- Quis sit bigamus, & quotup. fo. 154. pag. 2. nu. 239
- Utrum bigamiae irregularitas tollatur per baptismum. fo. 155. pa. 1. nu. 240.
- Utrum copula superueniens sponsalibus faciat matrimonium. fo. eo. pa. 2. nu. 241
- Utrum cum quis accessit post sponsalia de futuro, ad sponsam non animo consummādi matrimonium, & postea contrahit cum alia, matrimonium sit validum. folio eod. pa. 2. nu. 242
- Utrum qui accessit ad sponsam de futuro animo libidinoso tantum, teneatur illam ducere. fo. 156. pa. 1. nu. 243
- Utrum matrimonium clandestinum sit matrimonium. fo. 156. pa. 2. nu. 244
- Utrum matrimonium clandestinum fiat aliquādo licite. fo. 157. pa. 1. nu. 245
- Utrum clandestine contrahentes incurrant poenam aliquam. fo. eo. pa. 1. nu. 246
- Utrum accedere ad sponsam ante benedictionē ecclesiae sit peccatum mortale. fol. 157. pag. 2. nu. 247
- Utrum vsus matrimonij clandestini sit peccatum mortale. fo. 158. pa. 1. nu. 248
- Utrum cōsensu metu coactus sufficiat ad matrimonium. fo. 159. pa. 1. nu. 249
- Utrum matrimonium ex cōsensu coacto, firmetur copula superueniente. fo. 159. pa. 1.
- Utrum parentes possint cogere filios ad matrimonium. fo. 160. pa. 1. nu. 250
- Utrum filij circa matrimonium teneantur obedire parentibus. fo. eod. pa. 2.
- Utrum error personae impediat matrimonium. fo. 160. pag. 2. nu. 251
- Utrum vsus matrimonij propter solam delectationē sit peccatū. fo. 161. pa. 1. nu. 252
- Utrum vsus matrimonij propter vitandam tērationē carnis sit bonus. fo. 161. pa. 2. nu. 253
- Utrum abusus vxoris sit mortale. fo. 162. pa. 1. nu. 254
- Utrum amplexus, oscula, & tactus

TABVLA.

- ractus inter coniuges sine peccatum. fo. 20. pa. 1. nu. 255
- Vtrum coniugati teneantur si bi inuicem reddere debitū. fo. 163. pa. 1. nu. 256
- Vtrum accedere ad vxorem menstruatam sit peccatum. fo. eo. pa. 1. nu. 257
- Vtrum spōsa ante benedictionē ecclesiæ teneatur reddere debitū. fo. 164. pa. 1. nu. 258
- Vtrum peccent coniuges conueniendo in festis magnis. fo. 164. pa. 1. nu. 259
- Vtrum in loco sacro possit reddi debitum coniugale. folio & pa. 2. nu. 260
- Vtrum coniuges possint vouere continentiam. fo. eodem pag. 1. nu. 261
- Vtrum papa possit dispensare in matrimonio rato nō consummato. fo. 165. pa. 1. nu. 262
- Quot sunt impedimēta matrimonij. fo. eod. pa. 2. nu. 263
- Vtrum impotētia coeundi impediatur matrimonium. folio 166. pa. 1. nu. 264
- De ætate. contrahentium. fo. eod. pa. 2. nu. 265
- Vtrum maleficium impediatur. fo. 167. pa. 1. nu. 266
- Vtrum furia & amentia impediatur. fo. eo. pa. 2. nu. 267
- Vtrum crimen incestus impediatur. fo. 167. pa. 2. nu. 268
- Vtrum vir possit dimittere vxorem fornicariam. fo. 169. pa. 2. nu. 269. & 270
- Vtrum ordo impediatur matrimonio. fo. 169. pa. 2. nu. 271
- Vtrum vxoricidium impediatur matrimonium cum concubina. fo. 170. pa. 1. nu. 272
- Vtrum votū impediatur matrimonium. fo. 170. pa. 2. nu. 273
- Vtrum impediatur cultus diuinitatis. fo. eo. pa. 2. nu. 274
- Vtrum cognatio impediatur matrimonium. fo. 171. pa. 1. nu. 275
- Vtrum impediatur affinitas. fol. 171. pa. 2. nu. 276
- De impedimento publicæ honestatis, an impediatur matrimonium. fo. 171. pa. 2. nu. 277
- Vtrum parentes teneantur alere filios illegitimos. fo. 172. pag. 1. nu. 278
- Vtrum amicus, qui accepit hereditatem ab amico tali pacto ut det eam filię spurie, teneatur eam ei dare, & illa licitè possideat. fo. eod. pa. 2. nume. 279
- Vtrum cognatio spiritualis impediatur matrimonium. folio & pag. ead. nu. 280
- Vtrum cognatio legalis impediatur. fo. 173. pa. 1. nu. 281

Quæstio. 8. de
Clauibus.

Clauis

T A B V L A.

- C**lauiſ quid ſit. folio. 174.
 pag. 1. nu. 1.
 Clauis quãdo fuerint da-
 tæ apoſtoliſ. fo. eo. pa. 2. nu. 2
Vtrum poteſtas excommuni-
 candi dicatur clauis. fo. 175.
 pag. 1. nu. 3
Vtrum omnes apoſtoli à Chri-
 ſto immediatè receperint
 clauis. fo. eod. pa. 2. nu. 4
Vtrū poteſtas Petri fuerit ma-
 ior quam aliorum apoſtolo-
 rum. fo. 176. pa. 1. nu. 5
Vtrum epiſcoporum poteſtas
 ſit immediatè à Chriſto. fo.
 176. pag. 2
Vtrum clauis apoſtolorū ad-
 huc in eccleſia permaneãt.
 fo. 177. pa. 1. nu. 6
Clauiſ diffinitio. fo. 177. p. 2. n. 7
Regnum cælorum multiplici-
 ter capitur in ſacriſ literiſ.
 fo. 178. pag. 1.
Vtrum prædicator regnū cæl-
 lorū aperiat. fo. eo. pa. 1. n. eo.
Vtrum clauis & charact. ſint
 idem. fo. 178. pa. 2. nu. 8
Clauiſ duplex, ſciētiæ ſcilicet
 & iuriſdictioniſ. fol. eodem
 pag. 2. nu. 9
Vtrum clauis culpã & pœnã
 remittant. fo. 179. pa. 1. nu. 10
Vtrum ſacerdoſ poſſit ligare
 ad pœnã. fo. eo. pa. 2. nu. 11
Qualem ſatiſfactioſiſ pœni-
 tentiam confeſſor imponet.
 fo. 180. pa. 1. nu. 12
Vtrū vnus confeſſor poſſit pœ-
 nitentiã ab alio impoſitam
 mutare. fo. 181. pa. 1. nu. 13
Vtrū legaleſ ſacerdoſ clauis
 habuerint. fo. eo. pa. 1. nu. 14
Chriſtus clauem habuit. folio
 eod. pa. 2. nume. eodem.
Sacerdoſ habent clauem or-
 dinis. ibidem.
Fœminæ nullam poteſtatem
 ſpiritualem habent. fo. 182
Vtrū Abbatiffæ, Prioriffæ præ-
 cepta poſſint imponere. ibid.
Vtrum mali ſacerdoſ clauium
 uſum habeant. fo. 182. pag. 1.
 nume. 15
Vtrum hæretici, ſchiſmatici,
 excommunicati, degradati,
 clauium uſum habeant. fol.
 182. pa. 2. nu. 16
Vtrum huiuſmodi prædicti in
 mortis articulo poſſint abſol-
 uere. fo. eod. pa. 2. nu. 17
Vtrum excommunicati in ar-
 ticulo mortis poſſint cõfeſ-
 ſionem audire. fo. 183. pag. 1.
 nume. eodem.
Vtrū ſacerdoſ in quẽlibet vti
 clauis poſſit. fo. 184. pa. nu. 18
In quinque caſibus non debet
 propriuſ ſacerdoſ ſibi ſubdi-
 tum abſoluere. fo. 184. pa. 1.
Vtrū ſi ſacerdoſ abſoluat fœ-
 minã cū qua peccauit, abſo-
 lutio teneat. fo. eo. p. 2. n. eo.

TABVLA.

Quæstio. 9. de Ex-
communicatione.

- E**Xcommunicatio quid sit
fo. 185. pa. 1. nu. 1.
- Vtrum ecclesia hæc possit
pœna punire. fo. 186. pag. 1.
nume. 2.
- Vtrum excommunicatio à re-
ceptione sacramentorũ pri-
uet. fo. 187. pa. 1. nu. 3.
- Vtrum sacramētum annulle-
tur per hoc q̄ cōferat excō-
municatus. fo. 188. pa. 1. nu. 4.
- Vtrum causa excomunica-
tionis sit peccatum morta-
le. fo. 189. pa. 2. nu. 5.
- Vtrum statim q̄ homo peccet
mortaliter, excōmunicari
possit. fo. 191. pa. 1. nu. 6.
- Vtrũ excōmunicatio iniusta
sit valida, vel aliquẽ habeat
effectum. fo. 191. pa. 2. nu. 7.
- Vtrum excōmunicatio igno-
rata liget. fo. 192. pa. 2. nu. 8.
- Vtrum incurrat sententiã ex-
cōmunicationis qui inuincibiliter credẽs se incurrere
aliquid fecit. fo. 195. pa. 1. n. 9.
- Vtrũ liceat cū excōmunicato

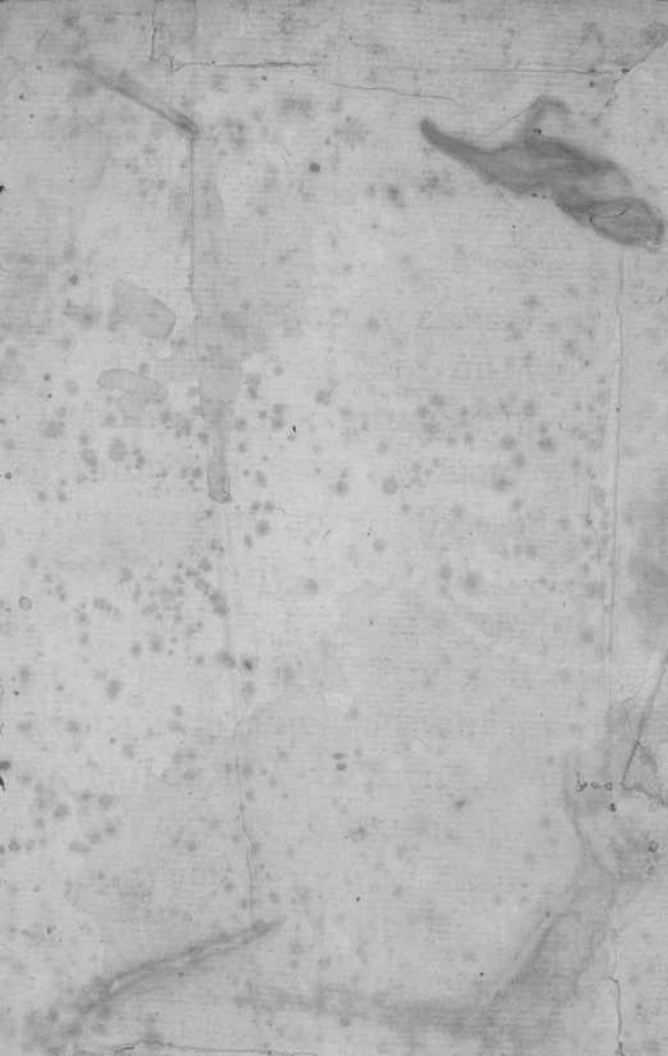
- cōmunicare. fo. 196. pa. 1. n. 10.
- Vtrum excōmunicatũ ab vno
episcopo, teneantur vitare
qui in alio episcopatu sunt.
fo. 197. pag. 2. nu. 11.
- Vtrum obligatio ad nõ parti-
cipandũ cum excōmunica-
tis tanta sit, q̄ ad sui obser-
uantiam obliget cū pericu-
lo mortis. fo. 199. pa. 1. nu. 12.
- Vtrũ excōmunicatus teneatur fide-
les vitare. fo. 200. pa. 1. nu. 13.
- Vtrũ vnus excōmunicatus, alium
excōmunicatum vitare te-
neatur. fo. 200. pa. 2. nu. 14.
- Vtrum cū excōmunicato ex-
cōmunicatione maiori prohibea-
tur licita vel illicita cōuer-
satio. fo. 201. pa. 1. nu. 15.
- Vtrũ occulte excōmunicatus pos-
sit excōmunicare, ita q̄ talis sen-
tentiã valeat. fo. 202. pa. 2. n. 16.
- Quid sit excommunicatio mi-
nor, & in quibus casibus in-
curratur. fo. 203. pa. 1. nu. 17.
- Vtrum quilibet sacerdos absol-
uere ab excōmunicatione mino-
ri possit. fo. 203. pa. 2. nu. 18.

¶ Finis Tabulæ.

BARCINONE,
EXCVDEBAT

Claudius Bornatius.

M. D. LXV.

Est.

Tab.

Núm.

SUMMA

DE

Victoria

8

3784
1142

Est. 18

Tab. 2

Núm. 30